

חידושים על הרמב"ם ו"ל הלכות עכו"ם בדבר קושית הפר"ח על הרמב"ם שהשמיט
דין המפנרש בסנהדרין קי"א ויצאו הן ולא שלוחן.

ועי' בשעה"מ הל' ע"ז שפלפל בזה. ולכאזרא י"ל בפשיטות דכונת הגמ' ויצאו הן ולא
שלוחן אחד דכיון דבעינון שיהיו המדיחין שנים לא מהני מה ששולחים אחד.

וכ"ז רק אם נאמר ישלד"ע אבל להלכה דפ' אשלד"ע לא בעי קרא ע"ז וכיון דפ' הרמב"ם
דבעינון שיהיו המדיחין שנים ממילא ידעינון דל"מ שליח א'. ושנים מהני כיון דאשלד"ע
הוי פאילו עשאו בעצמם.

והעיקר בטעם המיעוט נראה משום דכתיב ויצאו בעינון מעשה בגוף וכל מקום שהמאנה
על גוף העושה ל"מ שליח כמ"ש התורי"ד דל"מ שליח רק היכא דהמעשה רק בדבר
הנעשה אז מהני שליח ושלוחו כמותו.

אבל היכא דבעינון בגוף העושה ל"מ שליח והדברים ארנפים ומשה"נ גבי עגלה ערופה
דכתיב ויצאו ממעטינון ולא שלוחם. הלכות שבת עירובין כ"ב ע"ב תוד"ה דילמא מעלות
ומורדות כו' ותימא דלרבנן כל א"י תעשה רה"י על ידי כו' וי"ל דמחיצה שאינה עשויה
בידי אדם כו' ואפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצה ועיי"ש בסוגיא.

וצריף להבין דלפ"ז הא"י תנישבו דברי הגמ' בעי רחב"א כו' תל המתלקט עשרה כו'
אליבא דרבנן לא תיבעי לך השתא ומה התם דניחא תשמקשתיה אמרי לא אתו רבים כו'
ולפי דברי התוס' הלא במחיצה העשויה ביד"ש מודו דמבטלי וכבר העירו בזה המפרשים
משבילי בית גלגל.

והנראה לי בפשיטות ע"פ מה דאיתא בשבת דף ז' ע"ב בתוס' ד"ה ואם חקק ועיי"ש
וביתר ביאור ברשב"א בחידושי שם דלענין שבת אין ההקפדה במחיצות ממש שיהיו
מכשירות את החקק אלא שיהיה החקק נשמר שלא יהיו רבים בוקעין בו עיי"ש בביתר
ביאור.

ולפ"ז פונת התוס' דמחיצה שנעשית מאליה ולא ע"י בני אדם לתכלית שמירה ואינה
מעפכת דרף הרבים שיהיה המוקף נשמר ע"י המחיצות בנדאי בטלה ול"ה מחיצות ואם
נעשה בידי אדם כיון שנעשה לשם דבר המוקף רה"י מיקרי ואף שאינה מעפכת דרף
הרבים מ"מ כיון דהקיפוח לשם כך הלא בנדאי מעפכת על הרבים על איזה צד כי לא
בחנם הקיפוח וא"כ אין כ"ז אלא לענין דבר המוקף ע"י מחיצות שנעשו בי"ש אבל
המחיצה עצמה בנדאי אחת היא אם בי"ש או בידי אדם, ומשו"ה לק"מ מתל ושבילי בית
גלגל דהינו לענין המחיצה עצמה.

ושיטת הרמב"ם בזה אשר הוא לכאזרא תמוה למה לא הביא פלל הך דאתו רבים ומבטלי
מחיצתא והא"י הוא הדין בא"י דמקפא לה סולמא דצור מהך גיסא ומחננא דגדר בהך
גיסא ועי' בריטב"א דהמה שתי מחיצות כמין גם וכן בכל דמקרי לה פרת מהך גיסא
ודגלת מהך גיסא דכתב הריטב"א ג"ש דהמה כמין גם או כיון דנופלין זה בתוך זה הוי
כג' מחיצות.

וי"ל דהרמב"ם הבליע במתק לשונו תירוץ יפה. על הקושיות האלו דהנה בפ' י"ד פתב וכו' מקום שהוא מןקף ד' מחיצות כו' אפי' יש בו כמה מילין אם הנקף לדירה כגון מדינה שמוקפת חומה ונדלתותיה נגזלות בלילה כו' ורפט"ז מקום שלא הנקף לדירה כו' וכגון המקיף מן הארץ לשונם כו' אם יש בגובה י"ט הרי הוא כרה"י לחיב כו' ואין מטלטלין בכולו הרי שהתנה הרמב"ם שלא נעשה רה"י רק אם הוא מןקף מחיצות או לדירה או לשמור אבל אם אינה לא לדירה ולא לשמור אינו רה"י וביתר טעמו של דבריו בותר ביאור בפט"ז הל' ט"ו שכתב וכל מחיצה שאינה עשויה לנחת אינה מחיצה וכל מחיצה שאינה עשויה אלא לצניעות בלבד אינה מחיצה.

ומקורו הוא מהא דאמרין בעירובין כ"ו ע"א וכגירסת ר"ח שם (דלא כגירסת רש"י ותוס') א"ל ר"ה ברי' דר"י לרבא והא אמר ר"ה מחיצה שאינה עשויה לנחת לא שמה מחיצה והוי כמו שאינה עשויה להשמר פלים בתוכה ויעני' במ"מ שם.

אף מה שחילק המ"מ בין מחיצה ביד"ש לדעתיה זה ליטא בדעת הרמב"ם דאין הקפידא בכונת עשיית המחיצה לשם מה נעשה רק אם ראיות הטה לקף וכונתו שאינה עשויה כמו שאינה ראיה היינו שלא נעשית לקף ולא פתב שלא עשויה דיהיה הפירוש דאזלין בותר כונה וכן מ"ש שאינה עשויה אלא לצניעות ג"כ כונתו כף שהוא דבר תמוה לאמר דניזיל בשבת במחיצותיה אחר כונת המקיף אע"כ וכונתו לדבריו שפכל כמה פעמים כנ"ל ויעני' בחידושי הרמב"ם שכתב דל"ה מחיצות רק אם ניכר שעומד בתוך הקיף מחיצות יעוי"ש ולהרמב"ם י"ל דאם פרוץ מרובה על העומד אף מרוח אחת ל"ה מחיצה אם בקעי בה רבים והענין ארוך ורחב ולא באתי בזה רק להעיר.

ומ"ש הרמב"ם בפ"ג דבעינן דלתות נגזלות ודבריו בכאן ומ"ש בפ"א מהל' עירובין סותרין לדבריו בפ"ז מהל' שבת הל' ו' דלא בעינן אלא שיהיו ראויים לנעול הארכתי בזה במק"א ועמ"ש למעלה ט"ו ע"ש ראשי דברים.

בשבת ק"ב ע"ב המצדד את האבן כו' אלא תלמא בנייני הוו כו' תתא בעי צידודי ועפרא כו' ויענין ברמב"ם פ"י מה' שבת שפסק כשמואל ולא פירש דבעי צידודי ועפרא וכבר תמה בזה הכ"מ בשם הרמ"ך עיי"ש וי"ל בפשיטות דצידוד הוא משום פדי שיתקבץ עפר סביב האבן מתחתיו ויתיישב יפה וכן נראה מדברי רש"י בד"ה תתא ויותר מפורש כן בפ"ה הר"ח שפי' תתאי בעי צידודי ועפרא שפן דרף הבנאין באבני היסוד מצדדין האבנים ומושיבין אותן על העפר ומיושבים ד' הרמב"ם.

פי"ד מהל' שבת הל"ט עמוד בר"ה גבוה י' ורחב בד' ה"ז רה"י נעץ בגובהו יתד כ"ש אפי' אינה גבוהה שלשה כו' ה"ז ממעטו ונעשה פרמלית ואין מודדין לו אלא מן היתד ומעלה ואפי' מלאו כולו תידות ה"ז ממעטגובהו כו' ועי' בראב"ד לא כיון יפה לפי השמועה כו' ועי' בהה"מ פ' חלון ע"ח ע"א אר"ה עמוד כו' ואין דברי רבינו עולין לפי גרסא זו ונראה שהוא גורס בדברי רב אשי אע"פ שאין גבוהה ג' כו' אע"פ שאין גבוהה ג' ממעט לפי שאין נוח לו להשתמש (כן פי' הה"מ דברי אבני ורבא) ואין חושבין לו אלא מן היתד ומעלה ורב אשי בא לתת טעם אחר שדין הוא שימעט היתד שהרי בני ר"ה משתמשין ותולין בו מלאו כולו בידות לדידה דאמרת כו' א"נ שלא מייעטו אלא עד שלש בדיקא כו' ועי' בל"מ.

אָבֵל בְּאַמַת עֵתָה שְׁזָכִינוּ לפר"ח על ערובין מְבֻנָר הַדְּבָר שְׁגִירָסַת הַרְמָב"ם הִיְתָה פְּגֵר"ח, אַפְיֵי וְרָבָא דְאַמְרֵי תְרַוּוּיָהּוּ אַפִּי גְבוּהָ ג' לֹא מִיָּדִי הוּא פְּלוּמֵר דְּלֹא מִמַּעַט ר"א אָמַר אַפִּי אִינְהָ גְבוּהָ ג' מִמַּעַט דְּאַפְשָׁר דְּתַלִּי בְּיָה מִיָּדִי א"ל ר' אַחָא בְּרִיָה דְרָבָא לר"א כו' אִם מְלֹא לְזָה הָעֵמוּד פְּלוּ יִתְדוֹת מְהוּ א"ל לֹא שְׁמִיעָא לָהּ הָא דִּאר"י בּוּר וְחֻלְקִיתוּ מְצַטְרְפִין כּו' אַמְאֵי וְהָא לֹא קָא מְשַׁתְּמֵשׁ לִיה בְּבוּר פְּמוּ הַחֻלְקִיא כּו' אֲלֵא דְמַנְחָ מִיָּדִי פְּגוֹן מְחַצְלַת וּמְשֻׁנָה לִיה בּוּר פְּמוּ חֻלְקִיא ה"נ מַנְחָ מִיָּדִי עַל הִיְתְּדוֹת וּמְשַׁתְּמֵשׁ כּו' יַעו"ש וּמְבֻנָר גִּירָסַת הַרְמָב"ם וְדִינוּ.

רק שצ"ע למה לא הביא הרמב"ם על מלאו כולו בִּיתְּדוֹת הָא דְמַנְחָ עֲלִיו מִיָּדִי וּמְשַׁתְּמֵשׁ וצ"ל דְּהַרְמָב"ם מְפָרֵשׁ דְּהַשְׁתָּא דְּפָשִׁיט הַגַּמ' דְּחֻשְׁבִּינָן לְהָא דְמַנְחָ עֲלִיו מִיָּדִי וּמְשַׁתְּמֵשׁ שְׁיָהֵן' מַחמ"ז רְשׁוֹת בַּפ"ע ה"נ גַּם בִּיתְּדָ יַחֲדֵי הָא דְתוֹלָה בּוּ וּמְשַׁתְּמֵשׁ הַפִּי' דְּמְשַׁתְּמֵשׁ בְּמַחְצְלַת שְׁתוֹלָה בְּהִיתְּדָ וּמַחמ"ז נְחָשֵׁב פְּרֻשׁוֹת הַרְבִּים וְזָהוּ פְּשׁוּט.

שם פי"ז הל"ט פסק דְּשִׁלְשׁ מְחִיצוֹת הֵנִי פְּרָמְלִית וְלִכְאוּרָא יִפְּלֹא דְהוּא נֶגֶד סוּגִית הַגַּמ' י"ב ע"ב מְבוּי שְׁאִינוּ רְאוּי לְשִׁתּוּף הַכְּשִׁירוּ בְּלַחֵי הַזּוֹרֵק לְתוֹכּוּ חֲטִיב אֶלְמָא דְאַף בְּשִׁלְשׁ מְחִיצוֹת וְאַף בְּלַחֵי בְרוּחַ ג' אִם לַחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה חֲטִיב, אָף י"ל דְּהַרְמָב"ם יִפְרֵשׁ דְּלְתַרְןָּ מְלִתָּא דר"י דְּלְמַעְלָה קָאֵי דְאִין הַפִּירוּשׁ שְׁלֹא נְשַׁתְּפָה שְׁלֹא עָשָׂה שְׁתּוּף רַק שְׁאִינוּ רְאוּי לְשִׁתּוּף מְשׁוּם שְׁאִין לוֹ אֲלֵא ג' מְחִיצוֹת הַכְּשִׁירוּ בְּלַחֵי חֲטִיב מְשׁוּם דְּאִי לַחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה הֲלֵא יֵשׁ לוֹ ד' מְחִיצוֹת, אָף עֲדִינָן יִקְשָׁה הָא דְקָאֲמְרִינָן הֵתָם עוֹד אִין צְרִיף, אֲלֵא לַחֵי הַזּוֹרֵק לְתוֹכּוּ חֲטִיב לַחֵי וד"א פְּטוּר.

והנה נ"ל לאמר דְּלְרָבָא דס"ל לַחֵי מְשׁוּם הַיִּכְפֵּר ע"כ צ"ל דְּשִׁלְשׁ מְחִיצוֹת הֵנִי רַה"י גְּמוּר וְכַדְמַשְׁמַע לר"י דס"ל שְׁתֵּי מְחִיצוֹת דְּאוּרִייתָא וְעֵי' שְׁבַת י' אָבֵל לְזוֹרֵק מִיָּדוּ מְשַׁמַּע בְּהַדְּיָא דלר"י שְׁתֵּי מְחִיצוֹת הֵנִי רַה"י וְה"ה לְדִידָן שְׁלֵשׁ אָבֵל אִם נֹאמֵר דְּלַחֵי מְשׁוּם מְחִיצָה אִין רַאִי וְדוּחָק.

והעיקר נראה דְּהַרְמָב"ם הִיָּה לוֹ פִּי הַר"ח לְעֵינַיִם שְׁפִירוּשׁ הָף דְּאִין צְרִיף אֲלֵא לַחֵי וְעָשָׂה לַחֵי וד"א אַע"פ שְׁעָשָׂה לַחֵי הֲלֵא עוֹד חֲסַר לְעֵשׂוֹת ד"א מְשׁוּ"ה פְּטוּר יַעוּנֵי' בַּפּר"ח הַנְּדָפְסַ מְחַדָּשׁ דס"ל בְּהַדְּיָא כַּפִּי הַרְמָב"ם וְעֵי' בַּמ"מ דְּהִבִּיא פִּי הַר"ח לְתַרְןָּ מֵה שְׁהַקְשׁוּ עַל הַרְמָב"ם הַנֶּ"ל מְדַף י"א ע"ב וצ"ע עַל הַכ"מ שְׁהַקְשָׁה בְּשֵׁם הַרמ"ך וְלֹא הִבִּיא לְהָא שְׁפַתְבַּ הַמ"מ.

אָבֵל צ"ע דְּאַפְתִּי מֵה יוֹעִיל הַלַּחֵי לְרָבָא דס"ל לַחֵי מְשׁוּם הַיִּכְפֵּר וצ"ל דְּהַר"ח ס"ל דְּלֹא פְּהַרְמָב"ם בְּמַקְצָת רַק ס"ל לְחַלְקַ דְּשְׁתֵּי מְחִיצוֹת וְדָלַת הַזּוֹרֵק לְתוֹכּוּ פְּטוּר וְעֵי' בְּתוֹס' דָּף י' ע"ב שַׁכ' ג"כ דְּדָלַת ל"ה פְּמְחִיצָה גְּמוּרָה אָבֵל בְּשִׁלְשׁ מְחִיצוֹת גְּמוּרוֹת הֵנִי רַה"י דְּלֹא פְּהַרְמָב"ם וּמְשׁוּ"ה פִּי הַר"ח לְרָבָא לַחֵי סד"א הִיָּינוּ מְחִיצָה דְּלְרָבָא לַחֵי מְשׁוּם הַפִּירוּשׁ ל"מ לַחֵי אָבֵל לְהַרְמָב"ם ע"כ צ"ל כַּמ"ש מְתַחֲקֵלָה דְּלְרָבָא מוֹזָה דג' מְחִיצוֹת הֵנִי רַה"י וְעֲדִינָן צ"ע.

שם הל' י"ד כִּפָּה יִהְיֶה פְּתַח הַמְּבוּי וְיִהְיֶה דִּי לְהַכְּשִׁירוּ בְּלַחֵי אוֹ קוֹרָה גְּבוּהוּ אִין פְּחוֹת מְעַשְׂרָה לֹא יוֹתֵר עַל כ' אָמָה וְרַחְבּוֹ עַד י' אָמוֹת בַּד"א שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ צוּרַת פְּתַח אָבֵל אִם יִהְיֶה לוֹ צו"פ אַפִּי הִיָּה גְבוּהָ מְאָה אָמָה אוֹ פְּחוֹת מִי' אוֹ כו' ה"ז מוֹתֵר וְעֵי' בַּה"מ שַׁכ' הִיָּה לוֹ צו"פ אַפִּי הִיָּה גְבוּהָ מְאָה אָמָה אוֹ פְּחוֹת מִי' אוֹ כו' ה"ז מוֹתֵר וְעֵי' בַּה"מ שַׁכ'

נדע שהמבוי שהכשירו בלחי אין גבהו יותר מכ' פוסלו כו' ורבונו שהזכיר כו' לא הזכיר לחי אלא מפני פסול פחות מי' ורחבו יותר מעשר כ"ו בד"א בשלא היתה לו צו"פ כו' ומתוך כך סובר רבינו שה"ה לפחות מי' כו' ונחלקו עליו ואמרו שאין מחיצה פחותה מי"ט כו' ובאמת לפי שיטת הה"מ תמוהים דברי הרמב"ם וכן השיג עליו הרשב"א בחדושו לעירובין הנדפס מחדש.

ונראה לי מפשטות דברי הרמב"ם שיש לו שיטה אחרת בדין זה והוא פ"ה המשנה בפשטה מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה ימעט דלאו דוקא על קורה קאי רק שעל פתח המבוי קאי דלא הכשירו את המבוי בהכשירו בלחי או קורה (דבזה הקילו בו מבחצר) רק שאינו גבה פתח המבוי יותר מעשרים ופחות מעשרה ולא רוחב יותר על י' אמות, וע"ז קאי המשנה דפתח מבוי פנה אם יש לו צוה"פ א"צ למעט, וזהו דיוק לשון הרמב"ם עד כמה יתנה פתח המבוי כו' ולפ"ז ה"א דקאמר הרמב"ם אבל אם היתה לו צו"פ אפי' היתה גבוה כ' או פחות מי' לאו אצוה"פ קאי דלעולם צוה"פ הוא גבוה י' רק דפתח המבוי הוא פחות מי' דל"מ ליה לחי וקורה אע"פ שהלחי גבוה (רק דבקורה לא משפחת לה דהרי בעינו שיהיה מונח על פתח המבוי וא"י להוציא אפי' פחות מג' חוץ מפתח המבוי ממילא הני הפתח גבוה י' או למעלה מעשרים) אבל צוה"פ מהני למבוי פנה והמבוי בעצמו הוא רה"י פגון דמצד רה"ר גבוהים המחיצות עשרה רק דקרקע המבוי גבוה מעט עד שאין בפתח גבוה י' וזהו לדעתי פשוט בכונת הרמב"ם.

ולפ"ז להרמב"ם לא מהני גם לחי למבוי פנה שהוא גבוה יותר מכ' או פחות מי' אפי' שהלחי גבוה י' ומינשב פנה קונשית תוס' י"א ע"א ד"ה אפכא מאי מי מהני צוה"פ בגובהה כו' לתכשר בקנה מכאן דהוי בלחי.

ולהרמב"ם לחי פשיטא דל"מ בגבוה יותר מכ' ועי' בפ"ה ש"כ וחיוב אתה לדעת כי המבוי לא יתנה גבהו כו' ומשמע פנ"ל ועי' בבה"ג הל' עירובין שפתח ומבוי דקאמרינן שרי לטלטולי ביה ה"מ היכי דלא מודלי טפי מעשרין גרמידי אבל מודלי טפי צריף למעוטי דתנן מבוי כו' ולא מתכשר מבוי לטלטולי עד דעבדין ביה לחי או קורה כו' ופשטות הלשון משמע ג"כ כמ"ש שלדעת הרמב"ם דל"מ היתר לחי בגבוה מכ' ועי' בהגר"א סי' שס"ה ובמק"א הארכתי קצת פנה ועי' סי' הנ"ל בטור ובשו"ע ובאחרונים.

בעירובין ד"ה לחי הבולט מדפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי כו' ד' אמות נידון משום מבוי וצריף לחי אחר להתירו ויעני' עוד בדרף י' לחי המושף עם דפנו של מבוי פחות מד"א כו' ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות כו' ואסור להשתמש בכולו.

והנה הרמב"ם פי"ז מהל' שבת פסק לרישא דר"ה לחי הבולט כו' והשמיט החילוק שבין ד"א לפחות ויעני' במ"מ והוא דוסק דאף דהרמב"ם פסק כרבא דמותר להשתמש בין הלחיים הלא הוא דוקא בפתוח לר"ה אבל לא בפתוח לכרמלית ועדיין הנה להרמב"ם להביא הך דיצא מתורת לחי וע"ק דהלא בלחי המושף אמר בפירוש בדרף י' אסור להשתמש בכולו ואמא' השמיט הרמב"ם.

ונראה ליישב בדרף פשוט דהנה הסכימו רש"י ותוס' דהא דאיכא נ"מ בין פחות מד' לד' אין זה אלא דוקא בלחי העומד מאליו אבל לא בעשה מתחילה לשם לחי דכיון דעשה

לשם לחי גם ד"א נידון משום לחי ולפ"ז י"ל דהרמב"ם יספור עוד דאין נ"מ בין עשאה מתחלה ובין סמך עליו קודם השבת לשם לחי דכיון דסמך עליו הלא הוי פאלו עשאה מתחלה לשם לחי לענן זה.

אף ר"ה לטעמיה אגיל די"ל לקמן בדרף ט"ו דלא בעינן אפי' סמך עליו לשם לחי דאמר ליה לרב לא סבר לה מר לסמך אדקלא ועוי"ש הרי דס"ל דלא בעינן סמך עליו ומשו"ה ס"ל דד"א אינו נידון משום לחי בשבת אבל פיון דאנן קיי"ל דבעינן סמך עליו מבעוד יום הוי פאלו עשאה מתחלה לשם לחי ואף ד"א נידון משום לחי ויעני' בתוס' דף ה' שפתיבו דבלחי המושף ס"ל לרש"י דאף בעשאו לשם לחי יצא מתורת לחי בד"א ולכאורא מוכח פן מדשני רב אשי אליבא דרבא הא דאר"י מבוי שרצפו בלחניו פחות מד' במשף ד"א לרשב"ג כו' צריף לחי אחר להתירו כו' והלא לרבא דס"ל לחי העומד מאיליו ל"ה לחי ע"כ בעשאו מתחלה לכך מ"מ ל"ה לחי בד"א ועוי"ש.

ולפ"ז רש"י לטעמיה דפי' הא דרב אשי משום דיצא מתורת לחי הוכרח לומר דהא דר"ה בלחי המושף ל"ה פלחי הבולט ואף בעשאו מתחלה לכך ל"מ בד"א אבל הפי' ששמע רש"י דאם משכו בד' אמות צריף לחי אחר להתיר בין הלחנים לרבא דס"ל בין הלחנים מותר יעוי"ש א"כ אין הוכחה פלל דשאני (לחי המושף מלחי הבולט ואדרבא יש להוכיח מהני מפרשים דלא ס"ל לחלק ומשו"ה ה"א לרבא לא רצו לפרש לענן דצריף לחי אחר להתיר את המבוי פיון דלרבא איירי ע"כ בעשאו לשם לחי גם בד"א מתיר ולא פירשו הנ"מ רק לענן דצריף לחי אחר להתירו (ולכאורא י"ל דהני מפרשים יפרשו את הני מפרות דר"ה כפי' הכ"מ להרמב"ם אבל פבר פתבתי למעלה דבלחי המושף א"א לפרש פנ"ל דבהדניא קאמר אסור להשתמש בכולו) ומשו"ה השמיט הרמב"ם הך תרי מפרי דר"ה.

ויש ליישב בזה גם הא דהשמיט הרמב"ם גבי חצר קטנה שגפרצה לגדולה הנה תי' דבגמ' דף ט' שם דנכנסין פותלי קטנה ובמנפליגין הרבה פדי דלא תיקשי למ"ד גראה בחוץ נידון משום לחי יעוי"ש וא"כ הרמב"ם דפסק דנידון משום לחי למה הביא בפ"א דעירובין הך דחצר קטנה סתמא ול"כ בנכנסין.

ולפי הנ"ל י"ל דרבה בר ר"ה לא קמותיב רק בשטת אבנה ר"ה דלא בעינן סמכו עליו ושפיר הקשה דא"כ גם חצר קטנה לשפירי אבל לדין דבעינן סמכו עליו שפיר הביא הרמב"ם הך משנה סתמא דקטנה אסורה והיינו בלא סמכו דאי סמכו אין חידוש פלל דפשיטא דאם עשה פסין לקטנה אף אם רק גראין בחוץ דהותרה והגדולה מותרת דעד כאן לא בעינן לסמיכה רק אם לא הנה שיורי מחיצה המותרת עצמה אבל אם גפרץ מחיצת המבוי ונשתייר מקצת פשוט דליכא למ"ד דבעינן סמכו ומש"ה גדולה מותרת פיון דהנה שיורי מחיצותיה אבל קטנה אסורה עד דיסמכו לשם פסין והוי כעשה פסין אח"כ דא"צ להשמיענו.

גם י"ל דלרבה בר ר"ה י"ל דאיירי גם בפרצה בשבת לפמ"ש התוס' לקמן דף י"ד ע"א תוד"ה עירב דר"ה פרב ס"ל בנפלה המחיצה בשבת דהוי פליתנהו מחיצות ובנפלה בשבת לכו"ע בנשתייר מקצת לא בעינן סמכו ומשו"ה מקשה אבל להרמב"ם דס"ל בנפלה בשבת פשוט לקמן צ"ג וע"כ בנפל בע"ש ובעינן סמכו ויש להאריך בזה אבל

לפמ"ש מתחילה א"ש בפשיטות ועי' בתוס' דף ה' ע"ב דגם פס ד"א יצא מתורת פס וה"ה גבי סמכו עליו בפס העומד מאליו דלא כר"י ועי' בירושלמי שם פי"ז הל' כ"ב לחי שיהיה רחב הרבה בין שיהיה רחבו פחות מחצי רוחב המבוי בין שהי' רחבו פתחי רוחב המבוי פשוט ונידון משום לחי אבל אם היה יותר על חצי רוחב המבוי נידון משום עומד מרובה על הפרוץ ויעוני' בסוגית הגמ' ה' ע"ב.

ודבריו תמוהין מאד דבגמ' מבואר דיתר על ד"א אינו נידון משום לחי וגם הלא הרמב"ם פסק דעומד פרוץ עומד דמא' ולמה לו טעמו דלחי ויעוני' בהה"מ שדחק בזה והעלה כצ"ע. והנה הא שפסק הרמב"ם דלא פסוגית הגמ' דביתר על ד"א אינו נידון משום לחי י"ל בפשיטות עפמ"ש התוס' להסתפק אם פסי תצר מהני ביותר ד"א משום דפסי תצר מהני משום מחיצה הסבא נוטה דכל שהסתימה גדולה מהני יותר.

וכן משמע להדיא בתצר גדולה שנופרצה לקטנה דאם הגדולה הוי גדולה ביותר ג"כ הגדולה מותרת ובגמ' דף ט' משמע דהוא מטעם פסין וכן משמע בכ"מ דתצר שנופרצה לרה"ר במקצתה לא נאסרה לטלטל ולא מצינו שיהיה חומר אם נפרצה בפרצה קטנה יותר מגדולה ועל כ"ב נוכל לאמר לא מצינו מחיצות להחמיר, ועי' בתוס' שחקשו א"כ ליליף ק"ו מבוי מחצר שיהיה מהני ביותר מד"א ועי' בתוס' שדחקו בזה, אבל הרמב"ם מחמת קושיא זו ס"ל דר"ה ס"ל לחי משום היפרא אבל מאן דס"ל לחי משום מחיצה מהני גם ביותר מד"א וחילקה דידיה מגמ' מפונרשת בדר' ו' פיצד מערבין דרף רה"ר כו' ב"ה אומרים צה"פ מפאן ולחי וקורה מפאן וסתם דרף רה"ר הוא ט"ז אמה וכ"ה בפירש"י.

ולכאורא תמוה הלא לחי לא מהני ביותר מעשר וע"כ צ"ל כמ"ש התוס' דיעשה לחי רחב וע"כ דמהני לחי יותר מד"א (ויש לומר דזה דחקו לרש"י לפרש על הא דר"ה דאיירי שהוא בלחי העומד מאליו ועי' בתוס' ולכאורא תמוה מה דחקו לרש"י לפרש פנ"ל נידוע מ"ש דרש"י לא בא מעולם לפסוק הלכה רק לפרש סוגית הגמ' ולפי ה"ל י"ל דרש"י לטעמיה שפירש דרף רה"ר דאיירי ברחב ט"ז אמה ועכצ"ל בלחי רחב יותר מד"א ומשו"ה דחק לחלק בין שעשאו לשם לחי בין העומד מאליו) וע"כ צ"ל דהברייתא בדרף ו' אולא למ"ד לחי משום מחיצה פיון דמערבין רה"ר בכף וס"ל כר"י דלכו"ע לדידה הוי לחי משום מחיצה ומשו"ה מהני אף ברחב יותר מד"א צ"ל דר"ה ס"ל לחי משום היפרא והא דמשמע לכאורא בדרף ט"ו דר"ה ס"ל לחי העומד מאליו מהני כאפיי והינו דלחי משום מחיצה י"ל דלרב קאמר לשיטתיה דס"ל ל"א הואיל והותרה וע"כ דלחי משום מחיצה והוי כמו נפול מחיצות וס"ל לר"ה דאם לחי משום היפרא לא מיקרי ליתנהו למחיצות ומשו"ה קאמר ממ"נ ורב אמר לו מי סמכינן עליו מאתמול והינו דאף דלחי משום מחיצה מ"מ בעינו סמכינן עליו מאתמול אבל ר"ה בעצמו י"ל דס"ל לחי משום היפרא.

ונראה דגם התוס' ס"ל דמדרף ט"ו אין ראיה דר"ה ס"ל דלחי משום מחיצה שכ' דאף אם נאמר דלחי משום מחיצה מ"מ היפרא בעניא וכבר תמה בזה הגרע"א. אבל באמת צ"ל דמשם אין ראיה די"ל דלרב לטעמיה קאמר אבל הוא לא ס"ל ועי' בריטב"א שכ' ג"כ פהתוס' והרמב"ם ס"ל דבאמת ר"ה לטעמיה דס"ל לחי משום היפרא אבל אם נאמר לחי

משום מחיצה הני ק"ו מחצור ויותר מד"א בנודאי מהני, וא"ש גם הסנגיא בדרף ו' (וקא דהקשו התוס' לר"י בע"ב שם ולא תירצו דאייירי בלחי רחב י"ל דדומיא דקורה קתני וקא דנקטו בברייתא גם לת"ק דחנניא לחי וקורה י"ל דהתוס' ס"ל פגירסא שבגמ' ש'לפנינו לחי וקורה ובתיקון רה"ר בעינו דוקא לחי וקורה ואף אם הגירסא לחי וקורה י"ל דתיקון הקורה פ'ר אשמעינן במתניתין ובברייתא דל"מ ביותר מעשר וע"כ דמעמיד פס שלש ומניח הקורה ועי' בדרף י"א רק על ר"י הקשו שפיר מחמת דלא מפונש במתניתין לדידיה שיעורא די"ג א' ושליש גפי לחי וקורה) וס"ל להרמב"ם דגם ר"ה בריה דר"י ורב אשי אמרו אליבא דר"ה ולהו לא ס"ל ומשו"ה השמיט הרמב"ם הך דר"ה דלחי הבולט יותר מד"א וגם ה' דלחי המושף דלקמן בדרף ו' (ובהאדלחי המושף י"ל בפשיטות עפ"מ ש"הר"י לענין לחי הבולט ומ"ש עליו המפרשים אבל באמת גי' הר"י היתה בה' דלחי המושף מותר להשתמש ועי' במפרשים וכיון דקיי"ל דמותר להשתמש בין הלחינים ונראה מבפנים ומבחוץ הנה לחי השמיטו ה' דר"ה) אבל בה' דשמעינן מרב אשי דס"ל פרוץ פעומד אינו נידון כאן רק משום לחי בה' ס"ל להרמב"ם דלא כהתוס' דקאי אליבא דס"ל פרוץ פעומד אסור רק מפרש דאפי' אליבא דהלכתא דקיי"ל פרוץ פעומד מותר מ"מ בעי הקא דלדון משום לחי משו"ה ס"ל לר"א אליבא דר"ה דלחי רחב ד"א ל"מ אם הנה פרוץ פעומד ורחב ד"א לא הנה מהני לא משום לחי ולא משום פרוץ פעומד.

והסבר הדברים י"ל עפ"מ ש"במק"א בישוב דברי הרמב"ם בהל' סנפה ונמצית הדברים דאף דס"ל פרוץ פעומד מותר מ"מ ל"ה דינו פעומד מרובה על הפרוץ דפעומד מרובה הני פלו פגדור אבל פעומד פפרוץ אף דס"ל דמותר היינו משום דאם אין הפרוץ מרובה הני הפרוץ כפתח וכן מדויק לשון הרמב"ם בפט"ז הל' ט"ז אבל אם הנה פרוץ פעומד כו' אבל עשר אמות הרי הוא כפתח כו' הרי שאם פרוץ פעומד ל"ה פגדור פולו רק ש'הפרצה נחשב כפתח ופתח בעי לחי משו"ה בעינו בהנשאר דין לחי ומשו"ה דקדק הרמב"ם לכתוב דאם הנה רחב הלחי פחצי רחב נידון משום לחי.

אבל אם עומד מרובה נידון משום עומד מרובה על הפרוץ ונ"מ לענין נפרץ מצדו בראשו דאם לא נשאר פס ד' שיעורו בארבעה ועינין במפרשים דהטעם משום דבטל דין לחי וקורה מראש המבוי, ואם הנה תיקון המבוי בצוה"פ אף בראשו שיעורו בעשר ועי' במ"א שס"ה ומכש"כ אם הנה עומד מרובה על הפרוץ, אבל אם ההיתר משום לחי הני פרצתו בארבעה וי"ל עוד נ"מ אם ההיתר הוא משום לחי לענין אם הוא גבוה מעשרים לשיטת הרמב"ם וכמ"ש במק"א בשיטת הרמב"ם בזה.

ומדויקים דבריו ונכונים דלא כמו שנדחקו הרבה בזה. שם פי"ז הל"ה.

אכסדרה כו' מותר לטלטל כו' והזורק לתוכה פטור פמבוי ש'התקינו בקורה ועי' בראב"ד שכ' כ"ז שבפוש ועי' בהה"מ ומ"ע. ומבנרר בדבריו שס"ל דקורה הני פפי תקרה וכשם של"א בקורה פ"ת יורד וסותם לחייבו ולעשותו רה"י גמור פן בקל פ"ת ל"א יורד וסותם לעשותו רה"י גמור.

וצ"ל דהרמב"ם ס"ל כפי' התוס' עירובין צ"ה לענין פ"ת דלא פליגי רב ושמואל כ"א ברוח אחת וס"ל לשמואל דל"א פ"ת רק בנשאר פס גם ברוח רביעית אבל לא בנפרץ

במילואו והוא יפרש בזה דלא כהתוס' דפליגי בדאורייתא כמ"ש בדרף פ"ו ע"א ובדרף ח' ע"ב דלמ"ד פ"ת הוי גם בנפרץ במילואו ברוח א' דאורייתא.

וצ"ל לדידהו דל"א פ"ת רק ברחבה ארבעה אבל הרמב"ם יספור בזה פרש"י דאמרין פ"ת גם ברחבה טפח ע"י בדרף פ"ו ומה דל"א פ"ת גבי קורה פדאיתא עירובין י"ב ומשמע שם דכו"ע מודו בזה וע"י בתוס' פ"ו שנתקשו בזה והרמב"ם יתירן זאת דע"כ לא פליגי רי"ש רק מדרבנן אם הוי תיקון לתצר דרב ס"ל דהוי תיקון ושמואל ס"ל דבבב"ל מ"מ, אבל גם רב מודה דל"א אלא מדרבנן אבל לזרוק לתוכו הוי עדיין פרמלית וכשיטתו דבכ"מ דג' מחיצות הוי פרמלית ולא הוי פ"ת מחיצה גמורה רק בנשאר פס גם ברוח רביעית היינו שנשאר קצת מחיצה גם בצד שאמרין פ"ת ומשו"ה פסק הרמב"ם בהל' סנפה דאם יש לה פצימין אמרין פ"ת גבי סנפה אף דהיא מדאורייתא והיינו פנין דנשאר לה פצימין אף בנראה מבחוץ מהני לענן שנאמר פ"ת אף לעשותו מחיצה מה"ת.

וקא דאב"י ס"ל דאף באין לה פצימין אמרין פ"ת גבי סנפה, צ"ל דבזה פליגי אב"י ורבא דאב"י יספור כס"ד דגמ' בדרף י"ב דגם קורה מהני מדאורייתא לעשותו כמחיצה ובסבא זאת פליגי אב"י ורבא.

ולענן הלכה דקיי"ל בכל דנכתא קורה משום הפירא ול"ה מחיצה מה"ת ה"ה בכל פ"ת זה נראה ברור בדעת הרמב"ם וע"י בתוס' דף פ"ו מ"ש לאב"י אבל אינו מוכרח כמ"ש בסוף דבריהם וע"י בדרף ח' ע"ב ואכמ"ל.

הלכות עירובין רמב"ם פ"ג הל' כ"ד. חצר קטנה שנפרצה לגדולה במילואה מבעוד יום אנשי גדולה מערבין כו' שהרי נשאר כו' ואנשי קטנה אסורין כו' שדירי גדולה חשובין כקטנה ואין דירי קטנה כו' וע"י בסוגיא דף ט' דלמ"ד נראין מבפנים ושיון בחוץ הנה לחי מוקי בנכנסין פותלי קטנה לגדולה והרמב"ם השמיט זאת ועו"י באחרונים שנדחקו בזה.

והנראה לאמר בזה ע"פ דברי הירושלמי פ"ק הל' ו' ויעשו פותלי גדולה פלחנים אצל פותלי קטנה כו' רב עקיבא בשם רבנן דתנו לגדולה הו גדונת ואינו גדונת לקטנה וע"י בק"ע שדבריו תמוהין וע"י בפ"מ שפי' נכון אבל בעי טעמא מפ"מ אינו נידונת לקטנה וע"י בסנפה י"ח ע"א פצימין לאכסדרה הו עשויות וי"ל דלפי מה שאיתא לקמן צ"ג דירי גדולה בקטנה כו' וכן הדין לענן תפלה ולענן גט ולכלאים אף דהתם אין הטעם משום פצימין דאדרבא אם לא היו פצימין הנה יותר נחשב כאחד.

אבל לפ"ז ע"כ הטעם משום דכיון דהקטנה פרוץ להגדולה הוי כאילו הוא זוית מהגדולה ופצימין של הגדולה לא מהני לה כלל ולא שייך כלל הו דנראה מבחוץ ושנה מבפנים וזהו טעמא דירושלמי וס"ל להרמב"ם והרי"ף והרא"ש דהשמיטו הו דנכנסין פותלי קטנה דבאמת לא שייך כלל הכא האי דינא דנראה מבחוץ דכותלי גדולה אינו מסלקין את הקטנה מהגדולה רק להגדולה מן הקטנה.

הלכות חמץ ומצה הרמב"ם פסק בפ"ו מהל' חו"מ ה"ז שאין אדם יוצא י"ח במצה של טבל וכל איסורין והשיג עליו הש"א בהל' חו"מ הלא בגמ' דף ל"ה מוקי לההיא ברייתא דאין אדם יוצא במצה של טבל כר"ש דלית ליה איסור כולל אבל לדין דקיי"ל דאיסור

חל על איסור א"כ ליכא למעוטי מקרא דלא תאכל חמץ וליכא למימר בטעמיה דהרמב"ם משום דהנהגה לה מצוה הבאה בעבירה דא"כ ל"ל קרא לר"ש כדמוקי לה אליבא דהברייתא בפסחים תיפוק ליה ג"כ משום מצוה הבאה בעבירה אע"כ צ"ל דבנה לא שייך פלל מצוה הבאה בעבירה פנין דנאמר דאי לית מצוה אחרת שרי למיכל של איסור משום דאתי עשה ודחי ל"ת ל"ה מהב"ע פלל דע"כ ל"א מהב"ע רק גבי סנפה ואתרוג דבנדאי אסור לגזול אתרוג כדי לצאת בו אף אי לית ליה אחרת אבל לא שייך מהב"ע היכא דעשה דחי ל"ת עיי"ש בשאג"א שיקריף בנה.

ואפ"ל בנה בהקדמם ביאור דברי הירושלמי שהביאו תוס' בקידושין ל"ח ע"א ד"ה אקריב עומר והדור אכול דאמאי לא אכלו מצוה מחדש דליתא עשה ולידחי ל"ת ומתריץ הירושלמי דאין עשה דקודם הדיבור דוחה ל"ת דלאחר הדיבור וכבר תמהו פולם והנזכר גם מזה בשאג"א דהלא ביבמות ה' אמרינו איפכא דרצה למילף דעשה דוחה ל"ת שיב"כ מתמיד ודחי שפן הוא עשה דלפני הדיבור הרי דעשה דקודם הדיבור אלים מעשה דלאחר הדיבור ונ"ל לאמר בנה דהנהגה בכ"מ שנמצא עשה שהל"ת מנגדתו פגון פלאים בציצית, ונולד לנו ספק אם הל"ת דלא תלבש פלאים כולל אף היכא דאיכא בעשיית הפלאים מצות ציציתאו דאדרבא נימא דעשה דגדילים תעשה לה נאמרה סתמא אפ"ל היכא דאיכא פלאים.

וע"ז אתי קרא להורות דהעשה נאמרה סתמא וכוללת אפ"ל אם יהי דחיית ל"ת ונסתפק הגמ' אם בל"ת יש בו פרת אם גם בכה"ג דהעשה כוללת אף בכה"ג ומייתי ממילה שדוחה שבת וע"ז שפיר דחי הגמ' שפן ישנה לפני הדיבור והיינו פנין שהעשה נאמרה קוה"ד שאז עוד לא נצטוו על המילה ואז בנדאי הלא העשה נאמרה בכל גוני אף בשבת מהיכי פיתי נאמר שאח"כ שנתנה שבת נשתנה הדין.

וכן בקרבן למ"ד הקריבו לפני הדיבור אף דבמרה נצטוו על השבת מ"מ לא הנה עוד לאו ע"ז אבל הכא גבי חדש אף דמצוה הנה לפני הדיבור מ"מ לא נוכל לאמר שנאמרה לאכול מצוה מן החדש דחדש הלא אינו נקרא רק תבואה של ישראל כשפאו לארץ א"כ לא הנה אז חדש פלל וכן טבל וכדומה, א"כ אדרבא הלא העשה בנדאי אינה כוללת אף אם אינו מוצא רק של איסור פנין שלא הנה אז של איסור פלל.

ושפיר קאמר הירושלמי דאין עשה דקודם הדיבור דוחה ל"ת. אף כ"ז אם נאמר מושבותיכם לאחר ירושה וישיבה משמע אבל אם נאמר כל מקום שאתם יושבים במשמע א"כ לא מיקרי חדש וקא תבואה של ישראל מא"י רק תבואת חו"ל ג"כ מיקרי חדש וא"כ לא שייך דברינו הנ"ל.

לזאת י"ל באופן אחר קצת בהקדמם דברי המ"א בסי' תע"ה סק"ד בשם התה"ד על הא דרוצה לאמר להקפיד לאכול פזית מצוה ולבלוע פאחת דא"כ האף הנה הלל אוכל פסח מצוה ומרור הלא אין בית הבליעה מחזיק יותר משתי זתים ומתריץ דכשהוא מרוסק מחזיק.

ולכאורא קשה דא"כ יהנה נשאר קושית הגמ' פרייתות י"ד א' ניתני שש חטאות וכגון דאכיל עוד פזית דם ואי דלעסו לוקי פגון שלעסו שפכת המג"א דבכה"ג מחזיק ג' זתים.

וינש ליינש ע"פ דאיתא זבחים ע"ח ע"א ארשב"ל הפיגול והנוטר כו' ואכלן פטור כו' ובדף ע"ט ופליגא דר"א דאמר פשם שמשעות אין מבטלין זא"ז פה איסורים אין מבטלין זא"ז דתניא אמרו עליו על הלל הגזקן שהיה כורף מצה ומרור כו' ובתוס' דף ע"ח ע"א ד"ה אלא כ' ואין להקשות אהא דשמעתין מהא דע"פ לא לכרןה אינש מצה ומרור כו' ועוד דהתם פשאוכל פזית מצה דכי מבטל ליה מרור ליכא פזית מצה אבל אם אוכל הרבה שרי שמעינן מינה דאפי' מין בשא"מ בנטלן דרף אכילה ואכלן בבת אחת ב' זיתים מצומצמות נתבטלו דעכ"פ חלק ס' מאחד נתבטל בחבירו וע"ש בפסגיא היטב בדף ע"ח דכן צ"ל בפסגיא דכל החשש שא"א שלא ירבה אחד על חבירו היינו שמשוהו מפיוגול ותערב בנוטר ואיכא ס' נגדו וכן מקל זית משו"ה אינו לוקה על כל אחד ובזה מיושב קושית הגמ' מאורזו ונדגן ומיושב בזה קושית התוס' שם ואכמ"ל.

לפ"ז לכאורא קשה מה פריה הגמ' בכריתות י"ד ונוקמא פגון שאכל עוד פזית דם הלא יהיה אז איסורין מבטלין אם יאכלם באכילה אחת. ונראה ליישב עפמש"כ התוס' פסחים קט"ו ע"ב ד"ה בלע מצה, דע"י בליעה לא שייף בישול.

לזה פריה הגמ' דנוקמי ע"י בליעה. ולפ"ז מיושב שפיר דברי התרוה"ד דהתם בכריתות שפיר קאמר הגמ' דאינו מחזיק יותר מב' זיתים דאיירי ע"י בליעה, אבל ע"י ריסוק שפיר מחזיק אף יותר אף בכריתות לא מצוי הגמ' לאוקמי פלל ע"י לעיסה דהיה בטל וכדי דלא יהיה בטל נצטרף לאמר שיטול הרבה מקל מין וכה"ג בנדאי אינו מחזיק.

וע"פ הדברים האלה יוצמח לנו קושיא אחת על דברי הירושלמי הנ"ל, דאמאי לא אכלו ישראל מצה מן החודש והא דקאמר הירושלמי משום דאין עשה דוחה ל"ת אין זה פדאי לדחות עשה דאכילת מצה דהלא היה שם פסח ואנן קיי"ל כהלל דאית ליה אוכל פסח ומצה ומרור ביחד א"כ נהי דמצות אינן מבטלין זא"ז עכ"פ האיסור אשר במצה נתבטל וכבר פתבו המפרשים לתרץ דברי הרמב"ם שלא יסתור בהא דפסק איסורין מבטלין זא"ז ומצות אינן מבטלין זא"ז דהיינו טעמא דהני מצות פוליהו משם אחד הם וטעם אחד לכולם ובמק"א הארכתי בזה דרף דרוש.

וי"ל בזה ע"פ דאיתא ביבמות ע"א אר"י א"ר ערל מקבל הזאה כו' א"ל רב אשי תניא בהדיא, והנה המ"ד בירושלמי המתנפחים בענין זה דליתי עשה דמצה ולידחי ל"ת המה ר' יונה ור' יוסי ועי' בירושלמי פסחים פ"ח הל' ו' ר' יונה ור' יוסי תרי הנה בקדמיתא הוינו אמרין ישראל ערל מזין עליו ולא הוינו אמרין פלום א"כ ע"כ צ"ל דפסח גלגל היה לדידהו פסח הבא בטומאה כמו דמוכח ביבמות שם אי ערל אינו מקבל הזאה דבעשור לחודש מלו א"ע ולא היה להם זמן על הזאה.

והנה בפסחים דף ע"ו ב' דפסח הבא בטומאה נאכל משום דעיקרו אינו בא אלא לאכילה וכפי המבואר שם היינו דוקא למ"ד אכילת פסחים מעכבא אבל למ"ד אכילת פסחים לא מעכבא דין פסח כמו שאר דברים שדוחין את הטומאה דאינן נאכלין בטומאה כמו דאי' שם בפסחים ועי' בירושלמי שם.

ויש להוכיח דר"י סבירא ליה כמ"ד אכילת פסחים לא מעכבא וא"כ הפסח לא היה נאכל
ובזמן דליפא פסח מרור נמי אינו נאכל כדאי' בפסחים ק"כ ולא נשאר רק הכזית מצה
לחוד ושפיר עביד דלא אכיל דלא היה להם מה לבטלו פניו דנאכל המצה לבדו.

ולפי הדברים הנ"ל יש ליישב דברי הירושלמי שלא יהיה הגמ' דיבמות סותר לזה דשפיר
קאמר הירושלמי דאין עשה לפני הדיבור פנה דוחה ל"ת דהא קודם הדיבור לא היה
אפשר לדחות ל"ת כלל אף אם היה אז משפחת לה איזה מצה אסורה פניו דהיה אז פסח
הנאכל והיה מצה נאכלת עם פסח ומרור ביחד והו"ל שלשה זיתים א"כ ה' המצה בטל
והיה נתבטל האיסור וכה"ג גם לאחר הדיבור פשוט דשרי ולא היו צריכים כלל לדחיית
הל"ת דאף במקום שאין עשה דוחה ל"ת מ"מ אם אין רק חצי שיעור דנדחה כמ"ש
התוס' בשבועות כ"ג דחצי שיעור קיל אפי' מאיסור עשה בעלמא פשוט דנדחה תמיד
מפני העשה אפי' במקום שאינה דוחה ל"ת וא"כ שפיר פסק הרמב"ם דאינו יוצא במצה
של טבל דאין עשה דוחה הל"ת וממילא הנה מצוה הבאה בעבירה, והא דאצטרף הגמ'
בפסחים לדרשא אחרתא מלא תאכל חמץ היינו לר"ש לטעמיה דאית ליה כ"ש למכות
דלדידיה אגיל כל הדברים שאמרנו למעלה דגם אם היה אוכל המצה ביחד עם הפסח
והמרור לא היה מתבטל האיסור פניו דלדידיה גם חצי שיעור פשיעור הוא ולוקה וממילא
אגיל תירוץ הירושלמי דעשה שלפני הדיבור דאדרבא הסברא הזאת היא עוד מאלקמת
העשה כדמוכח מיבמות ועשה דמצה ראוי שתדחה ל"ת דאיסור לזאת מוכרח לדרשא
אחרתא כדדריש בבבביתא דפסחים שם.

הלכות סוכה פ"ה מהל' סוכה הל' י"ב הדלה עליה עלי האילנות כו' ואח"כ קצצן אם היה
הסיפוף הרבה מהן פשרה ואם לא היה הסיפוף הרבה מהן צריף לנענע כו' עירב דבר
שמשפכין בדבר שאין מספכין כו' אע"פ שהפשר יותר על הפסול פסולה סיפוף בזה
לעצמו כו' אם יש בסוף פסול ג"ט במק"א כו' ה"ז פסולה בד"א בסוכה קטנה כו' סיפוף
בדבר פשר ובדבר פסול זה בצד זה ואין במק"א מסוף הפסול רחב ג"ט כו' יותר על
סוף הפסול פשר ואם היה זה כמו זה בצמצום אע"פ שאין במק"א ג' ה' פסולה מפני
שסוף פסול כפרוץ נחשב ובהשגות א"א זה לא ידעתי למה אמרו ואולי במקרה סוכתו
כו' משום שא"א לצמצם אבל הטעם שכתב לא יבא ע"ז הדרף ע"כ ויעני' במפרשים מה
שכתבו על דבריהם.

ויש להוסיף עוד ולתמוה על הרמב"ם שפניו שדעתו אם סוף פסול וסוף פשר היו
מעורבין אינו בטל הסוף פסול ברוב פשרים. א"כ למה אם קצצן בטלים הלא בהדלה
את האילן איכא שני פסולים.

פסול דמחובר ופסול דתעשה ולא מן העשוי א"כ כמו אם לא קצצן לא מהני מה שהסוף
פסול הוי מיעוט כמו כן ל"מ אם קצצן דעדיין איכא פסול דתעשה ולא מן העשוי. גם
הסברא תמוה דבסיפוף בזה לעצמו בטל הפסול ברוב וכשהו מעורבין אינו בטליו גם
דברי הראב"ד בהשגותו תמוה מאד הלשון למה אמרו הוא מחוסר הבנה גם אינה נחותא
איכא בסוכה גדולה שכתב ואולי בסוכה גדולה אמרו כו' וראיתי הרבה מתקשין בהבנתו.

ולי נראה שדברי הרמב"ם והראב"ד פשוטין מאד בהקדם סברות אחרות יסודות קיימות
דכבר מבואר בשו"ע ובאחרונים שיטת המפרשים דסוף פסול פוסל כנגדו, גם הא

דבסנפה גדולה אינו פוסל סכה פסול בשלשה היינו דוקא אם נשאר בסכה פשר לבד ז"ט בפ"ע אשר אינו מפסיק סכה פסול רוחב ג' אבל אם כל הסנפה פה מה מהני אשר היא גדולה דזיל בטר טעמא דמאי טעם פוסל בסנפה קטנה שלשה טפחים דכיון דצריף להף סברא להשלים להכשר סנפה רואין את הפסול פרוץ וכמו באויר אם נפק מתורת לבוד פוסל פן סכה פסול דכיון דצריכין אנו להסכה הזה להכשר הסנפה הני הפסול פרוץ ופוסל בג' אבל אם נשאר בסנפה זע"ז מן סכה פשר ול"ה הפסול רק משום שהסכה הפשר הוא רחוק מן הדפנות משו"ה אינו מפסיק רק אם יהיה שיעור מקום דהיינו ד"א והא דאינו מצטרף סכה פסול עם אויר בסנפה גדולה היינו כיון דלא שוו שיעוריהו כמ"ש התוס' (והא דלא חשו רבנו דבי רב לקושיא דרבה מה לי אפליג בסכה פסול מה לי באויר פתבתי במק"א).

ולפ"ז דבריהם מיושבים בפשיטות דזהו פונת הרמב"ם דאם עירב סכה פסול עם סכה פשר כיון דסכה פסול ופוסל פנגדו א"כ הני כל הסכה פסול ואף הכשר פסול והאייף יהיה בטל הפסול ברוב, אבל אם סיפה בזה לעצמו כ' והני הכשר בפ"ע דאין הסכה הפסול פוסלו שפיר בטל הפסול ברוב אבל כ"ז אם הסכה הפסול פסול מחמת עצמו הוא אבל אם אינו פסול אלא מחמת תעשה ולא מן העשוי לא שייף לאמר דפסול פנגדו דהרי הפלל בתעשה ולא מן העשוי אם אין פסולו מחמת עצמו ל"ש ביה תעשה ולא מן העשוי א"כ האייף יוכל לפסול פנגדו כיון דלגביה הסכה פשר הרי אין פסולו מחמת עצמו ומשו"ה אם קצצו ולא נשאר על הסכה הפסול רק פסול דתעשה ולא מן העשוי בטל ברוב אף כשהוא מעורב ולא קשה הלא גם הסכה הכשר היה פסול מתחילה משום דפסלו הסכה פסול והני הוא ג"כ מן העשוי לק"מ דהלא לא היה פסולו מחמת עצמו ואין שייף בו פסול דתעשה ולא מן העשוי אבל כ"ז אם לא היה הסכה פסול רק במק"א משו"ה אם אין בו ד' בסנפה גדולה וג' בסנפה קטנה בטל ברוב אבל אם כל הסנפה מסנפה רק בסכה פשר ופסול זה בצד זה אם היה בו שלשה במקום אחד בהפסול הרי אין בו זע"ז שיעור סנפה פשרה ובשיעור סנפה הרי גם בסכה פסול נפסל בשלשה באויר.

ומשו"ה פתב הרמב"ם סיפה בסכה פסול ובסכה פשר זה בצד זה היינו כיון דכל הסנפה פה לזאת אם אין בו ג"ט במק"א (דאילו היה בו ג"ט במקום אחד היתה הסנפה פסולה אף אם בסנפה גדולה איירי.

כיון דאין בה זע"ז במקום אחד ויעני' בגמ' דף י"ח ע"א, ולכאורא מוכח איפכא דא"כ מאי פריף הגמ' אלא למ"ד באמצע ארבעה אמאי פשרה כו' כיון דאיירי דכל הסנפה היתה מסנפכת בנסרים שיש בהם ד' א"כ לא הני שיעור סנפה סכה פשר ובוד' ע"ז הלא כו"ע מודו דפסול בג' ואף מ"ד באמצע בד' אמות לא יפלוג ע"ז ומאי גיחותא לדידיה י"ל דהלא כיון דמחצה פשר ומחצה פסול אי אפשר אלא במעדיף משום דאפשר לצמצם א"כ הני בסכה פשר יותר מד"ט ולא צריף להצטרף לשיעור סנפה רק פחות מג' א"כ שפיר יש בה זע"ז מסכה פשר וניחא למ"ד בד"א ועוד אכתוב להלן מזה) אז אם הרוב מסכה פשר היא פשרה אבל אם היה פסול רוחב שלשה לא היה מהני רוב ואם היה מחצה על מחצה פסול משום שסכה הפסול פרוץ נחשב והיינו משום דבסנפה קטנה שאין בכשר שיעור הכשר סנפה והני פסול דסכה פסול כמו אויר ובאויר הלא פתב

הרמב"ם בְּהַדְיָא לְקַמְנָן דְּמַחְצָה עַל מַחְצָה פְּסוּל וְכַמוּ דַּאר"פ בְּהַדְיָא בְּדַף כ"ב פְּזוּזָא מְלַעֲלֵי
פְּאָסְתָּרָא מְלַתְחַת וְהָא דְאִמְרִינָן ש"מ פְּרוּזָא פְּעוּמָד כּו' י"ל דְּלִדְיָדְיָה לָא הָוָה קָשָׁה מִמְתַּנְי'
דְּהָוָה מוֹקְמִינָן בְּגוּזָא דְאִיכָא מְסַכְּהָ פְּשֵׁר כְּשִׁיעוּר דְּאָז פְּסוּל דְּסַכְּהָ פְּסוּל בּוּד' לָא הָוֵי
פְּפְרוּזָא מְמִילָא פְּשֵׁר אַף מַחְצָה עַל מַחְצָה לְדִידֵן דְּקִי"ל פְּרוּזָא פְּעוּמָד מוֹתֵר.

וְכַנְנַת הֶרְאָב"ד בְּהַשְׁגָּתוֹ י"ל דְּלִטְעָמְיָה אֲזִיל שְׁפַתְבּ בְּהַשְׁגוּתָיו עַל הֶרְזִי"ה בְּסוּגְיָא
דְּמַסְפְּכִין בְּנִסְרִים כּו' וּלר"מ פִּינּוּ דְנִפְקִי מִתּוֹרַת לְבוּד נְהִי דְסוּפָה פְּשֵׁרָה מִיְהוּ הֵן עֲצָמָן
פְּסוּלִים דל"א לְבוּד זֶה הֶפְסוּל עִם זֶה הֶפְסוּל כּו' אֲלָא ש"מ דְּכָל ג' סַכְּהָ פְּסוּל כּו' אֲבָל
הֵם עֲצָמָם פְּסוּלִים פִּינּוּ דְנִפְקִי מִתּוֹרַת לְבוּד יְעוּי"ש שְׁהֶאֱרִיָּה, הָרִי ס"ל לְהֶרְאָב"ד דְּהָא
דְּפַחוּת מַג' אִינוּ פְּסוּל בְּסוּפָה גְדוּלָּה וּמוֹתֵר לִישָׁן תַּחְתּוֹ וּמְמִילָא מְצַטְרַף בְּסוּפָה קַטְנָה
הוּא מְטַעַם לְבוּד א"כ כ"ז הוּא דוֹקָא אִם לִיכָא גַם בְּסַכְּהָ פְּסוּל סְבָרָא דְלְבוּד אֲבָל אִם
נֹאמֵר לְבוּד גַם הֶסְכְּהָ פְּסוּל יִצְטָרֵף לְשַׁלְשָׁה לֹא נוּכַל לֵאמֹר לְבוּד לְהַקֵּל וְלֹא לְהַחְמִיר
דְּהָא דל"א לְבוּד לְהַחְמִיר הוּא דוֹקָא אִם לֹא נִצְטָרֵף לְהַכְשִׁיר מַחְמַת סְבָרָא דְלְבוּד וְכִינּוּ
דְּלֹא נֹאמֵר לְבוּד מְמִילָא נִשְׁאָר הֶפְסוּל בְּפְסוּלוֹ לְהֶרְאָב"ד וּלפ"ז בְּסוּפָה קַטְנָה לֹא יִצְטָרֵף
הֶסְכְּהָ הֶפְסוּל אִפִּי בְּפַחוּת מַג' (וי"ל עוֹד לְהַסְבִּיר לְהֶרְאָב"ד דְּהִיכָא דְּהָוָה מַחְצָה פְּסוּל
וּמַחְצָה פְּשֵׁר לֹא יִצְטָרֵף הֶסְכְּהָ פְּסוּל בְּסוּפָה קַטְנָה דְּכִינּוּ דְּלֵהֲרַאב"ד הָא דְּמַתְּפַשֵּׁר הֶסְכְּהָ
פְּסוּל הוּא מְשׁוּם דְּהוּא בְּתוֹרַת לְבוּד מְתַבְטֵל א"כ ל"ש זֹאת רַק הִיכָא דְּהָוָה מִיעוּט אֲבָל
הִיכָא דְּהָוָה מַחְצָה ל"ש בִּיטוּל מְשׁוּם דְּלֹא חֲשׁוּב) דְּהָא דְּסַכְּהָ פְּסוּל מְצַטְרַף בְּסוּפָה קַטְנָה
הוּא אוּ מְטַעַם לְבוּד אוּ מְשׁוּם דְּגַם הוּא נִעְשֶׂה פְּשֵׁר לִישָׁן תַּחְתּוֹ אֲבָל אִם לֹא מְתַכְשֵׁר
אִינוּ מְצַטְרַף.

וּלפ"ז עוֹלָה הַדֵּק הֵיטֵב לְשׁוֹן הֶרְאָב"ד בְּהַשְׁגָּתוֹ לֹא יִדְעָתִי לְמָה אֶמְרוּ וְאוּלַי בְּסוּפָה גְדוּלָּה
אֶמְרוּ וּבְמַקְרָה כּו' אֲבָל הַטַּעַם שְׁפַתְבּ לֹא יָבֵא ע"ז הַדְּרָךְ עכ"ל דְּבְסוּפָה קַטְנָה בְּנִדְאֵי כ"ה
דְּאִיכָא סַכְּהָ פְּסוּל יוֹתֵר מַג' אִינוּ מְצַטְרַף וְרַק בְּסוּפָה גְדוּלָּה מְשׁוּם שֵׁא"א לְצַמְצָם אֲבָל
הַטַּעַם שְׁפַתְבּ לֹא יָבֵא ע"ז הַדְּרָךְ דְּבְסוּפָה גְדוּלָּה לֹא שְׁיִיף הַטַּעַם שְׁפַתְבּ דְּסַכְּהָ פְּסוּל
פְּפְרוּזָא נִחְשָׁב דְּבְסוּפָה גְדוּלָּה לֹא הָוֵי סַכְּהָ פְּסוּל פְּפְרוּזָא כַּמ"ש לְמַעְלָה דְּהַשְׁיַעוּרִים אִינָם
שְׁוִים וְגַם בְּהָא דִּישְׁנִים תַּחְתּוֹ מְשַׁמַּע מְסַתִּימוֹת דְּבָרֵי הֶרְאָב"ד וְהֶרְמַב"ם דְּלֹא ס"ל לְחַלֵּק
בְּסוּפָה קַטְנָה בֵּין סַכְּהָ פְּסוּל לְאוּרִי וְעוֹד צ"ע בְּזֵה.

וּבמ"ש יִתְבָּרַר סְפִיקַת הַגְרַע"א בְּסִי' תְּרַכ"ח מ"א ס"ק ב' אִם בְּפְסוּל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן
הָעֲשׂוּי פּוֹסֵל סַכְּהָ פְּשֵׁר שְׁכַנְגָּדוּ יְעוּי"ש. וְלִפִּי הַנְּ"ל מְפֹרֵשׁ בְּרַמְב"ם דְּבְנִדְאֵי אִינוּ פּוֹסֵל
שְׁכַנְגָּדוּ דְּזֵהוּ כָּל עֵיקָר סְבָרָתוֹ לְחַלֵּק דְּסַכְּהָ פְּסוּל אִינוּ בְּטֵל בְּרֹב פְּשֵׁהוּא מְעוֹרֵב וּפְסוּל
דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי נִתְבַּטֵּל אַף כְּשֵׁהוּא מְעוֹרֵב וְהִינּוּ כַּנ"ל מְשׁוּם דְּפְסוּל דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא
מִן הָעֲשׂוּי אִינוּ פּוֹסֵל סַכְּהָ פְּשֵׁר שְׁכַנְגָּדוּן גַּם הָא דְּחֻדְשׁוֹ דְּהִיכָא דְּהַפְּסוּל אִינוּ מְגוּפּוּ
** (יְעוּי' בְּשׁו"ע לְעַנְיָן סִיכְּהָ תַּחַת תַּקְרָה וְאִת"פ הַסִּיר אֶת הַתַּקְרָה וְהוּא מְחַלְקַת הַר'
בְּרוּף מְרַעְעֵנְשְׁפּוֹרְג וְהַר' יִצְחָק הַלְבֵן הוּבָא בְּאו"ח הַל' סוּפָה) ** לֹא שְׁיִיף פְּסוּל דְּתַעֲשֶׂה
וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי ג"כ מוֹכַח מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם כַּנ"ל דְּמַחְמ"ז אַף דְּמַתְּחִילָה קוֹדֵם קְצִיצָה הִנְיָה
גַּם הֶסְכְּהָ פְּשֵׁר פְּסוּל עכ"ז אִת"כ פְּשַׁקְצֵץ חֲזוֹר לְכַשְׁרוֹתוֹ וּל"ה פְּסוּל דְּתַעֲשֶׂה וְלֹא מִן
הָעֲשׂוּי רַק עַל הֶסְכְּהָ פְּסוּל וּמ"ש לְעֵיל בְּהַגְה"ה לְיִישׁוּב הַהוֹכְחָה מִן הַגַּמ' דָּף י"ח שְׁלֵא
הַקְּשׁוֹ לְמ"ד בְּאֶמְצַע ד"א הֵלֵא עכ"ז בְּסִיכְּהָ כָּל הַסוּפָה הֵלֵא פְּסוּל בְּשַׁלְשָׁה וְכַתְּבִיתִי מְשׁוּם

דא"א לצמצם ע"כ איירי במעדיף והסקף פשר הוא יותר מד' נגעתי בזה במה שחידש הגרע"א בסי' תרל"ב ס"ק ג' יעוי"ש שכתב בהדיא כמ"ש דאף אם הסקף פסול ג' מ"מ מצטרף פחות מג' לשיעור סנף אף יש להעיר על זה לפמ"ש הרמב"ד דהא דפחות מג' מצטרף משום לבוד אבל היכא דנפיק מתורת לבוד אינו מצטרף ואין ישנים תחתיו, א"כ ממילא פינון דאיכא סקף פסול ג' או יותר לא נוכל לצרף פחות מג' לשיעור הכשר סנף פינון דל"ש תורת לבוד ויהיה מוכרח פדעת המג"א דלא כהגרע"א.

וי"ל דיהיה תלוי זאת באשלי רברבא היינו לשיטת הרמב"ד שיהא מטעם לבוד א"כ ממילא אם יש בכל הסקף פסול ג' ויותר לא נוכל לצרף פחות משלשה מזה לשיעור סנף, אבל לכל הנה רבותא דס"ל דאף סקף פסול ג' ישנים תחתיו וע"כ לא מטעם לבוד קאתינו עלה רק פינון דלא נצרך לצרף לשיעור סנף רק פחות מג' הכי הלכתא דיצטרף י"ל כהגרע"א דאף מסקף פסול ג' ויותר מצרפינו פחות מג' לשיעור סנף.

וניצמח מזה עוד מחלוקת אחרת בין הנה פוסקים לענין מ"ש להסתפק אם אין בכל הסנף גדולה משך זע"ז סקף פשר אם הנה עלה דין סנף גדולה שיהיה סקף שלשה פוסל בה. דלהראב"ד ע"כ יהיה מוכח דדין סנף גדולה יש לזה דאל"ה הרי תיקשי סוגית הגמ' דף י"ח ה"ל דגם למ"ד בד"א אפתי תיקשי פינון דסקף כל הסנף בנסרים שיש בהם ד' ופסול ד' בינתים האיה היא פשרה דהלא בסנף קטנה בנדאי גם מ"ד ד"א מודה דסקף פסול שלשה פוסל בה וא"ל דכיון דע"כ איירי במעדיף א"כ הני סקף פשר יותר מד' ונצטרף פחות משלשה מהסקף פסול דהלא להראב"ד פינון דנפקי מתורת לבוד לא נוכל לצרף, אבל לשיטת רוב הפוסקים דס"ל דלא מטעם לבוד מצטרף שפיר נוכל לאמר דדין סנף קטנה יש עליו פינון דליכא בה זע"ז סקף פשר ומהגמ' ה"ל אין ראוי להיקף דיש לדחות פנ"ל דלמ"ד בד"א יצטרף פחות מג' לשיעור יותר מד' ויהיה סנף פשרה זע"ז.

והנה הרמב"ם אף דלא כתב בהדיא לענין סקף פסול שלשה אם ישנים תחתיו אף מדכתב סתם דסקף פסול ד' אין ישנים תחתיו משמע דס"ל דפחות מד' ישנים תחתיו פשיטת רוב הפוסקים.

ולפ"ז יש להמתיק דברי הרמב"ם והראב"ד ה"ל דאזלי לטעמייהו דלהרמב"ם פינון דסינף כל הסנף בסקף פסול וכשר זה בצד זה מחצה על מחצה פחות פחות משלשה ואין במקום אחד זע"ז סקף פשר דין סנף קטנה עלה דסקף פסול דין אור יש לו וכפרוץ נחשב אבל הראב"ד לטעמיה דדין סנף גדולה יש עלה ושפיר כתב דאם בסנף גדולה איירי אין הטעם עולה על דרך זה.

והא דניחא ליה להראב"ד דברי הרמב"ם בסנף גדולה ולא קשי ליה מ"ש שכתב ודקדק דאין בסקף פסול שלשה הוא משום דהראב"ד לטעמיה דס"ל דסקף פסול שלשה אין ישנים תחתיו ומחמ"ז צ"ל דפחות משלשה איירי כדי להכשיר כל הסנף.

ועוד יש להתנישב בכל ה"ל פי מדברי השו"ע משמע דדין סנף גדולה יש לזה אף שפסק פשיטת רוב הראשונים דסקף פסול ג' ישנים תחתיו דלא כהראב"ד לזאת צ"ע לעת הפנאי לברר הדברים ויעני' בתוס' דף י"ד ע"ב דמפרש בדבריהם דאף אם כל

הסנפך מסנפכת בנסרים פחותים מד' ופסל בינתים פשר אפי' תחת הנסרים ואפי' לר"מ וכו"ה בבעל המאור אבל מ"מ אין הכרע שגם הרמב"ם יהיה מוכרח לסבור פן דפשיטות דבריו משמע כמ"ש למעלה ויעני' בדר' י"ד ע"ב פגון דאנחה אפומא דמטללתא דעניל תלתא לגו ואפי' קדא לבר כו' ויעני' ברש"א שפירש דאירי בסנפה קטנה וכתב שכ"ה בבעל המאור ויש לדייק מזה דאם הכניס לתוכה רק בפחות משלשה אף שקל הנסר הוא יותר מ"מ מצטרף הסכך פסול פחות משלשה לשיעור סנפה וכן משמע לשון הברייתא אע"פ שלא הכניס לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה ומשמע בהדיא דאם לא הכניס אלא פחות משלשה פשרה.

וי"ל דגם המג"א מודה היכא דהניח סמוך לדופן דנוכל לאמר על מקצתה דופן עקומה ונוכל ליישב בזה קושית הרש"א על רש"י דכיון דמירי בסנפה קטנה מאי מהני אם הנה נאמר דופן עקומה אף לפי הג"ל י"ל בפשיטות דאם היינו יכולים לאמר דופן עקומה הנה תפשר אם לא נצטרף לשיעור זע"ז רק בפחות מג' לזאת אפי' אם הכניס לסנפה שלשה ואפי' יותר הנה שאר הסנפה פשרה משום דעד פחות משלשה היינו אומרים דופן עקומה ושאר הסנפה הנה מתפשר בסכך פסול פחות מג' ויעני' במ"א סי' תרל"ב שדחק ג"כ בכונת רש"י אף דבריו צ"ע וכבר נתקשו בהם הדג"מ והנתיב חיים יעו"ש.

ונ"ל עוד לאמר הא דסכך פסול פחות משלשה או פחות מארבעה בסנפה גדולה מצטרף להכשר סנפה והיינו מדין דפסל היוצא מן הסנפה נידון פסנפה אין זה דוקא אלא אם חז דופן ממשכא בהדה היינו שמתחילת עצמיתה הסנפה הנה ממשכא חז דופן עמה ונהרי גם שיעור סכך פסול זה ג"כ בכלל פסל היוצא מן הסנפה ומצטרף.

אבל אם היתה סנפתו מתחילה פשר ואח"כ המשיך לה סכך פחות מד' סכך פסול אף שהסמיה ג"כ דפנות אין מצטרף להכשר סנפה ול"ה דינו כפסל היוצא מן הסנפה ולא עדיף מקנים היוצאים לפנים מן הסנפה דצריף שיהיה חז דופן ממשכא בהדייהו ויעני' ברש"י דף י"ט שם מ"ד פיון דלא ממשכא דופן שני בהדייהו מוכח דבאפי נפשה הוא הרי דמשמע בהדיא דאם אח"כ הסמיה לה חז דופן עם סכך פשר הוי כמו אין לה אלא דופן אחד פיון דנעשה בפ"ע אף דהסכך פשר לא מצרפינו לה הדפנות פמין גם העשויוין מפבר א"כ כש"כ אם הסכך פסול דלא מצרפין אם לא ממשכא מתחילה חז דופן בהדייהו, ולפ"ז מכש"כ אם מתחילה לא עשה רק ו' על ו' בסכך פשר ואח"כ עשה עוד דופן טפח וסיכף בסכך פסול דלא נצטרף סכך פסול עם סכך פשר אם לא ממשכא חז דופן בהדיה דהלא גם הא דסכך פסול מצטרף להכשר סנפה הוא נלמד מדין פסל היוצא מן הסנפה יעני' בדר' י"ט שם בנדאי ג"כ לא מצטרף רק אם ממשכא מתחילה חז דופן בהדה.

וימנישב בזה דברי הראב"י התמוהין מאד עי' ברא"ש סנפה לענין חוטט בגדיש שפכת ונ"ל וכתב אבי העזרי בשם רבותיו אם הגדיש גדול ולא הניח חלל טפח אלא במשהו ז' ושוב חטט יותר אינה פשרה כולה ע"י משהו ז' משום פסל היוצא מן הסנפה דהא לא ממשכא חז דופן בהדה כו' ולכאורא תמוה דמה שייכא פסל היוצא כו' וטעם דלא ממשכא חז דופן דהלא הסכך פסול משום תעשה ולא מן העשווי גם הלא חטט הרבה ואיכא דפנות

וּכְבַר תְּמַה בְּזֶה הַפְּרִיִּשָׁה עַל הַטּוֹר שֶׁהֶעֱתִיק דְּבָרֵי רַאב"י אֵלּוּ וַיַּעֲנֵהוּ בְּאַחֲרוֹנֵיהֶם שֶׁדִּחְקוּ בְּזֶה וְאֵין פּוֹתֵר.

וּלְפִי הַגְּ"ל י"ל דְּבָא אַבֵּי הָעֲזָרִי לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאַף אִם חֲטַט בָּהּ אַח"כּ עוֹד פְּחוֹת מֵאַרְבָּעָה לְבַד הַזֶּה הַזֶּה מִשּׁוּם סְכָף פְּסוּל הִיָּה מִתְּכַשְׂרָא וּמִצְטָרֵף עִם הַסּוּפָה מִשּׁוּ"ה אֲצִטְרִיף לְטַעֲמָא דְלֹא מִמַּשְׁכָּא חַד דְּוָפֵן בִּהְדִּיָּה וְהִיָּנוּ כַּמ"ש לְמַעְלָה דְלֹא שִׁינְף סְבָרָא דְפְסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּפָה רַק אִם מִמַּשְׁכָּא חַד דְּוָפֵן מִתְּחִילָה אֲבָל בְּכַה"ג דְלֹא הִיָּה מִמַּשְׁכָּא מִתְּחִילָה דְּוָפֵן בִּהְדִּיָּה דְהָא מִתְּחִילָה לֹא חֲטַט בּוֹ רַק זַע"ז שׁוֹב לֹא מִתְּכַשְׂרָא יוֹתֵר.

וּבְזֶה יִשְׁבְּתִי מִה שֶׁהֵעִיר חֲתָנִי הָרַב מוהר"מ שְׁלִיט"א דְאַמַּאי אֲמַרִּינוּ דְּוָקָא אִם הִיָּה בּוֹ זַע"ז בְּחֻלְל טַפַּח דְּהֵלֵא סְגִי גַם בַּה' עַל ה' וְאַח"כּ לְתַכְשֵׁר בְּשָׁנֵי טַפְחִים סְכָף פְּסוּל מִכָּאן וּבְשָׁנֵי טַפְחִים סְכָף פְּסוּל מִכָּאן וְהוּא דְקָדוּק חֲזַק מְאֹד רָאוּי לְחַכְמֵי שְׂכִי"ב אֲבָל לְפִי מ"ש לְמַעְלָה מִיָּנֻשָׁב שֶׁפִּיר דָּאִם לֹא הִיָּה מִתְּחִילָה רַק חֻלְל טַפַּח עַל פְּחוֹת מִזַּע"ז וְאַח"כּ חֲטַט בּוֹ זַע"ז לֹא הִיָּה מִצְטָרֵף סְכָף פְּסוּל עִם סְכָף פֶּשֶׁר כִּיִּן דְּמִתְּחִילָה לֹא הִיָּה מִמַּשְׁכָּא חַד דְּוָפֵן בִּהְדִּיָּה וְעִי' בְּסִי' תַרל"ה וּבְמ"א ס"ק ג' וּבְסִי' תַרל"א סֵעִי' ז' וְעוֹד צ"ע בְּזֶה כִּי הוּא דִּין חֲדָשׁ וְצָרִיף עֵיוֹן וּבִירוּר דְּבָרִים הָרַבָּה לְעַת הַפְּנָאִי.

בְּדָבָר מִה שֶׁכְּתַבְתִּי לְמַעְלָה בְּטַעֲמוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם שֶׁכְּתַב דָּאִם רֹב הַסְכָּף הוּא פֶּשֶׁר וּמְנַחַח בְּכ"ע בְּטַל הַסְכָּף פְּסוּל י"ל עוֹד מִלְתָּא דְּמִסְתַּבְּרָא דְּהַרְמַב"ם לֹא מִשּׁוּם בִּיטוּל בְּרוּב נִגְעָה בָּהּ רַק כִּיִּן דְּאַף אִם שֶׁקֶלֶת לֵהוּ סְגִי בְּכַשֵׁר וּמִשּׁוּ"ה בְּעֵינֵן דְּאַף אֲוִיר פְּחוֹת מִג' וְאַף אִם אֵינּוּ הוֹלֵף ע"פ כָּל הַסּוּפָה יִצְטָרֵף לְהַפְּסוּל דְּהֵלֵא אִם שֶׁקֶלֶת אֶת הַפְּסוּל לֹא תִּהְיֶה צִיָּלְתָּה מְרוּבָה מִחֲמַתָּה בְּהַכְּשֵׁר לְבַד וּלְפ"ז יִהְיֶה דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פְּשׁוּטִין וּמְוַכְרָחִין בְּסְבָרָא דָּאִם כָּל הַסּוּפָה מְסוּפְכֶת מְחַצָּה עַל מְחַצָּה זֶה בְּצַד זֶה סְכָף פֶּשֶׁר וְסְכָף פְּסוּל הֵוִי סְכָף פְּסוּל כְּפָרוּץ דְּהֵלֵא אִם שֶׁקֶלֶת הַסְכָּף פְּסוּל יִהְיֶה אֲוִיר מְחַצָּה וְהֵוִי כְּזוּזָא מְלַעִיל דְּהַסּוּפָה פְּסִילָה וְהוּא פְּשׁוּט וּמְוַכְרָח.

אִף דְּלִפ"ז וְיִצְמַח לָנוּ דִּינֵי חֲדָשִׁים לְהַחֲמִיר אִף בְּסוּפָה גְּדוּלָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ סְכָף פְּסוּל שֶׁיִצְטָרֵף אִף הַחֻלְל שֶׁבְּסְכָף פֶּשֶׁר לְסְכָף פְּסוּל וְיִהְיֶה הַכְּשֵׁר בְּמְחַצָּה עַל מְחַצָּה כְּשֶׁמַּעֲדִיף מַעַט דְּוָקָא אִם סִיפָה בְּנִסְרִים פְּחוֹתִים מְשַׁלֵּשׁ שָׂאִין אֲוִיר בֵּינָתֵים.

אִף יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז מִהָא דְּמִשְׁנֵי הַגַּמ' בְּנִכְנָס וְיּוֹצֵא דְּהֵלֵא אֲדַרְבָּא בְּנִכְנָס וְיּוֹצֵא יִהְיֶה פְּרוּץ מְרוּבָה עַל הָעוֹמֵד דְּהֵלֵא אִם הַכְּשֵׁר נִכְנָס וְיּוֹצֵא מִמִּילָא גַם הַפְּסוּל נִכְנָס וְיּוֹצֵא וְהָאֲוִיר הַמְּשָׁהוּ הֵלֵא יִצְטָרֵף עִם הַסְכָּף פְּסוּל וְכִי שֶׁקֶלֶת הַסְכָּף פְּסוּל יִהְיֶה חֲמַתָּה מְרוּבָה אֲשֶׁר לְזֹאת צ"ל דְּהַגְּמ' אֲיִירִי בְּשִׁישׁ זַע"ז סְכָף פֶּשֶׁר וּבְאֹנָפֵן זֶה הַסְכָּף פֶּשֶׁר הֵוִי כְּפְסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּפָה וְסְכָף פְּסוּל אֵינּוּ פּוֹסֵל אֲא"כּ מִפְּסִיק בְּאַמְצַע שִׁיעוּר מְקוּם וְלֹא מִטַּעַם בִּיטוּל קְאָתִינוּ עֲלֵהּ וְהָא דָּאִם רֹב הַפְּסוּל לֹא מְהַיָּי וּפְסוּלָה כָּל הַסּוּפָה אִף אִם בְּכ"א לֹא הֵוִי מְקוּם ד' הִיָּנוּ מִשּׁוּם דְּבִטְלָה שֶׁמֶסְכָּף מְמַנָּה אֲבָל אִם בְּכָל מְקוּם שֶׁהַסְכָּף פֶּשֶׁר מְנַחַח יֵשׁ רֹב אִף אִם גַּם שֶׁמֶסְכָּף אֲוִיר מְשָׁהוּ לֹא מִצְטָרֵף עִם הַסְכָּף פְּסוּל דְּשֶׁמֶסְכָּף סוּפָה עֲלֵהּ וְלִדְעִיתִי הַדְּבָרִים מְסַתְּבִים וְדְּבָרֵי הַרְמַב"ם עוֹלִים הַדִּק יָפָה.

וַיֵּשׁ לְהַתְּבַוֵּן מֵאֵי מִשְׁנֵי הַגַּמ' אִם הֵוִי נְתוּנִים שְׁתֵּי נוֹתָנוּ עָרַב דְּלְהַרְמַב"ם הֵלֵא לֹא מְהַיָּי מִיַּד הַסְכָּף פֶּשֶׁר שֶׁמְנַחַח עַל הַפְּסוּל דְּהֵלֵא הַסְכָּף פְּסוּל פּוֹסֵלוֹ כִּיִּן שֶׁמְנַחַח כְּנִגְדּוֹ וְע"כ

צ"ל דְהַרְמַב"ם יִפְרֹשׁ פְּפִירוּשׁ הַתּוֹס' דְקָאֵי הַקְּנוּשָׁא וְהָא א"א לְצַמְצַמָּם עַל תִּי הַב"ע בְּנִכְנֹס וְיוֹצֵא וּע"ז מְשַׁנֵּי בְּמַעְדִּיף וְאִם הָיוּ נְתוּנִים שְׁתֵּי כו' פְּדֵי שְׁלֵא יִהְיֶה אֲוִיר בְּנִתִּים וּמִדְלָא אֶצְטְרִיף הַגַּמ' לְשִׁנּוּי הָאֵלֶּה רַק לְמ"ד פְּרוּזִן פְּעוּמָד אֶסוּר אַבְל לְמ"ד פְּרוּזִן פְּעוּמָד מוֹתֵר גִּיחָא צְרִיכִים אֲנַחְנוּ לְאֹמֵר דְאִינְרִי בְּסוּפָה גְדוּלָה כְּנ"ל וְגַם א"א לְאֹמֵר לְהַרְמַב"ם דִּיפְרֹשׁ דְקוּשְׁיַת הַגַּמ' וְהָא א"א כו' יִהְיֶה קָאֵי אֶלִּיבָא דְמ"ד פְּרוּזִן פְּעוּמָד מוֹתֵר דְאִם הַסְכָּף פְּסוּל מְרוּבָה מְעַט מַה יוֹעִיל זֶה שְׁיַנִּיחַ עָרְב הֵלֵא לְהַרְמַב"ם סְכָף פְּסוּל וּפּוֹסֵל כְּנ"ל אַע"כ דִּיפְרֹשׁ דְקָאֵי לְמ"ד פְּרוּזִן פְּעוּמָד אֶסוּר דְלִדְיָדִיָּה צ"ל בְּיוֹצֵא וְנִכְנֹס וּבִישׁוּב דְבָרָיו צ"ל כַּמ"ש לְמַעְלָה.

וְעִי בַכ"מ שְׁפַתְב ג"כ מִשׁוּם דְהָאֲוִיר מְצַטְרַף לְסְכָף פְּסוּל וְהִינּוּ דְהַרְמַב"ם הֵלֵא לֹא הַזְכִּיר הַשְׁוִי וְרִיבּוּי בְּמִקּוּם רַק בְּסְכָף פָּשָׁר עַל הַסְכָּף פְּסוּל א"כ אִם יִהְיֶה הַסְכָּף מְחַצָּה עַל מְחַצָּה יֶצְטְרַף הַסְכָּף פְּסוּל עִם הָאֲוִיר עַכ"ז לֹא אֲדַע אִם בְּסוּפָה גְדוּלָה אִף בַּכַּה"ג יֶצְטְרַף סְכָף פְּסוּל עִם אֲוִיר וְיַעֲוִי בְּתוֹס' שְׁהַזְכַּרְתִּי שֶׁג"כ הִעִירוּ בְּהָא דְהָאֲוִיר יִהְיֶה מְצַטְרַף לְפְסוּל וּמ"ש הַכ"מ דְהַרְמַב"ם יִפְרֹשׁ דְרִיבּוּי הַסְכָּף יִהְיֶה מְחַמַּת שְׁאִם הָיוּ נְתוּנִים שְׁתֵּי נוֹתָנָם עָרְב צ"ע כַּמ"ש בְּפָנִים וּצ"ל דְהוּא יִפְרֹשׁ בְּדַעַת הַרְמַב"ם שְׁאִם מוֹנָחִים זַע"ז מְתַבְטְלִים וְדוֹקָא אִם הֵמָּה מְעוֹרְבִים אֵינָם מְתַבְטְלִים וְלַעֲנ"ד גִּרְאָה כַּמ"ש.

הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת פ"ה ה' ח' שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל עֶפֶר כו' אַכֵּל פְּחוֹת מְכַזֵּית ה"ז סְפֵק כו' הַל"ט וְכֵן הַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֵא לְאֹכֹל חֶרֶץ וְאֹכֵל פְּחוֹת מְכַזֵּית ה"ז סְפֵק הִיָּה הַנְּשַׁבֵּעַ נִזִּיר שְׁהוּא אֶסוּר בְּחֶרֶץ בְּכַזֵּית וְאֹכֵל פְּחוֹת מְכַזֵּית אֵינוֹ חַיִּיב בְּשְׁבוּעַת בִּישׁוּי שְׁהָרִי אֵין דַּעַתוֹ בְּשְׁבוּעַתוֹ אֲלֵא עַל כַּזֵּית שְׁהוּא מוֹשַׁבֵּעַ עָלָיו וְאֵין שְׁבוּעָה חֵלָה עָלָיו כו'.

וְהִנֵּה הַדְּבָרִים תְּמוּהִים וְהוּא לְכַאוּרָא נִגְדַּד הַסּוּגִיָּא דְשְׁבוּעוֹת כ"ב בְּעֵי רַב אֲשֵׁי נִזִּיר שְׁאֹמֵר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל חֶרֶץ בְּכַמָּה דְכִינּוּן דְכַזֵּית אִסוּרָא דְאוּרִיָּתָא הוּא פִי קָא מְשַׁתְּבַע אֶהֱיָתִירָא קָא מְשַׁתְּבַע וְדַעַתִּיהָ אֲמַשְׁהוּ א"ד פִּינּוּן דְאֹמֵר שְׁלֵא אוֹכֵל דַּעַתִּיהָ אֶפְזִית וּפְשִׁיט הַגַּמ' מְשְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל גְּבִילוֹת דַּע"ג דְכִי חֶרֶץ לְגַבֵּי נִזִּיר דְמָיָא אֵי לֹא פְרִישׁ דַּעַתִּיהָ אֶפְזִית יַעו"ש וּמְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְאֶדְרַבָּא בְּנִזִּיר פִּינּוּן דְכַזֵּית אִסוּרָא הוּא הִיָּה הַסְבָּרָא דְהוּא מְשַׁתְּבַע אֶהֱיָתִירָא דְהִינּוּ פְּחוֹת מְכַזֵּית אִף לְפִי פְשִׁיטוֹת הַגַּמ' דַּאִף דְאִסוּרָא הוּא עַכ"ז דַּעַתוֹ אֶפְזִית מ"מ לְגַבֵּי חֶרֶץ לֹא עֲדִיף מְשַׁאֵר אִינְשֵׁי דְאִם דַּעַתוֹ אֲמַשְׁהוּ מְחַמַּת דְלֹא בַר אַכִּילָה גַם בְּנִזִּיר כֵּן וְיַעֲוִי בְּר"ן שְׁהַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם הוּבָא בַכ"מ.

וְדְבָרֵי הַכ"מ אֵינָם מוֹבְנִים מ"ש דְבְּנִזִּיר אֵינוֹ נֶאֱכָל ע"י תַּעֲרוּבוֹת הַנִּי כְּעֶפֶר הֵלֵא הָא דְאֵינוֹ נֶאֱכָל ע"י תַּעֲרוּבוֹת מְחַמַּת אִסוּר לֹא עֲדִיף מְגַבִּילָה, גַם מ"ש דְמִשׁו"ה בְּעֵי לְמַפְשֵׁט עֶפֶר מְשׁוּם דְחֶרֶץ לְגַבֵּי נִזִּיר הַנִּי כְּעֶפֶר אֵינוֹ מוּבָן דְהֵלֵא בַגַּמ' קֹאֵמֵר גְּבִילָה בַת אַכִּילָה הִיא וְאִרְיָה הוּא דְרַבִּיעַ עֲלִיָּה לַפ"ז מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דְאִם לֹא הִיָּתָה בַת אַכִּילָה הַנִּי דֵינוּ כְּעֶפֶר וְה"ה חֶרֶץ לְפִי הַסְפֵק דְהוּי כְּעֶפֶר, וְגַם צ"ע לְפַנ"ש דְהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּאֲת"ל וּלְפִי דַעַת קִצָּת גַם בְּאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ הַאֲת"ל אִם הַשְׁוֹאֵל הוּא אֲמוּרָא אַחֲרֵינָא, לַפ"ז אֲמַאי פְּסֵק הַרְמַב"ם כְּעֶפֶר וְחֶרֶץ דְהוּא סְפֵק וּלְפִי רַש"י הַנִּי כַּאֲת"ל.

לְזֹאת גִּרְאָה דְהַרְמַב"ם אֵינוֹ מְפֹרָשׁ כְּפִירִש"י וּס"ל דְחֶרֶץ הַנִּי בַר אַכִּילָה גַם הִיָּה לוֹ לְהַרְמַב"ם גִּי אַחֲרַת בְּאִיבְעִי דְחֶרֶץ כְּמוֹ שְׁהוּא בְּדַקְדוּקֵי סוּפְרִים מַגִּי יִשְׁנָה שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל חֶרֶץ בְּכַמָּה פִּינּוּן דְמַתְאֲכִיל ע"י תַּעֲרוּבוֹת דַּעַתִּיהָ אֲמַשְׁהוּ א"ד דַּעַתִּיהָ אֶפְזִית וּלַפ"ז

הגיה"פ ד'סרצן הוי באמת בר אכילה רק פיון ד'רפ' לאכלו ע"י תערוכות וממילא ד'רפ' אכילת סרצן משהו א"כ דעתיה אמשהו, א"ד פיון ד'שלא אוכל קאמר דעתיה אפזית ואינו תלוי האיבעיא קלל באיבעיא ד'עפר ול"ה באת"ל נהדר בעי ר"א נזיר שאמר שבועה שלא אוכל סרצן והיינו דבנזיר פשוט ליה להגמ' דל"ש הסברא פיון דמתאפל ע"י תערוכות פיון דגם ע"י תערוכות אינו נאכל ול"ה דעתיה ע"ז ולפ"ז ל"ה הספק רק מחמת דמנשבוע ועומד הוא דעתיה אמשהו והוי כמו גבילות וטרופות, והא דלא קא מיבעיא ליה בגבילה גופא וכמו שהקשו התוס' י"ל דהיא גופא קמ"ל דבנזיר ל"ה סרצן דעתיה אמשהו כמו בשאר כל אדם ופשיט ליה מנו"ט דדעתו אפזית ומ"ש הרמב"ם שהרי אין דעתו בשבועתו כו' ל"ה טעמא דמשו"ה לא נתפון אלא על פזית רק דהפונה בפשיטות דכיון שאין דעתו אלא על פזית דהוא מןשבוע ועומד משום אין שבועה חלה עליו קלל והא דנקט הרמב"ם דאם אכל פחות מפזית א"ח בשבועת ביטוי ולא נקט פזית י"ל דנקט במה דשאני אם אמר סתם שלא אוכל סרצן ובין אם אמר שלא אוכל סרצן אהד גם י"ל דנקט לאשמעינו דאינו חייב כלל משום ח"ש פיון דלא חגיל כלל איסור שבועה דכיון דדעתו אפזית.

והעיקר נראה דהא דנקיט הרמב"ם שאכל פחות מפזית משום דאם אכל פזית אף שגשבע על פחות מפזית הנה פטור דאין שבועה חל על פשיעור וכמ"ש הרמב"ם בהל' ז' שבועה שלא אוכל פשאוכל פחות מפזית חייב משמע בהדיא דאם אכל פזית הנה פטור וכן משמע מלשון רש"י הובא בכ"מ ובמק"א הארכתי בזה וא"צ הרמב"ם להשמיענו גבי סרצן רק אם אכל פחות מפשיעור וזהו נכון דלא כמהרי"ק שנדחק בשורש קס"ה עיין במהרי"ק שורש קס"ה שנדחק בזה ועי' ברש"י יומא ע"ג ע"ב ומלשון רש"י שהביא הכ"מ ליתא לפנינו בשבועות שם.

פ"ט הל' י"ד כ"מ שאמרנו פטור. פטור משבועת העדות אבל חייב משום שבועת ביטוי כו' ואע"פ שהוא מזיד אינו חייב משום שבועת ביטוי אלא משום שבועת העדות בלבד שהרי הפתוב הוציא שבועת העדות מכלל שבועת ביטוי לחייב בה המזיד כשוגג בקרבן אבל לא במלקות שנאמר לאחת מאלה במין אהד ממניי שבועות אתה מחייבו ואי אתה מחייבו בשני מינין עד שתהיה אתה מחייבו מדין שבועות העדות ובדין שבועת ביטוי כו' ובהל' י"ח כתב הנשבע לחבירו שהוא יודע לו עדות ונמצא שאינו יודע ה"ז פטור כו' שהרי שבועת ביטוי אינה אלא בדבר שיש בה לאו והן ואם יאמר שבועה שאיני יודע כו' אין זה שבועת ביטוי אלא שבועת העדות כו'.

והנה מ"ש בהל' י"ד שנאמר לאחת כתב הכ"מ והלח"מ דהיינו פאפיי בשבועות כ"ה ע"ב אמרוה רבנן קמיה דאביי לאיסויבי עליה תרתי א"ל תרתי לא מציתו אמריתו לאחת אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים ולאביי למאי הלכתא כו' לחייב על המזיד כשוגג א"ל רבנן לאביי כו' רבא אמר משום דהוה דבר שבכלל ויצא לדון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו כו' (ועי' פירש"י פלומר ל"צ למעוטי מאחת וכי אתא אחת לאו לעדות ובכיוי אתא אלא לכיוי לחודא דאם אמר שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין כו') מכלל דאביי סבר איתא לשבועה בעולם (פלומר איתא לשבועת ביטוי וכו' כגון בפסולי עדות או שלא בב"ד דליכא למפטרנה מאחת מחייב משום ביטוי) והאמר אביי מודה רב

באומר לחבירו שבועה שאני יודע לה עדות כו' הואיל ולימא באיני יודע כו' הדר ביה אבני מההיא ואב"א חזא מינייהו ר"פ אמרה, ולפ"ז תימא על הרמב"ם דפסק כאבני בתרתי דסתרי אהדדי וכבר הקשה זאת הר"ן ומה שתירץ הכ"מ ע"פ דברי הר"י ויעו"ף בר"ן ור"ן שתמהו על הר"י ויעו"ף בזה ויעו"ף במלחמות שכתב דגם פונת הר"י וף הוא כפירש"י.

והיותר תימה לי בדברי הרמב"ם שהרי בגמ' קאמרין דאמרו ליה רבנן לאבני אימא במזיד מחייב חזא בשוגג מחייב תרתי א"ל לאו היינו דאמרי לאחת אחת אתה מחייבו כו' ואי במזיד מי איכא תרתי ע"ש אלמא דס"ל להגמ' דליכא לאוקמי מיעוט דלאחת על מזיד ורמב"ם פתב בהדיא איפכא דמזיד ממעט מאחת (ויעו"ף לקמן בר"פ שבועת הפקדון הדרו בו בשה"פ מהו ופירש"י שם ה"א דל"ק בשבועות העדות דלא משפחת לה התראה ועי' בתוס' שם (ובמק"א הארכתי בזה) אלמא דס"ל להתוס' ורש"י שם בפשיטות דבמזיד בשבועת העדות חייב מלקות ולהרמב"ם פשוט דלא מחייב לא משום שבועת ביטוי ולא משום שבועת העדות) וצ"ע שלא העירו בזה.

אשר לזאת נראה לי פשוט דהרמב"ם לא פסק כאבני אדרבא לא עקר פאן הפלל האמור בכ"מ הל' כרבא לגביה דאבני רק דפי' בדברי אבני ורבא שלא כדפירש"י. ואבני ס"ל דמיעוטה דלאחת לא איירי רק גבי קרבן ומשו"ה ליכא למיעוטי רק שוגג משני קרבנות אבל במזיד חייב משום שבועת ביטוי דהוא אף במזיד ומשום שה"ע דהוי בקרבן.

ורבא קאמר דלעולם מיעוטה דלאחת קאי אמזיד דאמרו ליה רבנן לאבני והא דקשה להו בשוגג מחייב תרתי ע"ז קמשני משום דהנה דבר שבפלל ויצא לדון בדבר החדש והיינו במזיד דחייב בו קרבן ולא מלקות משום שבועת ביטוי אין לה בו אלא חדושו ומשו"ה ליכא לאיחויבי גם בשוגג רק משום שה"ע ולא משום שה"פ, והגמ' פריה מפלל דאבני סבר איתא לשבועה בעולם דהיינו דחייב משום שבועת ביטוי אף היכא דאיתא לשבועת העדות דהיינו במזיד באומר איני יודע לה עדות וא"כ שפיר איתא בלאו והו.

ובזה מיושב שפיר לשון הרמב"ם שהרי הכתוב הוציא שה"ע מפלל שבועת ביטוי לחייב בה המזיד פשוט בקרבן כו' והיינו כרבא ולא כאבני ולא קשה ולא מידי קושית הר"ן והכ"מ וזה גרם להם שהסבו דעת הרמב"ם לכוונה אחרת שסובר כאבני במיעוטה דאחת ובאמת נראה ברור שהוא פוסק כרבא והקושיא מעיקרא ליתא ודוק בזה, ויעו"ף ברש"י שעשה פלוג' בדברי רבא דהיינו משום דפשיטות דברי רבא משמע דקאי על הא דסליק מיניה קושית רבנן דאבני אימא בשוגג מחייב תרתי ולא אחת מלאחת ורש"י ס"ל דקאי על תחלת משא ומתן בדברי הגמ' אמרוה רבנן קשיא דאבני לאיחויבי תרתי עיי"ש והרמב"ם מפרש בפשיטות דקאי רבא אמאי דסליק מיניה זהו מה שנ"ל בדברי הרמב"ם.

וי"ל עוד שלשית הרמב"ם אבני ורבא לטעמייהו אזלי דאי' בכריתות י"ב אמר אבני ומודה ר"מ בשנים שאמרו ידעת עדות והוא אומר ל"י שפטור דאיבעי אמר לא נתפונתי לעדות, ועי' בתוס' ישנות מפאן א"ר דאם אינו מתפונן להעיד כו' אין מקבלין עדותו יעו"ש ולכאורא תימא על הרמב"ם שלא הביא להא דאבני כמו שהביא הנה ומודה בא"ל בעלת ש"ח כו' ואמרו לו נדרת בגזיר כו' ועי' בתנאים ובשע"מ סי' צ"ב בחו"מ.

וי"ל דהרמב"ם דחה הך דאבני מהלכה דאמרינן בשבועות ל"ד ע"ב שהוא דא"ל כו' מנה מניתי לך בצד עמוד זה א"ל לא עברתי כו' אתו תרי סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה ארשב"ל הוה צד עמוד זה א"ל דהוא כו' א"ד שהוא כו' נפקי ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה אר"נ הוה צד עמוד זה א"ל רבא לר"נ פל מלתא דלא רמא כו' הרי מוכח מסוגיא דרשב"ל ור"נ דאמרי הוה צד עמוד זה א"ל דבנדאי לא נתפנו בשעת ראיה להעיד מ"מ הוה צד עמוד זה א"ל דלא בעינו שיהיו מתפוננין בשעת ראיה להעיד ומשו"ה פסק הרמב"ם דלא פאבני ועי' בשבועות ל"ז גבי הנזיד בפקדון כו' פלוגתת רש"י ותוס' למה לא איבעי גבי שה"ע שרש"י כתב משום דלא משפחת לה התראה ועי' בתוס' דמשפחת לה התראה פינן דאין ספק להמתרה (ע"כ הפונה דבאמת יש עדים אחרים שהיו בעת מעשה ויודעים שאלו יודעים רק דליפא למימר דהמה המתרים דבכה"ג בנדאי פטורים כמ"ש התוס' למעלה בדף ל"ג פינן שהם לפנינו יעו"ש) רק דיכולים לאמר שכתנו.

ויעני' בפוסקים שהביאו בשם ת' רשב"א דאין אדם רוצה לאמר שכתתי. ונראה דהרמב"ם ס"ל דגם א"י לפטור עצמם מלקות בטענה זו כמו שהבאתי למעלה דאם לא היה מיעוטא דאחת היו חייבים מלקות משום שבועת ביטוי, רק דלאבני הלא יכולים לאמר לא נתפנו לעדות דהנה כמו לא ידעתי כמו דאמרינן בכריתות שם.

א"כ לא משפחת מלקות כלל בשה"ע להכי קאמר אבני שפיר במזיד מי איכא שתיים דלא משפחת לה משום שבועת ביטוי לא קרפן ולא מלקות אבל רבא לטעמיה דלא ס"ל הך דאבני ולא בעי פונה לעדות כמו דאמר בשבועות פל מלתא דלא רמא משמע דבלא הך טעמא הוי שפיר הוה צד עמוד זה א"ל דבנדאי לא רמא משמע דבלא הך דאמרינן להו למיחזי אתייתי או לאסהודי אתיתו כו' ועי' ברמב"ם פ"ה מהל' עדות דאם יש קרובים באותה עדות שאלו להו אם נתפנו בשעת ראיה להעיד או למחזי בעלמא וכן להרחוקים ועי' בש"ך חו"מ סי' ל"ו.

הרי מוכח להדיא דאם אין שם קרובים א"צ לשאול להעדים אם נתפנו בשעת ראיה להעיד ולאבני הלא צריך לשאול לכל עדים שפאו להעיד אם נתפנו לעדות משו"ה לרבא שפיר משפחת לה מלקות במזיד ושפיר יש לאמר דמיעוטא דלאחת קאי אמזיד ממלקות והרמב"ם דפסק כרבא והשמיט הך דאבני דבעי פונה שפיר הביא הך מיעוטא דאחת אמלקות והא דלא הביאו התוס' בדף ל"ז הך דלא נתפנתי י"ל דמפרשי דלא פהתוספת ישנות ואכמ"ל.

הלכות נזירות נזיר ח' ע"א הריני נזיר מלא הבית או מלא הקנפה כו' רואין את הקנפה פאלו מלא חרדל ונזיר פל ימיו כו' כו' מי סברת נזירות דר"י ס"ל פרבי כו' ויעני' ברמב"ם פ"ג מהל' נזירות הל' י"ז שפסק דהוי נזיר עולם ובהריני נזיר כשער ראשי פסק פרבי והוא תמוה דלכאורא מופה שטרי לבי תרי וכבר תמה התוי"ט והל"מ והמ"מ ולא העלו דבר ברור יעו"ש.

שוב ראיתי שדברי הרמב"ם מפורשין בירושלמי מכלתין הל' ב' ובאשר לדעתי הפי' בירושלמי דלא כהפ"מ שלפירוש הוא דחוק מאד ולדעתי הפי' פשוט אעתיק את לשון הירושלמי ומה שנ"ל בפירוש מן הכא הכביד שערו רבי (כמו אמר מר הכביד שערו אתיא פרבי פ"מ) דמר ר"י כו' דברי רבי נזיר עולם מגלח אחת לי"ב חודש דברי חכמים

פְּעָמִים שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם פְּעָמִים שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לִ"ב חֹדֶשׁ (הֵינּוּ פְּעָמִים מְצִינּוּ בְּרִייתָא דִּס"ל לְרַבֵּן כְּרַבִּי דְּמְגַלַּח אַחַת לִ"ב חֹדֶשׁ וּפְעָמִים מְצִינּוּ לְבְרִייתָא דְּפְלִיגֵי רַבֵּן עַל רַבִּי וּס"ל מְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם) ר"ה לֹא כו' מִתְנִיתָא כו' הֲרִינִי נְזִיר כְּשֶׁעַר כו' וּמְגַלַּח אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם רַבִּי אוֹמֵר כו' א"ר זְעִירָא בְּסֵתָם חֲלוּקִין מֵה אֲנִן קְיָיִמִין אִם בְּאוֹמֵר מְלֵא שְׁעָרֵי פְּוֹלֵי עֲלָמָא מוֹדִין שְׁמַגְלַח לְאַחַר י"ב חֹדֶשׁ אִם בְּאוֹמֵר כְּמִנְן כו' כו"ע מוֹדִי שְׁמַגְלַח אַחַת לִ"ל יוֹם אֶלָּא כִּי אֲנִן קְיָיִמִין פְּשַׁעַר רֵאשִׁי ר' אוֹמֵר מְלֵא רֵאשִׁי וְרַבֵּן אֲמָרִי כְּמִנְן וְכֵאן לְמָה אֵין הָאִישׁ נוֹדֵר שְׂאִינוּ אֶלָּא כְּמִנְרֵז עֲצָמוּ מִן הָאִסּוּרִין (פִּי דְבִסְפָק כְּזֶה אֲזַלְיִנן לְהַקֵּל מִשּׁוּם דְּלָמָּה הָאִישׁ נוֹזֵה הֲלֵא אֵינוּ אֶלָּא לְשִׁמּוּר עֲצָמוּ מִן הָאִסּוּר אֲמַדִּינן לְדַעְתּוֹ שְׂאִין פּוֹנְתוֹ לְהִיּוֹת נוֹזֵר נְזִירוֹת אַחַת שֶׁהִתְקַרַח לְהַתִּיר לוֹ לְגַלַּח כָּל י"ב חֹדֶשׁ וּלְחַלֵּל נְזִירוֹתוֹ לְזֹאת בְּנוֹדָאֵי לֹא קִיבֵל עָלָיו רַק נְזִירוֹת הִרְבָּה כְּמִנְן מְלֵא הַקְּנוּפָה וְהִתְקַרַח לְפָרֵשׁ כֹּן דְּלִפְנֵי הַפ"מ דְּהוּא מִשּׁוּם סָפֵק נְזִירוֹת לְהַקֵּל דְּלִפ"ז יִהְיֶה דְּלֵא כְּהֶרֶמְב"ם שֶׁהוּא פּוֹסֵק כְּסוּגִית הַבְּבֵלִי דִּל"א סָפֵק נְזִירוֹת לְהַקֵּל הֵיכָא דְּבְנוֹדָאֵי קִבֵּל עָלָיו נְזִירוֹת רַק דְּהִסְפֵּק הוּא כְּמָה קִיבֵל עָלָיו וְיִהְיֶה קִשָּׁה לְהֶרֶמְב"ם לְמָה פָּסֵק בְּכַשְׁעַר רֵאשִׁי דְּמְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם אַע"כ דְּבִסְפָק כְּזֶה הֵנָּה לְהַקֵּל מִשּׁוּם דְּכִנְנָתוֹ לְזַרְזוּ עֲצָמוּ מִן הָאִסּוּרִין) וְעוֹד מִן הֵדָּא הוֹסִיף ר"י אִם אֲמַר כְּמִלְקֻטֵי קִיץ כו' ה"ז נְזִיר עוֹלָם וּמְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם אֵין תֵּאמֵר ר"י כְּרַבֵּן (הֵינּוּ בְּנִיחוּתָא אִם תְּדַקְדַּק תִּמְצָא דִּר"י ס"ל כְּרַבֵּן) הוּא הוֹסִיף ר"י (דָּאִם כְּרַבִּי הוּא הוֹסִיף מֵה זֶה הוֹכְחָה הֲלֵא פְּלִיג דְּרַבִּי ס"ל בְּאוֹמֵר כְּמִלְקֻטֵי וְלֹא אֲמַר כְּמִנְן נְזִירוֹת אַחַת הוּא דְּקִבֵּל עָלָיו אַע"כ דְּרַבֵּן הוּא וּפְלִגְתָּם הוּא דְּוָקָא בְּאוֹמֵר כְּמִלְקֻטֵי כו' ב"כ) אֲבִשְׁלוּם נְזִיר עוֹלָם הֵנָּה וּמְגַלַּח אַחַת לִ"ב מ"ט מִשּׁוּם נְזִירוֹת (וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּרַבִּי וְהֵנָּה רַבֵּן דִּס"ל דְּנְזִיר עוֹלָם מְגַלַּח אַחַת לִ"ב חֹדֶשׁ) וְהֵיכָא אֲמָרָה עַל רַבֵּן שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם (הֵינּוּ הֵיכָן מְצִינּוּ לְרַבֵּן דִּס"ל נְזִיר עוֹלָם מְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם) הֵדָּא הוּא דְּתַנְיִן הֲרִינִי נְזִיר מְלֵא הַבֵּית אוֹ מְלֵא הַקְּנוּפָה בּוֹדְקִין אוֹתוֹ וְתַנִּי עָלָה שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לִ"ל יוֹם וְהָא אֲמַר שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לִ"ב חֹדֶשׁ (פִּי דְּהֲלֵא הוּא סְבָרָא פְּשׁוּטָה לְהִירוּשְׁלָמִי דְּכו"ע מוֹדִינן דְּבְאוֹמֵר מְלֵא שְׁעָרֵי וְלֹא אֲמַר כְּמֵלֵא שְׁעָרֵי דְּנְזִירוֹת אַחַת קִבֵּל עָלָיו וְלֹא מְסַתְבָּרָא כְּלָל דְּהֵךְ בְּרִייתָא יְפִלִּיג ע"ז וְלָמָּה אֲמַר שֶׁהוּא מְגַלַּח אַחַת לִ"ל אַע"כ דִּס"ל לְהֵךְ בְּרִייתָא דְּרַבֵּן כֹּר' נְהוֹרָאֵי בְּתַלְמוּדָא דִּינן דְּנְזִיר עוֹלָם מְגַלַּח אַחַת לְשָׁלְשִׁים) הָעֵתְמַקְתִּי דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי וּפִירוּשׁוֹ לְדַעְתִּי מִחֲמַת שְׁדַבְּרֵי הַפ"מ בְּפִי הִירוּשְׁלָמִי הוּא דְּחוּק מְאֹד וְגַם לְפִי פִירוּשׁוֹ הוּא פְּלִגְתָּא בְּהִירוּשְׁלָמִי אִם מְלֵא הַקְּנוּפָה נְזִירוֹת הִרְבָּה קִבֵּל עָלָה אֶבֶל לְפַמ"ש לְפִי סְבָרַת הִירוּשְׁלָמִי אֵין סָפֵק כְּלָל דְּבְמֵלֵא הַקְּנוּפָה נְזִירוֹת אַחַת קִבֵּל עָלָה וּבְכַמְלֵא פְּלִיגֵי ר' וְרַבֵּן וּלְפ"ז פָּסֵק הֶרֶמְב"ם כְּאֲשֶׁר מְפֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלָמִי וְעִי"ל דִּס"ל לְהֶרֶמְב"ם דְּגַם בְּגַמ' דִּינן אֵין הַפְּנֹנָה דִּס"ל לִר"י כְּרַבִּי הֵינּוּ דְּלֵא כְּרַבֵּן רַק דְּבִזְה מוֹדוּ כו"ע לְרַבִּי וְהֵינּוּ מְסַקְנַת הַגַּמ' דִּס"ל כְּרַבִּי בְּחֻדָּא וּפְלִיג עָלָה בְּחֻדָּא.

וּמֵה שֶׁהִקְשׁוּ דְּלִפִּי פִי הֶרֶמְב"ם דְּגַם לְרַבִּי דְּנְזִירוֹת חַד קִיבֵל עָלָה א"כ אֲמַאי אֲמָרוּ בְּגַמ' דְּלִית לֵיה תְּקַנְתָּא וְהֲלֵא אֵית לֵיה תְּקַנְתָּא לִי"ב חֹדֶשׁ י"ל דִּס"ל לְהֶרֶמְב"ם דְּהַטְעַם דְּאֲמָרִינן סָפֵק נְזִירוֹת לְהַקֵּל הֵינּוּ דְּוָקָא הֵיכָא דְּהוּא סָפֵק, אִם נְחִית לְנְזִירוֹת כְּלָל לְזֹאת לֹא נוֹכַח לְעֲשׂוֹתוֹ נְזִיר מְסַפִּיקָא לְזֹאת אִף אִם קִבֵּל עָלָה בְּנוֹדָאֵי נְזִירוֹת אַחַת כְּשֶׁמְגַלַּח אוֹתָהּ לְסוּף ל' יוֹם שׁוֹב הֵנִי נְזִירוֹת שְׁנֵי סָפֵק נְזִירוֹת חֲדָשָׁה וְלֹא הֵינּוּ יְכוּלִין לְהוֹרִידוּ מְסַפֵּק לְנְזִירוֹת, אֶבֶל אִם אֲמָרִינן דְּנְזִירוֹת אַחַת קִיבֵל עָלָה אִף אִם מְגַלַּח לִי"ב חֹדֶשׁ אֵין

זו מחמת שפיצא מהנזירות רק שפך ההלכה אם הכביד שפירו מגלח אחת ל"ב חודש וכיון שירד לנזירות וספק אם יצא ממנה לא אמרינו בספק פנה ספק נזירות להקל.

ונהו שמשלק בגמ' בין אם נאמר דנזירות הרבה קביל עליה דאז הנזירות השניה היתה נזירות חדשה בזה הנה לנו לאמר דספק נזירות להקל אבל אם נאמר דנזירות אחת קביל עליו אף אם מגלח אחת ל"ב חודש אין זו תקנתא להנזירות דאינו יוצא ממנה אף אם הוא מיקל פוחד שפירו ואין זה אלא תקנתא לדידיה אבל לא להנזירות לזאת לא אמרינו ספק נזירות להקל ונהו ברור בכונת הרמב"ם ופשוט.

שוב ראיתי בש"ק שהעיר בזה אף נדחק מאד בפ"ה הירושלמי וגם לפי דבריו הוי פלוגתא בזה להירושלמי א"כ עדיין יקשה למה פסק הרמב"ם דהוי נזיר עולם לא כפשיטות גמ' דילן וגם נדחק בהא דאית ליה תקנתא ולפמ"ש הפל עולה פשוט וישר ודברי הרמב"ם מכוונים בלי גמגום פלל ודו"ק ועי' ברש"י דף י"ד ע"א ד"ה וא"ת כו' דנזיר עולם אין לו הפסק והאי דמגלח משלשים לשלשים (דרש"י אגיל לטעמיה דס"ל דאף לרבי נזירים דעלמא מגלחים לל' ואבשלום שאני עי' לעיל) ה"ז משום פוחד ולא דלגוי הפסקו הרי מפורש בדברינו למעלה דבנזיר עולם ל"ה הפסק ומשו"ה אף דמגלח אינו יוצא מנזירות מספק.

שבת ק"ג. לענן פ"ר דלא ניחא ליה נראה דאף הני דפליגי על הערוף מ"מ יסברו דל"ה אלא מדרבנן וכ"ה ברא"ש בהשגתו על הערוף שהביא מהא דר"א דמילה לענן בהרת ואי דאיכא אחר יעו"ש שפכת הרא"ש דע"כ ל"ק אלא לענן חיוב ופטור אבל איסורא מדרבנן איכא לר"ש.

ונראה שכ"ה דעת הרמב"ם שפכת בהל' נזירות פ"ה הל' י"ד אבל לא יסרוק במסרק ולא יחוף באדמה מפני שמשרת את השער ודאי אם עשה פן אינו לוקה ולכאורה יפלא פיון דהנה פ"ר אמאי אינו לוקה וע"פ ה"ל ניחא דהלא כבר כתבו בשם הר"ב ש' דסורק הנה פ"ר דלא ניחא ליה וא"ש בזה מה דאצטרף הגמ' לאמר להשיר נימין מדולדלות קא מתפון ולכאורה תיפוק ליה משום דהנה פ"ר אבל י"ל דרוצה למצוא טעם אף במסרק רק דל"ה פ"ר.

אבל לפ"ז גם במסרק דהנה פ"ר וגם באדמה שהוא משיר ודאי ל"ה איסור דאורייתא פיון דהנה פ"ר דלא ניחא ליה והא דלהשיר נימין מדולדלות ג"כ ל"ה אלא איסורא מדרבנן. וי"ל דנהו הטעם של הרמב"ם שהשמיט האיבועי בנזיר מ"ב איבועי להו מפני שמשרת או מפני המשרת ונ"מ להני מיני אדמה שאינם משירים אבל לפי ה"ל דנהו גופא אינה אלא מדרבנן אין סברא לאסור גם שאר מיני אדמה ויעו"ש עוד בשבת ויעו"ש ברש"י שכת' ו' ע"ב ופ"א ע"ב שכ' דהא אבל לא סורק משום דנדאי משיר ונהנה פ"ר והא דלא כ' רש"י משום להשיר נימין מדולדלות פמו דאמרינו בגמ' וכבר העירו התוס' בזה וי"ל דלרש"י ס"ל דלמסקנא דאמרינו מודה ר"ש בפ"ר ל"צ לטעמא דלהשיר נימין מדולדלות ובמק"א הארכתי דרבה לטעמיה אבל בפשיטות יותר י"ל דרש"י ס"ל דלא איצטרף ליה להו טעמא רק דלכאורה הנה פ"ר דלא ניחא ליה אבל פיון דלהשיר נימין מדולדלות קא מתפון ממילא ניחא ליה נמי להשיר נימין ול"ה גם שאינו מדולדלות לא ניחא ליה וישפיר הנה איסורא מדאורייתא משו"ה בנימין שאינם מדולדלות ודו"ק.

פ"ו מה' נזיר הל' ט"ז נזיר שגילח ונודע שהוא טמא כו' ואם טומאות התהום אינו סותר כו' ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים כו' סתר הכל (ויעני' בכ"מ שהקשה דהלא ל"ק בפסחים פ"א ע"ב דאמר הכי אתומב ולשנא בתרא ס"ל דאף קודם זריקת דמים יעוי"ש מה שדחק בזה גם בל"מ האריף) ולא אמרו טומאות התהום אלא למת אבל לא להרוג כו' (והוא פ"ה הר"ח בפסחים שם והוא פנגד סוגית הגמ' ע"א בפסחים שם יעוי"ש ועי' בל"מ) ובפ"ט הל' י"ח פתב מת שהיה מושב לרוחב הדרך אע"פ שאין שם מקום לעבור אלא עליו או נוגע בצידו ואע"פ שהוא טומאה ידועה ועבר שם נזיר טהור הואיל וספק בר"ה טהור בד"א במהלך כו' אבל אם היה רוכב כו' שמהלך ברגליו אפשר שלא יגע כו' אבל טעון או רכוב א"א כו' ויעני' ברמב"ם בה' ק"פ פ"ו הל' י"א שכתב מי כו' ומצא מת מושב לרחבו של דרך אם היה המת טומאת התהום כו' ה"ז טהור לפסח ושוחט ואוכל פסחו ואע"פ שאפשר שנגע הואיל והיא טומאת התהום כו' הל' י"ג מי שנטמא במת והנה עליו כו' ובהל' י"ב פתב מי שעשה פסח בחזקת שהוא טהור ואח"כ נודע לו שהוא טמא בטומאות התהום אינו חייב בפ"ש כו' ודבר זה הלכה כו' יעוי"ש ובפי"ח מהל' אה"ט המוצא מת מושב כו' ה"ז טמא לתרומה שחזקתו שנגע כו' שאין זה פשאר ספיקות אלא חזקתו שנגע ובפ"ד מהל' ביאת מקדש הל' ו' פתב פהו שעבד ואח"כ נודע שהיה טמא אם היתה טומאה ידועה כו' שהרי עבודתו חולין ואם היא טומאת התהום הציץ מרצה כו' ואפי' נודע לו שהוא טמא קודם שיזרוק הדם ונרק הנרצה שהציץ מרצה על טומאת התהום ואע"פ שהוא מזיד כו' ויעני' בכ"מ ולח"מ בה' אלו.

והנה המעיין ימצא כמה דקדוקים ותמיהות בדבריהם וביותר מ"ש בפ"ט הל' י"ח ואע"פ שהיא טומאה ידועה ובגמ' אי' בפירוש בד"א בטומאת התהום וכן פתב הרמב"ם גופא בה' ק"פ פנ"ל גם צריך ביאור מה שלפעמים מצריף שיהיה נודע לו לאח"כ היינו לאחר זריקה ופעמים אף קודם זריקה כמ"ש בה' ביאת מקדש ופעמים אף אם נודע לו מקודם פמו שמבואר למעלה גם דברי הכ"מ תמוהים באיזה מקומן פמו שביבאו בהמשך הדברים.

והנה לבוא עד פנונת דברי הרמב"ם ראיתי לבאר איזה יסודות אחרות ונבוא לדברי הר"מ הנועדות הנה דין טומאת התהום לדעת הרמב"ם נחלקות לשנים שהן הרבה ודאי טומאת התהום וספק טומאה א) והנה ודאי טומאה לא הותרה רק אם נתנדע לו אחר טהרת נזירותו ואחר עשיית פסחו.

והמשנה בפסחים נטמא טומאת התהום הציץ מרצה היינו לפי המסקנא גם בנדאי טומאה וע"ז נחלקו תרי לישני דמר בר רב אשי לל"ק בנודע לו לפני זריקה דוקא ולל"ב אפי' נודע לו לפני זריקה הציץ מרצה וס"ל להרמב"ם דל"ש ריצוי ציץ רק בטומאת הדם וגם בטומאת פהו דג"כ ל"ה פסול בגוף הקרבן אבל לא כן בפסח ונזיר פיון דטמא אסור לעשות הקרבן פסח וכן בנזיר עד שימנה ויזה ויטבול א"כ הנה הקרבן מחו"ז לבד הפסול טומאה ול"ש ריצוי ציץ.

וע"כ לא קאי הגמ' רק גבי טומאת פהו וטומאת הדם דאם נודע לו לאחר זריקה הציץ מרצה בצירוף אף בטומאת ודאי ומינשב בזה מה דהמתין מר בר רב אשי עד דנפשט

הבעיני דגם בַּטְּוּמָאָת פּוּהַן גְּמִירֵי טְוּמָאָת הַתְּהוּם דְּאִילּוּ בַּטְּוּמָאָת בְּעָלִים בְּפִסְחָא וְנָזִיר ל"ש רִיצוּי צִיץ פּוּנ"ל.

גַּם מְיֻשָּׁב בְּזָה קְוִשְׁתֵּי הַתּוּד"ה אֶלָּא לִפְנֵי זְרִיקָה כּו' וְקִשָּׁה לר"י אִם עַד וְשָׁלָא גִילַח כּו' וּא"כ לִפְנֵי זְרִיקָה נְגִי פִינּוּ דְמַעַכְבַּת אַמַּאי אִינוּ סוּתֵר כּו' יַעוּי"ש מַה שְׁתִּירְצוּ בְּדוּחַק אֶבְל לִפְנֵי הַנ"ל מְיֻשָּׁב שְׁפִיר דְבַטְּוּמָאָת הַבְּעָלִים בְּנֻדְאֵי לָא אִינְרֵי מָר בְּר רַב אֲשֵׁי וְאִם נוּדַע לּוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דָּם פְּשֵׁם שְׁבַטְּוּמָאָה יְדוּעָה אִם נְטָמָא אִזּוּ הִיָּה סוּתֵר הַפֵּל פִּן הִיְדִיעָה בַּטְּוּמָאָת הַתְּהוּם דְּגְמִירֵי דְהוּי דִּינוּ פְּאִילּוּ נְטָמָא אִזּוּ בַּטְּוּמָאָה יְדוּעָה ג"כ סוּתֵר וְלֹא שְׁיִיף רִיצוּי צִיץ פִּינּוּ דְהוּי מַחוּ"ז וְהוּי גַּם פְּסוּלוּ בְּגוּף הַקְּרָבָן לְבַד פְּסוּל טְוּמָאָה וְתַנּוּן בַּפ"ח דְּזִבְחִים וּבַפ"ג דְּמִנְחוֹת שְׁהִצִּיץ מְרָצָה עַל הַטָּמֵא וְאִינוּ מְרָצָה עַל הַיּוֹצֵא (וַיַּעֲוִי בַּגַּה"ש לַהֲגַרְע"א שְׁהַקְּשָׁה עַל תְּחִילַת דְּבָרֵי הַתּוֹס' שֶׁם שְׁפָתָבוּ דָּאִם נוּדַע לּוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דָּם שְׁאָר קְרַבְנוֹת אַחַר זְרִיקוֹת אֶחָד מִן הַדְּמִים תַּנּוּן יְבִיא שְׁאָר קְרַבְנוֹת וְיִטְהַר אִפִּי נְטָמָא אִזּוּ בַּטְּוּמָאָה יְדוּעָה.

וְהַקְּשָׁה הַגְּאוּן הַנ"ל הֲלֹא שֶׁם בְּנְטָמָא לְמַפְרַע בְּזָה בְּיְדוּעָה סוּתֵר אִף לְאַחַר זְרִיקַת פֵּל הַדְּמִים, אֶבְל בְּאַמַּת פּוּנְתָם פְּשׁוּטָה כַּמ"ש לְמַעְלָה דִּידִיעָה בַּטְּוּמָאָת הַתְּהוּם הוּי פַּטְּוּמָאָת טְוּמָאָה יְדוּעָה שְׁנְטָמָא אִזּוּ פִּינּוּ שְׁטְוּמָאָת הַתְּהוּם אַחַר שְׁהִבִּיא קְרַבְנוֹת אִם נוּדַע לּוּ לְמַפְרַע אִינוּ סוּתֵר לְנִזְירוֹתוֹ א"כ ה"ה דָּאִם נוּדַע לּוּ לְאַחַר זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדְּמִים דְלַעֲנִין סְתִירַת נִזְירוֹת אִין שׁוּם חִילּוּק בֵּין אֶחָד מִן הַדְּמִים לְכָל הַדְּמִים וּמִשׁוּ"ה דְקִדְקוּ הַתּוֹס' דְטְוּמָאָת הַתְּהוּם דְכּוֹלָא שְׁמַעְתִּין הִיָּינוּ שְׁאִינוּ סוּתֵר נִזְירוֹתוֹ, וּא"כ ע"כ שְׁקֵלָא וְטָרְיָא דְמָר בַּר"א הִיָּינוּ לִפְנֵי זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדְּמִים וּע"ז הַקְּשׁוּ קְוִשְׁתָּם מִנוּדַע לּוּ לִפְנֵי תְּגַלְחַת וְזָהוּ בְּרוּר) וְכִינּוּ דְנוּדַע לּוּ טְוּמָאָת בְּעָלִים קְוִדָם זְרִיקָה דְאִזּוּ לֹא הוֹתֵרָה לּוּ מִמִּילָא הִנּוּ הַקְּרָבָן גַּם מַחוּ"ז וְשׁוּב לֹא זְרוּק פִּינּוּ דְסוּתֵר נִזְירוֹתוֹ אוֹ בְּפִסְחָא נִדְחָה לַפ"ש, אִף עוּד יְקִשָּׁה ע"ז מַאי מְקִשָּׁה מִהַמוֹצֵא מִת לְרוּחְבוֹ שֶׁל דְרָף וְכָל טָמֵא וְטָהוֹר לְהַבְּאֵמְשָׁמַע יַעוּי"ש וְהֲלֹא בְּרִייתָא זֹאת אִינְרֵי ג"כ לַעֲנִין נָזִיר וְעוֹשֶׂה פִּסְחָא בַּטְּוּמָאָת בְּעָלִים וַיְבֹאֵר לְהֵלֵן בְּהַמְשָׁף דְבָרֵינוּ.

(ב) בְּדִין סְפֵק טְוּמָאָה ס"ל לְהַרְמַב"ם דַּג"כ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַתְּהוּם לְטְוּמָאָה וְנִדְאִית הִיָּינוּ הִיָּכָא דְבַטְּוּמָאָה יְדוּעָה הִיָּה טָמֵא מְטַעַם סְפֵק הַקְּוִלוּ בְּהַ טְוּמָאָת הַתְּהוּם שְׁיִהִיָּה טָהוֹר לְגַמְרֵי. וּבְזָה הַדִּין אִף קוּדָם שְׁעֵשָׂה הַנָּזִיר קְרַבְנוֹתָיו וְקוּדָם שְׁעֵשָׂה פִּסְחוֹ דִּינוּ פְּטָהוֹר וְעוֹשֶׂה אֶת פִּסְחוֹ וְהַנָּזִיר מְבִיא אֶת קְרַבְנוֹתָיו.

וַיִּלִּיף לָהּ הַרְמַב"ם מְבַרְיִיתָא דְהַמוֹצֵא מִת מְוִשְׁבָּב לְרַחְבּוֹ שֶׁל דְרָף דְבַנָּזִיר וְעוֹשֶׂה פִּסְחָא טָהוֹר וְכָל טָהוֹר לְהַבָּא מְשַׁמַּע וְלְהַרְמַב"ם לֹא הִנּוּ אֶלָּא טְוּמָאָת סְפֵק פְּמוֹ שְׁפָתָב בַּה"ל ק"פ פ"ו וְאֵע"פ שְׁאֶפְשֵׁר שְׁנַגַּע כּו' וּבַה' אַה"ט שְׁאִינוּ פְּשָׁר סְפִיקוֹת כּו' וְהִיָּינוּ אַע"ג דְסְפֵק טְוּמָאָה בַּר"ה טָהוֹר אִין זָה אֶלָּא דוּקָא בְּסְפֵק הַשְּׁקוּל אֶבְל הִיָּכָא שְׁיִוִּתֵר מְצוּי לִיַּגַע מְשָׁלָא לִיַּגַע אִף בַּר"ה וּבְדָבָר שְׁאִינוּ יוּדַע לְשָׁאֵל טָמֵא וַיַּעֲוִי בַּתּוֹס' נִדָּה ה' ע"ב בַּד"ה וְאִם א"א א"א כַּ גַּע טָמֵא כּו' וַי"ל דְלֹא אִי אֶפְשֵׁר פֵּלָל אֶלָּא קְרוּב לְנֻדְאֵי כּו' וּכ"ה בַּתּוֹס' וְאִם א"א כּו' סְפִיקוֹ טָמֵא כּו' וּכ"ה בְּרַמְב"ם פִּט"ז מַה"ל אַה"ט ה' ו' טָמְאוֹת כּו' וְנִתְעַטֵּף בְּטִלְתּוֹ כּו' וְאִם א"א שְׁלָא יַגַע סְפִיקוֹ טָמֵא עַכ"ל הֲרֵי דְבְקָרוּב לְנֻדְאֵי סְפִיקוֹ טָמֵא אִף בַּר"ה וּבָא הַהֲלָכָה עַל טְוּמָאוֹת הַתְּהוּם לְטָהַר בְּכָל סְפִיקָא.

וְחִילָהּ דְהַרְמַב"ם הוּא דְהֲלֹא אֶמְרִינּוּ בְּפִסְחִים פ"ו ע"ב שֶׁם וּבַנָּזִיר ס"ג מִנַּה"מ אֶמְרֵר ר"א א"ק וְכִי יָמוּת מִת עֲלָיו בְּמַחְנוּנְתָא עֲלָיו כּו' וְאִף דְבַמְסַקְנָא אֶמְרִינּוּ טְוּמָאָת הַתְּהוּם הַלְכָתָא

גמירי לה מ"מ לא אשתני דינא ממאי דס"ד דילפינן מקרא היינו דבטומאת התהום בעינו טומאה מחנוורת ופירש"י שתהא ברוכה לו וכ"ה בכ"י ר"ח במחנורת עליו פלומר ידיעה ברוכה ולפ"ז כל שאין פאן ידיעה ברוכה הלכתא גמירי לה בטומאת התהום שהיא טהור בגזיר ועושה פסח ולפ"ז גם טומאה שנמצא ברנחב הדרה וכיוצא בזה אף שהיא קרוב לנדאי דטמא לתרומה לאו ידיעה ברוכה היא וטהור מ"ה בטומאת התהום אף קודם שעשה פסחו וקודם שהביא קרבנותיו הגזיר דהלא גם קרא דוכי ימות מת עליו בתחילת הטומאה קא מיירי וכן הברייתא להבא משמע כמו דאמרין בגמ'.

וקא דהקשה הגמ' על מר בר ר"א מהו ברייתא אף דלא איירי רק בטומאת ספק והוא הלא איירי בטומאה ידועה מדחילק בין נודע לו מתחילה ובין נודע אח"כ. י"ל דס"ל להגמ' דטומאת ספק בגזיר ועושה פסח וידעית טומאת נדאי דטומאת התהום בכהן שוים דכל עיקר החילוק בגזיר ועושה פסח בטומאת בעלים היינו פינו דנודע קודם דבר המעכב בו היינו נריקת דם או תגלחת לא שייך בו ריצוי ציץ פינו דיש עוד פסול אחר דמחו"ז לבד טומאה, אבל בכהן דשייך בו ריצוי ציץ א"כ פינו דחזינו דהלכה דטומאת התהום ה"ה גם על להבא והיינו בטומאת ספק ה"ה אף בכהן לענין ריצוי ציץ ואף במזיד מרצה.

והנה חידש הרמב"ם עוד דין אחד בהו דרשא דמחנורת עליו דהיא קיימא אף לפי המסקנא בטומאת התהום הלכתא גמירי לה דע"כ לא דחי הגמ' הו ילפונא לטומאת התהום דלפ"ז הלא נצטרף לאמר במחנורת עליו היינו שתהא ידועה לו מעיקרא ואף אם נטמא בה נדאי א"כ האיו אמרינן כל שהפיר בה אחד בסוף העולם אין זה טומאת התהום לזאת ע"כ טומאת התהום הלכתא גמירי לה, אבל הדרשא תדרוש וכי ימות מת עליו במחנורת עליו ונ"מ גם לטומאה ידועה שאינה סותר בגזיר רק אם נטמא בידיעה ברוכה אבל כל שאין הידיעה ברוכה אף דהוא טמא מחמת ספק או מחמת קרוב לנדאי לא מיקרי וכי ימות מת עליו מפני שאינו ידיעה ברוכה ואינו סותר בגזירות ואין זה אלא דוקא בגזיר אבל לא בעושה פסח.

פי בפסח לא פתיבי הו לכם על טמא לנפש וחיליה דהרמב"ם בזה הוא מספרי פ' נשא דהכי אי' התם וכי ימות מת עליו להוציא את הספק כו' וע"כ הוא דרשא דר"א במחנורת עליו שתהא לו ידיעה ברוכה הלא דדרשא דר"א קיימא לפי המסקנא והיינו אף בטומאה גלויה וידועה, דלא כפי' המפרש שפי' לענין טומאת התהום דהלא בגמ' מסקינן דטומאת התהום הלכתא גמירי לה ואין לפרש דברי הספרי לפי הס"ד.

ועי' בירושלמי דהג' דר"י אמר הו דרשא דוכי ימות מת עליו ורשב"ל אמר הו דדרה יעוי"ש וכ"ה בפר"ח ויעו"פ בגזיר דליתא פלל להו דר"י דגמ' דילן מדרה רחוקה לכם. ואם נעמיק עוד בדבר נראה לפרש פונת הו דרשא דחידשה התורה בגזיר אשר אינו סותר גזירתו רק בטומאה מבחורת אבל כל טומאה שהיא מחמת ספק אף שבכ"מ הוא טמא מחמת ספק זה כגון בספק טומאה ברה"י או ברה"ר במקום שקרוב לנדאי שנטמא ואף דל"א שם האי פללא דספק טומאה ברה"ה טהור אבל פינו דאין הטומאה אלא מחמת ספק (ויעו"פ בתוס' ב"מ ו', ע"ב ובש"מ דגם רוב אין זה אלא ספק רק דהתורה חידשה דאזלינן בתר רובא יעוי"ש וכבר האריכו בזה האחרונים וא"כ ה"כ אף דברוב פעמים א"א שלא יגע מ"מ לא הוי רק טומאת ספק וכינון דהתורה מייעטה בכאן שלא לטמא ולא

לסתור רק בטומאה ברורה ונדאית גם ספק זה אינו סותר) בנזיר ל"ה וכי ימות מת עליו וכן ספק טומאה: ברה"י אף דילפינו מסוטה דהוא טמא מספק מ"מ הכא גבי נזיר פיון דבעינו טומאה מחננרת גם ספק טומאה ברה"י אינו סותר כלל ולפ"ז יהיה פנות הספרי בהא דלהוציא את הספק למעט שני הספיקות היינו ספק טומאה ברה"ר היכא דא"א שלא יגע וספק טומאה רה"י דעלמא כמו דסיים הספרי שהיה בדין ומה אם במקום שלא עשה בו אונס פרצון עשה ספק בנדאי פאן שעשה אונס פרצון אינו דין שנעשה ספק בנדאי ת"ל וכי ימות מת עליו.

הרי דגם ספק טומאה ברה"י מיעט קרא. אבל זה אינו אלא בנזיר אף לא בפסח.

דההלכתא ל"מ רק בטומאת התהום אבל לא בטומאה ידועה דהתם דין הספיקות כמו בעלמא. אף י"ל דלא יהיה אלא מטעם ספק דהא דילפינו מסוטה לטמא ספק ברה"י רק דיהיה ע"ז איסור מה"ת אבל רק מטעם ספק משו"ה לענין שאר איסורים כגון ביאת מקדש וק"פ לא יהיה זה אלא כשא"ר כל הספיקות (גם י"ל עוד טעם אחר לחלק בין נזיר לפסח לענין ספק טומאה ברה"ר היכא דא"א שלא יגע וגם ס' טומאה ברה"י דכבר ידועה שי' התוס' כתובות כ"ו דהיכא דמחמרנו עליו אף מטעם ספק שוב אתרע חזקת היתר ויעני' ביו"ד י"ח: לענין ספין והדברים ארוכים וכתבתי במק"א.

והדבר ידוע דהא דספק רה"ר טהור אין זה אלא דוקא במקום דליכא חזקה אבל היכא דאיכא חזקה גם ספק ברה"ר טמא ומכש"כ בספק טומאה ברה"י היכא דאיכא חזקה טמא. א"כ שפיר יש לחלק בין נזיר לעושה פסח דהלא בנזיר הספק הוא בעת הטומאה דאז בעת הטומאה הוא סותר נזירותו ול"ה אלא ספק אבל בפסח דבעת הספק הלא בנדאי מטמאינו ליה לכל דבר ושוב פשוטה לעשות הפסח נרצה לטהר אותו מחמת ספק טומאה הלא הוא אז בחזקת טמא והיכא דאיכא חזקה לא נוכל לטהר אותו מצד ספק טומאה ברה"ר ומכש"כ ברה"י ויש לדון בזה ולפקפק) דלא ילפינו פסח מנזיר כדמצינו בפסחים שם אר"א א"ק וכי ימות מת עליו אנשחון נזיר עושה פסח מנזיר כו' וגם אם נשנה אותם אין זה אלא בטומאת התהום דמצינו שהו שוין אבל לא לענין טומאה מחננרת בטומאה ידועה.

וע"פ הדברים האלו יש להבין ולבאר דברי הירושלמי פ"ח דפסחים הל' ח' ובפ"ח דנזיר הל' א'. ונקדים עוד הקדמה אחת קצרה דהא שפתי בנזיר אינו סותר כלל טומאה מספק מחמת גזה"כ דבעינו מחננרת והינו שידע בבירור ול"ה אף ספק נזיר טמא אין זה אלא דוקא אם אין פאן טומאה נדאית כלל אבל אם נטמא אחד משני נזירים וא"י אינהו אז לא שייך לאמר שיהיו שניהם טהורים פיון דאחד טמא בנדאי והו"ל כשני טמאים שנתערבו שכ"א הוי נזיר טמא מספק וזהו מפורש במשנה ר"פ שני נזירים.

ואחר הקדמות האלו נציע לשון הירושלמי אשר ז"ל בפ"ח דפסחים נזיר שנטמא בספק רה"י ואינו בפסח ר' הושעיא רבה אמר הנזיר מגלח ר' יוחנן אמר אין הנזיר מגלח דתנינו תמן כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת מקדש וכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין כו' היידינו ספק ר"י אמר ראשה דפירקא ר' הושעיא רבה אמר הדין דהכא יחיד שנטמא בספק רה"י בפסח ר"ה רבה אמר ידחה לפ"ש ור"י אמר משלחין אותו לדרף רחוקה צבור שנטמאו בס' רה"י ר"י אמר יעשו

בספיקן ר' הושעיא אמר יעשו בטומאה ואף ר"ה מודה שיעשו בספיקן לא אמר אלא לחומרן ע"כ והנה המפרשים נדחקו בפירושו ויעני' במהרי"ט אלגזי הל' בכורות פ"ה שיקאריה בזה.

ונלע"ד דהירושלמי יסתפק בהך דרשא דמחנורת עליו, והינינו דוקא בנזיר ולא בפסח ור' הושעיא רבא אזיל בשיטת רשב"ל דלא ס"ל הך דרשא דמחנורת לכם ומשו"ה ס"ל דנזיר מגלח על ספק טומאה ברה"י (וי"ל דגם ר' הושעיא מודה דאינו מגלח בנדאי רק הפונה שהוא ספק נזיר טמא ובעי גילוח מספק) ור"י לטעמיה אזיל דס"ל בפ"ז הל' ז' הך דרשא דעליו משו"ה קאמר דאין הנזיר מגלח אף מספק ול"ה ספק נזיר טמא פלל ולפ"ז לא משפחת לכאורא ספק נזיר טמא פלל דאם הוה ספק הלא ל"ה מחנורת ולא קרינו ביה וכי ימות מת עליו וקאמר הינדנו ספק (פיון דלא משפחת לה) ר"י אמר ראשה דפירקא היינו מתניתין דשני נזירים שאמר להם א' ראיתי א' מכם שנטמא דרק בכה"ג הוי דין נזיר ספק טמא לר"י ור' הושעיא אמר הוה דהכא דגם נזיר שנטמא בס' רה"י הוי ספק טמא.

והא דהביא ר"י ראיה לדבריו מהא דכל טומאה שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין על ביאת מקדש י"ל ג"כ פנ"ל פיון דכללא הוא דטומאת מן המת שהנזיר מגלח עליה חייבין עליה על ביאת המקדש וכיון דטומאת ספק אין חייבין עליה על ביאת מקדש לא קרינו ביה וכי ימות מת עליו וא"צ גילוח פלל אף מספק.

וביחיד שנטמא בספק רה"י בפסח פליגי ר"י ור' הושעיא דר' הושעיא ס"ל פיון דא"י לאכול הפסח מטעם ספק לא גרע מחולה וזמן דכיון שאינו ראוי לאכול פזית אין שוחטים עליו ור"י ס"ל פרבא דאמר בפסחים ס"ט אמר רבא קסבר ר"א שוחטין וזורקין על טמא שרץ כו' הנזה למאי לאכילה אכילת פסחים לא מעפבא א"ל ר' אדא בר נתן לרבא כו' א"ל שלא לאוכליו לחולה ולזמן דלא חזי אבל האי מחזי חזי תיקוני הוא דלא מתקן ואזיל ר"י לטעמיה בירושלמי כ"צ ה"א יעו"ש ה"נ בספק טמא ס"ל לר"א דמחייב בספיקא בפ"ר ול"ה פחולה וזמן דהא שאינו ראוי לאכול הוא אינו פסול בגופו משו"ה משלחין אותו בדרף רחוקה ומסיים שפיר הירושלמי ואתיא פמר דר"א נטמא בבית הפרס משלחין אותו בדרף רחוקה והינינו דר' יוחנן לטעמיה דהלא גם בבה"פ לכאורא מ"ש מחולה וזמן.

אבל לפי הנ"ל ניחא דר"א הלא ס"ל דכיון דל"ה פסולו בגופו לא מיקרי שלא לאוכליו ושפיר ר"א לטעמיה קאמר גם הכא משלחין אותו בדרף רחוקה. צבור שנטמא בספק טומאה ברה"י דר"י ס"ל יעשו בספיקן אף ר' הושעיא מודה כו' ל"א ר"ה אלא לחומרן והינינו מחלוקתם הכא בענין אחר, דהנה בנזיר ספ"ז על הך פלל דכל טומאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה אין חייבין עליה על ביאת מקדש פליגי בה אמוראי ר' יוסי ס"ל דכלל הוא לכל הטומאות ור"א ס"ל דאין זה אלא לדוקא לטומאות הפורשות מן המת היינו רביעית דם ורובע עצמות אבל לא לפלים שיגעו במת דהתם טעמיה דנזיר משום דל"ה וכי ימות מת עליו אבל לא משום קלות הטומאה ויהיה נ"מ מזה גם לספק טומאה ברה"י דלר"י אילו הוה כנדאי טומאה הוה חייבין עליה על ביאת מקדש וגם צבור הוה עושין בטומאה אבל ר"א לטעמיה אזיל דס"ל משלחין אותו לדרף רחוקה א"כ ס"ל דל"ה

אָלָא סָפֵק טָמֵא אָבֵל ר' הוֹשַׁעְיָא נְהִי ס"ל דְּלִשְׂא"ד הָרִי הוּא פְּנֹדַי טַנְמָאָה מ"מ ס"ל לְפָסַח ל"ה אָלָא פְּסָפֵק דְּהָרִי ס"ל ל'ר' הוֹשַׁעְיָא לְעִיל בַּפ"ז ה'ל' ו' צַבּוּר שְׁנַטְמָא א' מֵהֵן וַא"י אִיזְהוּ תְּנִי ר' הוֹשַׁעְיָא יַעֲשׂוּ בְּסַפִּיקָן כּו' וְהִיָּנוּ פְּנ"ל מִשׁו"ה הֵן כָּרַח הִירוּשְׁלַמִי ל"א ר' הוֹשַׁעְיָא אָלָא לְחַוְמָרָן.

וּבְזָה מִיְנוֹשֵׁב דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם אֲשֶׁר לְכַאוּרָא תְּמוּהִין מָאד דְּלָמָּה לֹא הִבִּיא דְּצַבּוּר שְׁנַטְמָא דְּעוֹשִׂין בְּטַנְמָאָה אִינוּ אָלָא לְחַוְמָרָן דְּלִפִּי הַנְּרָאָה בִּירוּשְׁלַמִי אִין פָּאן פְּלוּגְתָא פְּלָל דְּבִין ר"י וּבִין ר' הוֹשַׁעְיָא פּוּלְהוּ ס"ל דְּיַעֲשׂוּ בְּסַפִּיקָן אָבֵל לְפִי הַנְּ"ל מִיְנוֹשֵׁב שְׁפִיר דַּע"כ לֹא קָאָמַר הִירוּשְׁלַמִי אָלָא ל'ר' הוֹשַׁעְיָא דַּס"ל כ'ר' יוֹסִי בִירוּשְׁלַמִי דְּנֻזִיר דְּכָלְלָא הוּא דְּכָל טַנְמָאָה שְׂאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח א"ח עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְה"ה סָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י א"כ ל"ה פְּנֹדַי טָמֵא לְעַנְיָן פָּסַח דְּפָסַח וּבִיאַת מְקַדָּשׁ שְׁוִין הֵן כְּדַמְשַׁמַּע בְּפָסְחִים ע"ח, אָבֵל הֶרְמֵב"ם דַּס"ל כ'ר"א בִירוּשְׁלַמִי דְּנֻזִיר שְׁם וְכֵן פָּסַק בְּהַדְּיָא בַּפ"ז מֵהֵל' ק"פ סְמוּךְ לְדִין דְּסָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י דְּאָף בְּכָלִים הַנּוֹגְעִים בְּמַת יַעֲשׂוּ בְּטַנְמָאָה אָף דְּאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עָלֵיו א"כ פִּינּוֹן דְּפּוֹסֵק כ'ר' הוֹשַׁעְיָא דְּסָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י הוּי פְּנֹדַי טַנְמָאָה וְכִמוֹ דְּמַשְׁמַע מִגַּמ' דִּילֵן וְהוּא דְּלֹא כ'ר"א דִירוּשְׁלַמִי הַנְּ"ל בְּמַשְׁלַחֲוִין אוֹתָם לְדַרְךָ רְחוּקָה מִשׁו"ה סְתָם ג"כ דְּצַבּוּר שְׁנַטְמָא בְּסָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י יַעֲשׂוּ בְּטַנְמָאָה וְלֹא פְּתַב הָא דְּיַעֲשׂוּ פְּחַוְמָרָן וְעוֹד נִכְתּוּב מִזָּה לְהֵלָן.

הִינְצָא מֵהַנְּ"ל דְּהֶרְמֵב"ם ס"ל בְּטַנְמָאָת הַתְּהוּם וְדַאי לֹא הִתְרַהּ בְּנֻזִיר וְעוֹשֵׂה פָּסַח בְּטַנְמָאָת בְּעָלִים רַק אִם נוֹדַע לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם וְלֹא חֲדַשָּׁה הַלְכָה רַק דְּשַׁעַת יְדִיעָה בְּטַנְמָאָת הַתְּהוּם הוּי כְּטַנְמָאָה.

וּבְטַנְמָאָת פְּהוּן לְעַנְיָן רִיצוּי צִיץ הוּי טַנְמָאָת הַתְּהוּם כְּטַנְמָאָת הַדָּם. וְסָפֵק טַנְמָאָת הַתְּהוּם הוּי בְּנֻזִיר וְעוֹשֵׂה פָּסַח כְּטַהֲרָה אָף סָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י וּבְרַה"ר בְּמִקּוּם שֵׁא"א לֹא אֵא"כ יַגַּע וְזָהוּ דְּנוֹקָא בְּרַה"ר וְסָפֵק טַנְמָאָה יְדוּעָה בְּכַה"ג הוּי בְּפָסַח פְּנֹדַי טַנְמָאָה וּבְנֻזִיר חִידוּשׁ הוּא שְׁחַדְשָׁה תּוֹרָה דְּבַעֲיָנוּ בְּמַחְנֻנְתָּא עָלֵיו שְׁתַּהֲא יְדִיעָה בְּרוּרָה מִשׁו"ה אָף בְּטַנְמָאָה יְדוּעָה ל"ה אָף בְּסָפֵק נֻזִיר טָמֵא וְכ'ר"א בִירוּשְׁלַמִי בְּפָסְחִים וּבְנֻזִיר פְּנ"ל.

וּבְזָה דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם מְבוֹאָרִין דְּבַהֲל' נֻזִירוֹת פ"ו פְּתַב דִּין טַנְמָאָת הַתְּהוּם וְדַאי וּמִשׁו"ה הַתְּנָה דְּנוֹקָא שְׁנוֹדַע לְאַחַר זְרִיקַת דָּם אָבֵל אִם נוֹדַע קוֹדָם זְרִיקָה הוּי פְּנַטְמָא אֲז בְּטַנְמָאָה יְדוּעָה דְּסוּמַר נֻזִירוֹתוֹ וּכְקוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּפָסְחִים פ"א וְהָא דְּאָמַר מַר בַּר ר"א הִיָּנוּ לְטַנְמָאָת פְּהוּן אָבֵל א"א לְאִמַר בְּטַנְמָאָת בְּעָלִים דְּהָרִי לְבַד פְּסוּל טַנְמָאָה יְהִיָּה פָּאן פְּסוּל דַּמְחוּ"ז וְל"ש רִיצוּי צִיץ וּמִיְנוֹשֵׁב בְּתַמִּיּהַת הַכ"מ וְהַלַּח"מ יַעוּי"ש.

וּבַפ"ט פְּתַב דִּין סָפֵק טַנְמָאָה דְּהִיָּנוּ דִּין דְּהַמוֹצָא מִת מְנוֹשֵׁב לְרוּחַב הַדְּרָךְ וְכַתְּב ע"ז דְּבַנְּזִיר אִפִּי בְּסָפֵק טַנְמָאָה יְדוּעָה אִינוּ סוּמַר וְאָף דַּא"א שְׁלֵא יַגַּע פִּינּוֹן דְּסָפֵק בְּרַה"ר טְהוּר א"כ אָף אִם א"א שְׁלֵא יַגַּע אִינוּ אָלָא בְּסָפֵק טַנְמָאָה וְל"ה בְּמַחְנֻנְתָּא וְאִם הִיָּה כַה"ג בְּרַה"י הוּאִיל דְּבָכָל סְפִיקָא טָמֵא בְּצִירוּף דְּקָרוּב לְנוֹדַי שְׁיַגַּע הִיָּה פְּנֹדַי טַנְמָאָה גַם בְּנֻזִיר (וְהִיָּה מְקוּם לְאִמַר דְּיִסְבּוֹר הֶרְמֵב"ם דְּסָפֵק טַנְמָאָה בְּרַה"י עִם רַגְלִים לְדָבָר כְּמוֹ בְּסוּטָה הִיָּה נִחְשָׁב פְּנֹדַי טַנְמָאָה גַם לְנֻזִיר וּלְכָל דְּבָר אָף שְׁלֵא לְבִיאַת הַמְקַדָּשׁ וְצ"ע) אָבֵל בַּהֲל' פָּסַח דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּלֹא יִלְפִינּוּ מְנֻזִיר לְעַנְיָן מַחְנֻנְתָּא עָלֵיו מִשׁו"ה פְּתַב לְעַנְיָן הַמוֹצָא מִת מְנוֹשֵׁב בְּרַחְבּוֹ שֶׁל דְּרָךְ דְּנוֹקָא בְּקָבֵר הַתְּהוּם הוּא אָבֵל בְּטַנְמָאָה יְדוּעָה הִיָּה טָמֵא, וְדַעַת

הַרְמַב"ם בְּסִפְקוֹ טוֹמְאָה בְּרַה"י לְעֵנִין נְזִיר לֹא בָּא הַדִּין מְבוֹנֵר כִּי מִזֶּה שֶׁהֵבִיא פ"ט הֵךְ דְּשִׁנֵּי נְזִירִים אֵין רְאִיָּה כַּמ"ש לְמַעְלָה דְּהֵתָם הֲלֹא אֶחָד מֵהֶם נְטֵמָא בְּנֻדַּאי וְהוּ"ל כְּשִׁנֵּי טִמְאִים שְׁנַתְעָרְבוּ אִם אֵינְרַע לְאַחַד סְפֵק טוֹמְאָה בְּרַה"י אֲשֶׁר אֶפְלְגוּ בְּזֵה בִּירוּשְׁלַמִּי ר' הוֹשְׁעִיא רַבָּה וּר"י לֹא בָּא בְּפִירוּשׁ רַק רְאִיָּה זֶה נְמַצָּא בְּסַפ"ו מֵהַל' נְזִירוֹת יָרַד לְהִקָּר נְמַצָּא מְשֻׁקָּע בְּקַרְקַע הַמַּעְרָה עַד שֶׁיִּדְעַע שְׁנִגְעַע נְמַצָּא צָף עַל הַמַּיִם ה"ז בְּחֻזְקַת טִמְאָה שֶׁחֻזְקָתוֹ שְׁנִגְעַע בְּזֵה שֶׁהוּא צָף וַיֵּשׁ סִיּוּעַ לְהַרְמַב"ם דְּלֹא הָוִי טִמְאָה מִחֻזְמַת סְפֵק גְּרִידָא דְּמִדְנָקַט יָרַד לְהִקָּר וַיַּעֲוִי' בְּטְהָרוֹת ר"י אֹמֵר בִּירוּשְׁלַמִּי טִמְאָה וּבִתְרוֹסְפָתָא שֶׁם שְׁבִירוּדָה חֻזְקָתוֹ שְׁנִגְעַע דְּכָל דְּבָר שֶׁיֵּשׁ בְּמַיִם נְמַשְׁףֵּה אֶל הַיּוֹרֵד וְהַהֲפֵךְ בְּעֲלִיָּה יַעוּי"ש וּבְר"ש.

אָבֵל הֲלֹא חֻזְיָנוּ מֵהַרְמַב"ם דְּמִשּׁוּם סְפֵק רַה"י בְּלִבָּד לֹא הִיָּה טִמְאָה, גַּם מְפִנְרֵשׁ כַּמ"ש דְּאֵם נְצֻטְרָף לְסִפְקוֹ דְּרַה"י גַּם אִם קָרוֹב לְנֻדַּאי שֶׁיִּגְעַע טִמְאָה אֶף בְּנְזִיר (וּי"ל הַסְבָּרָא בְּשִׁנּוּי קָצַת מַמ"ש בְּפָנִים דְּסִפְקוֹ טוֹמְאָה בְּרַה"י בְּנֻדַּאי שׁוִי' תּוֹרָה רַק דְּנֻדַּאי טוֹמְאָה וְלֹא כִי יָמוּת מֵת הָוִי אָבֵל אִם קָרוֹב לְנֻדַּאי שְׁנִגְעַע הָוִי ג"כ בְּכָלֵל וְכִי יָמוּת מֵת א"נ י"ל דִּיִּסְבּוֹר הַרְמַב"ם דְּסִפְקוֹ סוּטָה בְּנֻדַּאי שׁוִי' אֶף הִיָּינוּ דְּנֻקָּא בְּרַגְל"ד כְּמוֹ סוּטָה אָבֵל בְּטוֹמְאָה דְּרַה"י כִּינּוֹן דְּלִיפָא רַגְל"ד ל"ה רַק סְפֵק וְלֹא יִלְפִינוּ מִסוּטָה רַק כִּינּוֹן דְּבִסוּטָה דְּאִיפָא רַגְל"ד ל"מ רַק לְאַפּוֹקִי מִחֻזְקָה אָבֵל לֹא לְשׁוֹנֵי' בְּנֻדַּאי וְכִינּוֹן דְּהִיכָא דְּאַתְרַע הַחֻזְקָה הָוִה נְדַאי שְׁמַעִינוּ מִיָּנָה דְּלֹא מוֹקְמִינוּ אַחֻזְקָה וַיַּעֲוִי' בְּתוֹס' חוֹלִין ט' ע"ב סד"ה הֵתָם כו' לְזֹאת בְּכָל טוֹמְאָת סְפֵק דְּרַה"י לֹא הָוִה מִחֻזְנוֹרַת אָבֵל בְּהַצְטַרְפוֹת רַגְל"ד יִהְיֶה נְדַאי כְּמוֹ בְּסוּטָה וְהָוִי מִחֻזְנוֹרַת אָבֵל אֵין זֶה אֶלָּא בְּרַה"י וּבְרַה"ר טְהוֹר וַיִּהְיֶה מְדוּנֵיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם ספ"ט עַל הָא דְּמוֹצָא מֵת מְשׁוֹכְבַּ מִשּׁוּם שְׁסִפְקוֹ בְּר"ה טְהוֹר וְנֻצְרָף עוֹד לְבָרַר הַדְּבָרִים) וּבְפִסְחָא כְּבָר כְּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּהָוִי בְּנֻדַּאי טוֹמְאָה וּמִשּׁוּ"ה פִּסְקוֹ דִּיחֵיד שְׁנִטְמָא נְדָחָה לַפ"ש וְצָבוֹר שְׁנִטְמָאוּ בְּסִפְקוֹ טוֹמְאָת רַה"י יַעֲשׂוּ בְּטוֹמְאָה וּסְתִימַת דְּבָרֵיו מְשַׁמַּע דְּהָוִי כְּכָל דִּינֵי פִּסְחָא הָבָא בְּטוֹמְאָה וְהָא דְּקָאֵר הַירוּשְׁלַמִּי דְּמוֹדָה ר' הוֹשְׁעִיא דִּיַּעֲשׂוּ כְּסִפְקוֹן כְּתַבְתִּי לְמַעְלָה אוֹ דְּהַירוּשְׁלַמִּי ס"ל לר"ה דְּסִפְקוֹ טוֹמְאָה בְּרַה"י ל"ה אֶלָּא מִטַּעַם סְפֵק אוֹ דִּיִּסְבּוֹר כו' יוֹסִי בִירוּשְׁלַמִּי נְזִיר דְּכָלֵלָא דְּכָל שְׁאֵין הַנְּזִיר מְגַלַּח עַל כָּל הַטוֹמְאָוֹת קָרְאִי וּמְמִילָא הָוִי סְפִיקָא.

וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בַּהֲל' ק"פ מְנוֹכַרְחַ כְּאִנּוֹן הָרַאשׁוֹן שְׁפַתְבְּתִי בַּהֲגַה"ה לְמַעְלָה דַּס"ל בַּכ"מ דַּס"ט בְּרַה"י הָוִי נְדַאי טוֹמְאָה עוֹד צ"ע בְּזֵה, וְאִם נְטֵמָא נְדַאי בְּטוֹמְאָת הַתְּהוּם אִז דְּנֻקָּא אִם נוֹדַע לוֹ לְאַחַר עֲשִׂיַת הַפִּסְחָא א"צ לְעֵשׂוֹת פ"ש וּמְשַׁמַּע דְּנֻקָּא אִם נוֹדַע לוֹ אַחַר זְרִיקָה שְׁפַתְבַּ סְתָם אַחַר עֲשִׂיַת הַפִּסְחָא דְּמְשַׁמַּע בְּהִדְיָא אַחַר זְרִיקָה עִי' בַּהֲל' י"ב פ"ו וְגַם מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵיו דְּהַפִּסְחָא אֵינוֹ נְאָכֵל בַּכַּה"ג דְּנוֹדַע לוֹ דְּנֻטְמָא נְדַאי בְּטוֹמְאָת הַתְּהוּם אָבֵל בְּנְמַצָּא מְשׁוֹכְבַּ לְרוֹחַב הַדְּרָף בַּכַּה"ג עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל (וַיַּעֲוִי' בִירוּשְׁלַמִּי פְסָחִים פ"ז שְׁלַכְאוּרָא סוֹתַר לְזֵה וַיְנַדְּבַר לְהַלּוֹן) וּבַפ"ד מֵהַל' בִּיאַת מְקַדָּשׁ לְעֵנִין כַּהֵן הָעוֹבֵד שְׁשִׁיף רִיצוּי צִיץ כְּתַב הַרְמַב"ם וְנָפִי' נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טִמְאָה קוֹדֵם שִׁיזְרוּק וְנֻרַק הַדָּם הַצִּיץ מְרַצָּה וְהוּא מִקְרָא דְּמַר בְּר"א וְכִלְיִשְׁנָא בְּתָרָא דְּמִפְרָשׁ לָהּ הַרְמַב"ם לְעֵנִין כַּהֵן הָעוֹבֵד כַּמ"ש לְמַעְלָה וַיַּעֲוִי' בַּכ"מ שְׁפַתְבַּ אֶלָּא דְּאִיפָא לְמִדְק שְׁמַמ"ש רַבִּינוּ נְרָאָה דְּלַכְתְּחִילָה אֵינוֹ זוֹרֵק כָּל שְׁנוֹדַע לוֹ וּבַפ"ז מֵהַל' ק"פ נְרָאָה מְדַבְּרֵיו דְּלַכְתְּחִילָה נְמִי שׁוֹחֵט זוֹרֵק כו' יַעוּי"ש.

ולפמ"ש למעלה דלכאורא דברים מתמיהים הנה דהלא בק"פ אדרבא אם נטמא בנדאי טומאת התהום אף קודם זריקה דינו כטמא ונהא דשוחט זורק הוא בטומאת ספק והכא הלא איירי אף בטומאת נדאי.

וצ"ל דכוננת הכ"מ דהרמב"ם הלא לא חילק בין טומאת ספק לטומאת נדאי וגם בטומאת ספק לכתחילה לא זרוק ומכ"ש קודם שחיטה וחילק בזה בין ק"פ שהוא חובה והוא מצוה עוברת כו' ויען' בפ"ו מהל' גזירות מ"ש הכ"מ לדחוק ה' דחלק הרמב"ם בגזיר בין לפני זריקה ודחוק בדברי הגמ', אף לפמ"ש פשוט דקושית הגמ' קאי רק על פהו העובד ובדידיה אין נ"מ בין ספק טומאת התהום בין נדאי טומאה דהלא פהו טמא הוא כמו כל אדם רק לענין ריצוי ציץ הלכתא גמירי לה דבטומאת התהום הציץ מרצה גם על טומאת הגוף משו"ה בכהן הזורק אין נ"מ כלל בין קודם זריקה בין לאחר זריקה בין בטומאת ספק בין בטומאת נדאי כמ"ש הרמב"ם הטעם דהציץ מרצה גם במזיד והנינו דהלא קי"ל דהציץ בכ"ע שהוא מרצה בין שוגג בין מזיד (והא דאמרנו במזיד לא הורצה היינו מדרבנן) מרצה וה"נ בטומאת התהום דמרצה על טומאת הגוף אין נ"מ בין קודם זריקה או לאחר"כ.

גם י"ל דמ"ש הרמב"ם לפני זריקה הוא ל"ד דלענין פהו הזורק אין נ"מ בין קודם זריקה או קודם שחיטה בכל אופן שהוא הציץ מרצה פינו שאינו בעל הקרבן הלא השחיטה לא מעלה ולא מוריד.

רק זו היא שקשה בדברי הרמב"ם בהל' ביאת המקדש שלא חילק כלל בין קרבנות יחיד לק"צ וסתם דכלל גוני בטומאת התהום הציץ מרצה ונהלא בגמ' שם פ"א איבעיא להו פהו המרצה בתמיד אם הותרה לו טומאת התהום משמע בהדיא דביחיד אין שום ספק דלא הותרה ורק בגזיר ועושה פסח גמירי יעוי"ש בסוגיא ולכאורא היא תמיה עצומה גם על המפרשים שלא הרגישו בזה ומצאתי בש"ק פסחים פ"ז הל' ז' שהעיר בזה ולא תי' פלוג.

ועוד קשה לי על השמטת הרמב"ם האי בעיא דכהן המרצה בקרבנותיו הותרה לו טומאת התהום כו' ונהא דאיבעיא ליה לרבא פהו המרצה בתמיד אם הותרה לו טומאת התהום והאיבעיא נראה דהנינו רבא לטעמיה אזיל דס"ל בנבחים ל"ג מפלל דתרנוניהו ס"ל טומאה דחוייה היא בצבור (ויעני' בתוס' יומא ו' ע"ב ד"ה אמר רב תחליפא משמיה דרבא כו' דדחקו התוס' לאמר דרבא ס"ל טומאה הותרה ובאמת ראיתי בשעה"מ הל' ביאת מקדש שהעיר בזה נראה דא"א לאמר כלל הכי דהלא לקמן דף ח' אמרינו ותסברא אי סבר ר"י הותרה הנזה כלל למה לי וכן אמרינו בפסחים ע"ח יעוי"ש ויעני' ביומא ח' ע"ב דקאמר רבא בעצמו דר"ל של יוה"כ מזין עליו כל ז' וברביעי בשבת היו מפרשינו ליה אי לאו דבקביעותא דירחא תליא יעוי"ש ויעני' בפסחים ע"ז סבריה דכו"ע סברי טומאה דחוייה כו' וקושית הגמ' עד שאמה מפרשיהו מטומאת ביתו כו' אפ"ל דל"ק אלא לר' יהודא דחייש שפא ימות ולפי מאי דמסקינן בגמ' דר"י ס"ל טומאה הותרה לק"מ אדרבא מתני' דפרה דס"ל לר"א דמזין על פהו שליוה"כ ע"כ דטומאה דחוייה ולק"מ מסתם מתני' דיומא וצ"ע על התוס' ושפיר איבעיא ליה אם בתמיד הוי היתר טומאת התהום ועי' ברש"י בסוגיא וא"כ הרמב"ם דפוסק טומאה דחוייה היא בצבור הנה לו

להביא ה' דינא דבתמיד ה'תרה טומאת התהום ולא נוכל לאמר דסמיה על הא דביאת מקדש דלא פתב שם אלא ריצוי ציין דל"ש בק"צ הקבוע לו זמן והמפרשים לא העירו מזה כלום.

אשר ע"כ נ"ל לאמר דבר פשוט. ע"פ מה שהקשו עוד כל המפרשים הא שפתב הרמב"ם דל"א טומאת התהום אלא למת אבל לא להרוג ומשמע דמפרש פן הא דאי בברייתא ולא נאמר טומאת התהום אלא למת בלבד, אשר לכאורה הוא תמיה עצומה הלא בגמ' שם דף פ"א שקיל וטרי מה ממעט ה' דלמת בלבד אם טומאת שרץ ולא נחית הגמ' לה' דהר"מ למעוטי הרוג, וצ"ל דסבירא ליה להרמב"ם דהגמ' בכל השקלא וטריא בע"א ה'ה ס"ל כר"א ור"א ור"ל דס"ל דטומאת התהום מקראי גמירי לה וע"כ דלא היו יודעים מה' ברייתא דאתמר בה דבעינן שלא הפיר בה אחד מסוף העולם.

דמזה הלא אתותבו כל הנה אמוראי דדרשי טומאת התהום מקראי והנכרח לאמר דהלכתא גמירי לה והנה הסבירא דדוקא למת ולא להרוג נאמרה טומאת התהום הוא משום דבהרוג הלא ע"כ הפיר בה אחד בסוף העולם דהא איכא הורג וממילא בס"ד דגמ' לא ה'ה יכול למעט הרוג דאין סבירא כלל לחלק אבל לפי המסקנא שפיר י"ל דהברייתא מייעטה הרוג ולא נתמעטה טומאת זיבה.

ומינשב בזה קושית הפמ"א על הא דקאמר הגמ' והא אין למידין ק"ו מהלכה כו' אלא מועדו מועדו גמיר כו' והא פמו שאין למידין ק"ו מהל"מ פן אין למידין בגז"ש פמו שכ' רש"י בשבת דאין למידין בי"ג מדות, ולפי ה"ל י"ל דק"ו לא נוכל למילף רק מנזיר והנה בנזיר אף דאיכא קרא דנכי ימות מת עליו במחננות לא אתא למעוטי רק ספק אבל בודאי טומאת התהום ע"כ גם לס"ד ל"ה רק הלכה אבל בפסח פיון דילפינן מהדרה בגלוי י"ל דגם נדאי טומאת התהום ילפינן מקרא ושפיר יליף בגז"ש, (אבל לא יועילו הדברים האלה ליישב הקושית על רש"י דאף דברש"י ד"ה ומי ילפינן ק"ו מהלכה משמע פנ"ל מדאצטריה לרש"י לאמר דלא ספק טומאה ילפינן כו' רק נדאי כו' אבל בסוף דבריו שכתב בהדיא דמתחילה דפריה הגמ' ומי ילפינן ק"ו מהלכה ידע דילפינן מהל"מ יעו"ש) וכ"ז בס"ד אבל לפי המסקנא דהלכתא גמירי לה הני ההלכתא דטומאת הגוף הני בטומאת התהום פטומאת דם דהציץ מרצה.

לזאת בכהן הזורק גם בקרבן יחיד הציץ מרצה ואף קודם זריקה פמו טומאת דם דאף במזיד הציץ מרצה וכמ"ש הרמב"ם ובנזיר ועושה פסח בטומאת בעלים לא נוכל לאמר ריצוי ציץ בנודע קודם זריקה דהוי מחו"ז כמ"ש למעלה.

רק אם נודע אח"כ פטור מפ"ש דהוי פאילו נטמא אח"כ רק בספק טומאה הני טהור לגמרי ועושה ואוכל. וצ"ע עוד בירושלמי פסחים פ"ז הל"ה נטמא הציבור יזרק הדם בטרה ואל יאכל הבשר בטומאה כו' נטמא הדם והציבור יזרק הדם בטומאה ואל יאכל הבשר בטומאה כו' סברי מימר דר' נתן היא תפתר דברי הפל בגטמא כספק קבר התהום כו' ועי' בק"ע ופ"מ והוא לכאורה שלא כפמ"ש למעלה בדעת הרמב"ם.

ואפ"ל דהכי יפרש להירושלמי דקאי על ברייתא הראשונה וה"פ דייעשה בטרה פיון דספק טומאת התהום בטרה היא לגבי פסח וכל שאילו ביחיד אינו נדחה כו' ואל יאכל

הבשר בטומאה פיון דטהורים המה לגבי פסח אבל אלו הטמאים בספק התהום בנדאי יאכלו דלא גרע מקודם שחיטה דעושים ואוכלים (ויעני' ברמב"ם ספ"ז שכתב הפסח שיהקריבו בטומאה נאכל בטומאה כו' בד"א שהפסח יאכל בטומאה שנטמאו הציבור קודם זריקת הדם אבל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל שחטוהו בטרה ונטמאו רוב הציבור קודם זריקת הדם יזרק הדם ואל יאכל הבשר בטומאה.

והוא פלא שדבריו סותרין זא"ז ויעני' בכ"מ והוא דחוק גם דקדוק בלשון דמתחילה כתב שננטמאו הציבור כו' ובשחטוהו בטרה דקדק לכתוב רוב הציבור אשר ע"כ אפ"ל דבר חדש בדעת הרמב"ם דאף שהפגנים טמאים ונעשה בטומאה.

וגם הטמאים מהציבור עושים הראשון עכ"ז הטהורים אינם אוכלים רק בטרה ואם נטמאו לאחר זריקת הדם לא הותרה להם טומאת הגוף ויעני' בירושלמי בא בטומאת עובדין האידן עבידא כו' ויעני' בק"ע ודעת ר' הילא דלא יאכלו אף טהורין בטומאת בשר פיון דאפשר שישחטו טהורין ור' זעירא פליג.

ולדין בנדאי הל' כר' זעירא כמ"ש הרמב"ם בהל' ביאת מקדש לענין חמשה דברים שביאין בטומאה אינו נאכלין בטומאה דכל הבשר הני פנטמא. ולפ"ז לרבא דס"ל כל היכא דהותרה טומאת בשר הותרה טומאת הגוף בנדאי אף אם נטמא לאחר זריקה יאכל בטומאת הגוף אבל להרמב"ם דפסק כר"נ ור"ש דס"ל דאף דהותרה טומאת בשר לא יאכלוה טמאים ולא ס"ל דרשא דרבא ונדאי י"ל דלא הותרה אלא לטמאים אבל לטהורים שננטמאו לאחר זריקה לא יאכלו, ולפ"ז יהיה איירי בבא ראשונה שנעשה בטומאה ומ"מ מי שננטמא לאחר זריקה לא יאכל הבשר ומשו"ה לא כתב רוב הציבור אבל בבא שניה שנשחטו בטרה בזה אם נטמא קודם זריקה גזרינו, וצ"ע עוד בדבר זה פי מסתימות הדברים משמע דהותרה טומאה לגמרי וי"ל דיהיה תליא אם טומאה הותרה או דחוייה.

וגם יש ליישב מה דהשמיט הרמב"ם הא דזרוק הדם בטרה ויעני' בש"ק ודבריו דחוקים וי"ל דס"ל להרמב"ם דע"כ לא קאמר הברייתא אלא משום דס"ל טומאה הותרה בציבור ומשו"ה חידש הברייתא דע"כ לא הותרה רק אם נטמאו הציבור קודם שחיטה אבל אם נטמאו לאחר שחיטה לא הותרה, ולפ"ז הרמב"ם דפוסק טומאה דחוייה ממילא שמעינן דאם אפשר לאהדורי אטהרה מהדרין ואם א"א פגון שננטמאו גם הפגנים בכלל הרוב ציבור בנדאי יזרק בטומאה דלא העמידו חכמים דבריהם הכא במקום פרת ויעני' בירושלמי מעתה אל יזרק הדם בטומאה כו' וכמ"ש למעלה בדעת הרמב"ם ומינשבים דברי התוס' דף ע"ט ד"ה או שהיו הפגנים טמאים כו' ואע"פ שיכולין לזהר שלא ליגע בבשר כו' וכתב ע"ז הגרע"א ולא זכיתי לעמוד על דבריהם הא אין ההיתר מצד טומאת בשר כו' רק משום טומאת גברא כו' ולפי מ"ש דבאמת לא הותרה כלל טומאת הגוף טהורים ודקדקו התוס' דהא אפשר גם שלא ליגע בבשר כמו שהוא באמת דעת ר' הילא בירושלמי וע"ז סיימו התוס' פיון דאשתיי טומאת אימורין אין פאן איסור דטומאת בשר דשונים המה והוא דברי ר' זעירא בירושלמי.

ומשמע מדבריהם ג"כ כמ"ש דאילו טומאת הגוף היכא דהבעלים טהורים לא אשתרי ולא חדשה המלשנה רק אם רוב העובדין טמאים אינו נדחין הטמאים לפ"ש רק יעשו בטומאה ורק בטומאת בשר דהושנה לטומאת אימורים).

ויעני' עוד בירושלמי הל' ז' צבור שנטמאו בספק התהום מהו שיירצה עליו את הציץ ק"ו מה אם היחיד שהורעת פחו בטומאה ידועה כו' קל שאתה מיקל ביחיד שאם נתודע לו לפני זריקה יעשה כמו שנטמאו לאחר זריקה בשביל שלא ידחה לפ"ש (להרמב"ם צריך לפרש בספק דהמוצא מת כו' פנ"ל דגם לפני זריקה טהור לפסח) אתה מחמיר עליו בצבור שאם נתודע לאחר זריקה יעשה כמו שנטמא לפני זריקה שלא יאכל הבשר (אפי' דאם נתודע בנדאי קבר התהום ואף בספק צ"ע דאולי לאחר זריקה כיון דבין פה ובין פה פטור מלעשות פ"ש לא הותרה לו ספק דטומאת התהום ויעני' בק"ע דגרס אפכא וצ"ע) קל שאתה מיקל בנזיר טהור שאם נתודע לו לפני זריקה יעשה כמו שנטמא לאחר זריקה שלא יביא קרבן טומאה (להרמב"ם ג"כ ע"כ בספק מחמיר בנזיר טמא שאם נתודע לו לאחר שגזר יעשה כמו שנטמא וחזר ונטמא והיינו כיון דהידיעה בקבר התהום הוי כטומאה בידיעה ואף דבנזיר טמא לא גמירי הלכתא דקבר התהום מ"מ לענין חומרא לא עדיף מנזיר טהור) עובד של פסח מהו כו' מאי פדין ר' נחמן בשם ר' מנא לכם בין לו בין לעובד שלו עד פדין עושי פסח נזיר מניין ר' יוסא בשם ר"ח הוינו סברין מימר עליו ולא על העובד שלו מן מה דתני היא נזיר היא עושה פסח הדין אמרה מה דנפל לדין נפל לדין.

המתבאר מדברי ירושלמי דלפי מה דילפינו טומאת התהום מקראי עובד דנזיר ע"כ הלכה היא ועובד דפסח ידעינו מקרא ועפ"ז נ"ל ליישב קושית הפמ"א שכתבתי למעלה באופן אחר קצת ממ"ש והוא דילפינו עובד דתמיד מעובד דנזיר מק"ו דמעובד דפסח ליכא ק"ו דהא באמת פסח הוא קרבן שקבוע לו זמן והיה לו לדחות את הטומאה ורק בטומאה ידועה זמנו פ"ש ול"ש למילף מינה ורק מנזיר ילפינו ובנזיר אף למאן דילף מקראי טומאת העובד דנותר בטומאת התהום הלכה היא ומשו"ה קאמר ומי ילפינו ק"ו מהלכה ות"י אלא מועדו מועדו מפיסח גמיר ובפסח הלא כמו דילפינו טומאת בעלים מקראי כמו כן ילפינו טומאת העובד.

עוד י"ל ולהמתיק קצת הא דלא נוכל למילף מעובד דפסח לפמ"ש למעלה דקרבן שהקריבוהו טמאים הוי כמו נטמא ומשו"ה לא הותר לו טומאת העובד משום שפסח הלא אינו בא אלא לאכילה ואם יקריבוהו טמאים הלא יהיה פסול לאכילה משו"ה לא נוכל למילף ק"ו מעובד דפסח רק מעובד דנזיר והכל פנ"ל.

ולישב דברי הרמב"ם דס"ל דבכל עובדים אף בקרבן יחיד מרצה על טומאת התהום מוכרח לאמר ג"כ כפמ"ש לתרץ הגמ' דפסחים פן הירושלמי כיון דס"ל דילפינו מקראי דוקא נזיר ותמיד ופסח אבל לדידן דס"ל דהלכה גמירי הוי אההלכה דטומאת התהום בריצוי ציץ הוי טומאת דם פנ"ל.

עוד נשאר לנו ולבאר דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' ק"פ ה"ל שכתב מי שנטמא במת ונהנה עליו ג' וז' ובז' שלו נטמא בקבר התהום ולא ידע ויעשה פסח בחזקת שהוא טהור ואח"כ נודע לו כו' אינו חייב בפסח שני שפיון שטבל בשביעי פסקה טומאתו הראשונה אבל

אם נטמא טומאת התהום בששי לטומאתו כו' הרי זה חייב בפסח שני שחזקת הטמא טמא עד שיהיה רגל"ד.

ולכאורא דבריו המה תמוהים נגד סוגית הגמ' בנזיר ס"ד ע"ב דאתמר התם א"ר המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהם טהורים כו' מתיב רבא ירד לטבול כו' שחזקת טמא כו' א"ל מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא פלוס א"ל אבני הא מחוסר הע"ש א"ל שמשא ממילא ערבא כו' הרי מפנרש דדוקא לאחר טבילה בז' רק מחוסר הע"ש אמרינו שמשא ממילא ערבא, והיאך פתב הרמב"ם דוקא אם נטמא בששי חייב בפסח שני וכבר השיג עליו הראב"ד בזה וז"ל א"א לא נראה מן הגמ' בנזיר אלא אפי' בז' עד שלא טבל והיה סותר כו' ומ"ש הכ"מ דכיון שפתב הרמב"ם דכיון שטבל בשביעי פסקה טומאתו ממילא משמע שאחר טבילה מיירי יעו"ש צ"ע דא"כ למה פתב מתחילה מי שנטמא במת והונה עליו בג' וז' למה לא הזכיר רק הזאה ממילא משמע דאף אם לא טבל בז' אינו סותר ועי' ברמב"ם הל' פרה דהזאה בז' הוי בין קודם טבילה בין לאחר טבילה והיא דלא פשיטת התוס' מגילה כ' יעו"ש וא"כ היה לו להרמב"ם לכתוב טבל והונה.

לכן העיקר בזה דהרמב"ם ס"ל פשיטת התוס' בנזיר שם שכתבו על הא דקאמר הגמ' ואף אבני הדר ביה דתניא יום מלאות תביא כו' אר"כ שא"ה דמחוסר קרבן ה"נ מחוסר הערב שמש א"ל שמשא ממילא ערבא וכתבו ע"ז בד"ה אמרי כו' פלומר לא מיבעיא חסרון הטבילה שהרי מקנה לפנינו ובידו לטבול אלא אפי' הערב שמש שאין בידו לא הוי חסרון דמשא ממילא ערבא כו' ולשיטתם צריך לפרש גם בתחילה דדוקא תגלחת שאין בידו דהא בעיא איש אחר לגלחו מיקרי מחוסר מעשה א"ל רבא ואף אנא מודינא לך בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום והיינו אף קודם טבילה והא דאומיבי מירד לטבול רק בנזיר דמחוסר תגלחת אחר טבילה ומשו"ה לא הזכיר הרמב"ם מטבילה דלענין קבר התהום אף קודם טבילה אינו סותר דהכי גמירי לה הלכתא דכל מי שנטמא הראשונה פבר הטרה בידו שוב אינו סותר (ולכאורא ראית התוס' מוכרחת עד שקשה על הראב"ד שפתב דגם הטבילה מעכב א"כ האיה קאמר אבני דמשו"ה לפני מלאות א"צ קרבן אחר משום דמשא ממילא ערבא הלא התם ליכא למימר פלל דאם לא טבלה תהיה היא פטורה מן הקרבן אף לאחר מלאות וא"כ האיה דמאי להדדי וי"ל דהראב"ד תרץ דברי הגמ' דהיה קשה לאבני הלא בקרא פתיב ובמלאות ימי טהרה וכיון דמחוסר הערב שמש אפתי לאו מלאות ימי טהרה ניהו וע"ז קאמר אבני כיון דמשא ממילא ערבא ימי טהרה ניהו וזה לא שייך אלא לענין הערב שמש דאם אמרינו גבי טומאת התהום הך סברא דמשא ממילא ערבא ממילא גם מלאות ימי טהרה מיקרי אבל טבילה אינו שייך פלל להיום דכיון שפבר היתה יכולה לטבול ימי טהרה מיקרי) ומשו"ה לא הקפיד הרמב"ם אלא אהזאה דמאי לתגלחת שאינו בידו.

והא דכתב הרמב"ם שפיון שטבל בשביעי פסקה טומאתו והלא טבילה אינה מעכבת כמו שדקדק ע"ז הכס"מ אין פונתו רק שפיון שאחר שטבל פסקה טומאתו א"כ גם מתחילה לא מיקרי עוד חזקת טומאה עליו לענין קבר התהום שהרי הטרה בידו דהא איכא מיא בנהרא פנ"ל ברור בדעת הרמב"ם ויעני' בש"ש שמעטא ה' פ"ג מ"ש בזה.

גם מ"ש לתמונה על הרמב"ם בדין טומאת התהום ונדעתו דלהרמב"ם רק בספק טומאה הקילו בטומאת התהום ולפמ"ש ובררנו למעלה פל דבריו תמוהים הנה יעוי"ש הביאור בדברי הרמב"ם אלה העליתי מכבר ע"פ ערך י"ב שנה בתשובה אחת לענין חזקה בטבוי"אם מיקרי חזקת טמא קודם שהעריב שמשו.

אך באשר עוסק אנכי פעת בענין זה דטומאת התהום שניתי פרק זה דעת הרמב"ם פל טומאות מן המת שאין חייבין עליהם על ביאת מקדש הנה מד"ס ואינם דין תורה יעוי"ב בפ"ג מהל' ביאת מקדש ובפ"ג מהל' טומאת מת, והיינו רביעית דם ואמה"ח ומן המת שאין עליהם כזית בשר ורובע עצמות והנוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת כמו שכתב בפ"ה מהל' טומאת מת שדין זה שטמא טומאת ערב אינה דין תורה.

ולפ"ז צ"ל שמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' נזירות שהנזיר שנטמא למת טומאת שבעה בין בטומאת שהוא מגלח עליהם בין שאינו מגלח עליהם ה"ז לוקה ולכאורא פיון דלשיטתו אין הטומאות האלו דין תורה למה לוקה עליהם וכבר תמה בזה המל"מ.

ונראה דכונת הרמב"ם דהיינו בטומאות שאין הנזיר מגלח עליהם אבל חייבים עליהם על ביאת מקדש והיינו אהל וכלים הנוגעים במת שחייבים עליהם על ביאת מקדש ודקדק לכתוב נמי טומאות שבעה דאילו נגע בכלים שנגעו באדם או בכלים אף ע"פ שטמא טומאת ערב מ"מ אינו לוקה שג"ז הוא להרמב"ם לאו מן התורה, אבל צ"ע על מ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' טומאת מת שטומאה זו היא לאו מן התורה דהלא איתא בירושלמי נזיר ס"פ כ"ג א"ר ירמיה כו' מה פליגון לקרבו אבל למלקות לוקין אפי' על שלישי אפי' על רביעי תני ר"י דמן ציינדא ופליג כו' פל טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן אין חייבין כו' אר"י ב"ר בון כו' לטומאות הפורשות מן המת נצרכא כו' הרי בהדיא דאף שלישי ורביעי במת הנה ד"ת ולוקין עליהם אף שאין חייבים על ביאת מקדש.

וצ"ל דהרמב"ם פסק דלא כמסקנת הירושלמי בזה רק כר"י דמן ציינדא דפליג ואף שהרמב"ם פסק כהאי שינויא דלטומאות הפורשות נאמר האי פללא דהלא בנגע בפלים שנגעו במת אף דאין הנזיר מגלח עליהם מ"מ פסק דחייבין על ביאת מקדש י"ל דס"ל להרמב"ם כפשוט דהתו"כ דרק היכא דטעון כפוס בגדים חייב על הזורק אותן למקדש אבל בכלי שלישי או רביעי פיון דלא נפקא מכפוס בגדים שפתוב בתורה גבי מת אינם דין תורה, ויותר קרוב לאמר דס"ל דר' ירמיה לא קאמר רק על המכניס אותם למקדש דלוקה אבל לא על האדם שנגע בכלים שנגעו בכלים או באדם הנוגע במת והלא סתמא אין חייבין על ביאת מקדש בבירוייתא מסתמא גם פטור מלקות בכלל וכלים הלא לא חמירי מאדם הנוגע ור"י לטעמיה דקאמר בירושלמי והוא שטבל דקלישא ליה טומאתו אבל לדין דפסקינן דלא כר"י ע"כ הטעם משום שאינו ד"ת.

ועפ"ז י"ל דמ"ש הרמב"ם בפ"ג מהל' ביאת מקדש דאינו חייב על המכניס פלים למקדש אלא על בגדים שנגע בהם זה הטמא למת שהן אב הטומאה כמו שיתבאר אבל כלי שהוא ראשון אם הכניסו למקדש אינו לוקה היינו דוקא בטומאות הבאות מן המת דלהרמב"ם הני רק מד"ס אבל בשאר טומאות ערב בנדאי ס"ל להרמב"ם דלוקה אף אם אינו טמא אלא טומאת ערב וכמ"ש בתחילה מקרא דואם לא יכבס דאיירי בנושא את הנבילה דאינם טמאים אלא טומאת ערב ויעוי"ב במל"מ.

וְרֵאִיתִי בְּמֵרָאָה הַפְּנִים בְּנִזְיֹר שֶׁם שְׁפָתַי לְתַרְץ קוֹשֵׁי־הַמַּלְ"מ עַל הַרְמַב"ם בַּהֲל' נִזְיֹר שֶׁהִבֵּאתִי לְמַעַלְהָ דְכּוֹנֶנֶת הַרְמַב"ם שְׁפָתַי בְּדִיּוּק בַּהֲל' טוֹמְאוֹת הַמַּת שְׁכָל טוֹמְאוֹת מִן הַמַּת שְׁאִין הַנִּזְיֹר מְגַלֵּחַ עֲלֶיהָ אֵינָה ד"ת דְּוֹקָא הַפּוֹרְשׁוֹת מִן הַמַּת אָבֵל לֹא עַל פְּלִים יַעוּי"ש לְדַעֲתִי לֹא פְלִלָא הוּא דְהֵלֵא גַם שְׁלִישֵׁי בְּטוֹמְאוֹת מְגַע אֵינָם ד"ת לְהַרְמַב"ם וְגַם אֵינָם מְדוֹנְיָקִים בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם בַּהֲל' נִזְיֹר שֶׁכ' ג"כ שְׁנֹטְמָא לְמַת וְכוּנְתוֹ עַל טוֹמְאוֹת מְגַע גַּם תְּמוּהִים דְּבָרֵיו שֶׁם שְׁדַעְתוֹ שְׁהַרְמַב"ם פּוֹסֵק פְּהֵי מ"ד בְּיִרוּשְׁלָמִי דַּע"פ שְׁאִין חֲזִיבִים פֶּרֶת עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ מ"מ לֹוֶקָה גַם עַל שְׁלִישֵׁי וְעַל הַד' נְהַרֵי הַרְמַב"ם אוֹמֵר בְּהַדְיָא בַּהֲל' טוֹמְאוֹת מַת שְׁטוֹמְאוֹת שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעֵי אֵינָם דִּין תּוֹרָה וְהוּא מְפֻרְשׁ דְּלֹא פְּהִירוּשְׁלָמִי וְצַע"ג עַל הַפ"מ בְּזָה.

גַּם עִי' בַּש"ק שֶׁהִבִּיא ג"כ הֵי דַּהֲל' בִּיאַת מְקַדָּשׁ וְדַעְתוֹ דְּדוֹקָא בְּמַכְנִיס בְּגָדִים שְׁהֵי לְבוּשׁ בְּהֵם חֲזִיב וְצ"ע דְּלֹא מְשַׁמַּע פֶּן מְלִשׁוֹנוֹ שֶׁל הַרְמַב"ם שְׁכָתַב שְׁאִינוֹ לֹוֶקָה אֶלָּא עַל בְּגָדִים שְׁנֹגַע בְּהֵם שְׁהֵן אַב הַטוֹמְאָה וְלֹא דְקָדַק לְכַתּוּב שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּהֵם וְגַם הַלְמוּד בַּת"כ מוֹאֵם לֹא יִכְבֵּס בְּגָדָיו הֵלֵא לֹא דוֹקָא שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּהֵם כְּמוֹ שְׁמִפְנֵי רִשׁ בְּכַמְהָ דְּוֹכְתִי שְׁלֹאוֹ דוֹקָא בְּגָדִים שֶׁהוּא לְבוּשׁ בְּהֵם מְטַמֵּא נוֹשֵׂא הַנְּבִילָה רַק כָּל פְּלִי שְׁטָף יַעוּי' ב"ב וּבְשִׁאֲרֵי דְוֹכְתִי אָבֵל הַמְחַנּוֹר כַּמ"ש לְמַעַלְהָ דְרַק עַל שְׁלִישֵׁי וּרְבִיעֵי שֶׁל מַת קְאָמַר אַף צ"ע עַל בְּגָדִים שְׁנֹגַעוּ בְּאֲדָם הַנּוֹגְעִים בְּמַת הַאִיף דֵּינָם לְהַרְמַב"ם גַּם הַמְכַנִּיס כ"ח לְמַקְדָּשׁ וּבְזָה אַפ"ל דַּס"ל לְהַרְמַב"ם דְּאִינוֹ חֲזִיב רַק בְּגָדִים הַרְאוּם לְהִיּוֹת אַב הַטוֹמְאָה וְעִי' בְּעִירוּבִין ק"ד ע"ב וּבַתּוֹס' וּבְרַש"י שֶׁם וּבַמַּק"א הָאֲרַכְתִּי בְּשִׁטְתָּם ז"ל וְאֲכַמ"ל.

וְדִיּוּקוֹ שֶׁל הַפ"מ מְדַסְתֵּם הַרְמַב"ם כָּל טוֹמְאוֹת מִן הַמַּת שְׁאִין הַנִּזְיֹר מְגַלֵּחַ עֲלֵיהֶם כּו' שְׁהַרְמַב"ם אֲדַסְמִיף עֲלֵי קֵאֵי שְׁאִין חֲזִיבִין עֲלֵיהֶם ג"כ עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ שְׁזָהוּ כָּל דִּיּוּקוֹ שְׁכָל טוֹמְאָה שְׁטַעוֹן בִּיאַת מִים מַד"ת חֲזִיבִין עֲלֶיהָ עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ כְּמוֹ דְּאִיתָא הַאי פְּלִלָא בְּהַדְיָא בְּמַשְׁנֵה דְפִי"א דְפָרָה כָּל הַטַּעוֹן בִּיאַת מִים מַד"ת חֲזִיבִין עֲלֵיהֶם עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ כּו' וּמְדַפְטֵר שְׁלִישֵׁי בְּמַת מוֹכַח בְּהַדְיָא דְגַם טוֹמְאוֹת אֵלוֹ הֵן מַד"ס וְע"ז סְמַף הַרְמַב"ם לְדַחּוֹת הֵי דִירוּשְׁלָמִי וְזָהוּ פְּשוּט.

אַף קִשָּׁה עֲלֵי בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁכָתַב בַּפ"ז דְּנִזְיֹרוֹת הַל' ח' יִרְאָה לִי שְׁזָה אֵינּוּ מְזָה בְּשִׁלְשֵׁי וּבְשִׁבְעֵי (וְהֵינּוּ הַנּוֹגַע בְּכָלִים שְׁנֹגַעוּ בְּמַת אַף שְׁטַמָּא בְּנֹדָי טוֹמְאוֹת ז' מַה"ת וְחֲזִיב עֲלֵיהֶם עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ לְהַרְמַב"ם רַק הַלְכָה הִיא בְּנִזְיֹר) אִם נִגַּע בְּכָלִים כְּדִי שְׁיַעֲלוּ לוֹ לְמַנְזֵן יְמֵי נִזְיֹרוֹתוֹ וְלְכַאוּרָא יִפְלֵא מֵאֵין לְמַד זֶה הַרְמַב"ם דְּעוֹלִים לוֹ לְמַנְזֵן נִזְיֹרוֹתוֹ הֵלֵא בְּמַשְׁנֵה כָּלִים עִם רְבִיעִית דָּם וְרוֹבַע עֲצָמוֹת שְׁכָתַב הַרְמַב"ם בְּהַדְיָא דְּאֵינָם עוֹלִים לוֹ וְצ"ל דַּס"ל לְהַרְמַב"ם דְּכִינּוֹן דְּהַגְמָ' אֲמָרָה דְּהַי טַעוֹן הַזָּאָה ג' וְז' לֹא קֵאֵי עַל כָּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמַת פֶּן גַּם אֵה דְּאֵינוֹ סוֹתֵר אֶת הַקּוֹדֶמִין וּמִתְחִיל וּמוֹנֵה מִיָּד לֹא קֵאֵי ע"ז דְּנִזְיֹרָה הֵא הַיָּמִים מִימֵי טוֹמְאָה אֵינָם עוֹלִים לוֹ כְּדִשְׁאָרָא אָבֵל אֵינִי יוֹדַע מְקוֹר לְזָה רַק מְדַפְשִׁיטָא לִיָּה לְגַמ' וְהֵי כָּלִים בְּנִי הַזָּאָה נִינְהוּ מְכָלִל דְּהֵי מְקוֹבֵל לְהֵם דְּלֹא קֵאֵי הֵי בְּבֹא עַל כָּלִים הַנּוֹגְעִים בְּמַת וְצָרִיף עֵיוֹן כִּי פְּעַת לֹא הִסְפִּיקָה לִי הַעֲת לְעֵינֵי יוֹתֵר.

פ"ט מַהֲל' נִזְיֹרוֹת הַט"ז כִּיצַד יִנְלַד לְהֵם סְפַק זֶה בְּטוֹמְאָה כְּגוֹן שְׁהִי' שְׁנִים עוֹמְדִים בְּרַה"י שְׁסַפַּק טוֹמְאָה שֶׁם טַמֵּא וְאָמַר לְהֵם אֲחַד שְׁעַמַּד מִבְּחוּץ רֵאִיתִי אֲחַד מִכֶּם כּו' וְכָתַב ע"ז הַרְאָב"ד בְּחֵי רֵאִשִׁי אֵינִי יְכוֹל לְקַבֵּל דְּבַר זֶה שְׂאֵם יִהְיוּ שְׁלִשָּׁה בְּחֻצֵר אַחַת לֹא הֵא שֶׁם

ס"ט טמא וז"א מן הגמ' אלא אם יהיו שלשה במעמד אחד ונפלה טומאה ביניהם ולא נודע באיזה מהם נגע כו' או אפילו ידע א' מהם שלא נגע בו והספק על שנים כו' אבל אם אין שלשתם במעמד אחד אלא האחד מרחוק כו' שניהם טמאים דיקא נמי דקתני וא"י איזה מהם ולא קתני איזהו אלא ש"מ שהוא אינו מהם אלא במעמד אחד היו עכ"ל ויעני' בכ"מ שפתיב איני יודע מנין לומר פן כו' ועי' בל"מ שהרבה בדוחקים וכמעט מפורש בראב"ד היפך דבריו יעוי"ש.

אבל באמת דברי הראב"ד פשוטים ואזיל לטעמיה בפט"ז מהל' אה"ט שפתיב הרמב"ם מפני מה טהרו חכמים ספק טומאה בר"ה שהרי הציבור עושין פסח בטומאה כו' ומפני מה החמירו בס"ט ברה"י שהרי סוטה שנסתרה אע"פ שהדבר ספק הרי היא טמאה לבעלה וכתב ע"ז הראב"ד הרי היא טמאה כו' ובתוספתא מפרש עוד טעם אחר מפני שאפשר להשאל על היחיד וא"א לשאל על הרבים ויעני' בכ"מ שם שכ' בטעם הרמב"ם שדברי הראב"ד הם דברי רשב"ג בתוספתא, ועוד דסוגיין דגמ' בכל דנכתא דס"ט ברה"י מסוטה ילפינן לה הרי דס"ל להכ"מ שהראב"ד פונתו להשיג על טעם הרמב"ם בס"ט ברה"י אבל באמת ז"א דבס"ט ברה"י לכו"ע מסוטה ילפינן לה אבל השגתו קאי על טעם הרמב"ם בס"ט ברה"ר דהרמב"ם ס"ל דלא נוכל למילף מסוטה רק ספק ברה"י כמו בסוטה דאין שם אלא שנים הבועל והנבעלת וממילא ספק ברה"ר נשאר הדין כמו כל ספק איסור והא שפתיב מפסח הבא בטומאה והוא מהירושלמי סוטה אין זה אלא טעם לחלק בין טומאה דיחיד לטומאה דרבים אבל הראב"ד ס"ל דבלא טעם להקלעל ס"ט ברה"ר אין לנו לחלק לזה כתב טעם דרשב"ג בתוספתא משום שא"א להשאל על רבים והוי כמו ס"ט בדבר שאין בו דעת לשאל ומשו"ה ס"ט ברה"ר טהור כמו ספק בדבר שאין בו דעת לשאל, וזהו ברור פונת הראב"ד והמה ממש דבריו בהל' גזירות הנ"ל דלפ"ז לא מיקרי ס"ט ברה"ר רק אם הינה הדבר ספק על שלשה דהיינו שתפול הטומאה בין שלשה ב"א העומדים ברה"י וכיון שהיא על שלשה אין בהם דעת לשאול אף ששואלים אנו האחד ואומר שלא נטמא עדיין מיקרי אין בו דעת לשאול על שנים הנשארים כיון דנולד הספק על שלשה ורבים היו כאין בו דעת כו' אף שאחד בנדאי יוכל להשאל כיון שאין אנו יכולים לשאול כל שלשה מטעם זה טהרנו את הספק א"כ לא נשתנה הדין בזה ששאלו את אחד מהם ואמר ברור לי שלא נטמאתי מ"מ הוי ס"ט ברה"ר כיון דגם הוא הינה מתחילה בכלל הספק אבל אם אחד עמד מרחוק ולא נכנס בכלל הספק קלל ולא נולד הספק רק על שנים הרי יש בהם דעת להשאל והוי כס"ט ברה"י.

אבל הרמב"ם דלא ס"ל טעם הנ"ל רק דלא נוכל למילף מס"ט כ"א ס"ט ברה"י כמו סוטה ממילא אם היו שלשה ברשות אחד ורואים זא"ז ל"ה מקום סתירה ול"ה רה"י כמו סוטה וממילא לא נוכל למילף לטמא ספיקו ונשאר על דין כל ספק איסור דלהרמב"ם ספיקו מותר ולא החמירו חכמים בספק טומאה שלא ברה"י וראית הראב"ד חזקה וא"י איזה מהם משמע דעליו אין ספק גם מתחילה, ודבריו המה פשיטות דברי הגמ' בר"פ שני גזירים דקאמר ואמאי פל ס"ט ברה"י מהיכא ילפינן לה מסוטה כו' דאיכא בי תרי אבל הכא שני גזירים והא דקאי גביה הא תלתא כו' באומר ראיתי טומאה שזרקה ביניכם אמר ר"א דיקא נמי דקתני וא"י איזה מהם ש"מ הרי פשיטת הגמ' משמע

פְּדָבְרֵי הָרֶאֱב"ד דְּהֵינּוּ שְׁנִינְרָקָה בִּינֵיכֶם אֲבָל הוּא לֹא נִכְנַס בְּכֻלָּל הַסְּפֵק דְּהוּ"ל ס"ט בְּרַה"י וְכֵן הוּא בְּתוֹס' שֵׁם ד"ה בְּאֹמֵר כו' וְהוּא עוֹמֵד מִרְחוֹק כו' יַעו"ש וְזֶהוּ דְלֹא כְפִירֵשׁ"י שֵׁם שְׁדָבְרֵי דְחֻקִּים, וַיַּעֲנֵי' בְּפִי הָרֶאֱב"ש שֵׁם (שְׁנִדְפַס מְחֻדָּשׁ) שְׁפָתַי בְּרַחוּק ד' אֲמוֹת אֲבָל בְּאַמֶּת פִּי הָרֶאֱב"ד שְׁעוֹמֵד מִרְחוֹק בְּאִנְפֵּי שְׁלֵא נִכְנַס מִתְחִילָה בְּכֻלָּל הַסְּפֵק כַּנ"ל וְאֵלּוּ הֵמָּה דְבָרִים פְּשׁוּטִים וְלֹא כְּתִבְתִּי זֹאת עַל סֵפֶק רַק מִחֲמַת שְׁרָאִיתִי שֶׁהַכ"מ וְהֵרַב בְּעַל ל"מ נִתְקַשׁוּ בְּזֶה הַרְבֵּה.

הַלְכוֹת פְּלָאִים פ"ז הל' ט"ז גִּדְר הַמְּבַדִּיל בֵּין פָּרַם וַיִּרְק שְׁנִפְרִיז כו' נִפְרָצוּ בּוּ פְרָצוֹת מְרֻבּוֹת כו' הֵיךְ פְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד לֹא יִזְרַע כְּנֶגֶד כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַפְּרוּצִים עַד שְׁיִרְחִיק כְּשִׁיעוֹר וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לַעֲיִין דְּהֵלֵא בְּעִירוּבֵינּוּ ט"ז שְׁנִינּוּ ג' מִדּוֹת בְּכֻלָּאִים מְשַׁלְּשָׁה עַד אַרְבָּעָה צְרִיף שְׁלֵא יִהְיֶה בֵּין זל"ז כְּמֵלֹאוֹ כו' וְאִם הֵיךְ פְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד אִף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אֲסוּר כו' וּלְפ"ז צ"ע דְּהַרְמַב"ם כְּתִב סֵתֵם דָּאֵם הֵיךְ פְּרָצוֹת רַבּוֹת וְהֵיךְ פְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד רַק כְּנֶגֶד הַפְּרוּץ אֲסוּר אֲבָל כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד מִן־תַּר וְלֹא חִילַק כְּמָה נִשְׂאָר בְּעוֹמֵד מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאִין שְׁיעוֹר לְהָעוֹמֵד וְאִף אִם הָעוֹמֵד כ"ש כְּנֶגֶדוֹ מִן־תַּר.

וְהֵיךְ י"ל ע"פ הַמְּבֻנָּאָר בְּגַמ' עִירוּבֵינּוּ שֵׁם פְּחוֹת מְשַׁלְּשָׁה מִנֵּי רַבָּנָן הִיא דְאִמְרֵי פְחוֹת מַג' אִמְרֵינָן לְבוּד כו' אִימָא סִיפָא כָּל שֶׁהוּא שְׁלֵשָׁה וּמְשַׁלְּשָׁה עַד אַרְבָּעָה אֲתִיב לְרִשְׁבָּ"ג דְאִמְרֵי פְחוֹת מְאֻרְבָּעָה לְבוּד כו' אִמְרֵי אֲבִי כו' וּמִדּוֹ רַבָּנָן דְּכָל לְמִישְׁרֵי נִגְדוּ אִי אִיכָא מְקוּם אַרְבָּעָה כו' רְבָא אִמְרֵי כו' כִּי אִמְרֵי רִשְׁבָּ"ג כו' אֲבָל לְמַטָּה הוּ"ל כְּמַחֲצֵה שְׁהַגְדִּיִּים בּוֹקְעִין בּוּ ל"א לְבוּד, וְעִי' בְּר"ש פְּלָאִים פ"ד מְשַׁנָּה ד' שְׁכ' וְאִם פְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד כו' אֲבָל כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד מִן־תַּר אִם הוּא רֻחַב ד' אֲבָל פְּחוֹת מַד"ט אִף כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד אֲסוּר כְּדַמּוּכַח בְּעִירוּבֵינּוּ.

וְהָא דְסֵתֵם הַר"ש כְּאֲבִי וְלֹא כְּרַבָּא דְלִדְיָה מְשַׁמַּע דְּלִדְיָן דְקִי"ל כְּרַבָּנָן דְבַג' לֹא אִמְרֵינָן לְבוּד גַּם אִם אִין בְּעוֹמֵד רַק ג' חָשׁוּב וּכְנֶגֶדוֹ מִן־תַּר אִף אִם הַפְּרוּץ מְרֻבָּה, י"ל דַּס"ל לְהַר"ש דְגַם רְבָא לֹא פְּלִיג עַל אֲבִי בְּהַסְבְּרָא הַזֹּאת דְאִף רַבָּנָן מִדּוֹ דְכָל לְמִישְׁרֵי נִגְדוּ אִי אִיכָא מְקוּם ד' חָשׁוּב וְאִי לֹא לֹא כְּמוֹ דְאִשְׁפָּחֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת לַעֲנִין שְׁבַת וְלַעֲנִין סוֹפָה דל"ה שְׁיעוֹר מְקוּם רַק בַּד' רַק דְרַבָּא מוֹסִיף דְאִף כְּרַבָּנָן אֲתִיב רִישָׁא דְמוֹדָה רִשְׁבָּ"ג שְׁבָקִיעַת גְּדִיִּים מְבַטְלוּ מִתּוֹרַת לְבוּד, זֶהוּ שִׁיטַת הַר"ש וְעִי' בְּרַע"ב וְתוּי"ט שְׁסַתְמוּ ג"כ כַּהַר"ש.

אֲבָל הַרְמַב"ם נִרְאֶה שְׁמִפְרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ דְרַבָּא פְּלִיג עַל אֲבִי וְס"ל דְלְרַבָּנָן אִף אִם הוּא פְּחוֹת מַד' חָשׁוּב הָעוֹמֵד וּכְנֶגֶדוֹ מִן־תַּר, וּפְסֵק כְּרַבָּא מְשׁו"ה לֹא כְּתִב דְבַעֲיָנָן בְּעוֹמֵד ד' לְהַתִּיר נִגְדוּ וְכ"ה בְּרִיטְב"א בְּעִירוּבֵינּוּ שֵׁם שְׁפָתַי דְלְרַבָּא פְּשָׁטָא דְלִישְׁנָא נִרְאֶה דְפְּלִיג עַל אֲבִי דְלְרַבָּנָן כָּל שְׁיֵשׁ בּוּ ג' טְפָחִים פִּינּוּ דְחָשׁוּב לְצִאת מִדִּין לְבוּד וְאִפְּלִי לְמַעְלָה כְּפִי דִינּוּ לַעֲנִין עוֹמֵד וּפְרוּץ כו' וְכֵן דַּעַת ר"י ז"ל וְהָרֶאֱב"ד ז"ל כְּתִב דְרַבָּנָן פְּלִיגֵי כו' יַעו"ש אֲבָל עַדִּינָן צ"ע דְלָמָּה לֹא כְּתִב הַרְמַב"ם דְבַעֲיָנָן שְׁיִהְיֶה נִשְׂאָר בְּעוֹמֵד שְׁלֵשָׁה כַּמ"ש הַרְיטְב"א, וְצ"ל דְּהַרְמַב"ם יִפְרֵשׁ בְּזֶה דְלְרַבָּנָן גַּם בְּפְחוֹת מְשַׁלְּשָׁה הֵוִי מְחֻצָּה לְהַתִּיר וְלֹא בַעֲיָנָן מְקוּם חָשׁוּב כְּלָל דְלְרִשְׁבָּ"ג דַּס"ל דְגַם פְּחוֹת מַד' אִמְרֵינָן לְבוּד, וְגַם לִיכָא בְּקִיעַת גְּדִיִּים הֵוִי דְטַעַם לְבוּד לֹא הֵוִי הַשְׁיעוֹר מְשׁוּם בְּקִיעַת גְּדִיִּים וְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דל"ה מְקוּם חָשׁוּב פְּרָצָה פְּחוֹת מַד' מְשׁוּם גַּם בְּעוֹמֵד פְּחוֹת מַד' לֹא חָשׁוּב לְהַתִּיר כְּנֶגֶדוֹ, אֲבָל לְרַבָּנָן

ל"ה טעמו דלבווד משום חשיבות או לאו חשיבות רק דהכי הוי הלכתא במחיצות דכל פרצה שאין הגדלים בוקעין בו אינו מבטל המחיצה, ולא תלי מידי בחשיבות (והא דגבי שבת וסנפיה יש חילוק בין שלשה וארבעה לפחות יעו"ב פריטב"א שהעיר בזה ותי' דהתם מקום ד' חשוב רשות בפ"ע יעו"ש) משו"ה גם פחות מג' לא בטיל העומד ולרבנן ליפא ג' מדות קלל ומג' עד עשר ולמעלה אם פרוץ מרובה פנגד העומד מותר פן נראה פשוט ומוכרח בדעת הרמב"ם.

אבל לפ"ז עוד נשאר לבקר מש"כ הרמב"ם בפ"ג הל' ט"ו הנה שם בין שני המינים כו' או גדר שהוא גבוה עשרה טפחים או חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה כו' או סלע שהוא גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה כו' ועי' בר"ש פ"ד משנה ח' שכ' הא נדאי דמחיצה של סלע עדיפא מכולהו אלא אצטרף לאשמעינן דאפילו בסלע בעינו רוחב ד' דבפחות מפאן אין שמה מחיצה כדאשכחן בעירו ובין גבי ג' מדות כו' יעו"ש ובדרף הר"ש הלכו כל המפרשים גם הרדב"ז הביא בקצרה דברי הר"ש על דברי הרמב"ם דאפי' בסלע בעינו רוחב ד' ולפמ"ש למעלה אינו שייך קלל אליבא דהרמב"ם ואין מקום לאמר לדידה דבעינו ארבעה גבי גדר להפסיק בכלאים ולא הזכיר הרמב"ם שיעור ד' בכלאים רק גבי מחול הפרם דהתם מפורש הטעם משום עיכוב המחרישה ול"ה אלא בשיעור ד'.

לזאת נראה דהרמב"ם יש לו גם בהא דסלע דרף אחר שלא כהר"ש דהנה קשה לו לישנא דרחב ארבעה ושקט גבי סלע כמו גבי חריץ עמוק עשרה ורוחב ארבעה דהתם הוי ארבעה על ארבעה רוחב וגבי סלע נאמר דבעי רק באנרף השדה ד"ט אבל לא ברוחב שלא פנגד אנרף השדה משו"ה מפרש הרמב"ם דגם גבי סלע בעי' רוחב ד' כמו גבי חריץ אבל אם אינו רחב ד' ל"ה כמו גדר כיון דהוי מכלל השדה דבפחות מרוחב ד' שדרי דארעא מיקרו ועי' בב"ב ר"פ בית פור ברשב"ם והיו סלעים גבוהים עשרה דפי' דוקא ברחב ד' דחשוב מקום ועי' בפכ"ג מהל' מכירה בהה"מ שפכת פן בשם הרשב"א ועי' בטוש"ע חו"מ סי' ר"ח ובירושלקמי פ' בית פור שם ואכמ"ל - וכן מורה פשוט המשנה דרוחב ארבעה קאי אסלע ולא על גדר אפי' רחב ארבעה משמע כמו גבי חריץ דהיינו ארבעה על ארבעה ולשיטת הרמב"ם הוא מוכרח וברור דזהו פונת המפרש שהביא התו"ט בכלאים פ"ק ומינושב פליאת הגרע"א שם, אף שמשמעו דברי הרע"ב הנה פדברי הר"ש אבל פונת המפרש הוא פנ"ל בפונת הרמב"ם.

הלכות תרומות פ"א הלכה כ"ב פירות א"י שיצאו חו"ל פטורים מן החלה ומן התרומות והמעשרות שני אשר תביאו אתכם שמה כו' ואם נקבעו למעשר בידי ישראל אחר שנגבסו לארץ חייבין במעשרות מדבריהם והנה פשוט לשון הרמב"ם משמע דמעשרות חלוק בזה מן החלה ומדאורייתא פירות חו"ל פטורין אף אחר שנגבסו לארץ אבל הכ"מ הקשה דכיון דמקרא דשמה ילפינן לפטור מתו"מ כמו מחלה למה לא נחייב ג"כ אם נגמרו מלאכתן בא"י כמו חלה ומשו"ה פ"ה הכ"מ פונת הרמב"ם דאם נקבעו למעשר בידי ישראל בחו"ל אז אינם חייבין אלא מדבריהם אבל אם נגמרו מלאכתן בא"י חייבין מה"ת יעו"ש.

ולפ"ז אין נ"מ קלל בגידולי הפירות אם הנה בא"י או בחו"ל רק העיקר תלוי מקום גמר מלאכה אם הנה בא"י או בחו"ל ולכאורא יפלא האיה נפרנס משנה מפורשת במעשרות פ"ג שעומדת בא"י ונוטה לחו"ל עומד בחו"ל ונוטה לא"י הפל הולך אחר העיקר,

ולשיטת הכ"מ הלא אין נ"מ כלל במקום גידולי הפרי רק במקום גמר מלאכה והנה נוכל להוציא איזה נפקותא פגון אם נגמרה מלאכתן בסוריא דבפירות א"י שיצאו לסוריא אבל פירות חו"ל פטורין בסוריא וכן לאכול אכילת קבע קודם גמר מלאכה דבפירות חו"ל שנקנסו לארץ פינון שעוד לא נגמרה מלאכתן בחו"ל מותר אכילת קבע אבל בפירות א"י אפשר דאסור אכילת קבע בחו"ל אבל בא"י הלא בנדאי אסור ויהיה נ"מ מזה.

ובאופנים האלו מיושב גם מה שיש להקשות ממשנה דחלה סמוך למשנה ההיא שממנה מקור דינו של הרמב"ם שפיר הוא שנויה בפ"ב דמס' חלה פירות א"י שיצאו לחו"ל כו' עפר חו"ל שבאה לארץ בספינה חייבת במעשרות ובשביעית אר"י אימתי בזמן שהספינה גוששת כו' ולשיטת הכ"מ מה נ"מ אם הספינה כא"י או לא אבל לפי הנה"ל יהיה נ"מ לענן חייבא דמדרבנן גם י"ל דמספינה לק"מ די"ל דלר"י אם אין הספינה גוששת הנה פחו"ל לגמרי גם לענן מירוח ומשו"ה נקט עפר חו"ל הפא בספינה לארץ דמאי נ"מ מהיכן העפר פא אלא מזה נראה די"ל דע"כ לא פליג ר"י אלא פינון דהעפר פא מחו"ל לזאת אם אין הספינה גוששת הוי פחו"ל והא דאמרין בגיטין המביא גט בספינה באנו למחלוקת ר"י ורבנן היינו פינון לר"י לא הוי המים לא כא"י ולא פחו"ל ואזיל בתר העפר לענן מעשרות ובמסקנא באמת דחי הגמ' דלענן גט אינו תלוי כלל במחלוקת ר"י ורבנן, א"כ יהיה נ"מ בעפר חו"ל שנקנס בספינה לארץ גם לענן מירוח בספינה וצ"ע בזה.

עוד י"ל דיהיה נ"מ לענן הא דאין תורמין מפירות א"י על פירות שבחו"ל ומפירות חו"ל על פירות שבא"י ובזה נראה פשוט דלא אזלינן בתר מקום גמר מלאכה רק במקום צמיחת הפרי דהא ילפינן לה מפל מעשר הארץ מזרע הארץ משו"ה בנדאי אזלינן בתר גידול הפרי ויהיה נ"מ גדולה אם אזלינן בתר העיקר ויתנישב מתניתין דמעשרות פ"ג וגם יתנישב בזה הך דאין תורמין מפירות הארץ על פירות חו"ל דהא היינו רישא דאין תורמין מפטור על החיוב.

אבל לפי הנה"ל א"ש דהלא גם פירות חו"ל שנקנסו לארץ הוי חיוב מה"ת לפי שיטת הכ"מ מ"מ אין תורמין ומעשרין מזע"ז דלאו זרע הארץ הוא. ויעני' בתוי"ט דפי' על דרבנן אף קשה דא"כ קרא למה לי ולפי' שיטת הכ"מ א"ש אף תי' זה לא יעלה להך דספינה דלישנא דמתניתין חייבת במעשרות גם לישנא דהרמב"ם שכתב חייבת במעשרות פאילו צמחו בארץ ועי' לישנא דהרמב"ם בפ"ב דחלה, גם צ"ע מפ"ב דגיטין כ"ב אילן מקצתו בארץ ומקצתו בחו"ל טבל וחו"לין מעורבין זב"ז וצ"ל כמ"ש למעלה דיהיה נ"מ לענן אכילת קבע טרם שנגמרה מלאכתו (והעיר ע"ז חכם אחד דא"כ האף אמרינן ע"ז ב"ב כ"ז דר' ורשב"ג פליגי אם יש ברירה וכן פסק הרמב"ם דאין ברירה ונהלא בדרבנן קיי"ל דיש ברירה אבל באמת טעות הוא דהך ברירה ל"ה ככל ברירה דעלמא דברירה לא שייך רק היכא דנצטרף לאמר הוברר הדבר למפריע משא"כ הך הלא המחלוקת הוא אם אמרינן לחלוק היניקות דלרשב"ג הצד הגדל בפטור פטור והצד הגדל בחיוב חייב דבאופן כזה אם היה פעם אחת מעורב בנדאי לכו"ע לא היינו אומרים ברירה ככל איסור דעלמא שנתערב ול"ש ברירה רק פגון שותפין וכדומה ויעני' בתמורה ל' ובתוס' והדברים ארוכים, ויעני' בפ"י בגיטין דלהכי אוקמינן בסוריא הך מחלוקת דר' ורשב"ג לענן שזה של ישראל ושל א"י פי הכי דלהוי

רש"ג אליבא דהלכתא דבדרבנן יש בריה יעוי"ש אף בריה דהכא אינו דומה לבריה דעלמא פנ"ל משו"ה מצי לאוקמא אף בא"י).

אף לישוב יותר מרנוח נראה ע"פ מה שיש להסתפק לענין הא דקיי"ל בכ"מ דמירוח הפקר ושל הקדש פוטר אם ה"ה בכל הפירות דלית בהו מירוח רק מחנך הרי המה פטורים אם הנה תלישת הפירות כמו מירוח של תבואה ונראה דדוקא מירוח דגלי רחמנא דגגה דדרשינו מינה ולא דיגון הקדש אבל תלישה דפירות נהי דמחנך פטור מ"מ לא הנה תלישה דיגון לפטור דל"ה רק כמו זמן דעד זמן הנה אין איסור טבל עלה (גם יש לאמר דמחנך לא משפחת לה דליחייב כדאמרינן מנחות ע' אי דגסון ואכיל בטלה דעתו אצל כ"א).

ויש להביא פועין סמוך וראיה לזה מהא דאיתא ב"ב פ"א ע"ב וליחוש דילמא לאו בכורים נינהו וקא מעייל חולין לעזרה דמקדיש להו כו' ודלמא כו' וקא מפקע להו מתרומה ומעשרות כו' ולכאורא צ"ע דכיון דמקדיש להו הלא הנה גמר מלאכה ביז הקדש ממילא פטורים מתו"מ דבכורים במחנך מפריש להו ואז ג"כ נקדיש אותם אע"כ כיון דבפירות שביכורים נהג בהו רבן לית בהו מירוח ואף דיכול להפריש קודם שייגיעו לעונת המעשרות ויעני' ברמב"ם פ"ד מהל' בכורים ובמל"מ והוא מהירושלמי אף דהלא משפחת לה שקנה את האילנות משהגיעו לעונת המעשרות ולבד זה מסתמא מפריש להו כשכפרו כסתמא מתני' דבכורים פ"ג כיצד מפרישין את הבכורים ראה תאינה שפכרה כו') ולא הנה ביז הקדש רק התלישה ואין זה גורם פטור (ויש להעיר עוד ע"פ דברי הירושלמי ולומר דרק מירוח ביז גזבר פוטר ולא אם הנה מירוח דהקדש ביז בעלים ואכ"מ ובמק"א אבאר יותר בעז"ה).

ולכאורא יש להעיר מסתמא דמתניתין דמעשרות פ"ג . מציא תאינים תחת תאינה הנוטה לדרה פטורים מן המעשרות כו' והלא לא הנה התם ביז הפקרק התלישה מן המחנך ומ"מ פטורים מן המעשרות אבל כפר עמדו ע"ז התוס' ב"מ כ"א ע"ב וכתבו דסתמא דתאינים עומד לקציעות ונהו קודם גמר מלאכה וע"כ צ"ל פן דאפ"ל דלא הנה הפקר עד שיתלשן וא"כ הנה כמו הפקר לאחר גמר מלאכה וצ"ל כהתוס' וכן צ"ל בהא דהמפקיר פרמו והשכים לבנך ובצרו יעני' בתוס' שם (ועי' בירושלמי פ"ק דמעשרות הפקיר קמה וזכה בה עבר והפריש ממנה תרומה ה"ז תרומה הפקיר שבלים וזכה בה הפריש ממנה תרומה אינה תרומה מה בין קמה כו' מבואר בהדיא דהפקר שאני מהקדש ואף אם זכה בה במחנך פטור מן המעשרות ויעני' ברמב"ם פ"ב מהל' תרומות הל' י"ב ובהשגת הראב"ד שם ועי' בתוספתא פ"ק דפאה גר שמת כו' המחזיק במחנך לקרקע חייב בכל בתלוש מן הקרקע פטור מן הכל החזיק בקמה פטור מן הלקט כו' וחייב במעשרות יעוי"ש.

וראיתי בש"מ ב"ק צ"ד שהביאה ופי' בשם רבינו שמחה דשאני מהא דהמפקיר פרמו כו' דחייב בלקט כו' דבעלים שאני כו' החזיק בקמה פטור מן הלקט כו' שחייבו בקמה וחייב במעשרות שברשותו באו לכלל חייב דאין חייבין אלא בשעת מירוח והכא כיון שתלשן הרי כפר נתחייבו והפקר פוטרן יעוי"ש ובדף כ"ח בשם המאירי חילק ג"כ בין

הבעלים לאחר לעגן פאה וכינון ג"כ להד דתוספתא, אבל באמת בירושלמי דקידושין הגי' בהקדמה התייב בלקט כו' ופטור מן המעשרות יעוי"ש בפ"ק הל' ה'.

נדברי הש"מ בשם ר"ש המה תמוהים דבהדיא אי בירושלמי ריש פאה אר"י קצירת שפולת הראשונה דומה למירוחו עד שלא נקצרה לא נתחייבה שדהו בפאה משקצר נתחייבה יעוי"ש ועי' ברמב"ם ספ"ה מהל' מתנות עניים שכתב ג"כ כהש"מ לעגן פאה דיש חילוק בין בעלים לאחר דאם אחר זכה מן הפקר פטור גם מלקט שכחה ופאה אף פסק דבין פה ובין פה פטור מן המעשרות, וכפה"נ היתה לו הגירסא בתוספתא פטור מן הלקט כו' ופטור מן המעשרות אף כפי הגירסא בירושלמי יש חילוק בין זכה בקרקע או לא דכן הוא הגירסא התייב בקרקע חייב בכל התייב בקמה כו' ומשמע ג"כ דהתייב בקמה חייב במעשרות הטעם משום דהתייב בכל הקמה במקורב מדפריד על ר"ח דקאמר התייב בצפוננו ע"מ לקנות גם דרומו ולא בינתים ל"ק מהא דהתייב בקמה ולא אוריש בין שפולת לשפולת יעוי"ש.

וצ"ל דהרמב"ם פסק דלא בירושלמי דקידושין משום דבירושלמי פ"ק דמעשרות איתא פלוגתא בזה ר"ז ר"ו בשם ר' אליעזר הזרע שדה הפקר חייב במעשרות ר' יונה מפיק לישנא בזוהר בשדה הפקר מגידוליה, וס"ל להרמב"ם דר"ז ור"י ס"ל דהד התייב בקרקע היינו דאח"כ נרעה ומשו"ה פשוט דחייב בכל וכן פסק הרמב"ם בהל' תרומות פ"ב ותייב בקמה פטור מכל ועי' בר"ש פ"ק דפאה שהביא התוס' ה"ל גם בירושלמי דקידושין וכתב על התוס' שהוא כפי גירסא דילן פטור בלקט כו' ותייב במעשרות והד סיפא הוי אפכא מהא דתניא המפקיר כרמו.

כו' אבל בירושלמי דקידושין פתובה ביושר כו' וגירסא זו ניחא דהתייב בקרקע ל"ד למפקיר כרמו דבהדיא לא זכה בקרקע מן ההפקר ודמי למתייב בקמה א"נ במתייב (בקמה) בקרקע (כצ"ל) קודם הבאת שליש וצ"ע על הר"ש מירושלמי פ"ק דמעשרות שהובא לעיל ואפשר דמשו"ה פתב הא"נ היינו דתליא בפלוגתא דאמוראי דפ"ק דמעשרות ה"ל ועי' בתוס' תמורה ו' בד"ה המפקיר שכתבו ההיפך מדברי הר"ש וז"ל ואור"י דהחייב תלוי היכא דזכה בגוף הקרקע אבל היכא דלא זכה רק בפירות פטור וי"ל פונת התוס' דלא זכה רק בפירות היינו בשעת בצירתן לא במקורב וראית ר"י מהירושלמי מדפריד ולא אוריש כו' משמע דאם לא היה קונה כל הקמה במקורב היה פטור גם מפאה וזהו ברור בכונת התוס' דאם זכה בפירות לאחר תלישתן פטור מכולהו יעוי"ש ולעגן דין חייב פאה משמע בירושלמי דלא כנ"ל וצ"ע עוד בדין זה) ומשמע מהא דהמפקיר כרמו דאף אם הפקיר פירות גמורין פוטרן ממעשר אף דלית בהו מירוח וצ"ל דהפקר שאני ויעני' בירושלמי פ"ג דמע"ש דגם לאחר מירוח אם הפקיר פליגי ב"ש וב"ה יעו"ש ואף דאגן קיי"ל לאחר מירוח חייב היינו משום דכבר נתחייבו אבל במקורב ל"ה נשמר משו"ה פטור וכלא משום דתלישה פוטרן ויעני' ברמב"ם פ"א מהל' תרומות לעגן לקח פירות מן העפום"ם לא הזכיר רק מירוח דמחייב אבל לא תלישה והוא מהירושלמי דפאה יעוי"ש.

ולפ"ז יהיה ניחא הפל דיהיה מייירי בהנה פירות דלית בהו מירוח וראיתי תנא דמסייע לי הוא הגר"א בחידושיו ליו"ד סי' של"א סעיף י"ב שהמחבר כתב פשיטתו בכ"מ שהפל

תלוי אחר גמר מלאכה אם בא"י או בחו"ל והגר"א תופס דעת הרמב"ם כדמשמע מלשונו דפירות הגדלים בחו"ל פטורים אף אם היתה המירוח בא"י וא"ח אלא מדבריהם וכו' שהרמב"ם למד לחלק בין תרומה לחלה מהא דאילו מקצתו בארץ פנ"ל אבל דבריו צ"ע מ"ש דחלה דחייב מה"ת דהא מחד קרא נפקי וכו' בכ"מ וברייטא הג"ל י"ל בפירות שא"צ גורן למעשרות עכ"ל ובמלותיו הקצרות טמון מרגניתא דתלישה אינה מעלה ומוריד לענין חיוב תו"מ רק מירוח דדגנה פתיב פנ"ל.

אבל באמת נראה פשוט פננת הרמב"ם דלא כהכ"מ וקושיתם מ"ש מחלה נראה דפשוט לחלק ביניהם דבחלה פתיב ראשית עריסותיכם וכל החיוב הוא משעיה שגלגל ומשו"ה המפריש חלתו קמח אינו פלום אבל בתו"מ הלא תבואת זרעה פתיב והאיך אפשר לחייב תבואה שלא נזרעה בא"י רק תבואה הגדלה בא"י אם לא נמרחת שם ילפינו לפטור מקרא דכתיב שמה דלא נוכל לחייב בתרו"מ רק בא"י אבל לא בחו"ל אכל לענין החיוב לא נוכל לחייב רק בפירות הגדלות בא"י כפשוטיה דקרא תבואת זרעה דקאמר על א"י דוקא וחלה שאני פנ"ל דעיקר החיוב הוא משעת גלגול משא"כ תו"מ דגם מעיקרא שייך בתרו"מ מהא דקי"ל דהמפריש תו"מ עד שלא נגמרה מלאכתו הוי תרומה ואף להכ"מ יתנה נ"מ בין פירות א"י לפירות חו"ל וגם הפריש קודם שנגמרה מלאכתו דבפירות הגדלים בא"י הוי תרומה אבל בפירות חו"ל שהובאו לארץ קודם מירוח ל"ש בתו"מ קלל ודו"ק.

הלכות מעשר בענין מתנות שלא הורמו צ"ע בדברי הרמב"ם שלא הביא הא דאמרין בחולין ק"ל מנין לבעה"ב שאכל טבלים כו' שהוא פטור כו' ויעני' ברמב"ם פ"א מהל' מעשר שהביא הא דאכל טבלים אבל לא הביא דאמת לידיה בטבלייהו וצ"ע הלא בגמ' הקשו ע"ז אי דלא זכה בה פהו למה לי קרא הלא לא גרע ממזיק מתנות פהונה כו' ויעני' בשעה"מ פ"ה מהל' אשות שהעיר בהא דמתנות שלא הורמו אבל דבריו אינו מספיקין ועדיין קשה למה העלים עין מקושית הגמ' פנ"ל.

והנה בדין אכל מתנות פהונה הקשו התוס' מ"ש מאנס המלך גרנו דקאמר הגמ' קא משתרי ליה ותי' דאפשר לו להתענות והיינו דמשו"ה לא מיקרי משתרי דמשתרי לא מיקרי רק אם תמו"י נמצא התמורה ומשו"ה אם היתה מתענה אף שנהנה מ"מ לא מיקרי חילופיו בידוא"כ לפ"ז אם מכרן בנדאי מיקרי חילופיו בידו ויעני' ברמב"ם פ"ט מהל' בפורים שכתב מזיק מתנות או שאכלן או שמכרן פטור וצ"ע דא"כ מה יענה לקושית הגמ' מאנס המלך גרנו דגם מכרן בנדאי משתרי וחילופיו בידו ויעני' ברשב"א חולין ר"פ ראשית הגז שהקשה על הא דלא הספיק לתנו לו עד שצבעו דאמאי פטור הלא קא משתרי ונשאר בצ"ע.

ובפשיטות י"ל דהרמב"ם לא יתרץ פהתוס' רק דאזיל לטעמיה שפסק פרב בחולין קל"ד דמתנות פהונה נגזלות ויעני' ברמב"ם פ"ט מהל' בכורים דמפרש דלא פהתוס' ורש"י רק דאם שקל לו הטבח את המתנות ונטל דמיו המה נגזלות ופטור הטבח אף הלוקח ומנושב קושית התוס' בחולין שם יעוי"ש בד"ה דמר כו' ולפ"ז לא, הקשה הגמ' מאנסו המלך גרנו רק על מזיק מתנות פהונה דזה לא נתפוננו לגזול, ומ"ש דבאנסו חייב לשלם ובמזיק פטור ומשני התם קא משתרי ליה אבל על אכלן ומכרן לא קשה מידי

דהלא נתפון לגזול וממילא לא קשה גם מהא דלא הספיק לתנו עד שצבעו דהתם מטעם
גזילה הוא דקני מדקני בשנינוי והטעם י"ל בפשיטות דס"ל להרמב"ם דנהשיב לא נאמר
רק בממון שיש לו תובעין בעמיתו פתיב ולפ"ז י"ל דלא הנה קשה להגמ' רק לרב אסי
דס"ל מתנות פהונה אינן נגזלות א"כ ע"כ הא דאכלן פטור משום דאין לו תובעין א"כ
גם בקודם שהורמו למה לי קרא אכל לפי מאי דקיי"ל כרב דמתנות פהונה נגזלות והא
דאכלן פטור ע"כ משום גזילה היא ואי לאו גזילה הנה חייב משום דמשפירשי כמו דאנסו
המלך גרנו והנה.

קודם שהורמו לא שייך גזילה פיון דלא הוי מבנרר הלא בודאי לא שייך קנין גזילה
ממילא לא קשה מידי קושית הגמ' למה לי קרא ולא צריך לאוקמי בפא לידו בטבלייהו
ושפיר אצטריף קרא דפטור אף אם אכל בטבולו ומינושב בזה דברי הרמב"ם.

אף באמת לא ראיתי ברמב"ם רמז לדיו מזיק מתנות פהונה ומכרן דפטור רק במתנות
אכל לא בתרומה ומעשרות. אדרבא מציינו דהרמב"ם כגיל בחדא מחתא אוכל תרומה
בשוגג ואוכל תרומה במזיד דחייב לשלם ולא חילק דאוכל תרומה במזיד הוא דוקא
לאחר שזכו בה בעלים ולחלק בין אוכל תרומה בשוגג דהוא פשוט דגם באוכל תרומה
שלא זכו בה בעלים חייב לשלם וכמו דמבאר במשנה פ"ו דתרומות.

וגם יש להוכיח מהא דפסק הרמב"ם פ"י דתרומות דכהן שאכל תרומה ונדע שהוא, ב"ג
דפטור מן החומש והקרון חייב לשלם וע"כ דלא איירי בגזל תרומה דהלא אמרינן ע"ז
בפסחים ע"ג וביבמות ל"ד משום טועה בדבר מצנה וגם משום דאיכרי עבודה וא"כ אף
עכשיו שהוא חלל ולא זכה בתרומה אכל הלא אין להם תובעין פי לא זכה בהם אדם
אחר מעולם ומשמע שאין הטעם משום פפרה פיון דפטור מן החומש ויעני' בשעה"מ
הל' תרומות מ"ש בזה (ויעני' ברש"י יבמות ס"ט ע"ב לענין ב"כ שזנתה ונתעברה
דמשלמת קרון וחומש והוא תמוה וי"ל פהרמב"ם דהקרון חייבת וקרון וחומש דנקט הוא
שיגרא דלישנא) ואפ"ל דהוא גזה"כ דצריך לשלם הגזילה אף שאין לה תובעין ואף
במקום דל"ה פפרה מ"מ גזה"כ דשילום הגזילה לא נתמעט ויעני' בפסחים ל"ב ודאי
כדמעיקרא משלם דלא גרע מגזלן.

ולכאורא צ"ע דהלא בגמ' לא נחת פאן למיבעי אם אכל תרומה של פהן מיוחד האיר
משלם רק משום אוכל תרומה בשוגג והיינו אף שלא זכה בהם פהן א"נ מאי שיאטיה
דגזלן לכאן אכל לפי הנ"ל ניחא דעיקר תשלום הקרון הוא משום גזילה ודין גזילה עליו
ומינושב בזה קושית הגרע"א דהלא נ"מ לענין פפרה יעוי"ש ולפי הנ"ל לק"מ דהלא
עיקר תשלום דקרון הנה מדין גזילה לזאת גם הפפרה תלוי בשילום הגזילה וזהו הטעם
דלפי דמים משלם ואם לא הנה בהתרומה שאלת דמים פטור כמו דקיי"ל האוכל תרומת
חמץ בפסח בשוגג פטור דלאו כסתמא דמתניתין והיינו פיון דאין פאן גזילה.

ולפ"ז ינהי תלוי זה הדין אם לפי דמים הוא משלם דהיינו להני תנאי ריב"נ ור"א
בפסחים שם דס"ל דגם חמץ בפסח צריך לשלם ולא ס"ל מטעם גזילה י"ל דתרומה הוי
כשאר מתנות אכל לפי מאי דקיי"ל כר"ע וראב"י הוי על תרומה דין גזילה אף שלא זכו
בה הבעלים ושפיר השמיט הרמב"ם הך תי' דבא לידם בטבלייהו דלדין אצטריף קרא

אף בלא בא ליד פהו וצ"ע בכ"ז לעת הפנאי כי לא פתבתי רק לעורר א"ע לשוב ולעיין בעז"ה.

ויעני' בקידושין נ"ד ע"ב בין שניתן לו במתנה כו' אילימא לר"מ כו' והאמר מעשר ממון גבוה כגון דאמי לידיה בטבלייהו וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שלא הורמו כו' וצ"ע על הרמב"ם פ"ג הל' י"ז ופ"ה הל' א' שכ"ג"כ ד יכול להקנות לו בטבלייהו והלא הוא פוסק במתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמניין ועי' בכ"מ פ"ג ממש בשם הר"י קורקס, ונ"ל דלק"מ דבאמת אין פאן סבא כלל לאמר דהוי ממון גבוה קודם שהורמו וכמו שפתבתי למעלה דבנדאי אין הפהו יכול לחטוף התרומה מעצמו קודם שהורמו ואם חטף לא זכה פינו שלא הנברר חלקו ויעני' ברמב"ם פי"ב מהל' תרומות ומ"ש אסור י"ל דג"כ הוא מדין גזל דאי אסור בעלמא הלא ג"כ אחר שהורם אינו רשאי ליטול מעצמו כמ"ש הרמב"ם שם רק אם נטל זכה יעוי"ש.

ומצד הסבא אין פאן ממון גבוה כלל מבורר פינו ד יכול להפריש ממק"א רק אם הוא מקנה לו המע"ש שבו ואם מניח לו לקנות חלק המע"ש שבו שפיר י"ל דאם מתנות שלא הורמו כמי שהורמו הוי ממון גבוה.

אבל הרמב"ם שיפל לשונו לאמר אם הקנה לו הטבל שכתב בפ"ג אא"כ נתן לו הטבל והוא הפריש המעשר ואם מקנה לו הטבל פולו אין שום ס"ד כלל דלא יהיה יכול להקנות לו והלא בכ"מ אמרינו דמותר לו למפור טבל ובלבד שמודיעו' ועי' בדמאי פ"ג ופ"ה והגמ' דחקי לישנא בין שניתן לו במתנה דמשמע דהמע"ש עצמו הוא שניתן לו במתנה ולא הפרישו כמו שצייר הרמב"ם שדחקו הדין דכמי שהורמו דמניין ויעני' בפ"ה שכתב בין שניתן לו במתנה בטבלו הוסיף לאמר כמו שפיארנו והיינו בפ"ג והיינו שלא תטעה לאמר דהמע"ש עצמו ניתן לו במתנה בטבלו הוסיף לאמר כמו שפיארנו ולדעתי בתחילת ההשקפה הוא ברור ואי"ה אשנה פרק זה.

יעני' ברמב"ם פי"ב מהל' מעשר הי"ז חשוד שהעיד על אחרים נאמן כו' ואצ"ל עם הארץ כו' ותמוה ממשנה פ"ד דמאי לא מצאו כו' מצא אחר שאינו נאמן כו' חשכה לא יאכל עד שיעשר ופסקה הרמב"ם בפרק זה הלכה א' וכבר האריכו בזה ראשונים ואחרונים ולדעתי נראה בפשיטות דהמשנה גם הר"מ לא ירדו שם לבאר דין הנאמנות וכתבו סתם מי שאינו נאמן להעיד אף על אחרים והיינו ע"כ במומר לדבר זה שכתב הש"ך בס' ב' ובס' קי"ט דאף להרמב"ם אינו נאמן להעיד על אחרים וכן משמע בהד"א פי"א מהל' עדות שכתב דחשוד נאמן כמו שנאמן להעיד על' שחיתתו בינו לבין עצמו הרי דהשנה דין הנאמנות לדין השחיתה ובפ"ד מהל' שחיתה כתב בהד"א דחשוד פשר ומומר פסול.

וכן גם פאן בפ"ד מ"ח איירי באינו נאמן לדין זה להעיד על אחרים והיינו במומרולפ"ז יש לפשוט הספק שנסתפקו אם הא דאמרינו אימת שבת על ע"ה הוא גם כן בחשוד דוע או דוקא בסתם ע"ה ולפימ"ש בדעת הרמב"ם גם במומר אמרינו אימת שבת על ע"ה ויעני' בפר"ח ובמח"א שתירצו דברי הרמב"ם דהא דנאמן חשוד ע"כ איירי בדבר שפידו דאל"כ הלא באמתחזק איסורא אינו נאמן ע"א וכוונת הרמב"ם אינו אלא בדבר שהיה בידו ובראש הפרק שם מייירי באחר שאינו נאמן דהיינו שלא היה בידו אף לכאורא עוד

צ"ע דהלא פתבו התוס' בכורות י"ט דגבי דמאי ליפא פאן חזקה משום דאימר הכניסו
במוץ אבל באמת נראה דלא.

: פתבו התוס' פן רק גבי דמאי דהיינו הפירות עצמן ליפא גביהו איסור ודאי משום
דאימר במוץ אבל זה האדם שאמר מעושרין הן הלא הוא מעיד נגד החזקה וי"ל דאינו
נאמן והדברים ארוכים.

הלכות מעשר שני פ"ז מהל' מע"ש הל' ו' התמד עד שלא החמיץ אינו נלקח בכסף מעשר
מפני שהוא פמים משעהחמיץ ניקח בכסף מעשר פניו וכשכר לקחו עד שלא החמיץ
והחמיץ קנה מעשר בד"א בנתן ג' מים ומצא פחות מד' אבל אם נתן ג' ומצא ד' ה"ז פניו
מזוג כו' ועי' דחולין כ"ה ע"ב כ"ו ע"א התמד עד שלא החמיץ כו' מני מתני' לא ר"י ולא
רבנן כו' בשהחמיץ מחלוקת ומתני' ר"י.

ולפ"ז צ"ע דהרי הרמב"ם פסק בהל' מעשר פ"ב הל' ז שפרי יין שנתן עליהם מים וסינן
אם מצא ארבעה מוציא מעשר מזה היתר ממק"א כו' מצא פחות מארבעה ה"ז פטור
ואע"פ שמצא יתר ואע"פ שיש בו טעם יין הרי שפסק רבנן ולפי הגמ' דחולין ה"ל
לרבנן אף משעהחמיץ אינו ניקח בכסף מעשר.

וגם בהל' מקנאות פ"ז כתב סתם התמד עד שלא החמיץ כו'. גם צ"ע שכתב סתם עד
שלא החמיץ והחמיץ קנה מעשר והוא מימרא דר"נ א' רבה בר אבוה שם דחולין ופריד
עלה ממתני' ושני ריב"נ הוא משמע דלרבנן דפליגי על ריב"נ לא אתיא מתני' כפשוטה
והרמב"ם פסק לדר"נ וכתב המשנה כפשוטה.

והקושיא הזאת יש ליישב עפמ"ש התוס' לפרש דהקושיא קאי על הא דאינו פוסל המקנה
גם י"ל דהרמב"ם ס"ל דרבא לטעמיה אזל דס"ל במכות ד' דרב תני חסר קורטב ברישא
וריב"נ פליג גם ארישא בשלשה לוגין מים שנפל לתוכה קורטב של יין ומראהו כמראה
היין דריב"נ ס"ל לא פוסל ורבנן ס"ל דפסל.

ולפ"ז שפיר קאמר דהא דתני סתמא עד שלא החמיץ כו' אתיא כריב"נ דרבנן לא אזלו
פלל בתר מראה. אבל למאן דתני שלשה לוגין ולא תני חסר קורטב גם רבנן ס"ל אזלינן
אחר המראה.

ולפ"ז פאן בתמד אם מראהו כמראה היין אין נ"מ בין החמיץ או לא החמיץ וע"כ צ"ל
דמראהו כמראה המים, ומשו"ה עד שלא החמיץ אע"פ שיינ מעורב בתוכו אינו אלא
קיוהא בעלמא ופוסל את המקנה ועכ"ז משעהחמיץ אינו פוסל דהו"ל הפל חומץ ויצא
מפלל מים.

אבל צ"ע דעכ"ז פניו דלקולא פוסק רבנן לא הנה לו לפסול בשלשה לוגין רק לפי
חשבון המים שלשה לוגין כמו בג' לוגין מים חסר קורטב שנפל לתוכן חלב דקיי"ל
רבנן דאינו פוסל גם הקא אף ברמא ג' ואתא ג' ומחצה לא הנה לו לפסוק סתמא דפוסל
בג' לוגין פניו דסופו להחמיץ הוי היין שמעורב בתוכו כמו חלב, גם צ"ע דהרמב"ם לא
חילק גבי מקנה בין רמא ג' ואתא ד' גם צריד ביאור מה שבהל' מעשר כתב לדקדק שפרי
יין שנתן עליהם מים כו' ובהל' מעשר שני ובהל' מקנאות כתב סתם התמד עד שלא

הַחֲמִיץ כּו' מְשַׁחֵמֵץ כּו' וּבְאֵמֶת תִּמְד נִקְרָא בֵּין שְׁנַתָּן מִים עַל גְּבֵי שְׁמָרִים בֵּין שְׁנַתָּן ע"ג חֲרָצִיִּים עִי' בְּרַמְבַּ"ם פִּי' הַמְּשָׁנָה בְּמַעֲשָׂרוֹת.

וְהִנֵּה הָא שְׂדֵדְדָק הַרְמַב"ם וּבְהֵל' מַעֲשֵׂר שְׁמָרֵי יַיִן הוּא ע"פ הַגַּמ' פְּסָחִים רִישׁ אֱלוֹ עוֹבְרֵיִן וְסֹבֵר ר"י תִּמְד לָאוּ בֵר' עֲשׂוּרֵי הוּא' וְהַתֵּנָן הַמְתַּמֵּד כּו' לֹא קָשָׂא הָא בְּדַרְוֹנְקֵי הָא בְּדַפְוֹרְצָנֵי כּו' וְעַפ"ז פֶּתֵב הַרְמַב"ם בְּמַעֲשֵׂר שְׁמָרֵי יַיִן כּו' דְּבַפְוֹרְצָנֵי פֶטוּר אֲבָל לִפ"ז צ"ע דְּכִינּוֹ דְהַגְמ' מְדַמֵּי הֵךְ דְּנִינְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְחַיִּיב מַעֲשֵׂר ע"כ גַּם הַתִּמְד שְׁוִינְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבַשְׁמָרִים אֲיִירֵי וְעִי' בְּחֻלִּין בְּתוֹס' שֶׁם ד"ה הַתִּמְד שְׁהַשִּׁיגוּ מַחֲמ"ז עַל פִּירֵשׁ"י וְכ"ז צָרִיף בִּיאֹוֹר.

וְהַנֶּרְאָה בְּזֶה דְהַנֵּה בַגִּמ' שֶׁם אֲמָרִינּוּ וּפְלִיגָא דִר"א דִּא"ר אֶלְעָזָר הַפֶּל מוֹדִים שְׁאִין מְפָרִישִׁין עָלָיו מִמַּק"א אִיא"כ הַחֲמִיץ קְסֹבֵר בְּלֹא הַחֲמִיץ' מַחְלוֹקֶת וְע"כ לֹא מְחַיִּיב ר"י אֲלֵא מִינְיָ' וְבִי' אֲבָל מַעְלָמָא לֹא דִילְמָא אֲתֵי לְאִפְרוּשֵׁי מִן הַחַיִּיב עַל הַפֶּטוּר כּו' וּפְשֻׁטוֹת דְּבָרֵי הַגַּמ' מְשַׁמַּע דְּבַהַחֲמִיץ ס"ל לִר"א דְגַם רַבֵּנּוּ מוֹדוּ וְכֵן פְּתָבוּ הַתוֹס' ד"ה וּפְלִיגָא דִר"א ע"ש, אֲבָל צ"ע דִּלְפ"ז אִינוּ מוֹבֵן דְהֵלֵא בַגִּמ' שֶׁם מְקַשָּׁה בְּפִשְׁטוֹת אֵי רַבֵּנּוּ אִע"ג דְּהַחֲמִיץ אֲלֵמָא פְּשִׁטָא לִיהַ לְהַגְמ' דְּמַדְרַבֵּנּוּ תָנוּ סְתָמָא פֶטוּר אֲלֵמָא אִע"ג דְּהַחֲמִיץ וְהִכִּי קָאֵמֵר ר"א סְתָמָא וְלֹא פִירֵשׁ חִידוּשׁ זֶה, וְהָא דְקָאֵמֵר מִתְחִילָה הַגַּמ' אֵי ר"י אִע"ג דְּלֹא הַחֲמִיץ וְאַח"כ קָאֵמֵר הַגַּמ' בְּשֶׁהַחֲמִיץ מַחְלוֹקֶת וְלֹא קָשָׁה אֲמַאי קָאֵמֵר ר"י סְתָמָא חַיִּיב מְשׁוּם דְּסְתָמָא דְרַף הַתִּמְד לְהַחֲמִיץ כַּמֶּש"כ רַש"י בִּד"ה דִילְמָא אֵי שְׂפָקֵי כּו' עִי"ש אֲבָל לְרַבֵּנּוּ אֵי' מוֹדוּ בְּהַחֲמִיץ הו"ל לְפָרֵשׁ גַּם אֲמַאי תָנִי' סִיפָא יֵתֵר עַל מְדָתוֹ כּו' הו"ל לְפִלוּגֵי בְּדִידָ' וְאַם הַחֲמִיץ מוֹצִיא עָלָיו מִמַּק"א דְלִפִּי פִי' הַתוֹס' גַּם רַבֵּנּוּ ס"ל הֵכִי בְּשֶׁהַחֲמִיץ לְזֹאת נִרְאָה דְהַרְמַב"ם יְפָרֵשׁ דְּבָרֵי ר"א הַפֶּל מוֹדִים שְׁאִין מְפָרִישִׁין עָלָיו מִמַּק"א הִינּוּ ר"י מוֹדָה דְּבִלֹא הַחֲמִיץ אִין מְפָרִישִׁין עָלָיו מִמַּק"א אֲבָל רַבֵּנּוּ גַם בְּהַחֲמִיץ פֶּטְרֵי.

וְע"כ צ"ל כֵּן דָּאֵם כְּפִי' הַתוֹס' דִּלְר"א בְּהַחֲמִיץ גַּם רַבֵּנּוּ מוֹדוּ וְאַף בְּכַדֵּי מְדָתוֹ א"כ רַבֵּנּוּ וְאַחֲרֵים בְּב"ב צ"ו ע"ב דְּרַבֵּנּוּ ס"ל דְּמַבְרָכִין שֶׁהַפֶּל עַל שְׁמָרֵי יַיִן שְׁיִצָּא מֵהֶם יַיִן עִי"ש דְהַגְמ' קָאֵמֵר דְּאֲתֵיָא כְּרַבֵּנּוּ דִר"י וְלִר"א הֵלֵא בְּשֶׁהַחֲמִיץ גַּם רַבֵּנּוּ מוֹדוּ וְהֵתֵם ע"כ אֵף בְּשֶׁהַחֲמִיץ אֲיִירֵי עִי"ש בְּסוּגֵיָא וּמִנְכַרְח לְפָרֵשׁ דִּלְר"א גַּם בְּשֶׁהַחֲמִיץ פְּלִיגֵי וְרַבֵּנּוּ פֶטְרֵי, אֵף לִפ"ז יְהִיָה קָשָׁה לִר"א מִתְנִי' כְּמַאן דָּאֵי ר"י אִע"ג דְּלֹא הַחֲמִיץ וְאֵי רַבֵּנּוּ בְּהַחֲמִיץ וְאַפ"ל דְּלַעוֹלָם כִּר"י אֲתֵיָא וּבְמַעֲשֵׂר מְשׁוּם חוּמְרָא מְחַיִּיב בְּלֹא הַחֲמִיץ לִר"א דְּמוֹדָה שְׁאִין מְפָרִישִׁין עָלָיו מִמַּק"א, וְהָא דָּאִינוּ נִינְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר הוּא ג"כ לְחוּמְרָא.

וּבְזֶה הִנֵּה מִינְשֵׁב פִּי' רַשְׁב"ם בְּב"ב עַל הָא דְקָאֵמֵר הַגַּמ' וּבִיתֵר מְכַדֵּי מְדָתוֹ מִי' פְּלִיג כּו' וְכ' הַרְשָׁב"ם וְהָא דְלֹא פְרִיף וּבְכַדֵּי מְדָתוֹ מִי לֹא פְלִיג דְהֵלֵא ר"י מְחַיִּיב בְּכַדֵּי מְדָתוֹ, י"ל דִּר"מ רַק מְשׁוּם חוּמְרָא מְחַמֵּיר בְּמַעֲשֵׂר וְעִי' בְּתוֹס' שֶׁם וּבְחֻלִּין כָּאֵן דְּהַקְשׁוּ מִהַגְמ' הֵכָא דְּמַדְמֵי הָא דָּאִינוּ נִינְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֲלֵמָא דָּאֵף לְקוּלָא קָאֵמֵר ר"י אֲבָל בְּאֵמֶת לִק"מ דִּי"ל כִּר"א וְאַף דִּר"א ס"ל דְּבַשְׁמָרִים אֵף מְפָרִישִׁין עָלָיו לְמַק"א אֲבָל זֹאת אִינוּ מְפֹרְשׁ בְּדְבָרֵי ר"י וְלֹא יְכוֹל הַגַּמ' לְהַקְשׁוֹת מְזֶה וּמִינְשֵׁב דְּבָרֵי הַרְשָׁב"ם בְּפִשְׁטוֹת.

אֵף דְּלִפִּי פִי' זֶה נִשְׁאֵר קָשָׁה קוֹשְׁתֵי הַגַּמ' מִתְנִי' מִנֵּי כִר"י אִפִּי' בְּלֹא הַחֲמִיץ וְאֵי כְּרַבֵּנּוּ אִפִּי' בְּהַחֲמִיץ וְא"ל כְּקוֹשְׁתֵי הַתוֹס' דִילְמָא ר"י וְהֵתֵם מְשׁוּם חוּמְרָא לְמַעֲשֵׂר, א"כ גַּם עַל

מתני' קשה אמאי לא קנה מעשר ואין על הדמים קדושת מעשר וראיתי בחידושי הרשב"א שכתב בשם י"מ הפירוש בדברי ר"א כמו שכתבתי.

וכתב דלפ"ז מתני' דלא כר"י ולא כרבנן רק כריב"נ והיינו לפי פירוש"י הא מני ריב"נ עיי"ש אבל הוא דוחק גדול דלענין ניקוחין בכסף מעשר אין שייך טעמא דאזלינן בחר מראה (וגם רש"י לא כתב רק אם עתיד להחמיץ עיי"ש).

לזאת נראה דר"א יספור כר' יוסי בירושלמי בפ"ה דמעשרות ובפ"א דמע"ש מתני' דר"י היא כו' א"ר אבהו זימנין אמר לה בשם ר"א וזימנין אמר לה בשם ריב"ח והוא שהחמיץ אר"י דברי הכל היא שפן אפי' מי מלח נקנין בכסף מעשר והיינו כדאיתמר בעירובין ר"פ בכל מערבין אבל מים ומלח המערבין כו' חד מתני' אמעשר מיתבי כו' אבל מים ומלח לא לא נצרכא אלא שנתן לתוכן שמן כו' אין והתניא בן בג בג כו' ובשכר מלמד שלוקחין תמיד משהחמיץ כו' הרי דקרי הגמ' סתם מים ומלח ואוקמי לה כשנתן לתוכן שמן ומדמי לה לתמד משהחמיץ והיינו ממש בדברי הירושלמי שמדמי תמד שהחמיץ למים ומלח המערבין והיינו עם שמן ועי' בעירובין שם אבל תמד משהחמיץ אימא קייהא בעלמא היא קמ"ל ובשכר.

ומדקרי לה קייהא בעלמא משמע דלא איירי ברמא תלתא ואתא ארבעה רק בפחות דקרי לה בב"ב צ"ז קייהא בעלמא עיי"ש. ולפ"ז מיושבין דברי הרמב"ם דפסק לה כר"א דפלוגתיהו אף בלא החמיץ ומתני' ככו"ע והיינו כר' יוסי בירושלמי וכסתם גמ' דעירובין והיינו כברייתא דבן בג בג דמרבין מבשכר תמד משהחמיץ וזהו שכתב הרמב"ם ניקוח בכסף מעשר כיון וכשכר ואינו שייך כלל לפלוגתת ר"י ורבנן דאפי' רבנן דס"ל דאין חיוב מעשר משום דהיתר בטל במים אבל לענין ניקוח בכסף, מעשר ניקוח כשאר פירות.

והשתא שפיר מדויק גם לשון הרמב"ם שבהל' מעשר כתב שמרי יין שנתן עליהם מים כסוגיא דגמ' דפסחים שהבאנו למעלה דבפירוש התמד פטור ממעשר ור"י ורבנן לא איירי רק בדרווקני דהיינו שמרים, וכן לענין בפה"ג דמדמי לה הגמ' בב"ב למעשר כתב ג"כ הרמב"ם בפ"ח מהל' ברכות שמרי יין יעו"ש אבל לענין ניקוח בכסף מעשר ולענין פסול מקוה דלשיטת הרמב"ם דלא תליא בחיוב מעשר נקט תמד סתם דהיינו סתם תמד שצעשה מהמים הניתנים ע"ג שמרים או ע"ג חרצנים דבתרונתיהו משהחמיץ ניקוחים בכסף מעשר ואינם פוסלין את המקוה.

ולפי הנ"ל מיושב ג"כ מה שפסק הרמב"ם כר"נ א"ר ב"א דמשהחמיץ קנה מעשר וכתב דין המשנה בסתמא דעד שלא החמיץ לא קנה מעשר ואינו פוסל המקוה ופסק דלא כריב"נ, די"ל דהגמ' לא פריה רק לר"נ א' רבה בר אבוה לשיטתיה דהא דניקוחין בכסף מעשר או אינן נקחין תליא בחיובא ופטורא דמעשר ולפ"ז גם בשלא החמיץ כיון דעתיד להחמיץ יש בו חיוב מעשר דבנדאי לא נוכל לאמר דמתחלה לא היה בו חיוב מעשר ואח"כ כשהחמיץ נתחייב במעשר והעיקר תליא אם הוא קייהא בעלמא או טעם מעליתא גם אם הוא בטל במים או לא וכיון דכשהחמיץ חייב במעשר גם בשלא החמיץ יש בו חיוב רק דלא ידעין אם עתיד להחמיץ וכ"ז אם תלי בחיוב ופטור מעשרות, אבל לר"א וכפי אוקימתא דר' יוסי בירושלמי דהא דנקנה בכסף מעשר לא תליא בחיוב ופטור

דמעשרות רק אם הנה פרי ונה דוקא אם החמיץ אבל בלא החמיץ לא הנה פירא ולא תליא פלל אם עתיד להחמיץ, וכ"ז שלא החמיץ הנה פמים ולא קנה מעשר ולכשהחמיץ אז קנה מעשר ולפ"ז י"ל דגם גבי מקנה אי פוסלתו בשלשה לוגין לא תליא רק אם מיקרי חמרא פמו דאי במכות גבי ג' לוגין שנפל לתוכן קורטב זין התם חמרא איקרי וכו' בעירובין כ"ח ע"ב התם מי צבע איקרי כו' ועי' בתוס' שם ומשמע בהדיא דהעיקר תלוי אם מיקרי חמרא או לא ומשו"ה לא תליא פלל בעתיד להחמיץ רק אם החמיץ מיקרי חמרא וכ"ז שלא החמיץ מיא איקרי.

ומסתימת הפוסקים נראה דלא ס"ל פסברת הריטב"א שכ' בעירובין דהא דאמרי' תמד אינו פוסל משקהחמיץ דוקא שאין שם שלשה לוגין מים יעו"ש גמ י"ל דזהו דוקא בתמד של תמרים דאיירי שם הריטב"א (וצ"ע דהרי בגמ' משמע בהדיא דמתניתין לא איירי לכו"ע רק בשמרי זין ולכה"פ בתרצנים יעו"ש) ובתמד דרמא תלתא ואתא ארבע עד שלא החמיץ צ"ע דכפי הנראה לכו"ע אף בשלא החמיץ לא הנה פמו מים וי"ל דאיירי במראה מים משו"ה עד שלא החמיץ פוסל בשלשה לוגין היינו בשלשה לוגין מים וברמא תלתא ואתא תלתא ופלגא י"ל דאין זה אלא קיוהא בעלמא ועד שלא החמיץ למעורב במים הנה דינו פמים וצ"ע שבשו"ע ורמב"ם לא הוזכר מזה פלל ובמק"א נדבר מזה ואכמ"ל.

וראיתי במרה"פ שהעיר מהירושלמי על דברי הרמב"ם אבל עדיין אינו מיושב שיניח סוגיא שלמה דבבלי אבל לפמ"ש ר"א בבבלי סובר כר"י ופסק פותיה. הלכות מע"ש ונטע רבעי פ"י הכ"א וכן אין מרפיבין בכפניות של ערלה כו' והוא כר"י בסוף פ"ק דערלה ויעו"פ בירושלמי שם מלתא דר"י אמרה אסור בקל ר"י שאל מאן תנא אין מרפיבין בכפניות ר' יוסי כו' והיינו דר' יוסי לטעמיה דס"ל שם סמדר אסור מפני שהוא פרי וא"כ קשה על הרמב"ם דפסק דלא כר"י בסמדר האף פסק פותיה בהא דכפניות וראיתי ברדב"ז שנדפס מחדש שנתקשה בזה ומה שתיגרין הוא תמוה מאד שפירש דהרמב"ם לא יפרש כפניות של תמרה רק המה לולבי של תמרה בעודם רפים יעו"ש והוא נגד המפורש בכמה מקומות דכפניות הוא תמרים שלא נתבשלו.

אבל האמת הברור הוא דהרמב"ם פסק פמו שמפורש בפסחים נ"ב ובבבלי ל"ו ע"ב דכפניות גם רבנן מודו וכן פסק הרמב"ם בהל' שמקטה ויובל פ"ה דאין קוצצין כפניות של שביעית וכמו דאמרינן בפסחים שם ר' אילעי בדנסחני קץ אבל בלא"ה אסור משום שכפניות הנה פרי וכסתמא דמתני' פ"ג דעוקצין מ"ז וכן פסק הרמב"ם בהל' טומאת אוכלין פ"א ומ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' שו"י הנ"ל דכל האילנות משויציאו בנסר ולכאורא הוא נגד דברי הגמ' בבבלי ופסחים הנ"ל דלפ"ז מאי ראיה מיייתי הגמ' שמודו רבנן לר"י בשאר אילנות וכבר הקשה פן הכ"מ יעו"ש, אבל באמת נ"ל דהרמב"ם יפרש שאר כל האילנות משויציאו היינו כשיתחילו להוציא פרי ובשאר כל האילנות משיתחילו להוציא פרי הוי בנסר ולא כבענבים דמתחלה הוי סמדר אין הפי' דמודו רבנן לר"י דבשאר אילנות דסמדר הוי פרי רק דלא הוי סמדר פלל רק תיקף משויציאו הנה בנסר.

וְרֵאִיתִי בְּרַמְבַּ"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה דְעַרְלָה וּמִשְׁמַע כַּמ"ש הַרְדֵּבְךָ"ז וּפִי כַּפְּנִיּוֹת לְוֹלְבֵי תַמְרָה בְּתַחֲלֵל צְמִיחַתּוֹן יַעוֹ"ש אֲבָל בְּאַמַּת לֹא הוֹעִיל בְּזֶה לְתַרְץ הַקְּוִשָׁא דִּא"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הַגַּמ' בְּפִסְחִים גַּם אֶפְתִּי קִשָּׁה דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי בְּעַרְלָה וְזֶה בְּנֹדָאֵי א"א לֵאמֹר דְּהַרְמַב"ם יִחַלֵּק בֵּין כַּפְּנִיּוֹת דְּעַרְלָה לְכַפְּנִיּוֹת דְּהַתָּם גַּם נֶצְטַרְף לֵאמֹר דְּהַיְרוּשְׁלָמִי יִפְרֹשׁ כַּפְּנִיּוֹת דְּלֵא כְּפִי הַר"מ אֶף בְּאַמַּת יַעוֹנִי בַר"מ פ"ז דְּשְׁבִיעִית שְׁפִי לְוֹלְבֵי הַיְינוּ פֶּרַח וַיַּעוֹנִי בְּעוֹקְצִין שְׁפִי כַּפְּנִיּוֹת הַמָּה עוֹקְצִי הַתְּמָרִים בְּתַחֲלֵל צְמִיחַתּוֹן וְע"כ דְּהַפְּנִי הוּא ג"כ הַקָּא כֹּן פִּי לְוֹלְבֵי בְּתַמְרָה הַמָּה הַעוֹקְצִי וְהַפֶּרַח וְשִׁפִּיר הִבִּיאוּ הַגַּמ' בְּפִסְחִים וּבְבִרְכּוֹת דְּכַפְּנִיּוֹת הַמָּה הַתְּחֵלֶת הַפְּרִי וְאִם נֶאֱמַר דְּסִמְדָר לֹא הָוָה פְּרִי גַם כַּפְּנִיּוֹת לֹא הָוָה פְּרִי דְּהַעוֹקְצִין בְּתַמְרֵינִים לֹא עֲדִיף מִפֶּרַח בְּשֶׁאֵר פִּירוֹת וְעוֹלִים דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי וְהַרְמַב"ם בְּפִי כַּפְּנִיּוֹת פֶּאֶחַד רַק שְׁהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כְּמִסְקַנַּת הַגַּמ' דְּבְשֶׁאֵר פִּירוֹת מוֹדוּ רַבָּנָן לַר"י (גַּם צ"ל דְּסִמְדָר הוּא חֵלֶק הַפֶּרַח שְׁמַמְנוּ יוֹצֵא הַפְּרִי וְלְוֹלְבֵי בְּכָל הָאֵילָנוֹת נִקְרָא הַעוֹקְצִים וְשֶׁאֵר הַפֶּרַח וְזֶהוּ הַעוֹנֵפִים הַרְפִּים בְּרֵאשׁ הַעוֹנֵפִים הַקְּשִׁים) וַיַּעוֹנִי בַר"מ פ"ג דְּעוֹקְצִים מ"ב מֵה שְׁפִי עַל לְוֹלְבֵי זְכָרִים וַיַּעוֹנִי בְּרַמְבַּ"ם פ"י מֵהֵל' מ"ש וְנ"ר שְׁפַתְּב דַּנ"ר אֵין נוֹתְנִין בְּמַתְּנָה רַק שְׁהוּא בְּנוֹסָר וְלִכְאוּרָא הוּא נֶגֶד דְּבָרֵי הַגַּמ' בְּקִידוּשֵׁין נ"ד הַב"ע כְּשֶׁהוּא סִמְדָר יַעוֹ"ש וּמ"ש הַתּוֹי"ט לְחֵלֶק בֵּין אִיסוֹר הַפְּרִי לְאִיסוֹר הַנְּתִיבָה דְּהַפְּרִי אִיסוֹר כְּשֶׁהוּא בְּנוֹסָר אֲבָל מְמוֹן גְּבוּהָ לֹא הָוִי רַק כְּשֶׁיִּגְמַר הַפְּרִי לֹא הוֹעִיל בְּזֶה לִיִּישֵׁב מֵה דְּאִמְרֵינוּן קִידוּשֵׁין שְׁמ וְדֵלֵא כַר"י דְּאִמֵר סִמְדָר הָוִי פְּרִי לְפִי דְּבָרֵינוּ הֵלֵא אֶף לַר"י י"ל דְּלַעֲנָן הִתֵּר גְּתִינָה אֶף הוּא יוֹדֵה דְּבַעֲי פְּרִי גָמוֹר.

וְלִכּוֹן צ"ל דְּהַרְמַב"ם פּוֹסֵק בְּזֶה דְּלֵא כְּהַגְמָ' דְּקִידוּשֵׁין רַק כְּהַיְרוּשְׁלָמִי דְּעַרְלָה פ"ג דְּדַרְיָשׁ מִפְּרִי וְלֹא בְּנוֹסָר וּס"ל דְּבִנְטַע רְבַעֵי בַעֲי פְּרִי גָמוֹר אִו י"ל דַּס"ל לְהַגְמָ' בְּקִידוּשֵׁין דַּר"י אִוְסָר בְּסִמְדָר קָאֵי עַל כָּל מֵה שְׁמַפְּנֹרֶשׁ בְּמַתְּנֵי הַיְינוּ עַרְלָה וּרְבַעֵי וְנִזְיָר וְכִינּוּן דַּס"ל דְּסִמְדָר אִוְסָר גַּם בְּרְבַעֵי הֵלֵא דְּלֵא דְּרִישׁ פְּרִי וּא"כ גַּם לַעֲנָן מְמוֹן גְּבוּהָ הָוִי כְּשֶׁהוּא סִמְדָר וְלֹא נִקִּיט הַגַּמ' סִמְדָר רַק לְרְבוּתָא דַּר"י אֲבָל לְדִידָן בְּרְבַעֵי גַם בְּנוֹסָר לֹא הָוָה פְּרִי וַיַּעוֹנִי בְּתוֹסְפָתָא פ"ב מִפְּאָה מִי שְׁהִיָּה לוֹ חֲמֵשׁ גְּפָנִים וּבְצֶרֶן פְּטוֹר מִן הַלְקָט כו' וּמִן הַרְבַּעֵי וְחִיִּיב בְּעוֹלָלוֹת, וְהוּבָא בְּיְרוּשְׁלָמִי פְּאָה פ"ג וּמ"ש בְּיְרוּשְׁלָמִי וּמִן הַעַרְלָה בְּנֹדָאֵי הוּא ט"ס אֲבָל מ"ש וּמִן הַרְבַּעֵי צ"ע הַטַּעַם כִּינּוּן דְּמִשְׁיַגְמַר הַפְּרִי אִוְסָר בְּרְבַעֵי מֵה שְׁאִינוּ בּוֹצֵר כְּדַרְיָשׁ שְׁאֵר הַבּוֹצְרִים.

אֶף הַיְרוּשְׁלָמִי וְהַתּוֹסְפָתָא יֵשׁ לֵאמֹר דְּאִיְרֵי בְּפִירוֹת שְׁאִינָם גָּמוֹרִים, וּמ"ש בְּיְרוּשְׁלָמִי שְׁמ כָּאִן וְכָאִן בְּפִירוֹת גָּמוֹרִים וְשְׁאִינָם גָּמוֹרִים י"ל דְּהַיְינוּ דְּנוֹקָא גַם בְּגָמוֹרִים יֵשׁ לְפִטוֹר וְלִקְטָא אִם בּוֹצְרִין לְאֲכָל עֲנָבִים אֲבָל הַתּוֹסְפָתָא מִיְרֵי בְּשְׁאִינָם גָּמוֹרִים, אֲבָל אֶפְתִּי צ"ע דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ספ"ד מֵהֵל' מ"ע שְׁהִבִּיא ג"כ מִי שְׁיֵשׁ לוֹ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ גְּפָנִים כו' פְּטוֹר מִן הַלְקָט וּמִן הַרְבַּעֵי וְלֹא חֵלֶק בֵּין פִּירוֹת גָּמוֹרִים לְשְׁאִינָם גָּמוֹרִים וּצ"ע לַעֲת הַפְּנֹאֵי גַם לְמָה לֹא כְּתִב זֹאת בַּהֵל' מ"ש וְנ"ר וּבַהֵל' מֵא"ס בְּדִינֵי עַרְלָה וְנ"ר.

הַלְכוֹת בִּיאַת מְקַדָּשׁ פ"ה הֵל' י"א הַטְּבִיל כו' בְּכָל הַפְּלִים מְקַדָּשִׁין בֵּין שְׁיֵשׁ בְּהֵם רְבִיעִית בֵּין שְׁאִין בְּהֵם רְבִיעִית, בְּהַשְׁגַּת הַרְאָב"ד וּבְקוּדוּחַ מִן הַפִּיּוֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ לְקַדָּשׁ ד' כְּהֵנִים וְעִי בַכ"מ שְׁפַתְּב שְׁהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ כְּפִי הַתּוֹסָ' שְׁפִי בְּקוּדוּחַ שְׁמַמְלֵאִין הַפִּיּוֹר וְסַמָּה א"ע עַל הָא דְּמְבֹאָר בַּהֵל' י"ג דְּצָרִיף לְהִיּוֹת בְּפִיּוֹר פְּדִי לְקַדָּשׁ בּוֹ ד' כְּהֵנִים, וּמְמִילָא מִשְׁמַע

דבממלא מן הפיור איירי יע"ש והוא דחוק מאד שישתום הדברים ואין זה משמע בלשונו קלל.

ע"כ נראה לי דהרמב"ם לא ס"ל דבעי קודם מתוכו ויפרש הגמ' דלא כמ"ש הכ"מ דהכי אי' ה'תם ב'דף כ"א ע"ב גופא אריב"ח כל פיור כו' מיתבי כל הכלים מקדשין בין שיש בהם רביעית בין שאין בהם כו' בקודם בתוכו והא ממנו אמר רחמנא ורחצו לרבות פלי שרת כו' לזאת ס"ל להרמב"ם דהגמ' לא ידע מריבוי פלי שרת ואצטרף לדחוקי בקודם מתוכו ופריף דאפתי לא תיקן מידי דהא בכיור פתיב ממנו (והפלי' בקודם מתוכו הוא כפירש"י דקדח בתוף הפיור פדי דלגוי מן הפיור) ומשני ירחצו לרבות פלי שרת, והשתא לא צריף לשינויי בקודם מתוכו דהא דאריב"ח כל פיור שאין בו פדי לקדש ארבעה פהגים.

הוא דין מקודש גבי פיור דמצנת פיור הוא פדי לקדש בו ארבעה פהגים אבל אינו עיכוב גבי קידוש. משו"ה גבי קידוש משאר פלי שרת, א"צ שיהיו בכדי ארבעה פהגים והכי משמע לשון הרמב"ם מצנה לקדש ממי הפיור ואם קידש מאחד פלי השרת ה"ז קידש כו' ובכל פלי הקדש מקדשין בין שיש בהם רביעית כו' כו' פמה מים צריכין להיות בפיור אין פחות מקדי לקדש בו ד' פהגים כו' הרי מוכיח סידור לשונו כי רק דין מקודש הוא במצות פיור שיהיה בו פדי לקדש ד' פהגים אבל אין זה שיהיה למצנת קידוש דאם א"י לקדש מן הפיור ומקדש משאר פלי שרת אין עיכוב פדי לקדש בו ד' פהגים ועי' בפירש"י ב'דף י"ט אריב"ח כל פיור שאין בו פדי לקדש ד' פהגים כו' כפירש"י שאין בו שאין מחזיק מים שיעור ד' פהגים כו' נראה בהדיא מפירושו דהקפידא הוא שתהא הפלי מחזיק שיעור פנה אבל פמה מים יהיו בו אין קפידא (יעו"פ חולין ק"ו כל פלי שאין בו רביעית כו' כל פלי שאינו מחזיק) ולהרמב"ם הנה קפידא בשיעור מים שיהיה בו פדי לקדש כמפורש בהדיא בלשונו.

ונראה דלעתוס' יש הכרח מהגמ' דמפרשו כפי הרמב"ם עי' בתוד"ה בין שאין בהם רביעית למאי דס"ד בשאין קודם יש תימא דגרע מנטילת ידים וי"ל כו' והקא ב'דגוי בו רביעית מעיקרא ע"ש ולפ"ז ע"כ דהקפידא הוא על שיעור המים לא על הפלי דכיון דלפלי התוס' איירי בשפהפלי מחזיק יותר ל"ק מידי על ריב"ח דכיון דלא איירי פלל במדת הפלי ואפ"ל דרש"י לטעמיה לא יוכל לתרץ כפי התוס', משו"ה פתב בד"ה בין כו' ואע"ג דלית בהו שיעור לנט"י לגבי קידושין לא בעינו שיעור דלפירש"י ע"כ איירי שאין הפלי מחזיק רביעית ובלשון הרמב"ם אין הכרע שהעתיק לשון הגמ' ואפשר לפרש כפי התוס' דהינו שאין בהם מים רביעית אף להרמב"ם בהל' מקואות וכן בהל' ברכות דלדידיה לא ס"ל דין דשיורי טהרה ואין לתרץ כתי' התוס' וצ"ל כתי' רש"י דקידוש ידים שאני דלית בהו שיעור אף בחולין ק"ז מוכח דקידוש יו"ר חמירי וצ"ל דהתם מדרבנן ולטהר בעי שיעור רביעית אבל גבי קידוש יו"ר דלא באו לטהר רק מצנה בעלמא לא שיהיה שיעור רביעית ויעו"פ בתוספתא ידים פ"א הנוטל ידיו צריף ליטול מי רביעית וקידוש יו"ר במקדש אין לו שיעור ומפורש כפירש"י וכן הוא סתימת דעת הרמב"ם פנ"ל והא דהביא הרמב"ם אהרן ובניו ובגמ' איתא משה אהרן ובניו עי' בכ"מ

ועי' שאלת הפהגים לה"ג ר"ר ואכתוב מזה בעז"ה במק"א וילדעתי הביא הרמב"ם קרא
ש'הביא הגמ' רק דמפרש לה לא כפירש"י ואכ"מ.

הלכות מעשה הקרבנות פט"ו הל"ז האומר דמי פרה זו כו' יעני' בכ"מ שפכת והארץ
בזה ותמוה לי מ"ש עמ"ש הרמב"ם וס"ל שהפדיון בכ"ש כו' די"ל דשמואל לא קאמר
אלא בקדשי בה"ב דוקא כו' דהאף אפטר למטעי בזה דהלא בפ"ה דתמורה דף כ"ז
מפירש בפלוגתת ר"י ור"ל על מתניתין זו תמורת זו כו' זו מחוללת ע"ז כו' ואם הנה
הקדש בע"מ כו' בדשמואל קא מפלגי כו' וכ"ה בב"מ נ"ז יעו"ש הלא בהדיא דשמואל
קאי אף על הקדש מזבח וצ"ע לעת הפנאי.

גם תמוה דברי הכ"מ שם שפכת עמ"ש הרמב"ם דהלא הקדש זכר לדמיו קדוש קה"ג
כו' ודברי רבינו י"ל כו' ועי"ל דדייק רבינו לאמר פרה ולא שור כו' דלא מיירי אלא
בנקיבה שאינה ראויה לעולה וצ"ע דהלא בתמורה פ"ג י"ט ע"ב על מתני' דהמקדש
נקיבה לאשם כו' ולמפורש שלא במום כו' א"ר זאת אומרת הקדש זכר לדמיו קדוש
קדושת הגוף כו' הרי דעיקר מלתא דרבא נלמד ממקדש זכר לאשם וק"ו עולה יעני'
בתוס' תמורה שם והני ג"כ קדושת הגוף ועי' בתוס' שם ד"ה זאת אומרת כו' ועי' בגזיר
כו' ע"ב תוד"ה אכל בהמה כו' ויעני' ברמב"ם פ"ה מהל' עירובין הל' י"ד וצ"ע לבאר
דבריו.

הלכות פסולי הנוקדשין פ"ז הל' ו' וכן עולת העוף שעשאה למטה אפי' מלק סימן אחד
למטה וסימן אחד למעלה פסולה כו' וצ"ע הלא אמרינן בגמ' דהיכא דמלק סימן אחד
למטה אפי' למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף פסולה לא נחלקו כו' אלא פגון ששחט
מיעוט סימנין בחוץ כו' משמע להדיא דלמ"ד ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף גם אם
מלק מיעוט סימנין למטה פסול ולמה דייק הרמב"ם סימן אחד למטה ועי' בנבחים ס"ז
ע"א פנין דמלק בה סי' א' נעשית חטאת העוף ועי' ברש"י ד"ה נחית כו' ובחטאת הני
גמר עבודה קודם שחל עליה שם פסול עולה משום עשיית מטה כו' ובד"ה רב אנשי כו'
מפנין שפלק בה סי' אחד ועדיין לא חל עליו שם פסול עולה חל עליו שם חטאת כשרה
הלפך נמשכת כו'.

וצ"ע דהלא למ"ד ישנה לשחיטה כו' חל עליו שם פסול עולה מקודם שחל עליו שם
חטאת כשרה ועי' בתוס' ד"ה ועולת העוף למטה כו' וא"ת עולת העוף שעשאה למעלה
כמעשה חטאת כו' אשכחן תרי פסולי כו' וי"ל שהמליקה מושכתו ובסי' ראשון ליכא
פסול של עולה דנימא תמשך כו' ולפי הנ"ל עדיין קשה למ"ד ישנה לשחיטה כו' דאיכא
פסול עולה מקודם גם צ"ע בחולין שם דקאמר היכא דמלק סי' אחד למטה כו' לא נחלקו
אלא פגון דשחט סי' אחד בחוץ כו' למה שבק הציור ממלק מיעוט סימנין למטה דנחלקו
בזה.

לזאת נראה לאמר דבאמת לא ברירה מלתא אם גם במליקה שייך המחלוקת אם ישנה
לשחיטה מתחלה ועד סוף דשמא וביחה נקרא גם מתחלה למ"ד ישנה לשחיטה כו' אבל
ומלק מודו כ"ע דאינו נקרא מליקה אלא כמעשה מיתה בסימן ורוב בשר דהויא כמיתה
ומיושבים גם דברי הרמב"ם וכל נקיט רק סי' אחד וצ"ע, ויש להעיר ג"כ דכל הסברא
דאי' בדרך ל"ו דאף אם אינה לשחיטה אלא לבסוף מ"מ מכשיר הדם גם שיצא בתחלת

שְׁחִיטָה אִם לֹא נִתְקַנַּח לֹא אֲמַרְיִנוּן רַק גַּבֵּי הַכֶּשֶׁר דָּם דָּאָף לְדִידֵי' נַעֲשֶׂה דָם שְׁחִיטָה וְלֹא דָם מִגַּפְתּוֹ דְהֵלֵא הוּא בְּכֻלָּל עַל הָאָרְץ תִּשְׁפְּכֵנוּ כַּמִּים אֲבָל לְעֵינֵי חַיִּיבֵי וּפְסוּלֵי שְׁחִיטָה וְנִשְׂאָר הַסְּבָרָא דְאֵינָה אֵלָא לְבִסּוּף וְהִיא מִיִּנְשָׁב בְּפִשְׁטוּת.

אֲבָל לְדַעֲתֵי א"א לֹא מֵר פֶּן דְּאֲדַרְבָּא קְרָא דְעַל הָאָרְץ תִּשְׁפְּכֵנוּ כַּמִּים לֹא שְׁיִיךְ רַק בְּסוּף שְׁחִיטָה דְלַעֲנִין פִּיִּסוּי בְּעֵינֵי דָם הַנֶּפֶשׁ דְּהוּי בְּגִמְרָה שְׁחִיטָה פֶּן לְעֵינֵי זְרִיקַת הַדָּם בְּעֵינֵי דָם הַנֶּפֶשׁ וְקָרָא דְעַל הָאָרְץ הֵלֵא אֲתֵי לְמַעוּטֵי זְרִיקָה וְכִיִּסוּי לְזֹאת נִרְאָה כַּמ"ש לְמַעֲלָה וְעֵי' בְּתוֹס' כ"ט ע"ב ד"ה פְּגוֹן שְׁשַׁחַט כו' שְׁהַשִּׁיגוּ עַל פִּירֵש"י וְלִשְׁיִטְתָּם גַּם לְמ"ד אֵינָה לְשְׁחִיטָה אֵלָא לְבִסּוּף חֲזִיב בְּשַׁחַט סִי' אֲחַד בְּבִהְמָה מְשׁוּם שְׁחִיטָה חוּץ מְשׁוּם דְעֵשָׂה בְּהַ מַעֲשֶׂה חֲטָאת הַעוֹף יַעו"ש וְע"כ דָּאָף לְדִידֵי' בְּסִי' אֲחַד יִשְׁנָה לְשְׁחִיטָה מְשׁוּם דְבַעוֹף פֶּשֶׁר וּבְדָף ל"ו אֲמַרְיִנוּן בְּנִתְקַנַּח הַדָּם בֵּין סִימָן לְסִימָן מְבֹנָאָר דְגַם בְּסִי' אֲחַד אֲמַרְיִנוּן אֵינָה לְשְׁחִיטָה וְצָרִיךְ לֵאמֹר דְּדוֹקָא גַּבֵּי שְׁחִיטָה חוּץ בְּמִקְדָּשֵׁינֵי כְּתָבוּ הַתּוֹס' פֶּן וצ"ע.

פִּי"ג ה'ל' א' מִחֲשֶׁבֶת הַזְּמַן פִּיצַד פְּגוֹן שְׁשַׁחַט אֶת הַזִּבְחָה לְזֶרֶק דְמוֹ מֵאֲחַר שְׁתִּשְׁקַע הַחֲמָה כו' אוֹ לְהַקְטִיר כו' אוֹ לְאָכֹל כו' וְלֹא הַזְּכִיר שְׁפִיכַת שִׁירִים וְעֵי' בְּמַל"מ שְׁכ' דַּה"ה שְׁפִיכַת שִׁירִים הוּי אֲכִילַת מִזְבֵּחַ וּבְכֻלָּל זְרִיקָה שְׁאָם שַׁחַט אוֹ קִבֵּל אוֹ הוֹלִיךְ אוֹ זָרַק ע"מ לְשִׁפְנוּךְ שִׁירִים לְמַחֵר הוּי פִּיגוּל וְכַדָּאֵי בְּזִבְחִים י"ג וְכ"כ לְקַמָּן פִּי"ז דִּין ז' שְׁפִיכַת הִיא עוֹמֵד בְּהִיכָל וְאָמַר אֲנִי מִזֶּה לְשִׁפְנוּךְ שִׁירִים לְמַחֵר אֲבָל אִם הִיא עוֹמֵד בְּעֵזְרָה וְאָמַר הִרִינִי שׁוֹחַט ע"מ לְשִׁפְנוּךְ שִׁירִים לְמַחֵר כו' וְלֹא הַזְּכִיר בְּדַבְרֵי רַק שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה וְלְכַאוּרָא הַדְּבָר פֶּשׁוּט כַּמ"ש הַמַּל"מ דַּה"ה בְּקַבְלָה וְהוֹלְכָה מְפַגֵּל בְּמַחֲשַׁבְתָּ שְׁפִיכַת שִׁירִים.

אֲבָל בְּאַמַּת הַדְּבָר תְּלוּי בְּאֲשֻׁלֵי רַבְרָבֵי וּפִי' דְבָרֵי הַגַּמ' בְּדָף י"ג הַנ"ל דְּהֵנָּה רֵאִיתִי דְבָר תְּמוּהַ בְּחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ן חוֹלִין ל"ט וְמָה בְּמִקּוּם שְׁמַחֲשָׁבָה פּוֹסְלַת בַּד' עֲבוּדוֹת שְׁהַשִּׁיגוּ עַל פִּירֵש"י.

וּפִירְשׁוּ דְהֵינּוּ מִעֲבוּדָה לְעֲבוּדָה שְׁמַחֲשָׁבָה בְּשְׁחִיטָה לְקַבֵּל לְהוֹלִיךְ לְזֶרֶק לְהַקְטִיר חוּץ לְזַמְנוֹ אוֹ לְמִקּוּמוֹ פִּיגוּל וּפְסוּל מְקוּם שְׁאִין מַחֲשָׁבָה פּוֹסְלַת אֵלָא בְּב' עֲבוּדוֹת כו' פְּגוֹן שְׁמַחֲשָׁב בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה לְזֶרֶק וְלַהַקְטִיר לְע"ז כו' וְלְכַאוּרָא הַדְּבָר תְּמוּהַ וְהוּא הִיפּוֹ סוּגְיָא מְפֹרְשֵׁת בְּזִבְחִים בְּדָף י"ג הַנ"ל דְּשׁוֹחַט ע"מ לְקַבֵּל אֵינּוּ פּוֹסֵל וַיַּעֲוִי' בְּרִנְז"ה בְּס' הַמְּאֹר וּבְחִי' הַר"ן שְׁפִירְשׁוּ ג"כ כְּהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א וּמְצָאֵתִי בְּתוֹרַע"א עַל מְשַׁנִּיּוֹת שְׁהַעִיר בְּזֶה וְנִשְׂאָר בְּצ"ע, וּמַש"כ בְּס' תַּפְא"י לִיִּישָׁב דְּפְסוּל מִיָּהָ הוּי תְּמוּהַ דְּבְּאַמַּת מְבֹנָאָר בְּרַמַּב"ן דְּגַם פִּיגוּל הוּי וְתוֹ דְּבַגְמ' מְפֹרְשׁ דְּגַם פְּסוּל לֹא הוּי.

אֲבָל בְּאַמַּת כָּל הָרֵאשׁוּנִים הַנ"ל פִּירְשׁוּ פִי' אַחַר בְּגַמ' הַנ"ל וְהוּא פִי' הַרְאָב"ד בְּתו"כ פ' וַיִּקְרָא פְּרִשָׁה ד' קַבְלָה לֹא עֲשֶׂה בְּהַ מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה בְּזִבְחִים י"ג רְמִי לָהּ כו' וּמְתָרֵץ רַבָּא הָא דְאָמַר הִרִינִי שׁוֹחַט ע"מ לְקַבֵּל דְּמָה לְמַחֵר כו' הָא דְאָמַר הִרִינִי מְקַבֵּל ע"מ לְשִׁפְנוּךְ שִׁירִים כו' יֵשׁ מְפָרְשִׁים כו' כו' (כַּפִּירֵש"י) וַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים פִּי הַשׁוֹחַט ע"מ לְקַבֵּל מְחַר פְּסָלָה כו' אֲבָל הַמְּקַבֵּל ע"מ לְשִׁפְנוּךְ שִׁירִים לְמַחֵר לֹא פְּסָלָה כו' וְרֵאִיָּה לְזֶה הַפִּירוּשׁ כו' מִיָּהוּ דוֹקָא בְּמַחֲשָׁב בְּקַבְלָה עֲלֵיהֶם אֲבָל חָשַׁב בְּזְרִיקָה עֲלֵיהֶם פְּסוּלָה כו' כו' יַעו"ש וְכֵן כָּתַב בַּפ' צוֹ פְּרִשָׁה ח' וְהַפִּי' שְׁהַסְכִּימָה דַּעֲתָנוּ שְׁהַשׁוֹחַט ע"מ לְקַבֵּל דְּמָה לְמַחֵר פְּסָלָה מַחֲשָׁבָה כו' יַעו"ש דְּלֵהֵאֵי פִירוּשָׁא בְּשׁוֹחַט ע"מ לְקַבֵּל לְמַחֵר הוּי גַם פִּיגוּל וְאָף דְּפִשְׁטוּת

הגמ' משמע כפירש"י אבל מי יבא להכריע נגד הרמב"ד שהעיר במה שישי לזקדק לפי פ"א זה ומ"מ הסכים לפירוש זה.

ולפ"ז ברור שגם הרשב"א והרמב"ן והר"ן והר"ן פולם פירשו פהראב"ד ומשו"ה כתבו דהשוחט ע"מ לקבל הוי פגול כי לפי פירושם מפונש בגמ' דף י"ג פדבריהם ויעני' בגמ' שם ואכמ"ל בבבאור הסוגיא, אבל לפ"ז יש מקום להסתפק דהרמב"ם לא הזכיר שפיכת שירים רק בפ"ז ורק בשחיטה וזריקה לזאת יש מקום לאמר דבקבלה והולכה לא פסלה מחשבת שפיכת שירים וכפ"י הרמב"ד, אבל לפי פירוש זה גם במחשב בשחיטה ע"מ לקבל דמה למחר הוי פגול כי לפי פירוש זה הוא מוכרח בגמ', והרמב"ם דלא פתב רק שוחט ע"מ לזרוק ולהקטיר ולאכול ולא הזכיר קבלה נראה דלדידן לא פסלה מחשבת קבלה וס"ל כפירש"י וממילא ס"ל גם שפיכת שירים פסלה בקבלה פנ"ל.

שם או ששחט הזבח שלא לשם בעליו זוהי מחשבת שינוי השם כו' משמע דלא בעינו שיהיה שוחט ע"מ לזרוק שלא לשם בעליו רק בשחיטה עצמה פסלה שינוי שם בעליו כמו בשלא לשמו דהרמב"ם כוללם יחד ובגמ' דף י' אמרינן ומה השוחט לשם פלוני שהוא פשר כו' ובדף ד' מה שלא לשמה שישנו בד' עבודות תאמר בשינוי בעלים כו' וע"כ הפ"א שישלא לשמו המחשבה בד' עבודות גופייהו משא"כ בשינוי בעלים שפולן לזרוק דמו לשם פלוני וראיתי להמל"מ ר"פ ט"ו שהעיר בזה.

וע"כ צ"ל שהרמב"ם יפרש שמחשבת שינוי בעלים ע"כ היינו שיתפטר בו פלוני וממילא שאם חישב בפירוש שהשחיטה תהיה לשם פלוני ושאר עבודות חשב בפירוש שיעשה לשם בעל הקרבן ל"ה מחשבה פלל דשחיטה לבד אינה מכפרת אבל אם חושב בשחיטה לשם פלוני סתם ולא פירש במחשבתו שאר עבודות ג"כ פסול ויפרש הר"מ הא דאינו בד' עבודות ג"כ דאינו דומה למחשבת שלא לשמו דאף אם חישב בפירוש שרק הקבלה יהיה לשם קבלת דם זבח אחר פסול דבעינו שיהא לשם אותו זבח אבל בשינוי בעלים לא מהני ככה"ג אם חישב בפירוש שיעשה הזריקה לשם בעל הזבח, וא"ש שסתם הרמב"ם, והא דלא פתב הדין המפורש דאם פירש פנ"ל דאינו פוסל משום דפשוט דמחשבת שינוי בעלים לא הוי רק שיתפטר בו פלוני כמו שפונש לקמן פ' ט"ו ואין פפרה אלא בדם ועי' מל"מ שם פ' ט"ו שכתב בדעת התוס' רפ"ק דזבחים ששינוי בעלים אינו פוסל בזריקה והדבר תמוה דהרי בדף ד' אי' אשפחן שינוי קדש שינוי בעלים מנ"ל כו' אשפחן זביחה שאר עבודות מנ"ל כו' כו' אשפחן זביחה וזריקה שאר עבודות כו' וכן בדף ח' אי' אשפחן מצוה בשינוי קדש וזריקה בשינוי בעלים בין למצוה בין לעכב כו' הרי דעיקר שינוי בעלים מפורש בזריקה ובתוס' רפ"ק שהביא המל"מ לא מוכח מידי.

לבד זה ראה חידוש בפ"א ר"ח בפסחים ס' ע"ב מה לשינוי קדש שפן ישנו בד' עבודות שכ' ר"ח שם שפן שינוי קדש בארבע עבודות בשחיטה בקבלה בהולכה בזריקה בכל אחת מאלו נפסל לאפוקי בשינוי בעלים דאינו נפסל אלא בשחיטה בלבד פדתנן נמנין ומושכין ידיהם ממנו עד שישחט לאפוקי אם נשחט לשם בעלים אע"פ שזנרק לשם אחר פשר כו' והוא פלא נגד סוגיות מפורשות ועי' בדף ז' ע"ב לענין פסח ויעני' ברש"י ס"א ע"א ואני שמעתי שינוי בעלים אינו בזריקה כו' וא"א לאמר פן כו' אבל מחשבת שלא למנויו דהיינו שינוי בעלים עיקרה בזריקה הוא פדילפינו בשמעתינו לקמן מוכפך עליו

כו' וְהָא דְכָלֵל רַש"י שְׁלֵא לְמַנְוִי עִם שְׁנֵינְוֵי בְעֵלִים רַש"י לְטַעְמִיהָ דַּס"ל שְׁלֵא לְמַנְוִי הֵינְנוּ שְׁנֵינְוֵי בְעֵלִים, אָבֵל הַתּוֹס' ס"ל דְּשֵׁלֵא לְמַנְוִי לְאוּ הֵינְנוּ שְׁלֵא לְשֵׁם בְעֵלִים עֵי"ש בְּתוֹס' ד"ה וְאִיתְקַשׁ אוֹכְלֵי לְמַנְוִי אָבֵל דְּבָרֵי ר"ח צ"ג, וְעֵי בְּתוֹס' נְבָחִים י"ד ע"א ד"ה וְמָה שְׁלֵא לְשֵׁמֶן כּו' מָה שְׁלֵא לְשֵׁמֶן שְׁכָן נוֹהֵג בְּד' עֲבוֹדוֹת כּו' וי"ל דְּהִנֵּה עֲבִיד ק"ו מְשִׁינְוֵי בְעֵלִים כּו' וּמִיָּהוּ קָשָׁה מָה לְשִׁינְוֵי בְעֵלִים שְׁכָן פּוֹסֵל בְּשַׁחֲטָה בְּפֶסַח אוּ בְּזֵרִיקָה לְחוּדָה וי"ל דְּשֵׁלֵא לְשֵׁמֶן יוֹכִיחַ כּו'.

וְדָבָרֵי הַתּוֹס' תְּמוּהֵינן דְּמֵאֵי תִּירְצוּ מִתְחַלְּהָ דְּהִנֵּה עֲבָד ק"ו מְשִׁינְוֵי בְעֵלִים אִטּוּ לָא יָדְעוּ דְּשִׁינְוֵי בְעֵלִים פּוֹסֵל בְּזֵרִיקָה לְחוּדָה כַּמ"ש אַח"כ, וְהַיּוֹתֵר תְּמוּהָ מִש"כ אַח"כ לְתַרְץ שְׁינְוֵי קָדָשׁ יוֹכִיחַ הֲלֵא פְּשׁוּט דְּשִׁינְוֵי קָדָשׁ פּוֹסֵל ג"כ בְּשַׁחֲטָה לְחוּד, וּבְזֵרִיקָה לְחוּדָה כַּמ"ש מִתְחַלְּהָ וּכְבָר עֲמָדוּ בְּזֵה הַמְּפָרְשִׁים וְנִרְאָה לְאֵמֵר דְּהַתּוֹס' ס"ל כְּשִׁיטַת ר"ח וְכַמ"ש הַמֵּל"ם בְּשִׁיטַתְּם רַפ"ק דְּשִׁינְוֵי בְעֵלִים אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּזֵרִיקָה לְחוּדָה, וְכַמ"ש דְּשִׁינְוֵי בְעֵלִים פּוֹסֵל בְּפֶסַח בְּשַׁחֲטָה וּבְזֵרִיקָה לְחוּדָה י"ל בְּכּוֹנְנָתָם דְּהֵינְנוּ בְּפֶסַח קוֹדֵם זְמַנּוֹ דְּאִמְרִינָן בְּפֶסַחִים ס"א פֶּסַח שְׁשַׁחְטוּ בְּשַׁאֲרֵי יְה"ש בְּשִׁינְוֵי בְעֵלִים נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁאִין לוֹ בְעֵלִים בְּזַמְנֵוּ וּפְסוּל וְעֵי בְּרַש"י שְׁם וַיַּעֲוִי' בַּצֵּל"ח דְּגַם פֶּסַח בְּשַׁאֲרֵי יְה"ש פּוֹסֵל שְׁינְוֵי בְעֵלִים וּבְשִׁינְוֵי קָדָשׁ גְּלִי קָרָא וְגַם י"ל לְהַתּוֹס' דְּשֵׁלֵא לְמַנְוִי דְּהֵינְנוּ שְׁינְוֵי בְעֵלִים פּוֹסֵל בְּפֶסַח גַּם בְּזֵרִיקָה לְחוּדָה וְל"ד לְשֵׁלֵא לְאוֹכְלֵי פִּינּוֹן דְּשִׁינְוֵי בְעֵלִים בְּזֵרִיקָה לָא גָרַע מְשַׁחֲטָה, וְע"ז שְׁפִיר קְאָמְרֵי הַתּוֹס' דְּשִׁינְוֵי קָדָשׁ יוֹכִיחַ דְּכָשֵׁר בְּשַׁאֲרֵי יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְהָא דְּלֵא פְּרָכִי מִפֶּסַח בְּזַמְנֵוּ ס"ל דְּהַתּוֹס' שְׁינְוֵי בְעֵלִים פְּסוּל אַחֲרֵינָא הוּא מְשׁוּם שְׁלֵא לְמַנְוִי וְלֵא הֵוִי פּוֹסֵלוֹ לְשִׁינְוֵי בְעֵלִים דְּשַׁאֲרֵי נְבָחִים דְּלֵא שְׁיִיף בּוֹ פְּסוּל שְׁלֵא לְמַנְוִי מִשֵּׁא"כ פֶּסַח בְּשַׁאֲרֵי יְה"ש וְלַעֲת הַפְּנֵאִי יֵשׁ לְהִרְחִיב הַדִּיבּוּר בְּזֵה.

מְנַחוֹת י"ד הַקְּטִיר קוֹמֵץ לְהַקְטִיר לְבוֹנָה וּלְבוֹנָה לְאֹכֹל שִׁירִים לְמַחֵר עֵי בַּש"מ הַנְּדָפֵס מְחַדָּשׁ וְכוּ בְּגִלְיוֹן בְּשֵׁם רַש"ק שְׁמַחְקוּ תִּיבַת וּלְבוֹנָה וְהַצְדֵק עֲמָהֶם לְפִירֵשׁ"י שְׁפִירֵשׁ שְׁחָשַׁב בְּשַׁעַת הַקְּטִירַת הַקּוֹמֵץ עַל אֲכִילַת שִׁירִים וְעַל הַקְּטִירַת לְבוֹנָה אָבֵל בְּרַמְב"ם פ"ט"ז פה"מ הל' ז' פִּירֵשׁ שְׁהַקְטִיר הַקּוֹמֵץ ע"מ לְהַקְטִיר הַלְבוֹנָה לְמַחֵר וּבְשַׁעַת הַקְּטִירַת הַלְבוֹנָה חִיָּשַׁב לְאֹכֹל שִׁירִים לְמַחֵר וּלְפִי שִׁיטַת הַרְמַב"ם מְוַכְרַח הַגִּי' כְּמוֹ שֶׁהוּא בַּש"מ דְּלַעֲיֵל וּלְבוֹנָה לְאֹכֹל שִׁירִים לְמַחֵר וְכוּ הַעֲתִיק הַכ"מ דְּבָרֵי הַגַּמ' וְצ"ע עַל הַכ"מ שְׁהַעֲתִיק פִּירֵשׁ"י עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְלֵא הַעִיר שְׁהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ דְּלֵא כְּפִירֵשׁ"י וְעֵי עוֹד בְּרַמְב"ם שְׁם שְׁפָתַי וּבְשַׁעַת זְרִיקַתְּוֹ וְהַכ"מ פָּתַח שֶׁהוּא ט"ס וְצ"ל הַקְּטִירַתְּוֹ וּבְאֲמַתְּוֹ בַּפ' י"ג פָּתַח ג"כ הַרְמַב"ם בְּשַׁעַת זְרִיקַתְּוֹ וּכְבָר הַעִיר הַמֵּל"ם וי"ל דְּדָבָר גְּדוֹל הַשְּׁמִיעָנוּ הַרְמַב"ם דְּאֵינּוּ נִפְסָל רַק בְּשַׁעַת זְרִיקַתְּוֹ לְמַזְבֵּחַ אָבֵל לֵא בְּשַׁעַת שְׁפָכָר מְוַנְחִין עַל הָאֵשׁ וְהִיפָּךְ בְּהֵן בְּמַחְשָׁבָה אִף קוֹדֵם שְׁשַׁלַּט בְּהֵן הָאוֹר מִחַמַּת שְׁהַקְטִירַת הַקּוֹמֵץ יִלְפִינּוּ מְזִרְיקָה כְּמוֹ דְּמְבֹאֵר לַעֲיֵל ט"ו וּבְנְבָחִים י"ג מְמִילֵא אֵינּוּ מְפָגֵל רַק כְּמוֹ בְּזֵרִיקָה דְּאֵינּוּ מְפָגֵל רַק בְּשַׁעַת שְׁזוֹרֵק מִיָּדוֹ עַל הַמְּזִבְחַת אָבֵל לֵא אַחֵר שְׁפָכָר מְוַנַּח עַל הַמְּזִבְחַת אִף שְׁעִדְיִין לֵא שְׁלֵטָה בּוֹ הָאוֹר.

הַלְכוֹת מְעִילָה פ"ז מֵהַלְכוֹת מְעִילָה הַל' א' אָמַר לְשְׁלוּחוֹ תַּן חֲתִיכָה שֶׁל בָּשָׂר לְאוֹרְחִין אָמַר לָהֶם טְלוּ שְׁתִּים שְׁתִּים בַּעַה"ב מְעַל שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה דְּבָרוֹ וְהַשְּׁלִיחַ פְּטוּר מִפְּגִי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל שְׁלִיחוֹת בַּעַה"ב וְלֵא עָקֵר אֵת הַשְּׁלִיחוֹת אָבֵל אָמַר לָהֶם הַשְּׁלִיחַ טְלוּ אֶחָד

מדעתי שניהם מעלו נטלו האורחים שלש שלש אף האורחין מעלו מפני שכ"א עשה שליחות חבירו והוסיף מדעתו נמצא חבירו חייב מפני שנעשה דבריו ולא נעקרה השליחות והוא חייב ע"ז שהוסיף מדעתו.

ולכאורא תמוהין דבריו דהלא בכתובות צ"ח איבעי' להו אמר לו בעה"ב זבין לתד וזבין פור כו' מוסיף על דעתו כו' או מעביר כו' ת"ש אמר בעה"ב תן חתיכה כו' אא"א מעביר אמאי מעל בה"ב הב"ע פגון שאמר טלו אחד מדעתי כו' וא"כ פיון שהרמב"ם פסק דמוסיף על דבריו הוי למה לא די דיאמר השליח טלו אחד מדעתי ויכבר תמה בזה הכ"מ יעוי"ש מ"ש בזה.

ולי נראה בזה בפשיטות ע"פ מה דלכאורא תמוהים עוד דברי הרמב"ם מה שהוסיף בהל' ב' בד"א שהיתה החתיכה מקדשי בה"ב אבל אם היה בשר עולה וכיוצא לא מעל אלא האוכל שהרי הוא חייב באיסור אחר כו' ובכה"ת אש"ל"ע חוץ ממעילה כו' והוא מהתוספתא ולכאורא יפלא דנהי דעל האכילה הוי שלד"ע באיסור אחר אבל על הוצאה מרשות גבוה הוי כמו כל הקדש א"כ ימעלו פולם על ההוצאה מרשות הקדש דבזה הלא יש שליח גם דקדוק לשון הרמב"ם שכתב לא מעל אלא האוכל הלא המעילה הוי טרם האכילה, לכן נראה בזה עפמ"ש האחרונים והובא בב"ש אה"ע סי' כ"ח דבנותן לפני אורחים לא קנו עד שיאכלו (והארבתי מזה במק"א ויעני' בנדרים ל"ד א"נ דאזמניה כו') ולפ"ז נ"ל דהרמב"ם בהל' ב' מפרש גם דבריו בהל' א' דבאומר לאורחים פולם לא מעלו עד שיאכלו האורחים ומטעם שליח לדבר עבירה במעילה נגעו בה אבל לא מטעם הוצאה מרשות הקדש הוי מעילה זו, ולפ"ז י"ל פיון דקיי"ל דלא הנה מעביר על דעתו של בעה"ב רק מוסיף על דבריו, א"כ מה שאמר להם טלו שנים לא אמר אלא מטעם שליחות בעה"ב ולא נתפנו הוא בעצמו לעשותם שלוחים א"כ מ"ט ימעול (בשלקא אם נאמר דמטעם הוצאה מרשות גבוה הוא אף אם לא נתפנו הוא בעצמו פיון דעל חתיכה זו לא מעל בעה"ב ממילא מועל השליח דלא גרע מנזפר בעה"ב ולא נזפר שליח דהשליח מעל כמו שפירא במעילה וברמב"ם הל' ה') הלא לא עשאן לשלוחיו משו"ה כתב הרמב"ם שפיר דלא מעל השליח אא"כ אמר להם בפירוש מדעתו דאז נעשו שלוחיו ומדוניק לשון הרמב"ם והשליח פטור מפני שהוא מוסיף על השליחות כו' מפני שכ"א עשה שליחות חבירו כו' נמצא חבירו חייב' מפני שנעשו דבריו כו' דלכאורא הלא השליח א"צ שיעשה שליחותו ולא מטעם שליחות חייב דהלא ממש מוציא את החתיכה השניה מרשות הקדש.

אבל לפי הנ"ל מיושב שפיר דגם השליח ל"ה מוציא מרשות הקדש רק על אכילת האורחים הוא חייב מטעם שליחות ולא עינתי בזה רק לפום רהיטא הדברים ישרים וראויים להאמר בכונת הרמב"ם והגמ' בכתובות לא חידשה רק דלמ"ד מעביר על שליחותו על של בעה"ב צריך לאמר להם טלו אחד מדעתו של בעה"ב ואחד מדעתי וזה השמיט הרמב"ם דכיון דפסק דמוסיף הוא על דבריו לענין חיובא של בעה"ב א"צ לאמר להם טלו אחד מדעתו של בעה"ב רק על החתיכה השניה צ"ל טלו אחד מדעתי וה"ה אם אמר להם סתם טלו מדעתי אבל א"צ שיאמר להם טלו מדעת בעה"ב פיון דלא עקר שליחותו דהרמב"ם ס"ל דמוסיף על דבריו הוי כנ"ל.

הלכות קרבן פסח תולין י"ז ע"ב אר"ה בר ר"ק ארשב"ל ג' פגימות הן פגימת עצם בפסח כו' הרמב"ם השמיט לדין זה ומפרשיו לא העירו בזה ומצאתי במנחת חנוך שהעיר בדבר ההשמטה ונשאר בצ"ע.

ולחומר הענין נראה לאמר ע"פ מה דאי' פסחים פ"ד ע"ב א"ל אב"י ולטעמיה משחשיכה נמי נתי גומרתא כו' אלא מאי אית לה למימר אב"י אמר משום פקע רבא אמר משום הפסד קדשים כו' ובדף פ"ה ע"א קולף עד שמגיע לפרק למה לי קולף עד שמגיע כו' נקליף ביה פורתא ונתברי' אב"י אמר משום פקע רבינא אמר בקולית וצריה טעמא אמאי לא ניחא לרבא טעמא משום פקע ול"ל דניחא ליה האי גזירתא אפתי למה לא ניחא לרביןא גזירה משום פקע ומוקי בקולית דמשמע בהדיא דלדיד' בעצם אחר לא צריה לקלף עד שמגיע לפרק רק קולף ביה פורתא ושובר למ"ד עצם שיש עליו פזית בשור שלא במקום שבירה אינו חייב ואמאי לא חיישינן משום פקע דבנדאי שכיח ומצוי כידוע ועי' ברמב"ם פ"ו השובר את העצם כו' אפ"ל אחר פמה ימים כו' ה"ז לוקה כו' לפיכך שורפין עצמות הקדשים בכלל הנותר מבשרו שלא יבא לידי תקלה ופשוטות הלשון משמע דתקלת שבירת עצמות הוא ואפתי קשה ליחוש בשריפה משום פקע ועי' במל"מ: לזאת נראה דאב"י שחשש משום פקע והיינו שיהיה נעשה סדק בעצם מחמת חנם השריפה דזהו שכיח והוא ס"ל כרשב"ל דפגימת עצם מיקרי שבירה ורבא ורבינא לא ס"ל חשש פקע דס"ל שבירת עצמות היא שבירה ממש אבל פגם וסדק אין זה שבירה והרמב"ם פסק פרבא ורבינא לזאת לא הביא הך דרשב"ל, ועי' בפ"ח משום פקע פלומר פששובר העצם אינו מתפרק כמו נסירה אלא נסדק חיישינן שפא יעלה הסדק במקום בשור כו' ואפ"ל דמשום הכי לא פליג רבא על אב"י בדף פ"ה כמו בדף פ"ד דהכא אליבא דרשב"ל קיימי דס"ל פגימת עצם ורבינא אולי לא שמיעא ליה הא דר"ה ב"ק וצ"ע.

ואחר החיפוש לא ראיתי מי שהעיר בזה רק להרש"ש בן חולין שם ורוצה לאמר ע"פ מסקנת הגמ' דחולין י"א אע"ג דכתיב אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים וכן לעומת העצה תמימה מ"מ היכא דליף לית לן בה פן היכא דליף ל"ה שבירת העצם ולא אמר פלום וחלילה לאמר פן דא"כ אפטר לשבור עצם הקולית ולהוציא המוח והוא נגד הסוגיא ומסקנא דפסחים וכן בחולין י"א שם מביא הגמ' משבירת העצם וקאמר דמנח גומרתא ולא קאמר דפלי לה הרי מוכח בהדיא דאם פותח עצם עד החלל בעצם שיש בו חלל הוי בנדאי שבירה ולא נחלק אדם ע"ז.

ועי' ברמב"ם הל' מעה"ק הל' י"ט שכתב וז"ל ולמה לא יחלקו האבר הגדול של שור לחלקים שנ' ונפח כו' ולא נתחיה לנתחים בד"א בקרבנות הצבור אבל עולות יחיד אם רצו להוליך נתחיה בפחות מאלו או ביותר מוליכין ומשמע מלשונו דהאי בד"א קאי גם על ולא נתחיה לנתחים דלא דקדקו בזה בקרבן יחיד ואם היה הרמב"ם מפרש כפירש"י דאסור לנתוח נתחיה לנתחים היה גם עולת יחיד אסור.

לזאת נראה דהרמב"ם מפרש דלאו איסור הוא רק דהלשון וערוך נתחיה משמע דא"צ לנתח העולה רק לנתחים ולא נתחיה לנתחים וא"א לא אזלינן בתר רובא הלא מחוייב לנתח נתחיה לנתחים אבל איסורא ליכא ומשו"ה בקרבן יחיד דלא זכו הפהגים של בית

אב הַרְשׁוּת בְּיַד בַּעַל הַקְּרָפֶן לַתֵּן לְמִי שְׂיִרְצָה וּלְחַלֵּק לְחַלְקִים רַבִּים קְטַנִּים וְצ"ע וְעִי בִירוּשָׁלַיִם פְּסָחִים פ"ז הִלְכָה י"א דא"י הֵתֵם וְכַמָּה יִשְׁפֹּר ר"י ור"ז בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן עַד כְּדֵי שְׁתֵּהָא הֵיךְ מַחְגְּרֵת ר' יוֹנָה אָמַר ר"ז ור' בָּא תְרִיָּהּ בְּשֵׁם ר"י חַד אָמַר כְּדֵי שְׁתֵּהָא הֵיךְ מַחְגְּרֵת וְחֹרְנָא אָמַר אֲפִי צְפֹרְנָן מ"ד יָד כ"ש צְפֹרְנָן מ"ד צְפֹרְנָן אָבֵל יָד לֹא וְעִי ב"ש"ק שְׁהִקְשָׁה עַל הַשְּׁמִטָה הַרְמַב"ם וְנִשְׁאַר ב"צ"ע.

ואפ"ל עוד ע"פ מה דא"י בִירוּשָׁלַיִם שֵׁם עוֹד ר"י ורשב"ל דְּאָמְרִין תְּרִיָּהּ לְעוֹלָם אֵינּוּ חֵיִיב עַד שְׂיִשְׁפֹּר עֲצָם שְׂיִישׁ עֲלֵיו בְּשֵׁר וּמִמְקוֹם בְּשֵׁר ר"י בַּר אֲחָא בְּשֵׁם ר"ש ב"א בְּעֵי מַעְתָּה לְעוֹלָם אֵינּוּ חֵיִיב עַד שְׂיִטְוֹל אָבֹן וְיִרְסֹס, וְעִי ב"ק"ע וּב"פ"מ וְהוּא דְּחֹוֹק.

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּכֹנֶנֶת רִשְׁב"א דָּאֵם אֵינּוּ חֵיִיב אֲלָא עַל מְקוֹם בְּשֵׁר א"כ לֹא נוֹכַל לְאָמַר לְחֵיִיב עַל שְׁבִירַת עֲצָם בְּפִגְיָמָה כ"ש דְּהֵלָא פְּגִימָה כ"ש לֹא מִשְׁפַּחַת לְפָרֵק בְּסָפִין אוֹ בְּקוֹפֵץ לְחֹתָוֹךְ בְּעֲצָם הָרִי מְקוֹם הַפְּגִימָה מְגוּלָה בְּבִשְׁרָא וְלֹא מִשְׁפַּחַת לְהַ שְׁבִירַת עֲצָם עַד שְׂיִטְוֹל אָבֹן וְיִרְסֹס וְהֵינּוּ שְׁבִירָה מִמָּשׁ לְזֹאת כִּינּוּן דְּחֹזִינּוּ בְּש"ס דִּילָן דְּרִשְׁב"ל סָבַר דְּאֵינּוּ חֵיִיב אֲלָא עַל מְקוֹם בְּשֵׁר ור' יוֹחָנָן שְׁקִיל וְטָרִי עֲמִיָּה הָרִי דְּלֹא ס"ל הָא דְּאָמַר ר"ה ב"ק בְּשֵׁם רִשְׁב"ל וְלֹא אָמְרָה רִשְׁב"ל דְּפִגְיָמַת עֲצָם לֹא מִשְׁפַּחַת לְהַ עַד שְׂיִטְוֹל אָבֹן וְיִרְסֹס וְע"כ סוּגְיָא דְּגִמְרָא בְּפְסָחִים דְּהִיא בְּדוֹפְתָהּ לֹא ס"ל הָא דְּפִגְיָמַת עֲצָם רַק שְׁבִירַת עֲצָם הָיִי שְׁבִירָה מִמָּשׁ לְזֹאת הַשְּׁמִיטָה הַרְמַב"ם.

שֵׁם בִירוּשָׁלַיִם עֲצָם לְחֵיִיב עַל כָּל עֲצָם וְעֲצָם הֵדָא דְּתִימַר בְּהַתְּרִיָּה אַחַת אָבֵל בְּשֵׁמִי הַתְּרִיּוֹת שְׁפֵן אֲפִי עֲצָם אֲחָד שְׁכָרוּ וְחֹזַר וְשְׁכָרוּ חֵיִיב שְׁתִּים וְהֵנָּה חִידוּשׁ דִּין הוּא לְחֵיִיב עַל כָּל עֲצָם וְעֲצָם וְהַשְּׁמִיטוֹ הַרְמַב"ם וי"ל דְּהַבְּרִיָּתָא הַזֹּאת אֲתִיָּא פְּסוּמְכוּס חוֹלִין פ"ב וְהִירוּשָׁלַיִם ס"ל דְּסוּמְכוּס לֹא מִטַּעַם אוֹכַל שְׁנֵי זִתִּי חֵלֵב בְּהַעֲלֵם אֲחָד מְחֵיִיב שְׁתִּים רַק דְּגוֹפִין מְחֹלְקִין וְעִי שֵׁם דְּאָכַל מִשְׁנֵי גִידִין מִיָּרֵךְ שֶׁל יָמִין וּמִיָּרֵךְ שְׁמֵאל סוֹפֵג שְׁמֵנִים דְּאֲתִיָּא פְּסוּמְכוּס דְּאָכַל שְׁנֵי זִתִּים בְּהַעֲלֵם אֲחָד חֵיִיב שְׁתִּים וְהִירוּשָׁלַיִם סוֹפֹר דְּשְׁנֵי גִידִין כִּינּוּן דְּכֵתִיב סֵתֵם ע"כ לֹא יֵאכְלוּ ג"ה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ וּמִטַּעַם זֶה קִי"ל דג"ה הוּא בְּרִיָּה וּמִמִּילָא הָיִי שְׁנֵי יִרְיָכוֹת כְּמוֹ שְׁנֵי גוֹפִין וְלְסוּמְכוּס דס"ל גוֹפִין מְחֹלְקִין חֵיִיב שְׁתִּים.

וּמִיָּוֶשֶׁב בְּזֶה מַה דְּקַמ"ל אָכַל מְזָה כְּזִית וּמְזָה כְּזִית דְּלְכָאוּרָא לְסוּמְכוּס גַּם מִיָּרֵךְ אֲחָד לֹוֶקָה פ' אֵם ס"ל דְּאָכַל שְׁנֵי זִתִּים בְּהַעֲלֵם אֲחָד חֵיִיב שְׁתִּים וְלִשְׁמִיטַת הִירוּשָׁלַיִם דס"ל מִטַּעַם גוֹפִין מְחֹלְקִין וְשְׁתִּי יִרְיָכוֹת הֵנָּה כְּשְׁנֵי גוֹפִין א"ש אָבֵל לְגַמ' דִּידֵן לְכָאוּרָא קָשָׁה וְצ"ל דְּקַמ"ל דְּפִשְׁיטָא לִיהַ לְת"ק דר"י דְּחֵיִיב עַל יָרֵךְ שֶׁל יָמִין וְיָרֵךְ שֶׁל שְׁמֵאל דְּלֹא כר"י וְא"כ לְדִידֵן דְּקִי"ל כְּרַבְּנָן דְּפְלִיגִי אֶסוּמְכוּס וְלֹא ס"ל גוֹפִין מְחֹלְקִין אֵינּוּ חֵיִיב עַל כָּל עֲצָם וְעֲצָם וְשְׁפִיר הַשְּׁמִיטוֹ הַרְמַב"ם.

וְעִי בְּרַמְב"ם פ"ח מֵהַל' מ"א שְׁהֵבִיא דִין הַמְּשֻׁנָּה אָכַל מְזָה וּמְזָה כְּזִית סוֹפֵג שְׁמֵנִים וְלְכָאוּרָא תְּמוּהָ דְּהֵלָא בְּדָף פ"ב קְאָמַר הַגַּמ' דְּאֲתִיָּא פְּסוּמְכוּס וְלְרַבְּנָן דְּקִי"ל כְּפִנוּתִיהוּ אֵין סוֹפֵג אֲלָא מ' וְעִי בַהַ"מ שְׁפִנוּת הַרְמַב"ם לְשְׁתִּי הַתְּרִיּוֹת וְלְכָאוּרָא צ"ע דא"כ לְמָה הֵבִיא הַרְמַב"ם דִּין זֶה הֵלָא בַּכַּה"ת קִי"ל דְּאָכַל בּוֹזָח"ז בְּשְׁתִּי הַתְּרִיּוֹת דְּלֹוֶקָה שְׁתִּים וְצ"ל דְּדָרְךָ אַגַּב הַשְּׁמִיעֵנוּ דְּלֹוֶקִין עַל יָרֵךְ יָמִין וְיָרֵךְ שְׁמֵאל וְצ"ע וְהֵנָּה דְּרִשְׁהּ כְּזֹאת מְצִינּוּ בְּמַפְּוֹת כ' ע"ב מְנִין לְמִשְׁרַט חֲמֵשׁ שְׁרִיטוֹת עַל מַת' א' שְׁהוּא חֵיִיב עַל כָּל אַחַת ת"ל וְשְׁרַט כו' וְעִי בְּרִש"י שְׁדַחַק בְּזֶה וְלְכָאוּרָא תְּמוּהָ דא"כ גַּם גַּבֵּי קְרָחָה ל"ל לְהַגְמ' לְדָרוּשׁ מְלֵא

יקרחו קרחה ודריש הגמ' מקרחה יתירא הנה להו לדרוש מלא תשימו קרחה דכתיב גבי ישראל כמו מןשרט.

לזאת נראה דבאמת גם גבי קרחה דרשינו משרטת יתירא דכתיב גבי פהנים וכ"ה בתו"כ פ' אמור ע"ש פ"א לא יקרחו יכול על חמש קרחות לא יהיה חייב אלא אחת ת"ל קרחה כו' יכול בכהנים כו' אבל ישראל כו' לא יהיו חייבים אלא אחת ת"ל קרחה קרחה לגז"ש כו' ובבשרם לא ישרטו שרטת יכול על ה' שריטות לא יהיה חייב אלא אחת ת"ל שרטת לחייב על כל שריטה כו' יכול הפהנים כו' אבל ישראל שלא ריבה כו' לא יהיו חייבים אלא אחת ת"ל שרטת שרטת לגז"ש הרי מפרש בתו"כ דמשרט ושרט לא נוכל לחייבו על כל שריטה ועי' בתו"כ פ' קדשים דדריש מןשרט פדאי' בגמ' דילן וע"כ דהוא פלוגתא דתנאי.

ולפ"ז י"ל דדרשא דירושלמי מועצם לחייב על כל עצם ס"ל כתו"כ פ' קדשים דדריש מןשרט וקעיקר כתו"כ דפ' אמור והובא בגמ' דילן כ' ע"א על קרחה ודרשא דןשרט לא הובא רק מפני ר' יוסי שהוזכר בתו"כ שם וליתא בפ' אמור עיי"ש ועי' ברמב"ם פי"ב מהל' ע"ז שהביא הא דשריטה אחת על ה' מתים ונחמשה שריטות על מת א' וכ' ונדקא שהיתה התראה על כל אחת ובקרחה הביא אם קרח ה' קרחות בב"א חייב על כל אחת בהתראה אחת והו"ל להביא גם על ה' שריטות דאילו בה' התראות מאי קמ"ל ולכאורא משמע דעל ה' שריטות אינו חייב בב"א וצ"ע למה.

לזאת נראה דגם על ה' שריטות בב"א חייב רק פיון דבגמ' לא הוזכר רק על קרחה לא רצה הרמב"ם לכתוב דין שלא הוזכר בגמ' עוד שם בירושלמי ר' ירמיה בעי לית הדין פליגא על רשב"ל דרשב"ל אמר עצם שאין עליו בשר מותר לשונברו לא אמר אלא שלא ילקה הא לאסור אסור ועי' בפ"מ ובק"ע שנדחקו הרבה לפרש דהא דאמר רשב"ל מותר היינו שלא ילקה והוא דחוק מאד לפרש מותר אסור ועוד דא"כ מאי קאמר ר"י לרשב"ל ויחלוף הבשר מן העצם ויהנה מן העצם.

לזאת נראה לפרש דקאי על הא דאמר מתחלה ר' יוחנן ורשב"ל דאמרי תרנונייהו אינו חייב עד שישפוך עצם שיש עליו בשר כו' וקאמר ר' ירמיה הלא לית הדין פליגא על רשב"ל דאמר מותר היינו הלא ר"י ורשב"ל קיימי בחדא שיטתא וקאמר ע"ז לא אמר אלא שלא ילקה היינו ר"י אינו מודה לרשב"ל אלא שלא ילקה אבל ס"ל דאסור אף באין עליו בשר וכדאמתר לעיל ריש הלכה י' עצם שאין עליו בשר ר"י אמר אסור לשונברו רשב"ל אמר מותר לשונברו.

ושיטת הרמב"ם י"ל ברור דס"ל שאסור יש אף באין עליו בשר מדכתב דאין חייבין עליו משמע דאיסורא איכא ועי' במל"מ שם שנסתפק בזה ולפי הנ"ל הדבר פשוט דקיי"ל כר"י לגבי רשב"ל דאיסורא איכא אף לכאורא צ"ע דמאי הקשה הגמ' בדרף פ"ה מתיבי אבר שיצא מקצתו כו' וא"א אבר שאין עליו פזית בשר במקום זה יש עליו פזית בשר במק"א מנין בו משום שבירת העצם כו' נקליף ביה פורתא ונתבריה כו' הלא איסורא איכא אבל באמת לק"מ דהקושיא קאי על רשב"ל דהוא קא"ל דאבר שאין עליו פזית בשר במקום זה כו' אין חייבין עליו והוא ס"ל בירושלמי דאף איסורא ליכא ונפיר הקשה אבל לדין קיי"ל כר"י דאף באין עליו בשר פלל איסורא איכא, ובזה מיושב מה

דלכאורא קשה על מ"ש הרמב"ם פ"ט הל' ב' אבר שיצא מקצתו חותף הבשר כו' וקולף את הבשר כל שבפנים יאכל וכל שבחוץ ישורף פשה הוא מגיע לעצם חותף בקופץ אם הנה שאר קדשים ואם הנה פסח שאסור לשפוך בו עצם קולף עד הפרק ומפרק האבר שיצא מקצתו מן הפרק ומשליכו לחוץ ולכאורא צ"ע פ"ג הל' ש' הרמב"ם שקולף כל הבשר מה שבפנים יאכל ומה שבחוץ ישורף אמאי אינו שובר העצם ומה שבפנים מותר, בשלמא מה שבחוץ י"ל דהוי שימוש יוצא בשלמא במשנה אינו מבואר דקולף בשר היוצא ואפשר דשורף הבשר עם העצם אבל להרמב"ם שכ' בהדיא דקולף כל הבשר הלא מותר לשפוך העצם וראיתי להמנחת חינוך שנתקשה בזה אבל באמת לק"מ דלדין דקיי"ל כר"י אסור לשפוך עצם אפי' שאין עליו בשר וכל השקלא וטריא הוא דוקא לרשב"ל דס"ל מותר.

מ"ש הרמב"ם דמשליף העצם צ"ע הלא כתב בפ"י לפיכך שורפין עצמות הפסח בכלל הנותר שלא יבא לידי תקלה ומשמע אפי' עצמות שאין בהן מוח ועי' בהל' פה"מ פ"ט שכתב בהדיא כל עצמות הקדשים שאין בהם מוח וכ"כ בפ"ט מהל' פה"מ הל' ט' כל עצמות הקדשים שאין בהם מוח אינן טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח ועי' במל"מ פ"י מהל' ק"פ ושם שרוצה לפרש שאין בהם מוח היינו שלקח המוח מהם אבל עצמות שאין בהם מוח אינן טעונין שריפה וכדמשמע פשוטות לשון הגמ' פ"ג ע"א העצמות כו' ישורפו בששה עשר כו' דלית בהו מוח כו' נשדינהו כו'.

אבל פשוטות לשון הרמב"ם כל עצמות הקדשים שאין בהם מוח לא משמע כן והיה לו להביא אוקימתת הגמ' שמצאן חלוצין וצ"ל דס"ל שמוש נותר לאו מלתא היא לענין שריפה אע"ג דלענין לטמא הידים פסק דהוי מלתא ומשו"ה כתב סתם כל עצמות הקדשים שאין בהם מוח אף שידוע דחלוצינהו לאחר זמן איסורו חוץ מעצמות הפסח דאם נתיר להשתמש בהם אם נחלץ מהם המוח יבא לידי שבירת העצם, גם י"ל דאם נאמר שמוש נותר מלתא היא גם לענין שריפה כמו לענין טומאה א"כ שמוש יוצא יהיה טעון שריפה אף דיוצא אינו מטמא הידים מ"מ לענין שריפה אם שמוש נותר מועיל לענין שריפה גם לענין יוצא יהיה טעון שריפה והא"ף כתב הרמב"ם ומשליף העצם לחוץ אע"כ דס"ל להרמב"ם דשימוש נותר לאו מלתא היא לענין שריפה רק בעצמות שיש בהם מוח דלא לייתי לידי שבירה דכל עצמות שיש בהם מוח ע"כ באין לידינותר גם לענין נותר י"ל דעצם שאין בו מוח אף דשימש נותר שהיה עליו בשר נותר מ"מ אינו טעון שריפה ועי' במל"מ מ"ש בזה.

פ"ח מק"פ הל' י"ד פסח נאכל כל הלילה והיינו כר"ע והתו' במגילה כ"א כ' דאיכא תלתא סתמי כראב"ע בריש ברכות וסוף ע"פ הפסח אחר חצות מטמא ובפ' איזהו מקומן ונראה בהקדמ' הר"מ בפ"ח מהל' מעה"ק כ"ח אינו טעון שבירה אלא בחטאת ולא בשאר ק"ק (וקשה א) הא בכלל האיסורים אינו יוצא כ"ח מידי דנפיו, ב) מתוספתא ערוכה והיא קושית הראב"ד ר"ש אומר ק"ק אינן טעונין מו"ש אלא מדיחן במים משום נ"ט וכ"ח ישבר, ג) מסוגיא דזבחים צ"ה תנור של מקדש של מתכת ולא של חרס משום שירי מנחת דאיכא בלע שמן ועי' פירש"י ומנחת חוטא דאין בו שמן.

וּנְרָאָה לְתַרְץ דְּבַפְיָי הַמְשַׁנֵּיּוֹת כ' הַר"מ הָא דק"ק טְעוֹן מו"ש הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁמֻנוּנִית בְּעֵין וְהֵינּוּ מְשׁוּם דָּאָם נְאָמַר מְחַמֵּת בְּעֵין לֹא נֶצְטְרַךְ לְאִמַר דְּגוּזָה כ"ח הוּא וּמְשׁוּ"ה א"צ כ"ח שְׁבִירָה וְאָף דְּהַר"ן כ' בְּסוּף ע"ז דְּהַרְמַב"ם סָבַר אָף שְׁמֻנוּנִית בְּעֵין ע"ג הַכְּלִי נִפְגָּם י"ל דְּהַר"ן כ' לְתַרְץ הָא דְטְעוֹן מו"ש הֵינּוּ דְהַבְּלוּעַ בְּעַצְמוֹ אֵינּוּ נִפְגָּם וְצָרִיךְ לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם רַק דַּנ"ט לִפְגָּם וְהַרְאָ"ה לֹא ס"ל כֵּן רַק דְּהַטְעַם בְּעַצְמוֹ נִפְגָּם וּי"ל דְּהַרְמַב"ם כֵּן ס"ל וּמ"מ הַבְּעֵין אֵינּוּ נִפְגָּם וְצָרִיךְ לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם.

וְהִנֵּה הַרְא"ם תִּי' עַל הַקְּוִשְׂיָא דְלָמָּה טְעוֹן מו"ש הִלָּא הָוָה נִט"ל מְשׁוּם דְּבָאִין כְּאֶחָד א"כ מְוֹכְרִין אֲנַחְנוּ לְאִמַר דְּגַם בְּשָׂאָר קְדָשִׁים כ"ח יִשְׁבֵּר אֲמָנָם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּלֹא אֲמַרְיִנּוּ כֵּן דְּבִסְוִיָּא דְנִרְוֹעַ בְּשִׁלָּה אֲתַמַּר אֲמַר רְבָא לֹא נֶצְרַכָּא אֲלֵא לְטַע"כ כּו' וְלִגְמַר מִיָּנִי גְלִי רַחֲמָנָא גְבִי קְדָשִׁים יְקַדֵּשׁ כּו' וּפִירַשׁ י"י מְשׁוּם דְּמְשַׁרְתָּ אֲתִי לְהַמְל"א וּי"ל יְקַדֵּשׁ גְּבִי חֲטָאֵת רַק לְהַמְל"א יְקַשֶּׁה ל"ל יְקַדֵּשׁ ת"ל.

מְדַבְּעִינּוּ מו"ש וּמוֹכַח כֹּס' הַרְא"שׁ וְלֹא כַהֲרַא"מ אֲמָנָם לַר"שׁ דַּס"ל כ"ש לְמַכּוֹת וַא"כ מְשַׁרְתָּ אֲתִי לְטַע"כ וַא"כ יְקַדֵּשׁ אֲתִי לְהַמְל"א וְלַעֲנִין קָרְבֵּן דְּבִקְרָבֵן ר"ש מוֹדָה וְשִׁפִּיר נֹכַח לְאִמַר כַהֲרַא"ח מְשׁוּ"ה אֲמַר ר"ש קִדְק"ל כ"ח יִשְׁבֵּר אֲבָל לְהַרְמַב"ם דְּמוֹכַח דְּלֹא כַהֲרַא"מ.

וַיֵּשׁ לְתַרְץ גַּם קְוִשְׂיָא מִתְּנִיר שֶׁל מְקַדֵּשׁ בְּהַקְדָּם לְתַרְץ רַש"י בַּפַּס' כ"ט קְדוּרוֹת בְּפַסַּח קְסָבַר רַבִּי נ"ט לִפְגָּם אָסוּר וְהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' הִלָּא רַב מְסוּפֵק בַּע"ז אֵי קְסָבַר נִט"ל דִּי"ל כְּסָבַרְתָּ הַר"ן הַנְּ"ל דְּהַטְעַם בְּעַצְמוֹ אֵינּוּ נִפְגָּם וְצָרִיךְ לְבַעֲרוֹ הַבְּלוּעַ וְה"ה גְּבִי פַסַּח לַר"י דַּס"ל אֵין בְּיַעוּר חֲמִץ אֲלֵא שְׁרִיפָּה אֲבָל קֶשֶׁה לַפ"ז אֲמַאי כ"ח יִשְׁבְּרוּ לְעַבְדֵי הַיִּסְק וְהַנִּיחָא לַפּוּם שְׁיִנּוּיָא בְּתַרְא דְמַהֲנִי הַיִּסְק וְהַשְׁתָּא י"ל לְהַר"שׁ דְּרְבָא ס"ל כְּשִׁנּוּיָא קָמָא י"ל סְבַרְתָּ הַר"ן אֲבָל לְשִׁנּוּיָא בְּתַרְא מְוֹכְרַח לְאִמַר דְּרַב ס"ל נ"ט לִפְגָּם אָסוּר וּמִתְנַרְץ קְוִשְׂיַת הַבַּה"ז דַּלְס"ד י"ל ס' הַר"ן וְלֹא נֶצְטְרַךְ לְאִמַר מְשׁוּם בְּעֵין וְשִׁפִּיר אָף בַּכ"ח טְעוֹן שְׁבִירָה אָף בְּכָל הַקְדָּשִׁים וְהַתָּם קָאִי לַס"ד אֲבָל לְפִי הַמְסַקְנָא לִיכָּא לְמִימַר פְּהַר"ן וּמְוֹכְרַח לְאִמַר מְשׁוּם בְּעֵין וַא"כ בַּק"ק כ"ח אֵינּוּ טְעוֹן שְׁבִירָה.

וְעַל טְעָמָא דַהֲרַא"מ אִיכָּא לְמִיפְרִיךְ מַהָא דְאֲתַמַּר בְּמַכִּילְתָּא לַמ"ל בְּקַר שְׁנֵי לֹאמַר שְׁנַעֲשֶׂה נּוֹתֵר תְּקִיף בְּעַמּוּד הַשְּׁחַר וְלַהֲרַא"מ תְּקִיפּוּק לִיָּה מְדַכְתֵּב רַחֲמָנָא כ"ח יִשְׁבֵּר וּמו"ש בְּכָלִי נַחוּשָׁת וּמְוֹכְרִין לְאִמַר דְּבָאִין כְּאֶחָד מִמִּילָא יְדַעְנוּ שְׁנַעֲשֶׂה נּוֹתֵר בַּע"ז דַּל"כ אֲפַתִּי נִפְגָּם מְקוֹדֵם וְלַע"ל עַד בְּוֹקֵר א"ו דְּלֹא כַהֲרַא"ח וְעִי' בְּבִרְכוֹת דְלַרַב"ע צ"ל עַד בְּוֹקֵר לֹאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּיּו"ט וַא"כ שִׁפִּיר י"ל כַהֲרַא"מ אֲבָל לַר"ע מְוֹכְרַח דְרִשָּׂא דְמַכִּילְתָּא וַא"כ מוֹכַח דְּלֹא כַהֲרַא"מ וְעִי' בַּפִּי הַמְשַׁנֵּיּוֹת לְהַרְמַב"ם דְּמַפְרִשׁ סְתָם מִתְנִי' זֶה חוֹנָמַר בְּחֲטָאֵת דְקָאִי אֲכּוּלְהוּ אָף אֲשַׁבִּירַת כ"ח וַא"כ מוֹכַח מְסָתָם מִתְנִי' כַר"ע וַא"כ הָוִי תְלִתָּא סְתָמִי חַדָּא הָא וְאִידָּךְ בְּמַגִּילָה לְאַתּוּיִי אֲכִילַת פְּסָחִים דְּמַצּוֹתָן כָּל הַלִּילָה וְשְׁלִישִׁית בְּפָסָחִים צ"ו פְּסַח מְצָרִים לִילָה אַחַת וְעִי' בַּגַּמ' שָׁם דַּהֲס"ד כַרַב"ע וְיִסְבֹּר בְּרִייתָא דְעֶשֶׂר עֲטָרוֹת וּמְוֹכְרַח לְאִמַר תְּחוּמִין לָאו דְאוּרִייתָא וּמְוֹכְרַח לְאִמַר דְשָׂאֵי כ"ח שָׂאִין עֲלִיו דִּין מו"ש וַא"כ מַנ"ל דְאִין שַׁלְד"ע וּמְוֹכְרַח לְדְרוֹשׁ הוּא עֵינִין פַּר"ד דְרוֹשׁ י"ג דְמַאן דְדְרִישׁ הוּא ס"ל לַה"פ לְשִׁתּוֹן וְעִירִכְתּוֹן בַּחוּץ וַא"כ ס"ל לְמַעַט מְנַחַת גְּסָכִים מְחִימוּץ וַא"כ

ס"ל או דמי פירות עם מים הנה נוקשה או דמי פירות עם מים מחמיצין ושפיר הנה אפשר דיהיו בתמץ דתודה שמן ונוכל לגמור מינן' ונסתר לימוד דר"ע.

הלכות בכורות פ"ד הלכה י"ד המבפרת המקשה לילד מחתף אבר אבר ומשליף לפלבים והבא אתריו בכור כו' ואם חתף אבר והניחו אבר והניחו עד שהשלים רובו הרי פל האברים צריכין קבורה ונפטרה מן הבכורה פינון שיצא רובו בין שלם בין מחתף ונהרי הוא לפינונו נתקדש למפרע, יצא שלישי ומכרו לנכרי כו' נתקדש למפרע ונפטרה מן הבכורה כו' יעו"ש ועי' בתולין ס"ט ע"ב ופסק כר"ה ועי' בתוס' ע' ע"א ד"ה מאי לאו כו' כו' ואמאי דמחטף נמי לא קשה ליה היכי מטיל בו מום דאיכא לאוקמי בנפל כו' א"נ מחתף קודם שיצא לאויר העולם וצ"ע על הרמב"ם שכתב סתם ומשמע דמותר לחתוף קודם שיצא רובו אפי' אם הוא חי ונשארה קושית התוס' פינון דקדוש למפרע הלא מטיל מום ועי' בתוס' ס"ט ע"ב ד"ה ר"ה כו' דהגמ' בבכורות ל"ה ובתמורה כ"ד דמשמע דמותר להטיל מום קודם שיצא רוב ראשו יעו"ש פל זה הוא דלא כר"ה, ומפח זה הוכיח הרא"ש דלא כהרמב"ם והלכה כר"ה ולא כר"ה יעו"ש.

והנראה בזה דלכאורא קשה להבין הסברא דמותר להשליף לפלבים הלא פינון שיצא רובו אגלי מלתא למפרע דהוא קדוש ונתקדש בשעה שיצא לאויר העולם מאי נ"מ הא דליתנהו בשעת יציאת רובו ע"כ צ"ל דההסבר הוא כמ"ש למעלה (לענין ישנה לשחיטה כו') דבשעת יציאת רובו אז נתקדש גם מיעוט הראשון שיצא מתחלה אבל קודם יציאת רובו עדיין חולין גמורים היו לזאת מותר להשליכו לפלבים משא"כ מכירה לעכו"ם פינון דנתקדש למפרע פקע מכירה של א"י ולפ"ז לא קשה קושית התוס' דהלא בשעת יציאת המועט עדיין חולין הווי ורשאי להטיל בו מום ואח"כ בשעת יציאת רובו חלה עליו קדושה אבל הוא קדוש כבכור בעל מום, ושפיר קאמר דמחטף ומשליף ול"ק דהרי הוא עושה אותו בע"מ דהלא בהיתר קא עביד ונתבררה שיטת הרמב"ם שכתב סתמא מחתף אבר אבר ומשליף ולא חילק בין שהוא נפל בין שהוא חי וגם פסק שפיר כר"ה ולא קשה קושית התוס' מסוגיית הגמ' בבכורות בתמורה דארף לר"ה רשאי להטיל בו מום קודם יציאת רובו.

והנה התוס' כתבו דלמ"ד מפאן ולהבא הוא קדוש ואם חתף אבר והניח דמותר להשליף מ"מ כשיצא רובו צריף לקבור מהרוב ואילף והא דקתני יצא רובו יקבר דמשמע דוקא רובו פאחת היינו לענין מיעוט הראשון דאפי' מיעוט הראשון צריף קבורה כשיצא רובו פאחת עי"ש בתוד"ה מאי לאו כו' והיה אפ"ל דהיינו דוקא למ"ד מפאן ולהבא הוא קדוש אבל למ"ד למפרע הוא קדוש והקדושה תלי ברוב הראשון בחתף ומשליף הוי כמו יצא שלישי הראשון דרף דופן דכולו לא קדוש לר"ה ועי' ברמ"א סי' שי"ט דהגיה על מ"ש המחבר יכול לחתוף אותו אבר ולהשליף לפלבים כו' ומרובו.

ואילף צריף קבורה והמחבר ס"ל כר"ה כמ"ש לקמן דאם חתף אבר והניחו צריף קבורה וארף דלמ"ד למפרע הוא קדוש ביצא שלישי ראשון דרף דופן פינון דרובא קמא לא קדיש לא חלה קדושה גם על הנשאר מ"מ בהשליף מיעוט הראשון לפלבים ארף דגם לדידן לא חל קדושה על מיעוט הראשון פינון דליתא לפינונו מ"מ פינון דבר קדושה הוא רק דליתא חל קדושה על מיעוט הנשאר, וכן צ"ל אליבא דמ"ד מפאן ולהבא הוא קדוש לא חל

קדושה אליבניה רק משיצא הרוב הרי דליכא רובא בקדושה והיכא דיצא דרף דופן מחצה פשוט דגם אליבניה לא חל קדושה פינון דליכא רובא דרף רחם מ"מ במחטה חל קדושה על מחצה הנשאר פן אליבא דמ"ד למפרע קדוש חל קדושה על הנשאר כמ"ש רמ"א וכן כתב המעי"ט עיי"ש.

אבל י"ל דכ"ז אליבא דרש"י והתוס' דאף במחטה ומשליף נפטר מן הבכורה שפיר י"ל דחל קדושה על הנשאר ועי' בטור שכ' פן בשם הרא"ש וכ"ה ברש"י במשנה ונפטר מן הבכורה בין שייצא ראשון אבר אבר ובין שייצא רובו פאחת וע"כ פונתו על יצא אבר אבר המבואר במתני' מחטה ומשליף אבל לפי מה דביארו בדעת הרמב"ם דס"ל במחטה ומשליף לא נפטר מן הבכורה.

והבא אחריו קדוש בבכורה פשוט דלשיטה זו ליכא למימר כלל דצריך לקבור הנשאר פינון דאין בו קדושה כלל וזה מוכרח ופשוט בסברא. ולפ"ז צ"ע על הרמ"א שהגיה הא דצריך לקבור הנשאר אף בחוטה ומשליף על דעת המחבר דס"ל הבא אחריו קדוש במחטה ומשליף אם לא דנאמר דהג"ה היתה שלא במקומה וצ"ל אחר דעת י"א דהבא אחריו בכור וזהו לדעת הפוסקים פרה.

והנה ראיתי בפ"ק שם ס"ק י"ב שכ' לפרש הא דיצא חציו ברוב אבר דהבא אחריו ספק בכור דאיירי ביצא הנשאר דרף דופן כו' ונראה מדעתו דס"ל לדבר פשוט פינון דאינו קדוש אינו פוטר הבא אחריו והוא תמוה דהלא הדין פשוט ומבואר במשנה ופוסקים דיוצא דופן והבא אחריו שניהם אינו בכור וא"כ פשוט דאם יצא שלישי דרף דופן דהבא אחריו אינו בכור אף למ"ד דאינו קדוש מ"מ פוטר מבכורה ודברי הש"ך תמוהים.

וכ"ז כתבתי לדעת המפרשים וכ"ה בשו"ע ובכ"י ובכ"מ שביארו בדעת הרמב"ם דבחוטה ומשליף הבא אחריו בכור. אבל הדבר תמוה (א) דמאי שייאטיה דקדושת בכורה לפטור הבא אחריו דהלא אף אם אינו קדוש כלל כמו בהפילה שליא ואין לו מקצת סימנין בעז שילדה מן רחל וכדומה וכן יוצא דופן מ"מ פוטר הבא אחריו משום שאינו פטר רחם ולמה לא יפטר גם בחוטה ומשליף, גם לדעתו נראה פשוט בסברא דאף אם לא נוכל לאמר קדוש למפרע בהא דלית' בעולם אבל על הלכה בנדאי נשאר הסברא דאיגלי מלתא דהוי לידה ומצטרף לרוב וכינון דהוי לידה בנדאי הבא אחריו אינו בכור.

(ב) גם הלא מפורש במשנה גבי בכור אדם דהיוצא מחוטה הבא אחריו אינו בכור ואינו מחלק בין אם התתיכות קיימות בין אם נאבדו ראשון ראשון ועי' בתוס' ד"ה מאי לאו כו' ועי' בפרישה שכ' דהתם איירי דוקא שהתתיכות לפנינו והדבר פלא לחדש פזאת.

(ג) לפי הנ"ל צ"ע למה הביא הרמב"ם הא דיצא רובו יקבר ונפטר מן הבכורה וע"כ הפירוש לפי הנ"ל דיצא רובו פאחד והוא ללא צורך פינון דכתב דמחטה ומניח יקבר ונפטר מן הבכורה פשוט דיצא רובו עדיפא ובגמ' קאמר למ"ד למפרע קדוש דחוטה ומניח הוי פניצא רובו וא"כ הרמב"ם שכ' הא דחוטה ומניח יצא רובו פאחד מיותר גם אין זה מקומו פאן לאשמעינו דין דיצא רובו.

ד) מה ש'העירו הראשונים לפסוק דלא כר"ה מחמת שלדידי נצטרף לדחוקי במתני' ולאמר דמסתף ומניח הוי פיצא רובו פאחד ולהרמב"ם צ"ע דלמה פסק כר"ה אשר לדידי' נצטרף לשוני שיוני דחיקי.

ולולי דמסתפינא להגיד נגד דעת כל המפרשים הנה נ"ל ברור דכונת הרמב"ם הוא שלא פדבריהם וכן הוא ביאור דבריו מחתף אבר אבר ומשליף (היינו כ"ז שלא יצא רובו) והבא אחריו בכור (היינו דלידת האברים אינו פוטר) יצא רובו (היינו במסתף ומשליף אם הגיע לרוב) ה"ז יקבר ונפטרה מן הבכורה וזהו חידושי דין שחידשו רש"י והתוס' דאף פיצא אבר אבר וביציאת הרוב קדוש והנשאר טעון קבורה והרמב"ם יפרש פונת המשנה יצא רובו היינו לאחר שמשליף מיעוט ראשון ה"ז יקבר הנשאר לאחר השלכת המעוט הראשון ונפטרה מן הבכורה וכן יפרש פונת הגמ' אדתני סיפא יצא רובו כו' לפלוג וליתני בדידי' בד"א במסתף ומשליף אבל במסתף ומניח כו' היינו לפלוג וליתני גם במיעוט הנחתף קודם שיצא רוב דבמסתף ומניח יקבר ולמה ליה לחלק פיצא רובו וקמשיני ה"נ קאמר בד"א במסתף ומשליף אבל במסתף ומניח ה"ז פיצא רובו היינו כמו בהנשאר חל עליהם קדושה כן במסתף ומניח פיון דהם לפנינו הרי הם בכלל יציאת הרוב ודינם שנה לחתיכות של אחר יציאת הרוב ואין לחלק ביניהם כלל פיון דהם לפנינו ולפ"ז אין פאן דחוק כלל דלמ"ד למפרע קדוש אין לחלק כלל בין קודם שיצא הרוב לאחר שיצא הרוב פיון דהכל איירי במסתף והם לפנינו ומש"כ אח"כ הרמב"ם ואם חתף אבר והניחו אבר והניחו עד שהשלים רובו הרי כל האברים צריכין קבורה ונפטרה מן הבכורה פיון שיצא רובו בין שלם בין מחוסף ונהרי הוא לפנינו נתקדש למפרע דלקאורא דייק ונהרי הוא לפנינו משו"ה נפטרה מן הבכורה.

אבל באמת אין מזה ראיה דמשום צריכין קבורה נקט לה, אבל הא דנפטרה מן הבכורה שיאטיה נקט ואזל, כמו דכתב עוד יצא שלישי ומכרו לנכרי וחזר ויצא שלישי אחר נתקדש למפרע ונפטרה מן הבכורה, אשר האי ונפטרה מן הבכורה הוא ג"כ אין שייכות כלל להא דנתקדש למפרע דהלא גם לרבה דס"ל מכאן ולהבא הוא קדוש פשוט דנפטרה מן הבכורה כמו שהדבר ידוע דאף אם מכרו פלו לנכרי פוטר מן הבכורה אע"כ דאגב גררא נקטיה, וקאי על הא שכתב בהל' י"ד פיון שיצא רובו בין שלם פירש אח"כ דהיינו אף במקר שלישי הראשון לנכרי.

ובאשר כל המפרשים נטו מדרף הנה אף פי לדעתי מוכרח לאמר בכונת הרמב"ם כמ"ש צריף הדבר עיון לעת הפנאי ויעני' ברמב"ן הל' בכורות פ"ג על המשנה דחררת דם. ובזה מיושב דקדוק עצום על סתימת הדברים יצאו רובו הלא גם משיצא רוב ראשו הוי פילוד פדמפנרש גבי אשה וכן בבמה הוי ליזה ברוב ראשו ועי' בתולין ס"ח ובבכורות ל"ה ומ"ו והרמב"ם לא הזכיר כלל מרוב ראשו, ואם דפשוט מאשה דהוי ליזה ברוב ראשו למה כתב הך יצא רובו, אע"כ דבמחוסף איירי דלא הוי ליזה גם גבי אשה רק ברוב כמו דמפנרש במתני' דנדה כ"ח ועי"ש ועי' פ"י מהל' איסורי ביאה הל' ו' שפסק דגם בנחתף הולד במעיה הראש פוטר ואם יצא ואח"כ נחתף רוב הראש פוטר אף י"ל דהתם דוקא בשלא נחתכו האברים קודם יציאת הראש דבעינו יצא פתקונו לענין שהראש פוטר אבל כ"ז רק לענין רוב ראשו, משא"כ כל הראש פוטר להרמב"ם אף

במחנותה וְהָא שְׁפָתָיו רַבּוּ וְלֹא הָרַאשׁ דְּרַבּוּ וְכָל הָרַאשׁ הֵמָּה שְׁוִין פְּדַמְפֹּרֶשׁ בְּחֻלִּין ס"ח עי"ש וּבְזָה מִיְנֻשָׁב מִש"כ הַרְמַב"ם דְּגַם בְּמַחְנֵתָה פֶּל הָרַאשׁ פּוּטֵר, אָבֵל יֵצֵא שְׁלֵם דְּגַם רֹב הָרַאשׁ פּוּטֵר, הָי רַבּוּתָא טְפִי מְרֹב פְּלוּ גַם דִּחְסָק לֵאמֹר דְּסַמָּה עַל הָא דְּמַפְּוֶרֶשׁ גַּבִּי אֵשָׁה, הֵלֵא הֵתָם פּוּטֵר מְשִׁיבָא רֹב פְּדַחְתּוּ, וּבְבַהֲמָה הֵלֵא קְרוּב לֵאמֹר דְּרֹב פְּדַחְתּוּ אִינוּ שְׁיִיף פְּלֵל גַּבִּי בְּהֵמָה.

לְזֹאת יֵשׁ הֶכְרַח גַּם מְזָה דְּכָאן בְּמַחְנֵתָה קֵאִי פִנ"ל וְעִי בְּחֻלִּין ס"ח וּבְבַכּוּרוֹת מ"ו וּבְרַמְב"ם ה'ל' מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת פ"ה הֶלְכָה ט"ו דְּבַבְהֵמָה בִּיציאת הָרַאשׁ הָי פְּלוּד וּמְשַׁמַּע דְּדוּקָא פֶּל הָרַאשׁ וְעִי בְּש"ף ס' י"ד דְּגַם בְּרֹב פְּדַחְתּוּ סְגִי וצ"ע דְּנָהִי דְּהָרַאשׁ לָאו דוּקָא וְגַם בְּרַבּוּ סְגִי אָבֵל מנ"ל רֹב פְּדַחְתּוּ דְּלֵא הַנּוֹכַח גַּבִּי בְּהֵמָה, וּמְצַאֲתִי בַתב"ש שְׁהַעִיר בְּזָה וְעִי חֻלִּין ע' אִי דְּנִפְק דְּרָף רֵאשׁוּ פְּטַרְתִּי וְעִי בַמְהַרִּיט אֶלְגָּזִי פ' יֵשׁ בְּכוּר אֹת ס"ג מ"ש בְּזָה, וּלְפַמ"ש דִּיציאת רֹב וְלִידַת הָרַאשׁ חָשׁוּב פְּאָחַד לְדִידוֹן נִיחָא וּמ"מ צ"ע וּבַמ"א פְּתַבְתִּי בַע"ה עוֹד בְּזָה.

הַלְכוֹת תְּמוּרָה פ"ב מֵהַל' תְּמוּרָה ה'ל' ד' הָאוּמֵר הָרִי זֹו תְּמוּרַת עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּבָרִיו קִיָּמִין כו' אָמַר ה"ז תְּמוּרַת עוֹלָה וְתְּמוּרַת שְׁלָמִים אִם לְכָף נִתְּכַנּוּ מִתְּחִילָה דְּבָרִיו קִיָּמִין וְאִם לֹא נִתְּכַנּוּ בְּתְּחִילָה אֶלֵא לְתְּמוּרַת עוֹלָה וְחֹזֵר וְאָמַר תְּמוּרַת שְׁלָמִים אַע"פ שְׁחֹזֵר בְּתוֹךְ כ"ד אִין תּוֹפְשִׁין אֶלֵא לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְהָרִי הִיא תְּמוּרַת עוֹלָה בְּלַבָּד, וְלִכְאוּרָה תְּמוּרָה שְׁהוּא נִגְדַּד הַסּוּגְיָא דַב"ק ע"ג ע"ב וְסָבֵר ר"י תוֹף כ"ד פְּדִיבוּר דְּמִי וְהִתְנַן אָמַר ר"י אִם לְכָף נִתְּכַנּוּ מִתְּחִילָה כו' וְאִם מְשַׁאֲמֵר תְּמוּרַת עוֹלָה כו' אָמַרִי תְּרִי תוֹף כ"ד כו' פְּאָן בְּשִׁאִילַת רַב לְתַלְמִיד פְּאָן בְּשִׁאִילַת תְּלָמִיד לְרַב כו' הָרִי דְּבַתוֹף כ"ד מְשַׁאֲלַת רַב לְתַלְמִיד גַּם ר"י מוֹדָה דְּמַהֲנִי חֹזְרָתוֹ.

וּמִסְתְּמוֹת דְּבָרִי הַרְמַב"ם בְּנֹדָאִי נִרְאָה דְּאִינוּ מְחַלֵּק בְּזָה דְּהָרִי לְהַרְמַב"ם תַּכ"ד הוּא בְּכַדִּי שְׁאִילַת (יְעוּנִי) בַכ"מ בְּשַׁבּוּעוֹת שְׁהִי גִיְרָסָתוֹ בְּהַרְמַב"ם פְּדִי שְׁאִילַת רַב לְתַלְמִיד) רַב לְתַלְמִיד וּמ"מ פְּתַב דַל"מ חֹזְרָתוֹ וְיַעוּנִי פט"ו מֵהַל' מַעַה"ק שְׁשֵׁם פְּסַק הַרְמַב"ם ג"כ כו"י גַּבִּי ה"ז שְׁלָמִים וְנִלְדָה עוֹלָה וְנ"ל בַּהַל' א' וְאִם אַחַר שְׁגָמַר בְּלָבוּ וְהוֹצִיא בְּשַׁפְּתָיו שְׁתַּהֲלִי שְׁלָמִים חֹזֵר בּוּ וְאָמַר וְנִלְדָה עוֹלָה אַע"פ שְׁחֹזֵר בּוּ בְּתוֹף כ"ד הָרִי וְנִלְדָה שְׁלָמִים שְׁאִין חֹזְרָה בְּהַקְדָּשׁ וְאֶפְרִי בְּתוֹף כ"ד יַעוּנִי שְׁש"ף חו"מ ס' רנ"ה וּבַמ"מ שְׁהֶאֱרִיכוּ בְּזָה.

וּמָה שְׁמַתְרִץ הַמַּל"מ שְׁהַרְמַב"ם ס"ל פְּסוּגְיָא דְּזַבְּחִים ל' דַר"מ ור"י פְּלִיגִי אִם הָי חֹזְרָה אוֹ לֹא דַר"מ ס"ל דְּהוּנִיא חֹזְרָה ור"י ס"ל דְּלֵא הָי חֹזְרָה יַעוּנִי ש, אָבֵל עֲדִינִין הַדְּבָר צָרִיף תְּבַלִּין דְּלָמָּה פְּסַק פְּהֵיֵא סוּגְיָא וְלֹא פְּסוּגְיָא דַב"ק ב) בְּאִיזוּ סְבָרָא פְּלִיגִי הַסּוּגְיָא דַב"ק וְסוּגְיָא דְּזַבְּחִים ג) לָמָּה לֹא הִבִּיאוּ בַב"ק רַק סִיפָא דְּמַתְּנִי דְּתְּמוּרָה וְלֹא בְּבֵא דְּרִישָׁא גַּבִּי פָּרָה זֹו זַבְּחִי שְׁלָמִים וְנִלְדָה עוֹלָה ד) יֵשׁ לְהַתְּעוֹרֵר עַל שְׁיֻנוֹי לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׁבַהֲל' מַעֲשֵׂה הַקְּרַבְנוֹת פְּתַב וְאִם אַחַר שְׁגָמַר בְּלָבוּ וְהוֹצִיא בְּשַׁפְּתָיו כו' שְׁאִין חֹזְרָה בְּהַקְדָּשׁ כו' וּבַהַל' תְּמוּרָה לֹא הַזְּכִיר מְזָה דְּבָר לֹא מַהֲגָמַר בְּלָבוּ וְלֹא מַהֲטַעַם שְׁאִין חֹזְרָה בְּהַקְדָּשׁ וְכָל זֶה צָרִיף בְּיָאוּר.

לְכֹן נִרְאָה לִי בְּהַקְדָּם עוֹד קוֹשְׁיָא מָה שְׁהַעִירוּ הָאֲחֵרוּנִים לְפַמ"ש הַתּוֹס' בְּנִזִּיר דַלַב"ש דַס"ל אִין שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּשׁ א"י לְחֹזֵר בּוּ בְּתוֹף כ"ד א"כ גַּבִּי תְּמוּרָה נְמִי פִינּוֹן דְּאֲתַרְבִּי שׁוּגַג כְּמַזִּיד א"כ לֹא שְׁיִיף שְׁאֵלָה בְּתְּמוּרָה וּמְמִילָא לֹא מַהֲנִי נְמִי חֹזְרָה תַכ"ד וְיַעוּנִי בְּקַצּוֹת

ס' רנה שדחה מחמ"ז סוגיית הגמ' דב"ק מהלכה וכתב דזהו טעמו של הרמב"ם אבל לא נחה דעתו בזה דעדיין קשה דלמה לא ירדה הסוגיא בב"ק לעומק סברא זו האם לא ס"ל דבתמורה אתרבי שוגג כמזיד.

והנראה בזה דהנה בטעם דמהני בתכ"ד חזרה יש ליתן ב' טעמים, א' שאמרינו פיון דחזר בו תכ"ד בנדאי לא הנה לבו עליו בפעם שאמר והוי גילוי דעת דנתחרט מעיקרא וגם שאלה לא פעי אבל טעם זה לא הנה מהני בעדות ובקנינים דהתם לא מהני חרטה.

וכיון שהגיד אינו חוזר ומגיד, לזאת צ"ל עוד טעם ב' דבתוך כ"ד עוד לא נגמר דבורו וכל מה שאומר תכ"ד הוי כמו בדבור אחר ומהני חזרתו ולא הוי חוזר ומגיד ומשו"ה מהני גם בעדות ובקנינים אף דלא מהני חרטה.

והנה בהקדש אם מהני חזרה תכ"ד צ"ל דהוא מטעם חרטה היינו דנאמר שפיון שחזר בו תכ"ד מסתמא לא גמר בלבו להקדיש דאין לאמר משום דהוי כמו שלא נגמר דבורו דהלא בהקדש לא פעינו דבור ואף הקדש בלב הנה הקדש כמו דאמרינו בשבועות כ"ו ע"ב יעו"ש אבל בתמורה ע"כ צ"ל דמחשבה לא מהני כמו דאמרינו בתמורה ג' ב' לא תתני מימר דבדבורו עביד מעשה ויעו"פ בסנהדרין ס"ה שאני מגדף הואיל וישנו בלב כו' שאני עדים זוממין הואיל וישנו באיה (כ"ה ג' רב אלפס וע"ש פירושו הואיל ויכול להתקיים בלא דבור) הרי בהקדש דתמורה א"י לחול במחשבה וא"כ צ"ל בטעם תכ"ד משום דלא נגמר דבורו ונהנה כמו שלא אמר אם חוזר בו בתכ"ד ומיושב בזה הקושיא למה לא הביא הגמ' בב"ק רישא דמתני' ה"ז שלמים ולדה עולה כו' דקדשים אינו דומה כלל לעדות דהתם בגמר בלבו תליא.

ולפ"ז החזרה צריכה להיות בלב ול"מ חזרת הדבור בלבד ומטעם זה י"ל דגבי הקדש ל"מ חזרה בתוך כ"ד כמו דס"ל להרמב"ם והוא כפי ג' בנדרים פ"ז דמשום חומרא דהקדש אמרינו דגמר בלבו בעת אמירתו אשר לא הניח לו זמן לקמלף בו כמו דאמרינו אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט (ובמק"א הארכתו בזה דהיינו משום דבהדיוט הא דל"מ דבור משום דלא גמר ומקני ומשו"ה במתנה מועטת מהני והדברים ארוכים) אבל בתמורה הסברא אפכא (אף אם לא נאמר כסברת התוס' דתכ"ד הוי כשאלה וכמו שהבאתי להלן גם יתנה נ"מ בשארי דוכתי היכא דבעיא דבור כמו שפכתיו מזה בבבאורי להירושילמי שהבאתי לקמן והדברים ארוכים בעז"ה) דחזרה בלב לא מהני כלל פיון דבתחילת תמורה פעי דבור משו"ה גם בחזרה לא מהני חזרה בלב רק בדבור כמ"ש הרמב"ם בהל' שבועות סוף פ"ב ונ"ל נשבע וחזר בו תכ"ד בלבו אינו פלום כו' וכו' עד שיוציא החזרה מפיו כמו השבועה ויעו"פ בפסח משנה שם שכ' פיון דבשבועה גמר בלבו צריף להוציא בשפתיו משו"ה ל"מ החזרה ג"כ עד שיוציא בשפתיו משו"ה בתמורה ג"כ בנדאי ל"מ החזרה רק בשפתיו ולפ"ז בתמורה אם מהני תכ"ד או לא תלוי רק אם הוי חזרה בדבורו, משו"ה לא הביא הגמ' בב"ק קושיא להא דמהני בעדות תכ"ד לר"י רק מתמורה דגם שם תלוי החזרה בלשונו ובהגדתו כמו גבי עדות אבל מהקדש לא הנה קושיא כלל לעדות די"ל פיון דהתם פעינו החזרה בלב * (ור"י אפטר דלא ס"ל הא דבהקדש לא הויא חזרה בתכ"ד רק דגם בתכ"ד מהני חזרה בלב ומשו"ה מהני גבי ה"ז שלמים וולדה עולה מטעם חזרה בלב אף דלא ס"ל לר"י גם בעדות ולפ"ז לא תליא כלל

בְּהָא דְתַכּ"ד לְגַבֵּי עֵדוּת דְהַקְדָּשׁ שְׁאֵנִי וְאָף אִם נֹאמֵר דְגָבֵי עֵדוּת תַּכּ"ד א"י לְחֻזְרָא מ"מ בְּהַקְדָּשׁ י"ל דְיָכוּל לְחֻזְרָא וְכֵן אִפְכָּא דְבַעֲדוּת יָכוּל לְחֻזְרָא וּבְהַקְדָּשׁ א"י לְחֻזְרָא אִם נֹאמֵר דְגָמֵר וּמְקַדֵּשׁ מִשׁו"ה א"י לְהַקְשׁוֹת כָּלֵל מְהַקְדָּשׁ** *וּמִשׁוּם חֲבַת הַקּוֹדֶשׁ גָּמֵר בְּלִבְבוֹ בַשְּׁעֵת דְבִּירוֹ וְלֹא הֵיִיחַ זְמַן לְמַלְךְ כְּמוֹ דְקִי"ל דְבְהַקְדָּשׁ תַּכּ"ד פְּדִיבוֹר דְמֵיָא וּס"ל לְהַגְמֵ' כַּב"ק דְגָבֵי תְמוּרַת עוֹלָה הֵינָא חֲזָרָה בְּדִבּוּרוֹ אֲבָל הַגְמָרָא בְּזַבְחִים ס"ל דְלֹא הֵינָא חֲזָרָה.

וּי"ל דְיִהְיֶה זֶה תְּלֵיא בְּפִלְגֻמַּת רַבָּה וְרַבָּא בְּנִדְרִים כ"ה ע"ב אָמַר רַבָּה דְכוּ"ע כָּל הֵיכָא דְאָמַר אֵילּוּ הֵיִיחֵי יוֹדַע שְׁאִפְכָּא בִּינִיכֶם הֵיִיחֵי אוֹמֵר כְּנִיכֶם אֲסוּרִים חוּץ מֵאַבָּא דְכֹלְהוּ אֲסוּרִים וְאָבִיו מוֹתֵר לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא בְּאוֹמֵר אֵילּוּ כו' הֵיִיחֵי אוֹמֵר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי כו' וְרַבָּא אָמַר דְכוּ"ע כָּל הֵיכָא דְאָמַר אֵילּוּ כו' הֵיִיחֵי אוֹמֵר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי כו' פְּלוֹנִי מוֹתֵרִין לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא בְּאוֹמֵר אֵילּוּ כו' הֵיִיחֵי אוֹמֵר פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי חוּץ כו' וּב"ה ס"ל כַּר"י דְאָמַר בְּגָמֵר דְבָרָיו אָדָם נִתְפָּס כו' יַעו"ש הֵרִי מְצִינוּ פְּלוֹגְמַת רַבָּה וְרַבָּא הֵיכָא דְמַעְמִיד תְּחִלַּת דְבָרָיו וְאֵינוּ מְשַׁנֵּה רַק בְּסוּף אִם מִיקְרֵי מַעְמִיד דְבָרָיו אוֹ לֹא דְרַבָּה ס"ל דְמִיקְרֵי מַעְמִיד לְכוּ"ע וְרַבָּא ס"ל דְלַר' יוֹסִי דַס"ל בְּגָמֵר דְבָרָיו אָדָם נִתְפָּס מִיקְרֵי מְשַׁנֵּה.

וּלפ"ז הַסּוֹנְגֵיא דַב"ק דְאֵיִרֵי בְּהַ רַבָּא שְׁפִיר הוֹכִיחַ הַגַּמ' דְאֵי תַכּ"ד פְּדִיבוֹר דְמֵי הָוִי שְׁפִיר לְחוּל תְּמוּרַת שְׁלָמִים אָף בְּנִמְלָךְ דְהֵלֵא אָף שְׁלֵא חֲזַר בּוֹ מִדְבִּירוֹ הֵרֵאשׁוֹן שְׁאָמַר תְּמוּרַת עוֹלָה דְהֵלֵא אָף עֲכָשְׁוֹ רוּצָה שְׁיַחּוּל גַּם תְּמוּרַת עוֹלָה אֲבָל מ"מ הֵלֵא לְפִי הַמְלַכְתּוֹ עֵתָה הֵיכָא מְסִיִּים ג"כ שְׁיִהְיֶה גַם חֲצִי תְמוּרַת שְׁלָמִים מִיקְרֵי מְשַׁנֵּה וְהָוִי חֲזָרָה בְּתְמוּרָה דְמַהְיֵי, אֲבָל הַסּוֹנְגֵיא בְּזַבְחִים קָאִי אֲלֵיבָא דְהִלְכְתָא דְקִי"ל כְּרַבָּה דְהֵיכָא דְאֵינוּ מְשַׁנֵּה מִתְחִילַת דְבִירוֹ ל"ה מְשַׁנֵּה מִשׁו"ה ס"ל דְלֹא הֵיכָא פְּאֵן חֲזָרָה כָּלֵל בְּדִבּוּרוֹ וְאִם הֵיכָא בְּאַמַּת נִמְלָךְ בְּנִדְרָאִי לֹא הֵיכָא מְהַיֵּי פִינּוֹן דְחֲזָרָה בְּלֵב בְּתְמוּרָה לֹא מְהַיֵּי כָּלֵל כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְנוּ לְמַעְלָה רַק חֲזָרָה מִדְבִּירוֹ וְחֲזָרָה בְּדִבּוּרֵי אֵין פְּאֵן דַל"ה רַק מוֹסִיף.

וַיַּעֲנֵי בְּשִׁיטָה מְקוּבָצֵת שְׁם בְּזַבְחִים אוֹת ג' שְׁפָתַב בְּשֵׁם תוּס' ר"פ וְנ"ל וְאֵע"ג דְתַכּ"ד יָכוּל לְחֻזְרָא וְדֵאִי אֵי הֵנָּה חֲזַר בּוֹ רִשְׁאֵי אֲבָל הֵכָא דְנִמְלָךְ וְהֵנָּה כְּמוֹ דְאָמַר תְּחִיל זֹו וְאֵח"כ תְּחִיל זֹו לֹא מְהַיֵּי יַעו"ש וְלְכַאוּרָא תְמוּרָה פִינּוֹן דְחֲזָרָה מְהַיֵּי וְתַכּ"ד פְּדִיבוֹר דְמֵיָא הֵלֵא כְּמוֹ בְּדִבּוּרֵי אֲחַד הֵיכָא מְהַיֵּי אִם הֵיכָא אוֹמֵר זֹו תְמוּרַת עוֹלָה וְשְׁלָמִים כֵּן בְּנִמְלָךְ מְהַיֵּי אֲבָל לְפִי הַנְּ"ל פִינּוֹן לְמָה שְׁפָתַבְנוּ דְבְתְמוּרָה לֹא הֵיכָא מְהַיֵּי חֲזָרָה אָף בְּתַכּ"ד רַק אִם הֵיכָא חֲזָרָה בְּדִבּוּרוֹ אֲבָל פְּאֵן אֵין פְּאֵן חֲזָרָה מִדְבִּירוֹ מִשׁו"ה לֹא מְהַיֵּי בְּנִמְלָךְ וְהֵנָּה כְּמוֹ תְּחִיל זֹו וְאֵח"כ תְּחִיל זֹו וְלֹא חֲזָרָה וְלִדְעֵתִי הַדְבָרִים מְוַכְרַחִים בְּכַנְנַת מוֹהַר"פ.

וּלפ"ז מִינְשְׁבִים דְבָרֵי הַתּוּס' בְּנִזִיר הַנְּ"ל וּבְמִנְחוֹת ק"ב וּפ"א שְׁפָתַבוּ פִינּוֹן דַל"ב ש"ל"מ שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּשׁ לֹא מְהַיֵּי חֲזָרָה תַכּ"ד וּכְדְבָרֵיהֶם מְפֹרֶשׁ בְּיְרוּשְׁלַיִם שְׁנַבִּיא לְהֵלֵן שְׁלֵא כְּתוּבוֹ זֹאת אֲלֵא גָבֵי הַקְדָּשׁ דָּאִם הֵיכָא מְהַיֵּי חֲזָרָה תַכּ"ד הֵיכָא זֶה מְטַעַם חֲזָרָה בְּלֵב וְכִינּוֹן דַב"ש ס"ל דְאֵין שְׁאֵלָה בְּהַקְדָּשׁ וְהַקְדָּשׁ טְעוּת הֵנָּה הַקְדָּשׁ ל"מ חֲזָרָה בְּלֵב וְגַם חֲזָרָה בְּדִבּוּר לֹא מְהַיֵּי מִשׁוּם דַל"ב ש"ג טְעוּת (הֵיכָא דְאֵיכָא גָמֵר בְּלֵב וְהֵלְשׁוֹן הָוִי קִצָּת מוֹכַח וּמִשׁו"ה בְּנִזִיר ל"מ חֲזָרָה בְּדִבּוּר פִינּוֹן דְהָוִי כְּמוֹ הַקְדָּשׁ דַל"מ חֲזָרָה עַל הַמְחַשְׁבָה מִמִּילָא לֹא מְהַיֵּי גַם הָא דְחֲזַר מִדְבִּירוֹ) בְּדִבּוּר ל"מ גָבֵי הַקְדָּשׁ כְּמוֹ דְמוֹכַח מְהָא דְהָוִי מְהַלְכִין בְּדִרְךָ וְאָמַר ר"ש כְּנִיכֶם גְזִירִים יַעֲנֵי' בַפ' ב"ש בְּנִזִיר שְׁם.

אָבֵל בַּתְמוּרָה לְדִינּוֹן אַף דל"מ חֲזָרָה בְּלֵב וְגַם שְׂאֵלָה לָא מְהֵי מִשּׁוֹם דְּתַמּוּרָה בְּטַעוֹת
הוֹיָא תַּמּוּרָה מ"מ חֲזָרָה בְּדַבּוּרוֹ בְּתוֹךְ כ"ד מְהֵי, וּא"צ לְאִמְרֵי דְסוּגְיָא דב"ק פְּלִיגָא עַל
סוּגְיָא דְזִבְחִים בְּעֵיקָר הִדִּין רַק דְּלִכּוּ"ע הָיָה מְהֵי בַתְמוּרָה חֲזָרָה תוֹךְ כ"ד אִם הָיָה חוּזַר
לְגַמְרֵי וּכְמ"ש תוֹס' מַהֲר"פ שֶׁהִבְאֵנוּ לְמַעְלָה רַק דְּהַסְגְיָא דְזִבְחִים ס"ל דל"ה פֶּאֶן חֲזָרָה
פְּלֵל מְדַבּוּרוֹ וּמִשׁוֹ"ה לָא מְהֵי דְחֲזָרָה בְּלֵב ל"ה בַּתְמוּרָה חֲזָרָה פְּלֵל.

וּלפ"ז מִיּוֹשְׁבֵי דְבָרֵי הַרְמַב"ם בַּהֲל' תַּמּוּרָה וּבַהֲל' מַעַה"ק הַנִּזְ"ל וּמְדוּקָדָק בְּלִשׁוֹנוֹ הַפֵּל
הַדָּק הֵיטֵב דְּבַהֲלֹכוֹת תַּמּוּרָה שְׁפִיר אֲזִיל לְטַעְמֵיהּ דְּבַהֲל' נְדָרִים פֶּסֶק פְּרַבָּה דְּאִם אָמַר
אֵילוּ כו' הֵיטֵי אֲוֹמַר פְּנִילְכֶם אֲסוּרִין דְּהוּהּ מַעְמִיד בְּדַבּוּרוֹ וּל"ה מְשֻׁנָּה דְכוּ"ע מוֹדוֹ בְּזָה
דְּבַתְחִילַת דְּבָרֵי אָדָם נִתְפָּס (יְעוּנִי' בְּדַבְרֵי פ"ח מַהֲל' נְדָרִים וְאִפְשָׁר לְאִמְרֵי דְמִפְּאֵן הוֹכִיחַ
הַרְמַב"ם דְּלֹא פְּרָבָא בְּנְדָרִים שָׁם דְּמ"ש הַרְ"ן מִשּׁוֹם דְּעַד רַבָּא הֲל' פְּרַב בְּמָקוֹם הַתְּלִמִּיד
וְלֹא אֲזִילִין בְּתַר בְּתַרָּא הַדְּבָרִים מְפֻקְפָּקִים וּבְמִק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה וְהִבְאֵתִי מִפְּמָה מְקוֹמוֹת
שְׁמוּכָח מְהַרְמַב"ם שְׁפִוּסָק פְּרָבָא נְגִד רַבָּה וְיְעוּנִי' בְּגַה"ש שְׁהַעִיר עַל הַרְ"ן מְדַבְרֵי בְּסוּפָה
וּבְמִק"א הָאֲרַכְתִּי בְּזָה לְיִישָׁב אָבֵל לְפִי הָאֲמוּר לְמַעְלָה הוֹכִיחַ הַרְמַב"ם מְסוּגְיָא דְזִבְחִים
לְפִסּוּק פְּרַבָּה וְעוֹד יֵשׁ לְעֵינֵי בְּזָה).

וּמִשׁוֹ"ה דְּקָדָק בְּלִשׁוֹנוֹ בַּהֲל' תַּמּוּרָה וְכַתֵּב אַע"פ שְׁחֲזַר בְּתַכ"ד אֵין תּוֹפְשִׁין אֵלָא לְשׁוֹן
רֵאשׁוֹן וְהוֹיָא תַּמּוּרַת עוֹלָה דְּזָהוּ עֵיקָר הַטַּעַם בַּתְמוּרָה דְּכִיּוֹן שְׁלִשׁוֹן הָרֵאשׁוֹן נִשְׂאָר קִיָּים
תּוֹפְשִׁין אוֹתוֹ וְהוֹלְכִין אַחֲרָיו וּל"ה חֲזָרָה אָבֵל בַּמַּעַה"ק דְּקָאֵי בְּהַקְדָּשׁ דל"מ חֲזָרָה תַכ"ד
מִשּׁוֹם דְּגַמְר בְּלִבּוֹ וּלפ"ז אִם הָיָה מְהֵי חֲזָרָה תַכ"ד לָא הֵינּוּ צְרִיכִין שְׁיִהְיֶה חֲזָרָה נִיפְרַת
מִתּוֹךְ דַּבּוּרוֹ כְּמ"ש לְמַעְלָה מְדַבְרֵי בַהֲל' שְׁבוּעוֹת דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ חֲזָרָה בְּדַבּוּר מִשּׁוֹם דְּבַעֲיָנוּ
בַּתְחִלַּת הַשְּׁבוּעָה שְׁיִוְצִיא מִפִּיּוֹ וּא"כ בְּהַקְדָּשׁ דְּמַהֲנֵי בְּלִבּוֹ הָיָה מְהֵי גַם חֲזָרָה בְּלֵב מִשׁוֹ"ה
דְּקָדָק הַרְמַב"ם לְכַתּוּב אַע"פ שְׁחֲזַר בּוֹ בְּתַכ"ד הַרִי וְלָדָה שְׁלֵמִים מִשּׁוֹם שְׂאִין חֲזָרָה
לְהַקְדָּשׁ וְאִפְ"י בְּתַכ"ד דְּאֵילוּ הָיָה מְהֵי חֲזָרָה בְּהַקְדָּשׁ בְּתַכ"ד לָא הָיָה מְהֵי מַה שְׁנִשְׂאָר
לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן קִיָּים וְלֹא הֵינּוּ תּוֹפְשִׁין אוֹתוֹ וְהָיָה חֲזָרָה מְעַלְיֵיתָא רַק הַטַּעַם מִפְּנֵי שְׁחֲזָרָה
בְּהַקְדָּשׁ בְּתַכ"ד לָא מְהֵי דְּבַהֲקָדָשׁ גָּמַר וּמִקְדִּישׁ כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה וְהוּא מְסוּגְיָא
דְּנְדָרִים פ"ז וּבְכָל הַדְּבָרִים שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ סוּגְיַת הִירוּשְׁלַמִי בְּדַמַּי פ"ז.

בְּכוֹרוֹת ט"ז ע"א עֵינֵי בְּרַמְב"ם פ"ג מַה' תַּמּוּרָה ה"ד לְאַחַר פְּדִיוֹן תַּמּוּרַתָּן מִתָּה עֵין
בְּלַח"מ שָׁם שְׁנַעְלָמָה מִמְּנוּ סוּגְיַת הַגַּמ' פֶּאֶן וּמִתְמִיָּה עַל הַרְמַב"ם מִנִּין לוֹ דְּכֹן זֶה שְׁהוּא
בְּרִייתָא וְגַמ' שְׁלָמָה וְדַרְשָׁא מְקַרָּא וְקוּשְׁיַת הַלַּח"מ מוֹלְדוֹת הוּא קוּשְׁיַת הַתּוֹס' ד"ה
וּתַמּוּרָה וּמ"ש מְרַש"י חוֹלִין ק"ל שְׁפִירֵשׁ וְעוֹשִׁין תַּמּוּרָה לְפָנֵי פְּדִיוֹן צ"ל דְּכֹנַת רַש"י
דְּעוֹשִׁין תַּמּוּרָה לְקָרֵב הֵינּוּ לְפָנֵי פְּדִיוֹן וְיֵשׁ לְהַאֲרִיף בְּכֹנַת רַש"י וּאִכ"מ.

פ"ד מַהֲל' תַּמּוּרָה הֲל' ג' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחֲטָאת וּמִצָּא בָּהּ בֶּן ד' חֵי ה"ז נֶאֱכַלְתָּ כְּבִשָׁר הַחֲטָאת
שְׁוֹלְדֵי הַקְדָּשִׁים בְּמַעֲי אֲפֵן הֵם קְדוּשִׁים וּבְכ"מ פֶּה הִיא הַגִּירָסָא הַנְּכֹנָה וּכ"ה בַּתְמוּרָה
י"א (וּבָא לְאַפּוּקֵי מַגִּי' מְהַר"י אַבּוּהַב וְכֹן שְׁמֻנָּה לְגִסָּה דְּחֲטָאת נְקִיבָה לִיכָּא רַק בְּדָקָה)
אָבֵל לְכַאוּרָא דְבָרֵי הַרְמַב"ם צ"ע דְּהֵלָא הַתּוֹס' תַּמּוּרָה שָׁם כְּתָבוּ דְּלֵהֲכִי נְקִיט בֶּן ד' דְּאֵילוּ
בֶּן ה' חֵי אֵינוֹ נִתְרַת לר"מ בְּשַׁחֲיִטַת אִמּוֹ וּא"כ לְדִדְדוֹן דְּפִסְקִינּוּ דְאַפְ"י בְּכֹן ה' שְׁחִיטַת אִמּוֹ
מְטַהֲרָתוֹ לְמָה נְקִיט הַר"מ דְּדוֹקָא בֶּן ד' וּכְבָר הַעִיר בְּזָה הַלַּח"מ אַף מ"ש לְתַרְץ דְּבָרֵי
תַּמּוּהִים דְּמ"ש דְּכֹן ה' חֵי אַף אִם בְּהִנְיָתָן הֵם קְדוּשִׁים הַרִי יֵצֵא לְאוּרֵי הָעוֹלָם וְכִלוּ לוֹ

קדשיו דהדברים מתמיהין דאם חלה עליו קדושה בפ"ע משום דנולד א"כ הוי ולד חטאת דלמיתה אזלא.

והנה נראה לכאורה מדברי הרמב"ם דהא דשחיטת אמו מטהרתו הוא דוקא שחיטת חולין דהשחיטה מתרת אבל שחיטת קדשים דהויא שחיטה שאינה ראויה רק דהזריקה מתרת כמבואר חולין פ"א אינה מתרת הולד אבל בבבן ד' דלא פלו לו קדשיו א"צ קרא דממילא הוי כפיההעצמה, אבל לכאורה לא משמע פן ברמב"ם הל' שחיטה פ"ב האומר ה"ז נבחי שלמים וולדה חולין ושחטה בעזרה ולדה מותר באכילה לפי שא"י לשחוט אותו בריחוק מקום והוא מגמ' דתמורה י"א הרי דאף שחיטת קדשים מתרת, ויעני' בתוס' תמורה שם דכתבו דהנה מצוי למפשטיה מהא דתניא השוחט חטאת ומצא בה בן ד' חי נאכלת לכ"א והיינו למ"ד בהנייתן קדושים ויעני' בש"מ שכתב בשם הרא"ש דהנה מצוי לחלק בין פלו לו קדשיו ללא פלו הרי דאף בכלו קדשיו שחיטת אמו מטהרתו (ועפ"י דברי הרמב"ם הנ"ל תמורה דברי הלח"מ פ"ד מהל' פה"מ הל' ו' שכתב ועי"ל דרבינו פוסק אם שיירו אינו משוייר ומ"מ פוסק כר"י גבי מפריש חטאת מעוברת מטעמא דאדם מתפפר בשבח הקדש והלא בפ"ב דשחיטה מפורש דס"ל אם שיירו משוייר וצ"ע"ג).

אף הרמב"ם אינו מוכרח לזה ויש לפרש דבלא פלו לו קדשיו איירי אף סתימת לשונו משמע דאף בכלו קדשיו איירי, וכן מוכח להדיא ברמב"ם ספ"א מהל' מעה"ק שכתב שם בהל' י"ט היתה הפיהמה מעוברת כו' אע"פ שכלו קדשיו אפי' נמצא חי אינו מעלה חלבו כו' והרי העובר פאחד מאבריה וצ"ע דברי הרמב"ם בהל' תמורה הנ"ל במה שדקדק לכתוב בן ד' חי.

ונדרך אגב ראיתי להעיר על דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' שחיטה דהלא הוא בעיא דלא אפשטיא בחולין ע"ד הושיט ידו למעי בהמה ושחטה כו' והרמב"ם לא הביא הך בעיא וכן הרי"ף ויעני' בר"ן שכתב דקיי"ל ד' סימנים אפשר בה א"כ האיה פשיטא להגמ' בתמורה דלא קרינו פאן פי ירחק כו' הלא אפשר לשוחטו במעי אמו ויעני' בט"ז יו"ד סי' כ"ד שהקשה על שיטת הר"מ דתחת מטלית פריס הנה חלדה א"כ גם במעי אמו להוי חלדה ויעני' בתב"ש שם, אבל הלא גם זה הוא בעיא דלא אפשטיא ופוסק הרמב"ם דל"ה אלא ספק נבילה א"כ גם הכא אפשר לשוחטה בכה"ג וי"ל דמ"מ שחטה כה"ג בשחיטת סימני אמו ל"ש פי ירחק והלא ד' סימנין אפשר בה ונהי ובשחיטת סימנין דינדה איתא בריחוק מקום מ"מ פנין דבשחיטה זו ל"ה בריחוק מקום ל"ש אי אתה זוכת בריחוק מקום.

ובישוב דברי הרמב"ם פ"ד מהל' תמורה י"ל דאיירי אף בהקדושה מעוברת כסתם חטאת כדי דלא לבוא לידי מעילה מביאה בעזרה ומקדישה דאם הנה פלו קדשיו הוי פהפריש חטאת לאחריות ולא דד' סימנין אפשר בה רחמנא פנין דהוי לה חיות בפ"ע וכמש"כ למעלה למ"ד בהנייתן הם קדושים פן הכא בהפריש חטאת מעוברת למ"ד שייירי משוייר ובפ"א מהל' מעה"ק איירי בשאר קדשים בלא הפרישה מעוברת וצ"ע.

נדברי הרמב"ם ספ"א מהל' מעה"ק שהבאנו למעלה צ"ע"ג דהלא אי' בחולין ע"ה פלוגתא דר"י ור"ל דתלש חלב מבן ט' חי דר"י ס"ל דחייבין עליו ור"ל פוטר וקאמר התם מה

חלב ושתי כליות האמורות באשם כו' כו' אלא לדידה ליקרב א"ל מידי דהנה אמחוסר זמן יעו"ש דאף לל"ק לר"י ל"ה הטעם משום דלאו חלב הוא.

א"כ האיך פתב הרמב"ם הטעם משום דהנה העובר פאבר מאברה דז"א אלא לרשב"ל והו"ל לכתוב הטעם כמו לר"י דהתורה מעט"ל. ועוד צע"ג דהלא הרמב"ם פוסק בפ"ז מהל' מאכלות אסורות דאף בשוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי דהחלב אסור א"כ האיך פתב פאן הטעם על החלב דאינו קרב משום דהוי העובר פאבר מאברה.

וכ"ז צריך ישוב לעת הפנאי ויעו"ל בלשון הרמב"ם בהל' מ"א שעל עובר שלא פלו חדשיו דהחלב מותר פתב הטעם משום דהנה פאחד מאברי הבהמה וכאן בהל' מעה"ק פתב זה על פלו חדשיו וצ"ע.

הלכות טומאת מת נדה ע"א תוד"ה מקור מקומו טמא כו' ולא לענין שיהא הדם כו' טמא טומאת מגע דאפילו בלא מקור ליטמא אפילו פחות מרביעית משום דנגע במת כו' וכבר תמה התו"ט דלפ"ז כל דם המת פחות מרביעית הי' ליטמא טומאות מגע בפחות מרביעית ולמה תנן בפ"ב דאהלות רביעית דם מן המת אם חסר טהור וכן פסק הרמב"ם ומשמע דטהור לגמרי וכן במשנה פ"ג דאהלות רביעית דם שנבלעה בכסות אם מתכפסת ויצאה תמנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה ואמאי לא יאסרו הדם שפחות מרביעית ויטמאו הכגד מטעם משקין טמאים וא"ל פיון דיצא רביעית שלמה שבע לה טומאה דהלא פיון דטומאת מגע וטומאה תמורה באין פאחת לא שבעה לה טומאה ועיון בחולין ע"ב ובתוספות שם.

גם הלא בנדה ס"ב ע"ב אמרי' על הך מתניתין דרביעית דם שנבלעה כו' שאני דם תבוסה כו' ונהלא דם תבוסה בנדאי תהי' טמאה לכה"פ טומאת מגע דהלא יצאה לאחר מותו פחות מרביעית גם לשון הרמב"ם פ"ג מה' ט"מ משמע בהדיא דס"ל דאינו טמא אפילו טומאת מגע.

והנה התוספות בחולין פ"ז ע"ב הקשו על הך דתניא כל משקין היוצאים מן המת טהורים דליטמאו טומאת מגע ומה שתיקצו התוספות דאחרי שיצאו ע"י שפופרת הוא דחוק דא"כ למה צריך הגמרא לדחוקי למה לא גזרו במת הלא פשוט משום דלא שכיחא וגם ברמב"ם בה' ט"מ משמע דנדאי לא ס"ל תירוץ התוספות דהלא העתיק סתמא כל משקה המת טהורין וכל כה"ג הו"ל לפרושי.

ולישב כ"ז נ"ל לברר בקצרה שיטת הרמב"ם בענין דם אימתי הנה משקה שדעת הרמב"ם בזה מחולק מדעת התוספות הרבה דהנה התוספות בחולין ועוד בשאר דוכתי ס"ל דדם הקנה של אדם הנה משקה אף בסתיא דהקיו לרפואה ודם הקנה של בהמה טהור לרפואה ודעת הרמב"ם פ"י מהל' טומאת אוכלין הוא דדם הקנה של בהמה לא הנה משקה לעולם והא דחילקה המשנה פ"ו דמכשירין בין לרפואה או לשתייה הוא באדם ולרפואה גם באדם ל"ה משקה.

(ויעוין בתו"ט סוף מכשירין שהקשה על שיטת הרמב"ם מהא דתנן א"ל מחמיר אני בחלב מבדם שהחלב לרפואה טמא והמקיו לרפואה טהור והתם בבהמה קניימין ולשיטת הרמב"ם גם המקיו לשתייה טהור יעו"ש.)

אָבֵל בְּאַמֶּת לְדַעֲתִי רְאִית הֶרְמֵב"ם מִמְשֻׁנָּה זֹאת דְּלִכְאוּרָה מֵהַ מְהִי הָאִי שִׁינּוּיָא הֲלֵא אֶפְתִּי נִשְׁאַר שְׁאִין לְלַמּוֹד מִחֶלֶב הָאִשָּׁה שְׁפָן דָּם מִגְּפָתָה טָמֵא. אָבֵל הֶרְמֵב"ם יִפְרֹשׁ דְּחֻכְמִים לֹא הִשִּׁיבוּ לר"ע עַל הַק"ו מִטַּעַם שְׁמַצִּינוּ חוּמְרָא בְּאִשָּׁה דְּהָרִי אֲנִן חֶלֶב מִחֶלֶב וּלְפִי רַק דְּטַעֲמָא דְּרַבְּנִן שִׁמְשׁוּ"ה חֶלֶב הָאִשָּׁה מִטָּמֵא שְׁלֵא לְרַצּוֹן שְׁפָן דָּם מִגְּפָתָה טָמֵא וְהִינּוּ שְׁלֵא לְרַצּוֹן וְהֵלֵא דָם נֶעְפֵּר וְנִעְשֶׂה חֶלֶב מִשׁוּ"ה גַּם חֶלֶב מִטָּמֵא שְׁלֵא לְרַצּוֹן וְשִׁפִּיר הַשִּׁיב ר"ע מִחֻמְרִי אֲנִי בְּחֶלֶב מִבְּדָם שְׁהָרִי מְקִיז לְרַפּוּאָה טְהוֹר וּא"כ ע"כ דָּם מִגְּפָתָה ג"כ ל"ה מִשְׁקָה בְּטְהוֹר שְׁלֵא לְרַצּוֹן וְהָא דָּדָם מִגְּפָתָה הֵנִי מִשְׁקָה בְּזָב ע"כ צ"ל בְּזָה כַּמ"ש לְהֵלֵן בְּזָה.

וְהָא דְּחֶלֶב הָאִשָּׁה טָמֵא שְׁלֵא לְרַצּוֹן ע"כ ל"ה טַעֲמָא כְּדַרְבְּנִן מִשׁוּם דָּדָם נֶעְפֵּר וְלֹא נִפְיֵק מִתּוֹרַת דָּם רַק דְּחֶלֶב דִּין בִּפ"ע הוּא דְּהָרִי מִשְׁקָה בְּכָל גִּנּוּא וְשִׁפִּיר נְלַמּוֹד חֶלֶב בְּהֶמָּה מִק"ו וּמִשׁוּ"ה פּוֹסֵק הֶרְמֵב"ם שְׁפִיר בְּזָה כַּר"ע דְּדָם הָאֲדָם שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁתִּיָּה ל"ה מִשְׁקָה מְדֻלָּא הַשִּׁיבוּ רַבְּנִן ע"ז פְּלוּם רַק הַשִּׁיבוּ תְּשׁוּבָה אַחֲרַת מְסֻלִי זִיתִים וְעֲנָבִים כּו' וַיַּעֲוִין שִׁבְתָּ קַמ"ד ע"א בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מִחֻמְרִי כּו' שְׁפִי ג"כ כַּמ"ש לְהֶרְמֵב"ם דְּקָאִי אַחֲלָב אָדָם וּמְוַכְרַח דַּס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת בְּשִׁבְתָּ כְּהֶרְמֵב"ם דְּגַם בְּאָדָם הַמַּק"ז לְרַפּוּאָה טְהוֹר.

וְנָהוּ דְּלֵא פְּשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת בְּחֻלִּין ל"ה יַעו"ש. וּמָה שְׁפִימּוֹ הַתּוֹסְפוֹת וְה"ה דְּהִנּוּה מְצִי לְמִימַר מִחֶלֶב בְּהֶמָּה גּוֹפָה דְּהֵדָם טְהוֹר א"כ הָא דְּמִטְמִינֵן הַחֶלֶב לֹא מִשׁוּם דָּם הוּא קִשָּׁה לְהִבִּין פּוֹנְתָם דְּאֶפְתִּי מָה הֶכְרַח יְהִיָּה דְּהָא דְּחֶלֶב הָאִשָּׁה מִטָּמֵא שְׁלֵא לְרַצּוֹן אִינוּ מִטַּעַם דָּם נֶעְפֵּר כּו' וְשִׁפִּיר קְאָמְרִי רַבְּנִן דְּבִבְהֶמָּה דְּהֵדָם טְהוֹר וְהַחֶלֶב אִינוּ טָמֵא מִשׁוּם הֵדָם אִינוּ מִטָּמֵא שְׁלֵא לְרַצּוֹן וּצ"ע.

וּלְפִי הַנ"ל גִּיחָא דְּבַל"ז תִּיקְשָׁה אִם נִפְרֹשׁ דְּעַל חֶלֶב בְּהֶמָּה קָאִי מַנ"ל דְּהַחֻלָּב לְרַפּוּאָה טָמֵא דַּע"כ יְהִיָּה הַפִּירוּשׁ לְרַפּוּאָה הִינּוּ לְרַפּוּאָת הַבְּהֶמָּה שְׁלֵא יִזְיֵק לָהּ הַחֶלֶב שְׁבִדְדִיָּה וּמַנ"ל דְּבְּאַמֶּת שְׁהוּא טָמֵא לְרַבְּנִן דַּס"ל חֶלֶב בְּהֶמָּה שְׁלֵא לְרַצּוֹן טְהוֹר.

וְנָהוּ הֵנִי שְׁלֵא לְרַצּוֹן כְּמוֹ הַמְקִיז לְרַפּוּאָה וּא"ל דְּהַחֻלָּב לְרַפּוּאָה הִינּוּ לְרַפּוּאָת אָדָם א"כ דּוּמְיָא דְּהֶכָּא גַּם הַמְקִיז לְרַפּוּאָה לְשִׁתִּיית אָדָם וּמַנ"ל דַּל"ה מִשְׁקָה וְאִינוּ מִטָּמֵא אַע"כ דְּעַל חֶלֶב הָאִשָּׁה קָאִי וְנָהוּ בְּרוּר) הָרִי דְּשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם דְּגַם דָּם הָאֲדָם לֹא הֵנִי מִשְׁקָה רַק אִם חָשַׁב עָלָיו לְשִׁתִּי אָבֵל בְּלֵא"ה ל"ה מִשְׁקָה א"כ דָּם מִן הַמַּת ל"ה מִשְׁקָה פִּינּוּ דְּלֵא חָשַׁב עָלָיו וְלֹא עֲדִיף מִדָּם הַקְּזָה לְרַפּוּאָה.

רַק שְׁעֲדִינּוּ צ"ע מְהָא דְּאִיתָא נִדָּה נ"ה וְכִרִיתוֹת כ"ג תְּשַׁעָּה מִשְׁקִין הֵן כּו' דְּמַעַת עֵינּוּ וְדָם מִגְּפָתוֹ וְחֶלֶב הָאִשָּׁה מִטָּמֵאִין טְוִמְאָת מִשְׁקִין כּו' הָרִי דְּדָם מִגְּפָתוֹ הֵנִי מִשְׁקָה וְצָרִיף לְהִבִּין מַכ"מ עֲדִיף דָּם מִגְּפָתוֹ מִדָּם הַקְּזָה לְרַפּוּאָה אָבֵל יַעֲוִין בְּרַמְב"ם פ"ו מִהִלְכוֹת טְוִמְאָת אוֹכְלִין שְׁכַתְּבּוּ וְז"ל וְכֵן דָּם מִגְּפָתוֹ שֶׁל זָב וְחִבְרִיו וְחֶלֶב שֶׁל אִשָּׁה וְדַמְעַת עֵינַיִם עִם שְׁאָר תּוֹלְדוֹת הַמִּים הַיּוֹצֵאִין מֵהֶם מִטָּמֵאִים בְּמִשְׁקִין טָמֵאִין שְׁמִטְמֵאִין בְּלֵא פּוֹנְגָה שְׁמִשְׁקִין טָמֵאִין מִטָּמֵאִין לְרַצּוֹן וְשְׁלֵא לְרַצּוֹן כּו' הָרִי שְׁדַבְּרִי הֶרְמֵב"ם בְּרוּר מְקִילּוֹ שְׁעַד פְּאֵן ל"ה דָּם מִגְּפָתוֹ מִשְׁקָה רַק בְּזָב וְשְׁאָר טָמֵאִין שְׁמִשְׁקִין טָמֵאִין מִטָּמֵאִין שְׁלֵא לְרַצּוֹן אָבֵל בְּטְהוֹר ל"ה דָּם מִגְּפָתָה מִשְׁקָה.

אָבֵל הַיּוֹמֵר נִרְאָה בְּזֶה דָגָם בְּזָב וְכִיּוֹצֵא ל"ה דָם מִגִּפְתָּה מִשְׁקָה מֵה"ת דְּהֵכִי אֵימָא בְּחֻלְיִין פ"ז תַּנּוּ הֵתָם כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הַמַּת טְהוֹר כו' מֵאֵי קֵלִין מֵאֵי חֲמוּרִין כו' זָב דְּלֵא בְּדִילָיָה אֵינְשֵׁי מִינְיָה גְזָרֵי בֵּיה רַבְּנָן מֵת דְּבָדִילֵי אֵינְשֵׁי מִינְיָה לֹא גְזָרוּ בֵּיה רַבְּנָן וַיַּעֲזִיבוּ בְּתוֹסְפוֹת שָׁם לָמָּה לֹא נִטְמָא מִשְׁקָה הַמַּת בְּגִיעֵה וְחִירְצוּ דְאַיְיָרֵי שְׂיִצְאוּ ע"י שְׂפוֹפֶרֶת וְהִנֵּה מִסְתִּימוֹת דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ם שְׂפֶתְב סָתָם בַּפ"ז מֵה' ט"מ כֹּל מִשְׁקָה הַמַּת טְהוֹרִין וְלֹא פְתַב דְאַיְיָרֵי שְׂלֵא נִגְעוּ בֵּיה מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְלֵא ס"ל כִּהְתוֹסְפֶת אַךְ בְּאַמַּת ל"ק דל"ה מִשְׁקָה כִּינּוּ דְלֵא חָשַׁב עָלָיו וְכֵאֵן דְאַיְיָרֵי שְׂלֵא ע"י שְׂפוֹפֶרֶת אֶלְמָא דל"ה מִשְׁקָה רַק מְדַרְבְּנָן וַצ"ע עוֹד לְבַרְר הַדְּבָר בְּלִשׁוֹנוֹת הֶרֶמְב"ם.

וּבְזֶה מְיַנְשְׁבִים דְּבָרֵי הַתוֹסְפוֹת הַנ"ל דְּהִנֵּה אֵימָא בְּתוֹסְפֶתָא דְשִׁבְת פ' הַגּוֹרֵר מְיַנּוּ לְדָם נִדָּה שֶׁהוּא מִשְׁקָה שְׂנֵאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתַּח כ' לְנִדָּה וְהִבִּיאָה הַתוֹסְפוֹת בְּנִדָּה דָף י"ט ע"ב יעו"ש וע"כ נִתְרַבֵּה דְהִנֵּה מִשְׁקָה אַךְ בְּמְקוֹר וְכֵן מִשְׁמַע מְרִיבֵי הַקְרָא וּלפ"ז עוֹלִים שְׁפִיר דְּבָרֵי הַתוֹסְפוֹת דְּעַד פֶּאן לֹא פְתַבוּ הַתוֹסְפוֹת דְנִטְמָא בְּגִיעֵת הַמַּת רַק הֵכָא דְאַיְיָרִין בְּדָם הַנִּדָּה דְהִנֵּה מִשְׁקָה אָבֵל כֹּל דָם הַמַּת בְּפָחוֹת מְרִבִיעֵת דל"ה מִשְׁקָה לֹא נִטְמָא בְּגִיעֵת הַמַּת וְלֹא הִנֵּה מִשְׁקָה מֵת טְמֵא חוּץ מְרִבִיעֵת דָם שְׂטוּמָאָתוֹ חוֹשְׁבוּ וּמִינְשְׁבֵי שְׁפִיר קוֹנְשֵׁי הַתוֹסְפוֹת וְדו"ק.

הַלְכוֹת פֶּרָה אֲדוֹנָמָה פ"ד מֵהַל' פֶּרָה הַל"ג שְׁחֻטָּה ע"מ לְאַכּוֹל מִבְּשָׂרָה אוֹ לְשִׁתּוֹת מִדָּמָה כְּשָׂרָה לִפְיָ שְׂלֵא נֵאָמַר בֵּה רֵיחַ נִיחּוּחַ. וְכ"ה בִּפְיָ הַמְשַׁנָּה פ"ד מִפֶּרָה נֵאָשֵׁר חֵיב שְׂנִירְשִׁיר אוֹתָהּ אִם חָשַׁב לְאַכּוֹל מִמֶּנָּה נֵאָפְל' אֲצֵל חֲכָמִים לִפְיָ שְׂלֵא בָּאָה לְרֵיחַ נִיחּוּחַ וְעֵי' בְּתוּי"ט וְלִכְאוּרָא תְמוּהִים דְּבָרֵיו דְּבִשְׂאָר זְבָחִים הַבָּאִים לְרֵיחַ נִיחּוּחַ הָיוּ פְסוּלִים בְּמַחְשָׁבָה כְּזוֹ וְהָלֵא קִי"ל כְּחֲכָמִים דְּפִלִּיגֵי עַל ר' אֱלִיעֶזֶר זְבָחִים פ"ג וְאִם חִיֶּשֶׁב לְאַכּוֹל דְּבָר שְׂדֵרְכּוֹ לְהַקְטִיר אֵינּוּ פּוֹסֵל וְכֵן פֶּסֶק הֶרֶמְב"ם בִּפְיָ ד' מֵהַל' פֶּה"מ וְעֵי' בַר"ש וְבָרָא"ש פְתַבוּ לְפָרֵשׁ כֵּן הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהוּי דְּבָר שְׂאִין דְּרָכּוֹ לְאַכּוֹל וְאִם חִיֶּשֶׁב לְהַזוֹת מִדָּמָה לְמַחֵר גַּם בְּפֶרָה פְסוּל לְרַבְּנָן וּבְמַחְשָׁב לְאַכּוֹל מִבְּשָׂרָה כְּשֵׁר גַּם בְּכָל הַקְרָבָנוֹת כְּדָתָנּוּ זְבָחִים ל"ה חִיֶּשֶׁב לְאַכּוֹל דְּבָר שְׂאִין דְּרָכּוֹ לְאַכּוֹל וְעֵי' בַּמַּל"מ שְׁהַעִיר בְּזֶה וְנִשְׂאָר בַּצ"ע.

גַּם צָרִיךְ לְבָאָר אִם שְׂיִיךְ פִּיגוּל בְּפֶרָה מִדְּקַרְיָ רַחֲמָנָא חֲטָאת גַּם בְּמִשְׁנָה לֹא הַזְנוּכָר רַק אִם חִיֶּשֶׁב שְׂלֵא לְשִׁמָּה בְּשַׁחֲטָה וְהַזָּאָה וּמַחְשַׁבֶת פִּיגוּל לֹא מְצִינּוּ. וְהִנֵּה אִם חִיֶּשֶׁב לְהַזוֹת מִדָּמָה לְמַחֵר דְּפִשִׁיטָא לְהוּ לְהַר"ש וְהָרָא"ש דְּפִסוּלָה צ"ע וְעֵי' בְּמִנְחֹת ה' אֵין מַחְשָׁבָה מוֹעֵלֶת אֶלָּא כו' בְּדָבָר הָרְאוּי לְעַבּוּדָה וּבְמִקּוֹם הָרְאוּי לְעַבּוּדָה כו' בְּדָבָר הָרְאוּי לְעַבּוּדָה לְאַפּוֹקֵי מִנְחַת הָעֹנָמָר וְעֵי' בְּתוֹס' שָׁם דְּפִירְשׁוּ מִשּׁוּם דְּחִידוּשׁ הוּא דְאַפְל' לְגִבּוֹת אֲסוּר לְהַקְרִיב חֲדָשׁ קוֹדֶם לְעוֹנָמָר.

וּלפ"ז ה"נ בְּמִקּוֹם הָרְאוּי לְעַבּוּדָה בְּנִדָּאֵי ל"ה גַּם גְּבִי פֶּרָה דְּחִידוּשׁ הוּא שְׂנַעֲשֵׂתָה בְּחוּץ וְהוּא מְקוֹם שְׂאִינּוּ רְאוּי לְעַבּוּדָה. אַךְ לַפ"ז גַּם שְׂלֵא לְשִׁמָּה מִהָרְאוּי שְׂלֵא תִפְסוּל בֵּה וְלֹא יִהְיֶה מִהֲנֵי גַם מֵה דְקַרְיָ רַחֲמָנָא חֲטָאת וְע"ש בְּתוֹס' דְּמִשְׁמַע דָּאִם הָיִינוּ מְפָרְשִׁים דְּבָר שְׂאִינּוּ רְאוּי לְעַבּוּדָה מֵה שְׂבָאָה מִן הַשְּׁעוּרִים כְּדָפְל' רַש"י גַּם מִנְחַת קִנְאוֹת לֹא הִנֵּה פּוֹסֵל בֵּה שְׂלֵא לְשִׁמָּה אַע"ג דְּחֲטָאת קַרְיָ רַחֲמָנָא.

וּבְאַמַּת הָלֵא גְבִי פֶּרָה מְפוֹרֵשׁ בְּמִשְׁנָה דְּמִהֲנִיא בֵּה מַחְשַׁבֶת שְׂלֵא לְשִׁמּוֹ וְיִהְיֶה רְאִיָּה מְזֶה לְפִירְש"י וְהֶרֶמְב"ם דְּהַחִידוּשׁ הוּא מִשּׁוּם דְּהָעוֹנָמָר בָּאָה מִן הַשְּׁעוּרִים וּמִנְחַת קִנְאוֹת שְׂאִינּוּ

דקריה רחמנא חטאת ועי' בתוס' שם שהסכימו ג"כ בסוף לפרש"י, ועי' בראב"ד פי"ד מהל' מעה"ק שכ' פהתוס' דהחידוש הוא משום דהותר איסור דחידוש והוכיח מהא דמנחת קנאות דפסל בה מחשבה וצ"ע מההיא דפ"ה (ועי' ברמב"ם שם פי"ד דלא הנפיר גבי מנחת העומר רק דשלא לשמה אינו מעכב בה אבל באמת נראה דה"ה מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו כמו שכ' בהל' ב' גבי מי שאינו ראוי לעבודה וכו"ה גם בהל' ג' שכ' וכן המחשב במנחת קנאות והלבונה עליה כו' ובזה מבואר בכ"י דגם שארי מחשבות לא פסלו בה וכו"ה בתוספתא מנחות עיי"ש פ"ה) לזאת אין מקום לאמר דלא יהיה מחשבה פוסל בפ"ה מטעם דלא הוי מקום הראוי לעבודה כיון דחטאת קרי' רחמנא והוי כמו מנחת קנאות לפירש"י והרמב"ם וכמו דמפורש לענין מחשבת שלא לשמה דפוסל בפ"ה.

אף מטעם אחר נראה דאין מחשבת פיגול בפ"ה דאמרי' בזבחים מ"ד ע"ב פיגול בדבר הנעשה בחוץ פיגול בדבר הנעשה בפנים לא פיגול כו' אריב"ל מאי קרא פאשר יורם משור זבח השלמים וכי מה למדנו משור זבח השלמים אלא מה שור זבח השלמים עד שיהיו מעשיו ומחשבותיו על מזבח החיצון אף פר כהן משיח עד שיהיו מחשבותיו ומעשיו על מזבח החיצון ונראה פשוט כמו דילפינן משלמים דל"ה פיגול במעשיו ומחשבותיו על מזבח הפנימי מכש"כ דל"ה פיגול בדבר שמעשיו ומחשבותיו חוץ לעזרה ואף שכ' התוס' שם דכמו דמודה ר"ש דפסול מחשבת פיגול בפ"ה ושעירים הנשרפים כן לרבנן בפ"ה בדבר הנעשה בפנים מ"מ ה"כ גבי פ"ה י"ל דגם פסול לא הוי ועי' בתוס' זבחים י"ד מודה ר"ש לפסול מק"ו מה שלא לשמה כו' והקשו מה שלא לשמה דפוסל בד' עבודות ות"י דילפינן משנינו בעלים דהוי כמו חוץ לזמנו דאינו פוסל אלא בזריקה ולפ"ז בפ"ה אם נלמוד בק"ו משלא לשמה יהיה ג"כ קושית התוס' ומשינוי בעלים לא נוכל למילף דלא שייך בה שינוי בעלים.

גם אין סברא למילף מחשבת פ"ה משאר מחשבת קדשים דיש לאו על המחשבה שאינה נכונה עי' בזבחים כ"ח וברמב"ם פי"ח מהל' פה"מ. ולכאורא יש להוכיח דמחשבת חוץ לזמנו פוסלת בפ"ה מהאי סוגיא דזבחים י"ד שהזכרנו למעלה דהאיך גליף חוץ לזמנו משלא לשמה מה שלא לשמה שכן פוסל בפ"ה אבל באמת אין זה ראיה דהנה מחשבת חוץ למקומו י"ל בנדאי לא שייך בפ"ה אף דיש לה מקום קבוע במערכתה נגד פתח ההיכל מ"מ אין יציאה פוסל בה כדאי' בתוספתא דפ"ה והביאה הראב"ד בהשגות פ"ד דפ"ה וכן משמע להדאי ברמב"ם.

ולפ"ז יקשה על מאי דקאמר הגמ' שם חוץ למקומו מנ"ל וכ"ת משלא לשמו מה שלא לשמו דפוסל בבמה שלא לשמה במאי בפסח ופסח ופסח לא קרבו בבמה ואפתי לפרוץ מה שלא לשמו דפוסל בפ"ה וחיץ למקומו אינו פוסל אע"כ דליכא למיפרוץ מפ"ה דאינה קדשי מזבח ולא שייך לא לעשות פרקא ולא יוכיח מזה (וגוף הפסול דשלא לזמנו אינו שייך בפ"ה אינו מפורש בהדאי והנה בבש"ה מציינו בהדאי בספרי ובתוספתא דאינו פוסל בה לינה וה"ה בשאר הדם.

אף בהזייתה אינו מפורש רק מלשון הרמב"ם שכ' לינה אינה פוסלת בפ"ה ואם שחטה היום והנה דמה פהלקתה ונשרפה אפי' אחר כמה ימים כו' משמע דהזאה בעינן ביום ששחטה).

ולפ"ז צ"ע על המחשבה הזאת לאכול מבשרה מה פסול יש בה אם חוץ לזמנו הלא אין זמן כלל לבשר הפרה כמבואר למעלה גם אין מקום כלל לפסול בה יציאה ולא שינוי בה מחשבת מקום לא על אכילה ולא על שריפה.

וצ"ע על הר"ש וקרא"ש למה נחתו לטעמא דהוי מחשבה על דבר שאין דרכו לאכול. לכן נראה בזה שיטת הרמב"ם ע"פ מה שכתב בסוף פ"ד מהל' מעה"ק וצריף שתהיה מחשבתו בפשע שחיטה כו' ושיקטירו לאישים ושהקטרתו לריח בלבד ושיהיה ריח זה נחת רוח כו' ואם שחט סתם כשר כמו שביארנו משמע מלשונו דאם שחטו שלא לשם ריח נוחת אינו מרצה וכן פתב הל"מ שם.

ולפ"ז בפרה ששחטה לאכול מבשרה ולשתות מדמם הלא הוי כמי ששחטה שלא לאישים ושלא לריח נוחת אשר לפי הג"ל בכל הקרבנות לא היה מרצה, אבל בפרה כשרה ומרצה לפי שלא נאמר בה ריח נוחת.

ומינושב מה דלכאורא יפלא מה שיאטיה דריח נוחת לפסול מחשבה הלא לא מצינו זאת בשום מקום אבל לפי הג"ל מדוקדק בלשונו יפה. אף לכאורא דברי הל"מ תמוהים כמו שתמה המל"מ שם וגם הל"מ בעצמו כתב שפשטות דברי הרמב"ם בפ"ג משמע שאין מחשבה אחרת מעכבת.

ואפילו דאינו דומה שריפת פרה להקטרת אימורין שאינם מעכבין והכא עיקר מצות פרה שריפתה וה"ז דומה ולהקטרת הקומץ ואף שגם בהקטרת הקומץ אמרו לאכול דבר שדרכו להקטיר כשר י"ל דהתם לא כתיב גבי קומץ והכא כתיב גבי שחיטה.

אבל הדברים אלה יש סיוע למה שמשמע מדבריו ספ"ד מהל' מעה"ק ובא זה ולימד ע"ז. שם הל' י"א י"ב שרפה חוץ ממערכה ששחטה כו' פקע מעורה ומבשרה ומשערה כזית יחזיר ואם לא החזיר פסולה.

פקע חוץ ממערכתה מרבה עליו ושורפו במקומו כו' והנה בתוספתא איתא פקע חוץ מגיתה יחזיר ואם לא החזיר פסולה חוץ למערכתה מרבה עליו עצים ושורפו במקומו. ופשטות התוס' מורה כפי מש"כ הרמב"ד בחוץ לגיתה אם לא החזיר פסולה וחוץ למערכתה יכול לשרוף במקומו.

אבל שיטת הרמב"ם אינו מוכן שהלא לפי שהוא לפנינו אינו מחלק כלל בין גיתה למערכתה מה זה שחילק וכתב מתחילה פקע יחזיר ואם חוץ למערכתה שורפו במקומו ותמוה על הכ"מ שלא ביאר דבריו וע"כ צ"ל דהוא מפרש הפונה יחזיר היינו שצריף לשורפו.

וחוץ לגיתה היינו ממקום שריפתה ותנא נהדר מפרש דאינו צריף דוקא להחזירו אבל בתוספתא לענין יציאת הדם ראב"י אומר חוץ לגיתה פסולה חוץ למערכתה יחזיר כו' משמע בהדיא כהרמב"ד ולפנינו ברמב"ם אי' הוציא את הדם חוץ למערכתה והנה פסולה משמע דפסק כראב"י דדוקא היזיתו פסולה אבל אם החזיר הדם כשר.

וצ"ע אמאי לא הביא הא דחוץ לגיתה פסולה ועי' בכ"מ ועי' לעיל בפ"ב שם מקום שריפתה היה תחתיו חלל מפני קבר התהום לזאת הנה נראה דאם הוציא חוץ לגיתה פסולה מפני

מעלה שחששו במעשיה מפני קבר התהום אבל לפ"ז מאי מהני חזרה ואולי בפקיעין לא חששו רק בדם וכ"ז צ"ע לעת הפנאי.

פ"ו מפרה הל' ח' נתן את החבית במים ודחק את החבית בידי או ברגליו או בעלי ירקות כדי שיעברו המים לחבית הרי אלו פסולין כו' זה הכלל דבר שהיא מקבל טומאה אם סייע בו המים כדי שימלאו הכלי המים פסולין כו' והוא מהמשנה פ"ו דפרה נתן ידו או רגלו כו' ועי' בנזבחים כ"ה ע"ב תנן התם נתן כו' ארחב"א אר"י זאת אומרת אור פלי ככלי דמי (עי' פירש"י דאי לאו ככלי דמי הו"ל פנותו ידו בצניור משוה מן הקלוח עשר אמות) א"ל ודלמא בשותת א"ל כו' כדי שיעברו מים לחבית תנן כו' ולכאורא להרמב"ם דס"ל דכל שסייע בדבר המקבל טומאה אף רק שיגבהו המים ויעלו לחבית פסול ע"י דבר המקבל טומאה האידך יפרש הוכחת הגמ' דאור פלי ככלי דמי.

לזאת נראה דהרמב"ם לא יפרש הגמ' כפירש"י והוכחת הגמ' אינה מהא דפסול פשנתו ידו או רגלו רק ההוכחה היא כמו דאמר לעיל לענין דם מהפר יקבלנו אור שאין סופו לנוח כו' אור שסופו לנוח מאי כו' שא"א למזרק בלא זינוק וגם פאן הוי ההוכחה פינו דתנן במתני' דאם סייע שיירדו המים לכלי ע"י דבר המקבל טומאה פסול.

זאת אומרת דאור פלי ככלי דמי דאם לאו ככלי דמי הלא פינו דעוברין המים לכלי דרף אור פלי חרס הלא הולכין ע"י דבר המקבל טומאה ואף בכל מילוי או שאם נתן עלי אגוזים ג"כ פסול.

וע"ז קאמר דלמא בשותת כו' כדי שיעברו המים לחבית תנן ומשמע בהדיא דלא בשותת איירי רק בהולכים דרף אור הפלי. ופשטות הגמ' מורה ג"כ כפי' זה דלפירש"י קשה דאף אם אור פלי לאו ככלי דמי לא הוי המשכה הא דיורד דרף אור פלי ולא שמענו מעולם המשכה פזו דרף אור.

ועי' בת' הרא"ש פלל ס"ו דהביא באמת ראי' מזה דהמשכה הוי אפי' דרף אור אבל לפי פירוש הרמב"ם אין ראיה פלל מזה אדרבא יש להוכיח איפכא, גם לפי פירש"י צריף לחלק בין המשכה זו להמשכת שאובין דל"מ בנדאי המשכה דרף אור ועי' ברמב"ם הל' מקנאות פ"ט לשיטת הרמב"ם דפסול דבר המקבל טומאה אינו רק לענין דבר דבעי מים חיים אבל לא למקנה ומשמע דהא דסייע להגביה המים ג"כ אינו פסול רק לענין פרה משום דבעי מילוי ככלי אבל גבי טבילת זב דלא בעי רק מים חיים אינם נפסלין רק אם הולכין דרף דבר המקבל טומאה יע"ש.

הלכות מטמאי משכב ומושב מס' עירובין כ"ז ע"א תוד"ה פל שהזב כו' מספקא ליה לר"י כו' דעליונו של זב כו' אי הוי דומיא דמשכב ומושב שאינו נוהג אלא בדבר הראוי לקח או לא. פונת התוס' להסתפק אי דומיא דמשכב שאינו מטמא אלא בראוי למשכב כן בעליונו ש"ז נוקא בראוי להיות עליונו של זב אבל בנדאי עליונו של זב מטמא אף אוכלין ומשקין ומדף כמו דאי' בהדיא במשנה ב' פ"ה דנזבים אוכלין ומשקין ומדף מלמעלה מטמא כו' אוכלין ומשקין ומדף מלמטה טהורין יעוי"ש וכ"ה בתוספתא ריש פ"ה דנזבים החמירה תורה באוכלין ומשקין מלמעלה מאוכלין ומשקין ומדף של מטה.

וכ"ה בתו"כ וכל פלי עץ ישטף מה בא זה ללמדנו כו' אלא אלו אוכלין ומשקין וכלים שע"ג הגב כו' מלמד שהיה עושה ע"ג מדף יעו"ש ויעו"ש בר"מ ובר"ש פ"ד דזב"מ מ"ו. ועי' בר"ש פ"ה ריש מ"ב שכתב בהדיא להסתפק פנ"ל אבל מסתימת לשון הרמב"ם משמע דעליונו ש"ז נוהג בכל דבר ויעו"ש בהשגת הרמב"ד פ"ו מהל' מטמא מו"מ שדעתו דעליונו ש"ז מטמא פלי שטף.

ולכאורא דבריו סותרים לגמ' מפני שנתנה ל"ב מה עליונו ש"ז אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין וכ"ה בפ"ד מ"ו דזב"מ (וכבר העיר בזה הכ"מ בשם הר"י קורקס ומ"ש הכ"מ בראש דבריו דכיון דס"ל להרמב"ד דעליונו ש"ז הוא מה"ת הנה הוא ראשון לטומאה דמטמא פלי שטף לא אבין דבריו דהלא אדרבא קיי"ל דאין ראשון מטמא כלים וצ"ע) ובפ"ו דעדיפות יעו"ש והנראה בזה דלכאורא עוד יש לדקדק על הרמב"ד דנקט פאן פון בהל' ה' פבר פתבנו למעלה שעליונו ש"ז מטמא פלי שטף במגע מ"ש פלי שטף דנקט הלא היה לכתוב סתמא את הכלים וגם פלי חרס בכלל דמ"ש.

לזאת נראה דלהרמב"ם והרמב"ד היה קשה להו קושית התוס' בנדה ל"ב דאם ילפינו עליונו של זב מקרא דהנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא עד הערב דהלא קרא איירי בכלים דבני טבילה ניהו והלא עליונו של זב אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין לזאת ס"ל להרמב"ם דבאמת לא ילפינו עליונו של זב רק כמו דאמרין בתו"כ מוכל פלי עץ ישטף במים דהיינו עליונו ש"ז וס"ל דל"ה אלא אסמכתא, אבל הרמב"ד ס"ל כפשוטו הגמ' דמכל אשר יהיה תחתיו נפקא ממילא ע"כ מטמא פלי שטף אבל אין זה אלא בשעה שהוא עוד עליונו של זב דהיינו שהוא מחובר לטומאה אבל אם פירש גם הרמב"ד מודה דאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין והוי דינו בעת שהוא מחובר לטומאה כמו אדם הנוגע בזב שבשעת מגעו מטמא פלי שטף במגע ואינו מטמא אדם וכ"ח.

וי"ל דהיה הכרח להרמב"ד לחדש דין זה ממשנה מפני שכתב לפי גי' דידן בפ"ה דזב"מ האוכלין והמשקין ומשפכות ומושבות ומדף למעלה מטמאים שנים ופוסל אחד ר"י מטמא אחד כו' והוא תמוה דהלא כלל פניל בראש הפרק כל שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו מטמא שנים כו' והאיך הכלים שהם למעלה מן הזב מטמאים שנים אע"כ שעליונו של זב ג"כ מטמא בגדים (דהיינו פלי שטף) בשעת מגעו, ומשו"ה מטמא שנים בשעת מגעו ודיוקא דמתני' ריש אהללות ג"כ מסייעא להרמב"ד דהכי תנן אדם ובגדים מטמאין בזב חומר באדם שאדם הנוגע בזב מטמא בגדים ואין בגדים הנוגעים בזב מטמאין בגדים הרי דדוקא בטומאת מגע אבל בטומאת עליונו של זב כל מה שהוא למעלה מן הזב מטמאין בגדים בשעת מגעו אבל הרמב"ם לא גריס בפ"ה דזב"מ מטמאים שנים וכן משמע מדבריו הל' ו' הא למדת שכל מה שיהיה למעלה מן הזב כו' הרי הוא ראשון לטומאה כו' ועי' בתוי"ט פ"ה שם.

הלכות אבות הטומאה פ"ג מהל' אבות הטומאה הל' ג' פרה אדומה ושעירין נבלת עוף הטהור כו' ואם חישב עליה לאכילה ה"ז מטמאה טומאת אוכלין כו' וא"צ הכשר פרה אדומה ושעירין הנשרפין אינן פן אע"פ שמשמאין העוסק בהן אם חישב עליהן לאכילה צריכין שתגע בהם טומאה כו', וכ' ע"ז הרמב"ד דחיי ראשי פאשר עינית בהאי סוגיא לא מצאתי כדבריו כו' כו' עד והאי פירושא ליכא פלוגתא בין פרה ופרים לנבלת עוף טהור

ועי' בכ"מ מש"כ בזה לפרש מ"ש בגמ' צריכין הכשר טומאה ממק"א והוא דחוק מאד בלשון הגמ' לפרש צריכין הכשר טומאה ממק"א דקאי ארי"ש דלא הוי טומאה חמורה לענין דלא בעי הכשר רק אם מטמאים בנגיעה בלא עסק ואין לשון ממקום אחר משמט כדבריו.

ומה שיהביא מדברי הרמב"ם בסוף גבי'ם לא משמע שם פלוג פניצא כדבריו ע"ש. גם לא תירץ הכ"מ פלוג על עיקר קושית הראב"ד למה חילק בין נבלת עוף הטהור לפרים ושעירים הנשרפים ובגמ' משמע דדינם שונה, וגם לפמ"ש הכ"מ שצריך שיהיה מטמא הנוגעים בו בלא התעסקות וכלא גם נבלת עוף טהור אינו מטמא במגע בלא אכילה וצ"ע שלא סיגם הכ"מ לתרץ מה שהתחיל והנראה בזה דהרמב"ם יפרש מ"ש בגמ' צריכין הכשר טומאה ממק"א דקאי על רבנן דר"מ בדין פרה ופרים דהגמ' הקשה אי אית להו דרי"ש היינו דשייך גם בפרה ופרים ואית בהו סברת רי"ש אפי' שעיר נמי.

ואי לית להו היינו דלית בהו סברת רי"ש משום דאינם מטמאין רק העוסקים וא"צ שיהיו ראויים לאוכל כמו נבלה ונבלת עוף טהור (ואף שמת ג"כ איקרי סופו לטמא ט"ח אף שאינו אוכל מ"מ העור וכ"ד שאינו עיקר גופו אינם מטמאין) אפי' פרה ופרים נמי וע"ז קאמר צריכין הכשר טומאה ממק"א והיינו כפי' הראב"ד (רק דהראב"ד סבירא ליה שזה דלא פרי"ש והרמב"ם ס"ל דאף בפרים ושעירים הנשרפים מודה דלא הוי סופו לטמא ט"ח פלל) דמ"ש רבנן דמטמאין טומאת אוכלין היינו אם קבלו טומאה ממק"א וקמ"ל דלא כר"ש דבעי אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים וכיון דבעי הכשר מים ושרץ לא מטמאו פשהם חיים כמו שארי אוכלין והא דמשמע בגמ' דנבלת עוף טהור ל"ה סופו לטמא ט"ח רק לר"מ יעו"ש.

ג"ל דלק"מ להרמב"ם דהא דבעי מרחב"א נבלת עוף טהור לר"מ מהו שישמא בכזית. הא דנקט לר"מ הוא משום דכזית לרבנן בודאי לא מטמו ט"א רק בכביצה ולר"מ דלא בעי בשעיר המשתלח ראוי לקבל טומאה משו"ה בעי בנבלת עוף טהור בכזית וה"ה דמצי למיבעי בשעירי ובפרים הנשרפים ואפ"ל דהתם הוי כמו דנקט בפומיה.

ומה דאי בגמ' בנוסחי דילן והא קתני רישא צריכה מחשבה וא"צ הכשר ומאן שמעת ליה האי סברא ר"מ ומדרישא כו' פבר כ' בש"מ דבכל ס"י ליתא להאי גירסא וכ"ה בד"ס וכן הי' גי' תוס' ורש"י והר"ש וכ"ה בתוס' ב"ק ע"ז ד"ה פרה כו' ומסולק קושית הגרע"א שם, וכן מה דאיתא בספרים דילן רישא וסיפא ר"מ כו' אין רישא וסיפא ר"מ כו' בס"י ליתא רק הכי גרסי מדרישא ר"מ סיפא נמי ר"מ מידי אריא סיפא ר"מ ורישא רבנן וכ"ה בד"ס והא דא"ל רב המנונא לר"ז לא תיתב אפרעיכו' נבלת עוף טהור לר"מ מונין לה ראשון ושני או אין מונין ראשון ושני א"ל כל היכא דמטמא אדם במגע מונין בו וכל היכא דאינו מטמא כו' אמאי קא בעי דוקא לר"מ.

מזה משמע לכאורה פהראב"ד אף באמת גם לדידיה קשה דאפתי איכא דתנא דבי ר"י דהזכיר בהדיא נבלת עוף טהור ולמה נקט לר"מ שלא הזכיר כדבריו פלל נבלת עוף טהור והנה בפירושא דהאי מונין בו ראשון ושני לא הזכיר רש"י ע"ז פלוג ויש לפרש אם מונין בו ראשון ושני כמו איבעי' דרשב"ל צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני כו'

ע"י בְּחֻלִּין ל"ו וּבִשְׁאָרֵי דְוִכְתֵּי וְאִף דְּהִתְמַם בְּחֻלִּין אֵינְרֵי בְּקִדְּשׁ וְהִכָּא ל"ד קִדְּשׁ מ"מ יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּנ"ל.

וְנִרְאֶה דִּיהִיָּה תְּלוּי בְּמַחְלֻקְתָּ רַמְבַּ"ם וְרַש"י דְּהִנֵּה עוֹד אֵיבְעֵי לִיה לר"ז שֶׁם הָא דְתַנּוּ חִבּוּרֵי אוֹכְלִין ע"י מְשַׁקִּין חִיבּוּר לְטוּמְאָה קִלְה וְאֵינוּ חִבּוּר לְטוּמְאָה חִמּוּרָה מוּנִין בּו רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְהִנֵּה הֶרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כְּגוֹן שְׁנֵי אוֹכְלִין שְׁחִיבּוּרָם ע"י מְשַׁקִּין וְנִטְמָא אֶחָד מֵהֶם שְׁנֵי בּו טוּמְאָה אִם הַשְּׁנֵי ע"י חִבּוּרָם הֵנִי ג"כ רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁהוּא נֶעְשֶׂה שְׁנֵי ע"י פִּי"א מֵהַל' אַבּוֹת הַטוּמְאָה וּבְהִשְׁגַּת הֶרַמְבַּ"ם.

אָבֵל לְרַש"י דְּמְפָרֵשׁ דְּהֵאֵיבְעֵי הִי אִם שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵית גְּבִילָה שְׁחִיבּוּרָם ע"י מְשַׁקִּין הָא דְמִטְמָאִין טוּמְאָה קִלְה אִם מוּנִין בּו רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וּלְפִירוּשׁוֹ ע"כ א"א לְפָרֵשׁ פְּהֶרַמְבַּ"ם דְּאִם הִמָּה מִטְמָאִין ע"כ נֶעְשֶׂה רֵאשׁוֹן דְּמֵאִיזָה צַד יַעֲשׂוּ שְׁנֵי אַע"כ דְּהֵאֵיבְעֵי הִיא כְּמוּ בְּצָרִיד שֶׁל מְנַחֲוֹת אִם מוּנִין בְּהֶם רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּלָל.

וּלפ"ז גַּם בְּאֵיבְעֵי רֵאשׁוֹנָה י"ל דְּלְרַש"י הִיָּה הֵאֵיבְעֵי אִם מוּנִין בּו רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי כְּלָל וְלְשֵׁנִי הַפְּרוּשִׁים הַנ"ל י"ל דְּלֹא קָא מֵיבְעֵי לִיה רַק לר"מ לְפִירַש"י הִנֵּה הֵאֵיבְעֵי כְּמוּ גַבֵּי צָרִיד שֶׁל מְנַחֲוֹת דְּלֹא הִנֵּה אֶחָד מְוֹכָשֶׁר אִם הִנֵּה רֵאשׁוֹן כְּמוּ כֵן לר"מ אִף דַּס"ל דַּס"ח מְשֻׁנֵּי שְׁאֵינוּ אֶחָד כְּאֶחָד אִם מְהַנִּי לְמַמְנֵי בִּיה רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי אָבֵל לְרַבְּנָן דְּבַעֲי' שְׁיִהְי' כְּפִיזָה פְּשׁוּט דְּמְהַנִּי בִּיה לְמַמְנֵי רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי וְאִף לְהֶרַמְבַּ"ם דְּהֵאֵיבְעֵי הוּא אִם עוֹשֶׂה רֵאשׁוֹן אוֹ שְׁנֵי ג"כ י"ל דְּלֹא מֵיבְעֵי לִיה רַק לר"מ דְּחִמִּיר לִיה לַעֲשׂוֹת שְׁאֵינוּ אֶחָד כְּאֶחָד אִם חִמִּיר לִיה ג"כ לַעֲשׂוֹת רֵאשׁוֹן כְּמוּ ט"ח עֲצָמָה וּפְשִׁיט לִיה דְּאֵינוּ עוֹשֶׂה אֶלָּא שְׁנֵי וּכ"ה בְּרַמְבַּ"ם פ"ג מֵהַל' אַה"ט דְּאֵינוּ עוֹשֶׂה אֶלָּא שְׁנֵי דְּהוּא עֲצָמוּ הִנֵּה רֵאשׁוֹן לְטוּמְאָה.

הָא דְכָתַב הֶרַמְבַּ"ם דְּכַוִּיַּת גְּבִילָה צְרִיכָה מִחֲשֻׁבָּה לְהַצְטָרֵף לְטַמָּא ט"א וְכֵן מ"ש הַתּוֹס' גַּבֵּי אַבְמָה"ח שֶׁהַבְּשָׂר בְּשַׁעַת חִבּוּרָן מְטַמָּא ט"א מִשׁוּם ט"ח וּמְצַטְרֵף לְכַבִּיזָה הֵינֵינוּ מִשׁוּם דְּכָל שְׁטוּמְאָתוֹ וְשִׁיעוּרָן אֵינוּ שְׁנֵי אֵינוּ מְצַטְרֵף אִפִּי' אִם חִמּוּר מְמַנּוּ כְּמוּ שֶׁמְפֹרָשׁ בְּמַעֲלָה י"ז וּבְרַמְבַּ"ם פ"ד מֵהַל' ט"א לְזֹאת הַהֶכְרַח לְאִמֵּר דְּמִטְמָא ט"א מִשׁוּ"ה מְצַטְרֵף לְפִי הַמְּבֹאָר בְּחֻלִּין קנ"ט דְּאִם לָאו בַּה"ס הִיָּה גְטַמָּא הַמְטַמָּא ט"ח מְבָשֶׁר וְעֲצָם שְׁעָמו צ"ע א"כ יֵהִי גְטַמָּאִים פְּרִים וְשִׁיעוּרִים הַנְּשָׂרְפִים וּבְנֻבְחִים ק"ו מְפֹרָשׁ דְּפִסּוּל טוּמְאָה פּוֹסֵל בְּפְרִים וְשִׁיעוּרִים הַנְּשָׂרְפִים וּצ"ל דְּלֹא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה עַל טוּמְאָת עֲצָמוּ וְלֹא עַל טוּמְאָה מֵהַפּוֹסְקִים וְע"י בְּתוֹס' ד"ה מְחַנּוּסֵר יְצִיאָה כו' וּמָה שֶׁתִּירְצוּ שֶׁם אֵינוּ שִׁינִי עַל פְּרִים וְשִׁיעוּרִים וּפְרָה אֲדוּמָה שְׁמֵתִמָּאִים מ"מ, וְע"כ דְּעַל טוּמְאָת עֲצָמוּ לֹא קִפְדוּ, וְאִף שִׁישׁ בְּהֶם טוּמְאָת עֲצָמוּ אִם גְטַמָּאוּ בְּשָׂרָן גְפִסְלוּ וְע"י ב"ק ע"ז בְּתוֹס'.

שׁוּב רֵאִיתִי שֶׁהֶרַמְבַּ"ם פ"ח מֵהַל' אַבּוֹת הַטוּמְאָה הַל' ג' כְּתַב לְהַשִּׁיג עַל הֶרַמְבַּ"ם שֶׁכ' דְּפִיגּוּל וְנוֹתֵר מוּנִין בְּהֶם רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי מֵהָא דְאַמְרִינָן בְּנֻבְחִים פ' טְבוּל יוֹם פֶּל הִיכָא דְמִטְמָא אָדָם בְּמַגַּע מוּנִין בּו רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי כו' הֵרִי דְמְפָרֵשׁ הַגַּמ' כְּמוּ שֶׁכ' לְדַעַת רַש"י וּלְפַמ"ש הֶרַמְבַּ"ם לְטַעֲמָה אֲזִיל דְּכֻנַּת הַגַּמ' דְּכָל הִיכָא דְאֵינוּ מְטַמָּא אָדָם אֵינוּ עוֹשֶׂה רֵאשׁוֹן כְּנ"ל וְלַעֲנִין גּוּף הַשְּׁגַת הֶרַמְבַּ"ם וּפ' דְּבִרֵי הֶרַמְבַּ"ם פ"ח מֵהַל' אַה"ט ה"ג הַפֶּל כְּתַבְתִּי בְּמַק"א מ"ש עַל הֶרַמְבַּ"ם לְעִנֵּן פְּרִים וְשִׁיעוּרִים הַנְּשָׂרְפִים רֵאִיתִי בַח"צ ס' ק"ז שֶׁכ' ג"כ לְפָרֵשׁ צְרִיכִין הַכְּשֶׁר טוּמְאָה מִמַּק"א הֵינֵינוּ שְׁצָרִיכִין לְקַבֵּל טוּמְאָה ע"ש וּבְאַמַּת לֹא חִידְּשׁ הוּא בְּפִי הַגַּמ' שְׁגַם הֶרַמְבַּ"ם פ' כֵּן בְּדְבָרֵי רַבְּנָן כְּמוּ שֶׁהִבְאִיתִי לְמַעֲלָה.

נזיר נ' ע"א בעי מינן אבני כו' יש נצל לכהמה כו' ת"ש המקהו באור טמא בתמה טהור ואס"ד עד לכלב כו' אימת ממחי ליה בתר דאסרנוח בתמה פינו דאסרח הניא ליה עפר כו' והנה הך המקהו באור לגבי נבלת עוף טהור מתניא וכן העתיק הרמב"ם פ"ג מהל' אבות הטומאה ומדפשיט הגמ' מנבלת עוף טהור על הא דיש נצל לכהמה ש"מ דנבלת בהמה ונבלת עוף טהור כחזקא הוא, ולפ"ז יש לתמוה על הרמב"ם שפסק דנצל בהמה הוא ספק ונצל עוף טהור יעני' פ"א מהל' אה"ט ופ"ג ויעני' בכ"מ ומל"מ שהאריה בזה.

ונ"ל ליישב בפשטות דס"ל להרמב"ם דהמקה בתמה הוי קודם גימוח משלא בתמה ולפ"ז פינו דע"י אור ל"ה נצל והמקה בלא אור פינו דבעוף הו"ל עפרא בעלקא וטהור מפלל דבבהמה לא הו"ל עפרא בעלקא ומשו"ה סתם וכתב דבבהמה הו"ל ספק ובעוף לא הו"ל נצל פינו דאי אפשר אלא שלא עט עור והו"ל עפרא בעלקא ויעני' בתוס' פסחים כ"ד ע"ב לענין אוכל חלב חי שכתבו התוס' בד"ה פרט לאוכל חלב חי דהא דתניא הקפה את החלב ע"כ איירי ע"י אור דאי ע"י חמה הו"ל אוכל חלב חי משמע בהדיא דרק משום שלא כדרך אכילתן פטור אבל לא הנה עפרא בעלקא ויעני' בחולין ק"כ דג"כ על נבלת עוף טהור קאמר בתמה אסרוחי מסרח יעוי"ש.

פ"ו מהל' אבות הטומאה הל' ג' קציץ אבר ממנה אפי' הנה פמרדע ה"ז טהור שע"ז אינה מטמאה לאברים כו' מה דנה אינה מטמאה לאברים כו' פקולי אבות הטומאות דנו בה כו' נתפרקה ע"ז אע"פ שההדיוט יכול להחזירה ונהרי פל אבריה קיימים אינה מטמאה וכ' הכ"מ בפ"ק ר"ע כו' בעיא דלא אפשריטא ועי' במל"מ שתמה דהלא בפ"ב מהל' פלים פסק בטומאת ע"ז דחזרה לטומאה ישנה מספק אף דהוא בעיא דלא אפשריטא בע"ז נ"ג הרי דבטומאת ע"ז אף שהוא מד"ס מחמיר מספיקא.

עוד הקשה דהלא לא אצטריף הקישא לנדה רק בהדיוט יכול להחזירה או אף באינו יכול להחזירה אבל היא של פרקים, דאי גם בנשתברה אצטריף הקישא לנדה מנ"ל בשל פרקים דהלא בנדה אין יכול להחזירה כמ"ש התוס' שם פ"ג ע"ב.

והנה הקושיא הזאת לק"מ להרמב"ם לטעמיה שכתב בפ"ח מהל' אבות הטומאה דנדה וכינצא בה אינה מטמאה לאברים. היינו שאם הכניס אב הטומאה את ידו לאויר פלי חרס לא טמאהו מפני שאינה לאברים יעו"ש הרי לטעמיה אף האבר פשהוה מחובר אינו מטמא בנדה וכי"ב.

מכש"כ בשנפרקה אף בשל חוליות ונהדיוט יכול להחזירה דאינה מטמאה אף דלפ"ז הנה תמוה האיבעיא גם בהדיוט יכול להחזירה לרבנן דאקיש ע"ז לנדה ואינה מטמאה לאברים דמה מהני בהדיוט יכול להחזירה וע"כ דכ"ז אינו אלא לר"ע ויעני' במל"מ שכ' ליישב דברי הרמב"ם דלרבנן פליגי בזה רב חמא ואיכא דבעיא לה יעו"ש ולפי שיטת הרמב"ם לכאורה א"א לאמר כן.

גם בלא"ה דברי המל"מ דחוקים ומשמע פשטות הגמ' דאיכא דבעיא לה ג"כ לרב חמא הוא והנה משמע בפ"ח מהל' אה"ט דהא דאינו מטמא אם הכניס ידו דהיינו אינו מטמא לאברים דזה דוקא אם לא נגע בתוכו, אבל אם נגע מטמא וכן הוא מוכרח במשנה ח' פ"ד דמכשירין קדירה שהיא מלאה מים ונתונה לתוף המקנה ופשט אה"ט את ידו ולתוכה

טמאה כו' ולקאורא סותר לדינו של הרמב"ם ומוכח דבכה"ג מטמא לאברים, אבל באמת נשמר מזה הרמב"ם בפירושו ובהלכות פי"ג מהלכות טומאת אוכלין שהוסיף לאמר ונגע בתוכו אשר לקאורא מיותר דהלא בכ"ח איירי ומטמא באויר.

ולפי הנ"ל מוכרח הוא לרעתו דאילו באויר אינו מטמא לאברים רק היכא דנגע. וכן מוכח בכלים פ"ה מ"ח הרחיק ממנו את הטפלה כו' בזו אמרו הנדה והטהורה מסיקין בו כו' והעתיק הר"מ פי"ו מהל' פלים ופשוט דאין התששוא רק בהכנסת אבר ממנה לתוך התנור ומפח הוכחות אלו הוכרח הרמב"ם לחלק בין אויר כ"ח להיכא דנגע בתוכו.

ואף דלקאורא שנה מגע כ"ח לאויר ואין חילוק ביניהם בטומאה שהם מה"ת, ע"כ לענין מגע מקצת דהוא כמגע פולו אינו אלא כמגע ממש, וההלכה כהו דאם נגע במקצת אבר אחד הוי כמגע פולו.

אבל באויר אינו נדון אלא מה שהכניס ועי' בחולין כ"ו ובכלים פ"ח ובשבת קל"ח דלא חזינו לתנור כמאן דמלי טומאה הרי דלא דגין הטומאה כמאן דמלי דמאי רק הכ"ח חשבינו כמאן דמלי לטמא כל מה שבתוכו יעו"ש.

(גם צ"ל דדין זה אינו אלא בטומאה היוצא מגופו אבל באה"ט מטומאת מגע ישנו לאברים אף באויר כ"ח ודין זה מוכרח ממשנה פ"ה דזבים האוכל נבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה והכניס ראשו לאויר התנור טהור התנור והוא משום דאינו מטמא פלי חרס וכן העתיק הרמב"ם באבות הטומאה שלא העתיק המשנה כצורתה רק שכתב סתם דכשהיא בבית הבליעה דאינו מטמא כ"ח והיינו כמו שכתב בפירושו המשנה שם דאינו מטמא התנור משום דאינו מטמא אדם וכ"ח משמע בהדיא דאילו היה מטמא כ"ח היה מטמא באוירו מוכח לפ"ז דאם ע"ז אינה מטמאה לאברים אף אם נפסקה והדיוט יכול להחזירה ונאמר דהיא כמחנכת מ"מ אין אבר ממנה מטמא אף כמגע כיון דלא נוכל לאמר מגע מקצתה כמגע כולה כיון דמ"מ היא עתה מפני ריקת.

ולפ"ז ע"כ צ"ל דכל השקלא והטריא של רב תמא הוא לר"ע דמטמאה לאברים והרמב"ם פירש דלא פירש"י ותוס' דלר"ח איבעיא ליה לר"ע אם מטמאה לאברים דזה היה פשוט לר"ח דר"ע לא מקיש לנדה לקולא ובנדאי מטמאה לאברים.

רק בנפרקה מבעיא ליה ומינשב קושית התוס' פ"ב ע"ב ד"ה ולר"ע יעו"ש ובמל"מ, אבל לרבנו דאינה מטמאה לאברים לקאורא אין שום מקום כלל לחלק בין הדיוט יכול להחזירה כיון דאין אבר ממנה מטמא אף כשהיא מחנכת כמו נדה והא שהוצרך הרמב"ם להביא קצין ממנה אבר היינו דבקצין הויה טהורה לגמרי ואינה מטמאה כלל אף כמגע.

אבל אפתי צ"ע למה הביא הך דהדיוט יכול להחזירה דאם אינה מטמאה לאברים ל"ה רבותא כלל כנ"ל וגם דברי הכ"מ צ"ע שכ' דהוי בעיא דלא אפשיטא. לזאת נראה לפירש בכונת הרמב"ם דהלא עדיין יהיה נ"מ אם הכניסה כולה לאויר פלי חרס דכיון דנחשבה כמחנכת הלא מטמאה באויר, ואף דכמגע אינה מטמאה כיון דכענין מגע כולה ואין טומאת מגע לחצאין כמו בכזית מת ונבילה שנוחלק אינה מטמאה כמגע דאינה מגע כולה פאחת.

אָבֵל לַעֲנִין אֲוִיר כְּלֵי חָרֶס שְׁפָתֵינוּ לְמַעַלָּה דָּאָף בְּמַחְנֻכָּר אֵין אָנוּ דְנִין מַה שְׁנֹכְנֵס מִקְצַת כְּהַפְנִסָּת פְּוֵלָה מִמִּילָא גַם בְּנַחֲלָק אִם נִכְנָסוּ פְּוֵלָה אִם אָנוּ דְנִין בְּהַ דִּין טוֹמָאָה הֵיָה לָהּ לְטָמָא בְּאֲוִיר כ"ח (וצ"ע דלפ"ז יהיו שְׁנֵי חֲצָאֵי זִיתֵי גְבִילָה אִם הֵם מְרֻדְדִים דִּישׁ בְּהֵם טוֹמָאָה אוֹ שְׁנֵי חֲצָאֵי זִיתֵי מֵת מְטָמָאִים בְּאֲוִיר כ"ח אָף דְאֵינָם מְטָמָאִים בְּמַגַּע רַק בְּמִשְׁאָ אוֹ בְּאֲוֵהָ) וּלפ"ז יִפְרָשׁ בְּעֵינָא דְרַב חֲמָא לר"ע דְמְטָמָאָה לְאַבְרָיִם מְסַתְפָּקָא לִיהַ בְּאַבְרָ אַחַד אִם מְטָמָאָה אוֹ לֹא פִינּוּ דְנַחֲשָׁבָה כְּמַחְנֻכָּר אָף אַבְרָ אַחַד מְטָמָאָה אָבֵל יֵהֵיָה נ"מ גַם לְרַבְּנָן דְאֵינָה מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם.

אִם הִכְנִיסָה פְּוֵלָה לְאֲוִיר כְּלֵי חָרֶס דָּאִם יֵשׁ בְּהַ טוֹמָאָה, לֹא מִיקְרֵי זֶה לְאַבְרָיִם וְגַם בְּנַפְרָקָה מְטָמָאָה, אָבֵל אִם נַחֲשָׁבָה כְּמַפְנֻרְקָת אֵין בְּהַ טוֹמָאָה כָּלֵל וְאָף אִם הִכְנִיסָה פְּוֵלָה אֵינָה מְטָמָאָה.

אָף לפ"ז יֵהֵיָה קִשְׁיָה עַל סְוָגִית, הַגְמָ' דְקָאָמַר רַב חֲמָא לר"ע קָא מִיבְעֵינָא לִיהַ הִלָּא הַאִיבְעֵינָא שְׁלוֹ יָכוֹל לְהִיּוֹת גַם אִם אֵינָה מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם וְגַם אֵלִיבָא דְרַבְּנָן. לְזֹאת צ"ל דְפְּשִׁיטוֹת דְבָרֵי רַב חֲמָא מְשַׁמַּע דְמִיבְעֵינָא לִיהַ אִם מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם וְאִם יִלְפִינּוּ מִנְדָּה לְקוֹלָא וְהָא דְלֹא קָא מִיבְעֵינָא לִיהַ בְּנִשְׁבָּר' דְלִהְרַמְבַּ"ם אָנִ"ל כְּתִירוּץ הַתּוֹסֵ' דִּהִלָּא גַם בְּקִצְץ הַנְּצָרָה לְהַקְיִישָׁא דְנָדָה וִי"ל דְרַב חֲמָא ס"ל דַּע"ז שְׁנִשְׁתַּבְּרָה מֵאֲלִיָּה מְוֹתֶרֶת וּבְבִיטְלָה בְּנִדְאֵי טְהוּרָה (וְעֵי' בַע"ז י"ג דִּי"ל לַעֲנִין טְהוּרָה גַם בַּע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִהַנִּי בְּיִטּוּל כְּמוֹ בְּתַקְרוּבוֹת אוֹכְלִין וְעֵי' בְּרִיטְבָ"א שָׁם).

וְהָא דְהִעָתִיק הֶרְמְבַ"ם הֵךְ דִּינָא דְהִדְיוּט יָכוֹל לְהַחְזִירָה אָף דְלִדְיָדָה גַם בְּמַחְנֻכָּרָת אֵינָה מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם י"ל דַּנ"מ אִם הִכְנִיס כָּל הָאַבְרָיִם דָּאִם הִנּוּהוּ כְּמַחְנֻכָּרָת מְטָמָאָה בְּאֲוִיר כ"ח פְּנ"ל וּמִשׁוּ"ה דְקָדַק הֶרְמְבַ"ם לְכַתּוּב וְהָרִי כָּל אַבְרָיָה קְיָיִמִים אֵינָה מְטָמָאָה הִינּוּהוּ דְגַם כָּל הָאַבְרָיִם בְּיַחַד אֵינָם מְטָמָאִים פִּינּוּ שְׁנַתְפָּרְקָה.

דְאֵינָה כְּמַחְנֻכָּרָת. וְהָא דְפָסַק הֶרְמְבַ"ם הֵךְ בְּעֵינָא לְקוֹלָא י"ל עַפְמ"ש לְהִלָּן מִדְבָרֵי הֶרְמְבַ"ם פ"י מֵהַל' פְּלִים הַל' ט"ו דַּס"ל לְהֶרְמְבַ"ם דָּאָף בְּהִדְיוּט יָכוֹל לְהַחְזִירָה הַנִּי כְּמַפְנֻרְקָת וְטְהוּרָה דְפָסַק כְּרַבָּא בְּשַׁבַּת נ"ח וַא"כ ע"כ צ"ל דְבְּעֵינָא דַּר"ח אֲזַלָּא בְּשִׁיטַת אַבְיֵי שַׁבַּת שָׁם אוֹ פִינּוּ דְמְטָמָאָה לְאַבְרָיִם יֵשׁ לָהּ טוֹמָאָה פִּינּוּ דַל"ה בְּיִטּוּל וְשִׁפִּיר קָא מִיבְעֵינָא לִיהַ בַּע"ז אִם הִדְיוּט יָכוֹל לְהַחְזִירָה אִם מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם לֹא אֲזַל מִינָה טוֹמָאָה דַּל"ה כְּנִשְׁתַּבְּרָה אָבֵל לְדִידוֹן דְקִי"ל כְּרַבָּא גַם אֵינָה מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם פְּשׁוּט דְאֲזַל מִינָה טוֹמָאָה פִּינּוּ דְלֹא הִנּוּהוּ כְּשִׁלְיָמָה וְאֵינָה מְטָמָאָה לְאַבְרָיִם וְנִהוּ בְּרוּר לְדַעֲתֵי.

פ"ו מְאַבוֹת הַטוֹמָאָה הַל' ט"ו הַשּׁוֹרֶף פָּרָה כו' אַע"פ שְׁבִשְׁעַת מַעֲשִׂיהֶן מְטָמָא בְּגָדִים כְּמוֹ שְׁבִיָּאָרְנוּ אִם נִגְעוּ בְּאֲוֹכְלִין וּמִשְׁקִין אֲפִילוּ בְּשַׁעַת מַעֲשִׂיהֶן הָרִי הֵן שְׁנֵי לְטוֹמָאָה עֵי' בַּכ"מ שֶׁכ' הַדְּבָר תִּימָה הַאִיף אֲפִשֶׁר שְׁיִטְמָאוּ בְּגָדִים וְלֹא יִטְמָאוּ אוֹכְלִים אֲלֵא לְהִיּוֹת שְׁנֵי לְכַף נִרְאָה דְאֲפָרָה וּפְרִים וְשִׁעִיר עֲצָמוֹ קָאֵי כו' וּמ"מ צָרִיף לִימּוּד מִנִּין לוֹ שְׁאֵינָן מְטָמָאִים אוֹכְלִין אֲלֵא לְהִיּוֹת שְׁנֵי, וְע"ק שְׁנִרְאָה מִדְבָרֵינוּ שְׁשִׁעִיר הַמְּשַׁתְּלַח ג"כ מְטָמָא כו' וְלָמָּה פָּסַק כַּר"מ.

וּדְבָרֵינוּ תְּמוּהִין מְאֹד הִלָּא הַר"מ בְּעֲצָמוֹ פָּסַק בְּהִדְיָא פ"ג דְּפָרָה וּפְרִים ל"ה סוּפוֹ לְטָמָא ט"ח, וְאִם כְּפִינָת הַכ"מ אִם קָבְלוּ טוֹמָאָה מִמֶּנּוּ אַ עֲדִינּוּ קִשְׁיָה לָמָּה כָּתַב וּמ"מ צָרִיף לִימּוּד

כו' הלא אינם אלא ראשון ובנדאי אינם עושים אלא שני וצ"ל דט"ס בדבריו ועי' בח"צ ס' ק"ז שתמה עליו וכ' שט"ס ברמב"ם וצ"ל אם נגעו באוכלין שלא בשעת מעשיהן כו' וגם דבריו תמוהין דהלא כבר כתב זה הרמב"ם בכמה מקומות דלאחר פרישתו אינו אלא ראשון לטומאה, וגם קשה לעשות ט"ס.

אבל באמת דברי הרמב"ם מפורשים במקום אחר והוא בפירוש המשנה פ"ה דזבים שכ' בפירוש מ"י ודע כי שורף פרים כו' אינם מטמאים אוכלים לטמא ב' ולפסול אחד כו' כמו כל ראשון לטומאה ואינו סותר הפלל שאמר ר"י כל המטמאין בגדים בשעת מגעו כו' ולא אמר מטמא בגדים גרידא ואלה לא במגע יטמאו בגדים אלא בהתעסקם עסק מיוחד ע"כ ועי' במל"מ דרמז לדבריו, אבל עדיין לכאורה הדבר מתמיה כמו שתמה הכ"מ מנין לו להרמב"ם חידוש דין זה שהבגדים נטמאו והיו ראשון ואוכלים לא יעשה ראשון ואין לחדש דין כזה מפני שלא הוזכרו במשנה ולא מנאם בכלל המטמאים שנים כו'.

ונראה שהרמב"ם הוציא דין זה מגמ' מפורשת בזבחים ק"ה ע"ב נבלת עוף טהור לר"מ מונין בו ראשון ושני כו' א"ל כל היכא דמטמא אדם במגע כו' כל היכא דאינו מטמא אדם במגע אין מונין בו ראשון ושני כו' ועמ"ש למעלה דהרמב"ם יפרש האיבעי' אם כל שסופו לטמא ט"ח עושה ראשון ופשיט ליה ע"ז דכל טומאה שאינו מטמא אדם במגע אינו עושה ראשון.

ולכאורה פעורה לי להגמ' להביא פלל שאר"י כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אוכלין להיות תחלה, והביא פלל אחר כל המטמא אדם במגע והוא לכאורה סותר פלל שאמר ר"י ומה שמפורש במשניות הרבה במס' זבים דמונה והולף כל העושים תחלה ואינם מטמאים אדם במגעם וע"כ צריך לאמר להרמב"ם דכל אלה העושים תחלה בשעת חבורן לטומאה לא האדם הוא העושה את הבגדים ואת האוכלין להיות תחלה רק זהו דין מדיני חבורי טומאה דכל הפלים והאוכלין והמשקין אשר יגע האדם בשעת חבורו לטומאות מיוחדות הרי הן כאילו נגעו באבות הטומאות בעצמן וחבורן לאדם הנוגע הוי כאילו נגעו בטומאה ולא נאמר חידוש דחיבור רק בכלים ואוכלין ומשקין ולא באדם וכ"ח ולפ"ז פלל שאמר ר"י (והמשניות מפרש לה והולף) אינו סותר הפלל דאי' בגמ' פל המטמא אדם כו' ושאינו מטמא אדם כו' רק דלכאורה קשה מנבלת עוף טהור דהאדם הבולע מטמא אוכלין להיות תחלה ואינו מטמא אדם.

ולכאורה בזה אין לאמר דנבלת העוף המטמא האדם היא שמטמאה את האוכלין להיות תחלה, דהרי נבלת עוף טהור עצמה אין בה טומאה רק להאדם הבולע להזאת צריך לאמר דגם באוכל נבלת עוף טהור לא האדם הוא המטמא האוכלין להיות תחלה רק שנבלת עוף טהור היא המטמאה וזהו חידוש שחידשה התורה בנבלת עוף טהור שאינה טומאה המטמאת רק בהיותה כזית בבית הבליעה של אדם, אבל פשהיא בבית הבליעה היא המטמאה את האדם ואת הבגדים ואת האוכלין.

ובזה אפ"ל פונת המשנה זבים שם האוכל נבלת עוף טהור והיא בבית הבליעה מטמא ב' כו' הכניס ראשו לאויר התנור הטהור טהור התנור (עיי"ש בפה"מ ובתוי"ט) ולכאורה

למה לא חידשה המשנה דין זה בכל מה שהוזכר למעלה שאם הנוגעים הכניסו ראשיהן לאויר התנור.

ולפי הג"ל מיושב שפיר דכיון שהזכירה המשנה דהאוכל נבלת עוף טהור עושה אוכלין להיות תחלה וע"כ היינו דהנבילה עצמה חוזרת להיות טומאה ומטמאה, תטמא ג"כ התנור לזה השמיענו דכיון שאינה נעשית טומאה רק בבית הבליעה אינה מטמאה כ"ח אף שהיא בעצמה היא באוירה, ולאביי דאמר בנדה מ"ג דהוי בלוע בנדאי ניקח ואפי' לרבא דאמר בה"ס גה"כ הוא וכ"ז הוא בנבלת עוף טהור אבל המשלח השעיר והשורף פרה ופרים בנדאי לא השעיר הוא המטמא רק שגזה"כ הוא על העוסק והוא המטמא את האוכלין הרי הדבר חוזר להכלל המפורש בגמ' דכל שאינו מטמא אדם אינו עושה תחלה וכיון דהעוסקים אינם מטמאים אדם אינם עושים אוכלין להיות תחלה.

ובזה יובן טעם הרמב"ם שכ' דנבלת עוף טהור מיקרי סופו לטמא ט"ח ופרים ושעירים הנשרפים ל"ה סופן לטמא ט"ח ולפי הג"ל הדבר פשוט דנבלת עוף טהור בבית הבליעה היא עצמה נעשיתה טומאה אבל לא פרה ופרים ושעיר דאינו טמא אלא העוסק ואפ"ל דזהו פנות הכ"מ שרמז בפ"ג מה' אה"ט אל דברי הרמב"ם בפה"מ ולכאורא אין ענין קלל לדבריו ולפמ"ש ניקח וצע"ג מ"ש לפי דבריו כמו בפ"ו.

פי"ד מהל' אבות הטומאה הל' ז' ח' ספק משקין לטמא אחרים טהור כו' חבית שהיא מלאה משקין ופשט הטמא את ידו לאוירה ספק נגע במשקין כו' המשקין טמאין והחבית טהורה (ואיירי במגע טמא מת שאינו מטמא הכלים וקמ"ל דאף שהספק לטמא ולטמא באים כאחד עכ"ז לטמא טמא ולטמא טהור) וכן אם נכנסו משקין שהן טמאין מספק לאויר החביות הרי החבית טהורה והמשקין שבתוכה טהורין שאינן מתטמאין אלא מן החבית.

וצ"ע דלמה לו להרמב"ם האי טעמא הלא אפי' אם היו מתטמאין שלא מחמת החבית הלא ספק לטמא אחרים אף במשקין טהור כמ"ש הרמב"ם בהל' ז' וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין אלו הטמאין במשקין אחרים כו' הרי המשקין אחרים טהורין כו' ואפ"ל דס"ל להרמב"ם דע"כ לא ספק משקין לטמא אחרים טהור רק אם הספק בנגיעה אבל ספק משקין טמאין כיון שהחמירו על ספינקו לטומאת עצמן ממילא גם אחרים מטמאין.

והנה מיושב בזה דקדוק לשון המשנה טהרות פ"ד ספק משקין לטמא טמא פיצד טמא שפשט ידו כו' הנה בידו פירות טמאים וזרקן כו' לטמא אחרים טהור פיצד הנה בידו מקל ובראשו משקין טמאין וזרקן כו' למה לו להמשנה ציור אחר לענין לטמא אחרים הלא הנה להמשנה לאנקוטי בקצרה שאם המשקין האלה שהן טמאין מספק אם נגעו באוכלין או במשקין אינם מטמאין אע"כ כיון דנטמאו מספק שוב מטמאים אחרים ויעני' בפוסקים לענין חזקת שנתערב ואח"כ נתערב אחד באחרים, וכן לענין ספק אחד בגופו וס' אחד בתערובות וצ"ע דא"כ אמאי החבית טהורה ואפ"ל משום דבכלי הוי עיקרו מדרבנן אבל א"כ גם משקין הוי עיקרו מדרבנן דאין טומאה עושה פיוצא בו.

הן אמת דגם בתוספתא איתא הך טעמא אבל התוספתא י"ל דקאי אליבא דר"י דס"ל ספק לטמא אוכלין ומשקין טמא ויהיה מפורש מהתוספתא הלזו דלא כהצל"ח שכתב

דבֿספֿק לטמא משקין אחרים פֿינן דאין טונמאָה עושה פֿיוצא בו גם ר"י מודה משו"ה צריך טעמא דאין המשקין מתטמאין אלא מחמת התנור אבל להרמב"ם דפסק דגם ספק לטמא אוכלין משקין טהור צ"ע.

במשנה רפ"ו דטהרות מ"ב ובפ"ג דעדינות ארבעה ספיקות ר"י מטמא וחקמים מטהרים טמא עומד כו' הטונמאָה ברה"י וטהרה ברה"ר כו' וטונמאָה ברה"ר כו' יעני' ברמב"ם בפה"מ שפ"י דנגע באחד וא"י אם בטונמאָה שברה"י או בטהרה שברה"ר וכן כתב בהל' אה"ט פ' ט"ו הל' ט' יעו"ש וקראב"ד פ"י פגון שהטונמאָה ברה"י וטהרה ברה"ר ספק נכנס ברה"י ונגע וכן טונמאָה ברה"ר וטהרה ברה"י.

וקא דלא פ"י קראב"ד פהרמב"ם י"ל דלטעמיהו אזלי למעלה דהנה לטעמין דקראב"ד בטונמאָה דרה"ר נראה דקא דטהור ברה"ר אף בזמן שאין רבים מצויים שם הוא ג"כ דהוי דבר שא"י להשאל עליו פֿינן שרבים הולכים שם ומצויים לנגע, ולפ"ז תליא אם יכולים רבים לנגע הוי ספק טונמאָה ברה"ר ואם לאו הוי ס"ט ברה"י משו"ה בין שטהרה ברה"ר וטונמאָה ברה"י או איפקא פֿינן דהספק אם נכנס מרה"ר לרה"י או איפקא וזה הספק הלא יכול להסתפק בהרבה בני אדם ההולכים ברה"ר משו"ה ספק טהור וכן בבא דרישא טמא עומד וטהור עובר כו' וטהור עומד כו' שפ"י קראב"ד שהטונמאָה מצומצמת ברה"י שטהור העובר ברה"ר ספק נגע וא"כ הוי הספק בעוברים ברה"ר וכן איפקא דהוי הספק מטונמאָה דברה"ר ספיקו טהור פרבון אבל בצעור הרמב"ם דהאדם נכנס ברה"י וברה"ר ונגע באחד וא"י אם בטונמאָה אם בטהרה שאין הספק אלא בנכנס ברה"י ממילא הנה דבר שיכולים להשאל עליו ולהקראב"ד בכה"ג טמא אבל הרמב"ם ס"ל דאנחנו לא נוכל למילף מסוטה רק אם הספק ברה"י גרידא אבל אם יתערב גם ספק דרה"ר לא נוכל למילף מסוטה ונשאר על דינא דספק טהור.

ובזה יוכנו דברי הרמב"ם וקראב"ד בספ"כ מהל' אה"ט הל' ט' שכתב הרמב"ם ונ"ל חנות שהיא טמאה ופתוחה לרה"ר ספק נכנס כו' טהור שכל החנות כמו שרץ המונח ברה"ר כו' הוי שתי חנויות אחת טהורה ואחת טמאה נכנס לא' מהן כו' ספיקא טמא שזהו ספק רה"י שחנות רה"י כו' ועי' בהשגת קראב"ד שכתב הפירוש הנה חושף ולא אור ומה בין זה לזה אבל רישא ספק לא נכנס כלל טהור דהנה ספק רה"ר אבל סיפא ודאי נכנס לרה"י הלכך ספיקו טמא ואע"פ שאמרו חז"ל כל ספיקות שאמה יכול לרבות כו' מ"מ והוא שיכנס למבוי או לבקעה שיש בהם הספק אבל אם לא ידע אם נכנס כו' טהור וזה דומה כו' ויעני' בכ"מ שכתב וא"י למה חרד כו' ועוד מ"ש ומה בין זה לזה כו' הלא קבר ביאר רבינו יעו"ש.

אבל באמת לפי הנ"ל הדברים פשוטים דקראב"ד לטעמין שפיר הקשה דכיון דנקטינן שחנות הפתוחה לרה"ר הנה פשרץ המונח ברה"ר א"כ אם הוי שתי אחת טמאה ואחת טהורה הו"ל פשרץ וצפרדע המונחים ברה"ר וספק נגע בשרץ הלא ספיקו טהור משו"ה מחלק קראב"ד דהנ"מ הוא אם נכנס בנדאי לרה"י א"כ אין זה הספק אלא בהאדם הנכנס הו"ל ספק טונמאָה ברה"י ומשו"ה בנכנס לבקעה פֿינן דנכנס לבקעה דהיא רה"י ואף אם ספק אם נכנס לשדה שיש בה טונמאָה הו"ל טמא אבל אם א"י אם נכנס לבקעה הנה

הספק כמו שינלד בכל העוברים ברה"ר דהו"ל ספק טומאה ברה"ר וטהור ומשו"ה מדמה הראב"ד ז"ל.

אבל הרמב"ם לטעמי שפיר מחלק לפי דרכו בספק נכנס לחנות דהו"ל החנות פשרץ המונח ברה"ר פיון דהספק אינו ברה"י דהלא החנות ודאי טמא והספק הוא אם נכנס מרה"ר או לא נכנס אבל בב' חנויות ונכנס לאחת מהם דהו"ל פשתי חנויות שנתערבו ונהו ספק טומאה ברה"י והרמב"ם לטעמיה הנה מוכרח לאמר בחנות אחת דהנה פשרץ ברה"ר דאם הנה הספק בהטומאה שבתחנות אבל נגע בנדאי אף שהספק נולד בהעוברים ברה"ר הנה טמא לדידה פיון שעיקר הספק הוא ברה"י שפיקו טמא דמה לו אם הוא עובר ברה"ר או לא אנו בטר עיקר הספק אולינו אבל להראב"ד בכה"ג טהור פיון דהספק הוא רק בהעוברים דרף רה"ר אף שבנדאי מדי עוברים מכניסים במקצת לרה"י ונגעים הו"ל ספק טומאה ברה"ר.

ויצא לנו מנה דיצמח נ"מ גם לחומרא להרמב"ם בכה"ג שהספק הוא ברה"י מדי עוברים דרף ז"ר דרף הילוכו שלהראב"ד הו"ל ספק טומאה ברה"ר וילהרמב"ם הו"ל ספק טומאה ברה"י דלהרמב"ם לא תליא כלל ביכולים להשאל ויעני' בר"ש פ"י מ"ג שהביא תוספתא פ"ז והעתיקה הרמב"ם ספ"כ דברים שהם בר"ה הרי הם כרה"ר פיצד קנפה ברה"ר גבוה י"ט והטומאה בתוכה ספק נגע כו' טהור הכניס ידו לתוכה כו' ספיקו טמא היתה כפישה נתונה על פתיפו וכפר של תרומה פרוף כו' ונתון לתוכה ספק נגע כו' ספיקו טמא והשיג הראב"ד לי' מהו זה ובתוס' אמרו ספק כו' ספיקו טהור הכניס ידו לתוכה ספיקו טמא (וכ"ה הגי' בר"ש ובתוספתא שם) והכ"מ כתב ע"ז ואני אומר שגי' רבינו בתוספתא לא היתה כגי' הראב"ד והטעם מבואר מאחר שפכר שהוא מקבל טומאה נתון לתוכה הני כרה"י ועוד שפיון שהיא על פתיפו הנה כרה"י כמו ששינונו פ"ד דטהרות שני רוקים כו' וכיון שהוא מונח על (פתיפו הנה יש בו דעת לשאל כו' ואיזה סופר טועה הגיה ואם הכניס ידו כו' ותמיהני על הראב"ד שלא דקדק בכך כו' ולא זכיתי להבינם מ"ש שהוא נתון לתוכה הני כרה"י מ"ש ברישא שהטומאה בתוכה הוא כרה"ר ודוחק לחלק בין בתוכה או לתוכה.

ומ"ש פיון שהוא על פתיפו הנה כרה"י הלא בסיפא בהל' י"ג תינוק טמא מורכב על פתיפו של אביו תינוק טהור מורכב על כו' ספיקו טהור הרי דגם על פתיפו הנה רה"ר ומה שהביא הכ"מ מטהרות פ"ד שני רוקין כו' התם שאני דלגבי עצמו הנה כרה"י פיון שעולה עליו אבל לגבי אחר הנוגע בו כל שהוא ברה"ר הרי הוא כרה"ר גם מ"ש מ"ש בו דעת לשאל הוא אינו מוכן דבכל הפכות אלו לא חשו לנה בתוספתא גם הרמב"ם לא הרגיש בזה, והוא דהלא מצי לארזי בנוגע בו טמא שיש בו דעת לשאל ובשני תינוקות הלא איירי בנעשה ע"י אדם הנושאן ומ"מ טהור דבכל הפכות האלו לא קמ"ל אלא דברים שהם ברה"ר הרי הנה כרה"ר, אבל לפי האמור למעלה הרמב"ם והראב"ד אזלי לשיטתיהו דברישא גבי קנפה שהטומאה בתוכה כו' ובהל' י"ב גבי חמור וסלע שהטומאה על גביהן (וכן בהל' י"ג גבי זב וזה רוכב על חמורו ושני תינוקות שגם הטהור מורכב על פתיפו של אביו) פיון שהטהרה ברה"ר אע"פ שהטומאה ברה"י מ"מ אם נגע דרף הילוכו ברה"ר הו"ל ספק טומאה ברה"ר וספיקו טהור אבל גבי כפישה פיון שהכפר

שֶׁל תְּרוּמָה נָתוּן בְּתוֹכָהּ דִּהְיוּא רַה"י אַע"פ שֶׁהַמְטָמָא הִיָּה בְּרַה"ר דְּרַף הִילּוּכוּ מ"מ טָמֵא לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם פִּינּוּן שֶׁהִטְהַרְהָ בְּרַה"י, וְהֶרְאָב"ד אֶזְיַל לְשִׁיטַתוֹ דְּאֶפִּילוּ הִטְהַרְהָ שְׁבֵרַה"י פִּינּוּן שְׁנוּלַד בְּהַ סְפֵק דְּרַף הַעֲבַרַת הַמְטָמָא בְּרַה"ר דְּרַף הִילּוּכוּ ה"ל סְפֵק טְוּמָאָה בְּרַה"ר שֶׁסְּפִיקוּ טְהוּר אַא"כ הַכְּנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ דַּל"ה דְּרַף הִילּוּכוּ בְּרַה"ר וְשִׁפִּיר הַשִּׁיג הֶרְאָב"ד וּמִינֻשָׁב לְדִידִיָּה גִי' הַתּוֹסְפָתָא וּמִסִּינֵיעַ לְדִידִיָּה כְּפִי שִׁיטַתוֹ הַנִּי"ל וְהַרְמַב"ם לְטַעֲמִיָּה שֶׁהִיָּה לוֹ הִגִּי' כְּפִי הַפְּתוּב בְּהִלְכָה י"א לֹא הִיוּא תִּיּוֹבְתָא וְהַדְּבָרִים יִשְׂרִים.

הַלְכוֹת טְוּמָאָת אוֹכְלִין פ"ב מֵהַל' ט"א הַל' ט' קִישׁוֹת שְׁנִטְעָה בְּעֶצֶיץ וְהַגְדִּילָה אַע"פ שִׁינְצָאָה חוּץ לְעֶצֶיץ אִינְהָ מְקַבְּלַת טְוּמָאָה כּו' וּבְהַשְׁגַּת הֶרְאָב"ד אִין פֶּאן אַע"פ אֶלָּא פִּינּוּן שִׁינְצָאָה חוּץ לְעֶצֶיץ טְהוּרָה שְׁאֵע"פ שֶׁהַעֲצִיץ אִינוֹ נְקוּב פִּינּוּן שִׁינְצָאָה כּו' הָרִי הוּא כְּמִי שְׁנִטְעָה בְּחוּץ כּו' וְעִי' בַּכ"מ שֶׁהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ הַמְשָׁנָה בְּעֶצֶיץ נְקוּב כּו' שֶׁבְּתוֹסְפָתָא מְבֹאָר כְּפִי הֶרְאָב"ד כּו' וְלִדְעַת רַבֵּינוּ צ"ל שֶׁמָּה שֶׁשְׁנִינּוּ בְּתוֹסְפָתָא דִּין אַחַר הוּא כּו' וְאִינוֹ מוּבָן וְעִי' בַּמַּל"מ פ"ב מֵהַל' בִּיפּוּרִים שְׁתַּמָּה ג"כ עַל הַכ"מ.

וּמ"ש לִינְשָׁב דַּעַת הַרְמַב"ם אִינוֹ מְסַפִּיק דָּאָם נֹאמֵר בְּדַעַת הַתּוֹס' דְּמָה שִׁינְצָא חוּץ לְעֶצֶיץ נַעֲשֶׂה כְּמַחְנֹבֵר מְאֹוִיר הַקְּרַקַע ל"ה רְבוּתָא כָּלֵל מַה דְּנִקְטַת הַמְשָׁנָה שֶׁהַגְדִּילָה וְיִנְצָאָה חוּץ לְעֶצֶיץ גַּם מ"ש הָא דְלֹא מוֹתִיב בְּגִטִּין כ"ב מֵהַתּוֹס' לְאַבְיֵי דַס"ל דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר נְקִיבוּ אִינוֹ מוּבָן דָּאָף אִם אֲמַרִינּוּ דְּאֶזְלִינּוּ בְּתַר הַנּוּף וְנֹאמֵר בְּהַתּוֹס' דִּינִיקַת הַנּוּף מְשֻׁנֵי גַם לְזָה שֶׁהוּא בְּתוֹף הַאִינוֹ נְקוּב כְּמַחְנֹבֵר מ"מ אִם נְקִיבוּ בְּאַרְץ ס"ל דְּהוּי כְּנִטוּעַ בְּאַרְץ דְּגַם הַנּוּף נִגְרַר בְּתַר הָעֵינְקֵר וְעִי' בְּתוֹס' בְּגִיטִין וּבְחֻלִּין.

פ"ג מֵהַל' טְוּמָאָת אוֹכְלִין ה"ה הַחֻתְמָה בְּשֵׁר מְאָבֵר מִן הַחֵי שֶׁל בְּהֵמָה וְאַח"כּ חִינְשָׁב עָלָיו צְרִיף הַכְּשֵׁר חִינְשָׁב עָלָיו וְאַח"כּ חֲתָכוּ אִינוֹ צְרִיף הַכְּשֵׁר מְפִנֵי שֶׁמְטָמָא טְוּמָאָה חֲמוּרָה כּו' וּבְהַשְׁגוֹת טְעָה בְּכָל זֶה שֶׁאִין סוּפוֹ לְטָמֵא טְוּמָאָה חֲמוּרָה כְּשִׁינְיָמֵשׁ מַעֲשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ וּמָה שֶׁאֲמָרוּ חִינְשָׁב עָלָיו וְאַח"כּ חֲתָכוּ טָמֵא מוֹקִים לָהּ בְּשֶׁהַכְּשֵׁרוֹ כּו' וְכ"ז אֶלִיבָא דַר"מ דְּאָמַר טְוּמָאָת בַּה"ס מְטָמָא כּו' אֶבְל הוּא תַּפְס הַתּוֹסְפָתָא שְׁמָצָא.

וְהִנֵּה בְּתוֹסְפָתָא פ"ג דְּעֶנְקֻצִין אִי' בְּאַמַּת כְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם כְּפִי הִגִּי' בַס"י הַחֻתְמָה בְּשֵׁר מֵאמָה"ח וְאַח"כּ חִינְשָׁב עָלָיו צְרִיף הַכְּשֵׁר חֲשָׁב עָלָיו כּו' כְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם אֶבְל הַפְּלֵא שְׁבַגְמ' חֻלִּין קַכ"ח ע"ב אִי' הַחֻתְמָה כּו' חֲתָכוּ וְאַח"כּ חִינְשָׁב טְהוּר חִינְשָׁב וְאַח"כּ חֲתָכוּ טָמֵא רַב אִסִּי אֲשַׁכְּחִיָּה לַר"ז כּו' מֵאִי קִנְשִׂא לָף כּו' טְוּמָאָת בַּה"ס כּו' א"ל ר"א ב"מ הָא מְנִי ר"מ כּו' א"ל אָף לְדִידִי כּו' וְא"ל לֹא שְׁנִי לִיָּה לַר"מ בֵּין טְוּמָאָה דְּבַעֲי הַכְּשֵׁר לְטְוּמָאָה דְּלֹא בַעֲי הַכְּשֵׁר אָמַר רַבָּא מֵאִי קִנְשִׂא דִּילְמָא בְּשֶׁהַכְּשֵׁר א"ל רַבָּא בַר ר"ח לְרַבָּא ל"ל הַכְּשֵׁר הָרִי מְטָמָא ט"א א"ל כְּשִׁימֵשׁ מַעֲשֶׂה עֵץ שִׁימֵשׁ וְהֵמָּה דְּבָרֵי הֶרְאָב"ד.

וּמָה שְׁתֵּי הַכ"מ דְּחֻוּק מְאֹד, שְׁכ' דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּלֹא טְבַה"ס הוּא מְשׁוּם דְּקִי"ל כְּרַבִּינָא אוֹכְלָא דְּאֶפְרַת אוֹ בְּשַׁעַת פְּרִישְׁתוֹ דְּהֵלֵא סְתָמָא קְתָנִי דָּאָף בְּלֹא נִשְׂאָר עַל הָאָבֵר בְּשֵׁר לְהַעֲלוֹת אַרוּכָה וְכַמ"ש הֶרְשֵׁב"א גַּם מ"ש דְּהַרְמַב"ם פְּסֵק כְּרַבָּא בַר חֲנַן הַדּוּחַק מְבֹאָר דְּהַרְמַב"ם יְפִסּוּק כְּהַמְקִשָּׁה וְלֹא כְּרַבָּא שְׁתִּירְצָה.

יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק הָא דְּקִי"ל כָּל שְׁסוּפוֹ לְטָמֵא ט"ח אִינוֹ צְרִיף הַכְּשֵׁר, אִם הוּא דּוֹקָא כְּגוֹן נְבִילָה גַם נְבִילַת עוּף טְהוּר שְׁכָבֵר הוּא מְטָמָא, וְגַם פְּחוֹת מְכַזִּית נְבִילָה הֵלֵא רְאוּי לְהַצְטַרֵּף

לטמא ט"ח או גם שלא הנה מטמא מעולם רק שסופו להיות מטמא, אף שעכשיו אין עוד סופו לטמא.

מ"מ פנין שמתחילה הנה סופו לטמא ט"ח א"צ הכשר, והנה לכאורה משמע מדברי רש"י חולין קכ"ז דנה מיקרי סופו לטמא ט"ח שכ' בד"ה וצריכין הכשר כו' ליכא למימר בהאי אבר שסופו לטמא ט"ח כו' ושמה לא יבא לידי טומאה חמורה דשמה ישחטנה ואין שחיטה עושה נפול הרי מפני דאם הנה שחיטה עושה נפול אף קודם שחיטה לא הנה צריך הכשר פנין שסופו לטמא ט"ח אף שעוד לא טימא מעולם.

אבל לכאורה תמוה דהרי בדרף ע"ג ע"ב אי' אר"י ב"י אר"י הפל מודים ששחיטה אינו עושה נפול מיתה עושה נפול כו' מיתה תנינא שחיטה תנינא כו' נשחטה בהמה הוכשרו בדרמיה כו' אי מההיא הו"א מאי הוכשרו אפשר וקא הוכשרו קתני חד לבשר הפורש מן הבהמה וחד לבשר הפורש מן האבר כו' ועיי"ש בפירוש"י הרי בהדיא דאף אם ס"ל שחיטה עושה נפול מ"מ צריך הכשר ולא מיקרי סופו לטמא ט"ח, וכן משמע בזבחים ק"ה גבי פרים ושעירים הנשרפים דס"ל להגמ' שם דמיקרי מטמא טומאה חמורה וא"צ הכשר ואיבעי' לר"א בפנים מהו כו' הדר פשטה מחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי הרי דאע"ג שסופו לטמא ט"ח מ"מ כ"ז שלא יצא צריך הכשר.

ויעני' ברמב"ם פ"ג מהל' טו"א שם הל' ט' החותף בשר מאדם חי להאכילו לכלב אם חישוב עליו למאכל אדם ה"ז צריך מחשבה וא"צ הכשר ובהשגות זה חישוב שצריך הכשר ועי' בעוקצין נחתיכותו לאדם זהו מחשבתו, והתמיה חזקה דמשנה מפורשת בעוקצין פ"ג ואלו צריכין מחשבה והכשר החותף מן האדם והבהמה וחי' נעוף כו' ומ"ש הכ"מ דבחותף לכלב א"צ הכשר תמוה מאד מאי אולמא בתתיכותו לכלב דלא יהיה צריך הכשר ומ"ש אם חתף לכלב או שנתף מפילא שלא ע"י אדם והדבר תמוה מאד שהוא פהלקתא בלא טעמא.

פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ה' החותף בשר מאבר מה"ח של בהמה ואח"כ חישוב עליו צריך הכשר חישוב עליו ואח"כ חתכו אינו צריך הכשר מפני שטמא טומאה חמורה כנבילה וכל הטמא טומאה חמורה א"צ הכשר ובהשגות הראב"ד טעה בכל זה שאין סופו לטמא טומאה חמורה כו' ומה שאמרו חישוב עליו ואח"כ חתכו טמא מוקים לה בשכונקשו כו' וכ"ז אליבא דר"מ דאמר טומאת בה"ס מטמא כו' ועי' בכ"מ שכ' פי באמת קושיותיו על רבינו הפה חזקות עיי"ש מה שהאריך.

והתמיה על הרמב"ם במקומה עומדת שכתב ואע"ג דשני ליה רבא פשטימש מעשה עין שימש שינויא בעלמא ולא סמכינן עליו כו' דהאריך נוכל לדחות דברי רבא מסברא בעלמא גם מ"ש לתרץ על ההיא דבית הסתרים דכאן הגמ' לא שמיע לי' ההיא דעולא בפ' בהמה המקשה יעו"ש דעדיין הו"ל להרמב"ם לפירוש דאיירי בנשאך באבר לבד מה שחותף פשיעור להעלות ארוכה והוא סתמא קאמר ולבאר הדברים נראה בהקדמם להציע הסוגיא והדקדוקים שיש בזה.

חולין קכ"ח ע"ב ת"ר החותף פזית בשר מאבר מה"ח חתכו ואח"כ חישוב עליו טהור חישוב עליו ואח"כ חתכו טמא ר' אסי כו' אשפחיה לר' זירא א"ל כו' בה"ס היא א"ל כו'

הא מני ר"מ דאמר בה"ס מטמא א"ל כו' שני ליה לר"מ בין טומאה דבעיא הכשר ובין טומאה דלא בעיא הכשר אמר רבא ומאי קושיא דילמא בשוקכשר א"ל רבה בר ר"ח לרבא למה לי הכשר הרי מטמא טומאה חמורה אגב אביו א"ל כששימש מעשה עץ שימש, א) עי' בתוס' שהקשו אמאי לא פריף למה ליה לאוקמי כר"מ הלא סופו לטמא ט"ח וא"צ לא הכשר מים ולא הכשר שרץ, ב) בפירוש מעשה עץ שימש נדחקו רש"י ותוס' בפירושו רש"י פתב שאינו מטמא פשהוא אבר משום אונקל רק עם הגידין ועצמות שהן פועל ול"ד לנבלת עוף טהור שהיא מטמא אדם ע"י אכילה.

והדוחק מבואר דעכ"ז לאו בתורת אונקל מטמא דאונקל נבלת עוף טהור טמא ולטמא טומאת אונקלין צריף מחשבה בכפרים כמבואר והתוס' פתבו מחמת דנשתנה שמו וגבי פרים הנשפרים שם פר עליהן, ולשון מעשה עץ לא משמע פן ועי' בתוס' ע"ג ע"ב ובפסחים י"ח ע"א דמשמע דהתוס' מדמי להדדי וחקרו מפירושים ומפרשים פ"ש"י ודחקו לחלק בין מי חטאת לבשר הפורש מן האבר, ג) קושית התוס' ולא שאני ליה הלשון אינו מיושב אלא הול"ל הכא לא הנכשר, ד) צ"ע הלא הקושיא דבעיא הכשר הנה לו להקשות מתחלה ולמה לו להקשות מטומאת בה"ס שהוא פלוגתא ולא הנה לו להמתין עד שתירץ לו ה"מ ר"מ היא, ה) סתירת התוספתא עוקצין פ"ג לסוגית הגמ' דאי' שם פלשון הרמב"ם וכמו שכתב הראב"ד החותף בשר מאבר מן החי חתכו ואחר כך חישב צריף הכשר חשב עליו ואחר כך חתכו אינו צריף הכשר עיין שם.

יש לחקור ולהסתפק בדין דסופו לטמא ט"ח דלא בעיא הכשר מים ושרץ, א) אם הוא דוקא בעת שסופו עוד לטמא ט"ח או אפילו אם הנה מטמא אף אם אח"כ אינו מטמא עוד ט"ח לא בעיא הכשר מים ושרץ, ב) הפי' דסופו לטמא ט"ח אם הוא דוקא כמו בנבלת עוף טהור ומכש"כ נבלת בהמה שפמו שהוא עתה מטמא טומאה חמורה או אפ"א אם הוא עתה אינו מטמא ט"ח רק שסופו להיות מטמא ט"ח אף אם הוא עתה אינו מטמא ט"ח שוב לא בעיא הכשר מים ושרץ.

והנה בדין הב' יעני' ברש"י קכ"ז סוף ע"א וצריכין הכשר כו' וליכא למימר בהאי אבר שסופו לטמא ט"ח דאינו מטמא טומאת אמה"ח עד שימות ושמא לא יבא לידי ט"ח דשמא ישחטנה ואין שחיטה עושה ניפול משמע בהדיא דאילו שחיטה עושה ניפול למ"ד דס"ל הכי לעיל לא בעיא הכשר מים ושרץ וכן בטמאה ועי' לעיל ע"ג ע"ב דקאמר הגמ' דהמשנה וצריכין הכשר אתיא אף למ"ד שחיטה עושה ניפול וצ"ע דברי רש"י ועי' בדרף קכ"א ע"א א"ר אסי שונין ישראל בטמאה ועכו"ם בטהורה צריכין מחשבה והכשר מים במקום אחר הכשר למה לי והא סופו לטמא ט"ח כו' אחר חזקה הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על פחות מפזיט הרי דאף שקרי לה סופו לטמא ט"ח הואיל וסופו למות ולטמא טומאת נבילות מ"מ הואיל ויכול לגוררה אינו מטמא ט"ח ועי' בתוס' שם ד"ה הואיל כו' וצ"ע דברי רש"י.

גם צ"ע על הרמב"ם שפסק בפ"ג מהל' ט"א דישאל בטמאה וא"י בטהורה לא בעי מחשבה והכשר ועי' בכ"מ שם שהעיר בזה ומ"ש צ"ע דהלא הכא אם גוררה לא תצטרף לכזית כמ"ש התוס' דבשר מן החי לא מטמא ועי' בתוס' שם ד"ה פחות מפזיט ונדברי הרמב"ם צריכין ישוב ולמטה נדבר מזה עי' בכריתות כ"א והא תנן החותף מן האדם

צָרִיף מְחַשְׁבֵה וְהַכָּשֵׁר וְגִי' ר"ח הוּא צָרִיף מְחַשְׁבֵה וְא"צ הַכָּשֵׁר וְעִי' שֵׁיטָה מְקַנְבֶצֶת בְּגִי' מְתַנִּי' כְּפִי גִינְרָסָא דִילָן וְגִי' הַבְּרִייתָא א"צ הַכָּשֵׁר וְעִי' בְּר"ח מְשׁוּם שְׁסוּפּוֹ לְטַמָּא טְנִמָּאָה תְּמוּרָה וְע"כ הֵינְנוּ מְשׁוּם דְסוּף אָדָם לְמוֹת מִיקְרֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח וּלפ"ז גַּם בְּשֵׁר בְּהֵמָה טְמָאָה מִיקְרֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח.

אָבֵל לִפ"ז יִהְיוּ סוּתְרִין הַמְשֻׁנָּה עִם הַבְּרִייתָא דְבַמְשֻׁנָּה רִפ"ג דְעֻקְצִין מְבוֹאָר דְהַחֹתֵם מִן הָאָדָם צָרִיף מְחַשְׁבֵה וְהַכָּשֵׁר וְרִמְזוּ ע"ז רש"י בְּכַרִיתוֹת שֵׁם צָרִיף מְחַשְׁבֵה וְהַכָּשֵׁר גִרְסִי' בְּמַס' עֻקְצִין וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד מְזַבְּחִים ק"ה בְּעִי' ר"א פָּרִים וְשְׁעִירִים הַנְּשָׁרְפִים מֵהוּ שְׁיִטְמָאוּ בְּכַחוּץ מְחֻסָּר יְצִיאָה כְּמֻחֻסָּר מְעֻשָׂה דְמִי הַדָּר פְּשִׁיט מְחֻסָּר יְצִיאָה כְּמֻחֻסָּר מְעֻשָׂה דְמִי הָרִי דָּאָף שְׁסוּפּוֹ לְצִאָת מְשׁוּם מְצוּהָ כֹּל כְּמָה דְלֹא יֵצְאוּ לֹא מִיקְרֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח מְכַש"כ אָדָם הַחֵי לֹא יִהְיֶה נִקְרָא סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח וְצ"ע, וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְגָבֵי פָּרִים הַנְּשָׁרְפִים שְׁאֵנִי דְהֵתָם י"ל דְלֹא מִיקְרֵי כֹּל סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח דְהֵלֵא לֹא הֵמָּה מְטַמְּאִים ט"ח רַק הָעוֹסְקִים בָּהֶם וְגוֹזֵה"כ הוּא עַל הָעוֹסְקִים וְכִמוֹ דְאַמְרִינוּן ע"ז מְטַמְּאִיף לֹא טְמָאוּנִי (וְכַאֲמַת הַרְמָב"ם פֶּסֶק דְפָּרִים הַנְּשָׁרְפִים לֹא מִיקְרֵי כֹּל סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח וּבְמַק"א דְבִרְתֵי מִזְהָ) לְזֹאת אָף אִם הַסּוּגִיָּא דְזַבְּחִים אֲזֵלָא לְר"מ ס"ל דְמִיקְרֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח מ"מ אִם עוֹד לֹא הִגִיעַ זְמַן לְעֻסְקָא בָּהֶם לֹא מִיקְרֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח.

וְע"ד הַחֻקִּיָּה הֵיא אִם הִיָּה מְטַמָּא ט"ח וְעַתָּה אֵינּוּ מְטַמָּא ט"ח אִם בְּעִי' הַכָּשֵׁר מִיָּם לְכַאוּרָא ג"כ סוּגִיָּא מְפֻנְרֶשֶׁת דְבְּעִי' הַכָּשֵׁר מִיָּם וְעִי' בְּדָף ע"ג וְחַד לְבָשָׁר הַפּוֹרֶשׁ מִן הָאֲבָר וּמֵאֵי אֲוִלָּא הוּאִיל וּמְטַמָּא טְנִמָּאָה תְּמוּרָה אֲגַב אֲבִיו לֹא לִיבְעִי' הַכָּשֵׁר קמ"ל וְעִי' פִירֶשׁ"י ד"ה קִי"ל כו' דְנוֹקָא סוּפּוֹ אָבֵל תְּחַלְתּוּ כִי הֵיא דְתַחֲלָתוּ טְמָא ט"ח וְאֵין סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח מְשֻׁפְּרֶשׁ צָרִיף הַכָּשֵׁר ע"ש הָרִי דְכָה"ג בְּעִי' הַכָּשֵׁר מִיָּם וְעִי' בְּתוֹס' דְהֵינְנוּ מְשׁוּם מְעֻשָׂה עֵץ שְׁיִמֵשׁ וְכַדְאָמְרִי' בְּדָף קכ"ט וְעַמ"ש הַתוֹס' שֵׁם לְפָרֶשׁ לְרֶשׁ"י דְהֵינְנוּ דְנוֹקָא אִם אֵין עוֹד סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח אָבֵל אִם עוֹד רְאוּי לְטַמָּא ט"ח ל"א סְבָרַת מְעֻשָׂה עֵץ שְׁיִמֵשׁ וּמְרֶשׁ"י וְתוֹס' לְקַמֵּן קכ"ט לֹא מְשַׁמַּע כֹּן דְלִפִי דְבְּרִיָּהֶם הֵכָא לֹא צָרִיכִין לְדַחֵק מִנְבֻלַת עוֹף טְהוֹר וּפָרִים הַנְּשָׁרְפִים כְּמוֹ שְׁנִדְחָקוּ בְּדָף קכ"ט וְהִבְאֵתִי דְבְּרִיָּהֶם לְמַעְלָה.

וְהִנֵּה לְפִי גִי' ר"ח בְּכַרִיתוֹת כ"א דְהַחֹתֵם מִן הָאָדָם א"צ הַכָּשֵׁר מְפֻנְיָ שְׁהִיָּה סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח וְאָף שְׁלֵא בָּא עוֹד לְעוֹלָם לְכֹלל טְנִמָּאָה תְּמוּרָה וְגַם עַתָּה כְּשִׁחַתְהוּ בְּשֵׁר מִן הַחֵי אֵין עוֹד סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח מ"מ לֹא בְּעִי' הַכָּשֵׁר וְאָף דְהֵתָם שְׁיִיף ג"כ סְבָרָא דְמְעֻשָׂה עֵץ שְׁיִמֵשׁ דָּאִם יָבֵא לְכֹלל טְנִמָּאָה תְּמוּרָה לֹא מְטַמָּא אִם אֵין שְׁמוֹ עָלָיו כְּמוֹכֵן דְבָשָׁר הַפּוֹרֶשׁ מִן הַחֵי לֹא שֵׁם מֵת עָלָיו וְאֵין שְׁיִיף כְּאִן טְעַמָּא דְמְפָרֶשׁ רֶשׁ"י גְבִי נְבֻלַת עוֹף טְהוֹר וְלֹא טְעַמָּא דְהַתוֹס' כְּמֻבְוֹאָר וְהוּא סְתִירָה לְמָה שְׁמֻפְּרֶשׁ בְּגַמ' ע"ג כַּנ"ל.

וְהַנְרָאָה בְּזָה דְבַאֲמַת יִהְיֶה בְּזָה פְּלוּגְתָת אֲמוּרָאֵי דְהֵלֵא בְּמְשֻׁנָּה דָף קכ"ז מְפֻנְרֶשׁ הָאֲבָר וְהַבָּשָׂר הַמְדוּלְדָלִין צָרִיכִין הַכָּשֵׁר אָף שְׁסוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח וְלִמ"ד שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֵל כְּבָר תִּירֶץ רֶשׁ"י דְאֵין סוּפּוֹ כֹּלל לְטַמָּא ט"ח דָּאִם יִשְׁחַט הַבְּהֵמָה לֹא יִהְיֶה סוּפּוֹ אִמָּה"ח אָבֵל לִמ"ד שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֵל בְּוֹדָאֵי הִיָּה סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח (אִם לֹא סְבָרַת חֻזְקִיָּה שְׁהַבְּאֵנוּ לְמַעְלָה) גַּם מְסִיפָא דְמִתְנִיתִין נְשַׁחֲטָה בְּהֵמָה הַנְּכֻשְׁרוּ בְּדָמִיָּה דְלִמ"ד שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפְוֵל צָרִיף לֹאמֵר הַנְּכֻשְׁרוּ דְקַתְנִי חַד לְבָשָׁר הַפּוֹרֶשׁ מִן הָאֲבָר דָּאָף שְׁהִיָּה רְאוּי לְטַמָּא ט"ח מ"מ צָרִיף הַכָּשֵׁר אָבֵל לִמ"ד שְׁחִיטָה אֵינָה עוֹשֶׂה נִפְוֵל אֵין רְאִיָּה מִהַמְשֻׁנָּה אָף לְדִין זֶה נִמְצָא

דְּשִׁנֵי הַדֵּינִים אֵלוֹ לְמַד אֵין שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפּוּל י"ל כג' ר"ח וּמְמִילָא בֵּין שְׁסוּפּוֹ לְטַמָּא
ט"ח בֵּין שְׁתַּחֲלָתוֹ הִיָּה רְאוּי לְטַמָּא ט"ח א"צ הַכֶּשֶׁר אֲבָל לְמַד שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה נִפּוּל צ"ל
דְּמַתְנִיתִין פְּלִיגֵי עַל בְּרִייתָא וּס"ל דְּבַכָּה"ג צְרִיף הַכֶּשֶׁר וְכַמְפּוֹרֶשׁ בְּדָף ע"ג ע"ב וּבְדָף
קכ"ט שְׁהוּבָא לְמַעְלָה.

וְהִנֵּה בְּדַעַת הַרְמַב"ם בְּזָה בְּרוּר שְׁהִיָּה לוֹ הַגִּי' בְּכָרִיתוֹת פְּגִירְסַת ר"ח שְׁפָן מְפֹרֶשׁ בְּדָבְרֵי
בפ"ג מהל' ט"א הל' ט' הַחֹתֵף מִן הָאָדָם הַחֵי לְהַאֲכִילוֹ לְכָלֵב אִם חִיֵּשֵׁב עָלָיו לְהַאֲכִילוֹ
לְאָדָם ה"ז צְרִיף מִחֻשְׁבָּה וּא"צ הַכֶּשֶׁר וְהָרֵאָב"ד פֶּתַח ע"ז זֶה שִׁיבוּשׁ שְׁצָרִיף הַכֶּשֶׁר
וְחִתִּיקָתוֹ לְאָדָם זֶה הִיא מִחֻשְׁבָּתוֹ וַיַּעֲנֵי' בַכ"מ שְׁלִפְנֵי הִיָּתָה ג"כ הַגִּי' בְּכָרִיתוֹת כַּגִּי' ר"ח
(וצ"ע שְׁלֵא הָעִיר פֶּלֶל שְׁגִי' רַש"י הִיָּתָה כְּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ) אָף מֵה שְׁפֶתַח דְּבַחֹתָף לְכָלֵב
א"צ הַכֶּשֶׁר וְחֹתֵף לְאָדָם צְרִיף הַכֶּשֶׁר תְּמוּהָ מְאֹד וְאֵין מְקוֹם בְּרֵאשׁ לְאֹמֵר כֵּן וְהוּא דְּבָרֵי
נְבוּאָה בְּעֵלְמָא וְלִיֵּשֵׁב דְּבָרֵי תְּמוּהֵינּוּ וְהַסּוֹתְרִין זֶה"ז שְׁבִהֵל' א' הִבִּיא מַתְנִיתִין דְּעוֹקְצִין
שְׁצָרִיף מִחֻשְׁבָּה וְהַכֶּשֶׁר וּבִהֵל' ט' הִבִּיא גִי' הַגִּמ' דְּכָרִיתוֹת שֶׁא"צ הַכֶּשֶׁר, וּמ"ש הַכ"מ
לְחַלֵּק בֵּין חֹתֵף לְכָלֵב הוּא תְּמוּהָ לְאֹמֵר דְּחִתִּיקָתוֹ לְכָלֵב הוּא הַכֶּשֶׁר וְנִרְאָה לְאֹמֵר בְּהַקְדָּם
סְבָרָא אַחַת דְּהָא דְּמַהֲנֵי סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח דְּלֹא לִיבְעֵי הַכֶּשֶׁר מִיָּם הוּא דְּנֹקָא שֶׁם בְּעַת
שְׁהִיָּה סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח הִיָּה עָלָיו שֶׁם אֲנֹכֶל כְּמוֹ דְּמַצִּינוּ בְּהַכֶּשֶׁר מִיָּם וְשְׁחִיטָה דְּבַעֲיָנוּ
דְּנֹקָא שְׁהִיָּה עָלָיו שֶׁם אֲנֹכֶל וְעֵי' בְּחֹלִין קכ"ח וּבְתוֹס' עוֹקְצִין פ"ג ע"י"ש דְּבַחֹלִין הַגִּי'
שְׁלֵא כַּגִּי' תְּתוּסְפֶתָא וְכְמוֹ שְׁהַגִּי' בְּתוֹס' בְּאוֹר הַגְּנוּזָה הוּא יוֹתֵר מְתוּקָן ע"ש וּבְגִדָה דָּף נ'
דָּאֵם הַנּוֹכֶשֶׁר וְאַח"כ חִיֵּשֵׁב עָלָיו לְמַאֲכֵל אָדָם בְּעֵי הַכֶּשֶׁר שְׁנֵי וְהַתּוּסְפֶתָא דְּעוֹקְצִין פ"ג
מְפֹרֶשׁ כְּדָבְרֵינוּ דְּאַחַר שְׁשֻׁנָה בְּתוּסְפֶתָא חֲזַר ר"ע לְהִיּוֹת שׁוֹנָה כְּדָבְרֵי ר"י וּמְסִיִּים דִּינָא
דְּחֻלָּב סְמָף לֵה בְּתוֹס' הַחֹתֵף בְּשֶׁר מֵאֵמָה"ח חֲתָכוּ וְאַח"כ חִיֵּשֵׁב עָלָיו צְרִיף הַכֶּשֶׁר חִיֵּשֵׁב
עָלָיו וְאַח"כ חֲתָכוּ א"צ הַכֶּשֶׁר שְׁלִכְאוּרָא אֵינוּ מוּבָן דָּאֵם א"צ הַכֶּשֶׁר מִשׁוּם שְׁהִיָּה סוּפּוֹ
לְטַמָּא ט"ח מ"ש חֻשֵׁב וְאַח"כ חֲסוּף בֵּין חֲתָף וְאַח"כ חִיֵּשֵׁב אֲבָל לְפִי דְּבָרֵינוּ מוֹכְרַח הוּא
דָּאֵם חִיֵּשֵׁב וְאַח"כ הוּי עָלָיו שֶׁם אֲנֹכֶל בְּעַת שְׁהִיָּה סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח מִשֶּׁא"כ בְּחֲתָף וְאַח"כ
חִיֵּשֵׁב.

וְהַשְׁתָּא עוֹלִים דְּבָרֵי הַרְמַב"ם כְּרֵאוּי וּמִינְשָׁבִים הֵיטֵב דְּלִכְאוּרָא עוֹד יֵשׁ דְּקָדוּקָא בְּדָבְרֵי
שְׁשֻׁנָה מְלִשׁוֹן הַגִּמ' דְּכָרִיתוֹת וְהוֹסִיף אִם חִיֵּשֵׁב עָלָיו לְאָדָם וְסִיִּים ה"ז צְרִיף מִחֻשְׁבָּה
וּא"צ הַכֶּשֶׁר שְׁהַלְשׁוֹן תְּמוּהָ וְכְמוֹ שְׁתַּמָּה הַכ"מ וְלִפִּי הַגָּ"ל יֵשׁ לְאֹמֵר דְּהַגִּי' בְּכָרִיתוֹת ס"ל
בְּהַבְרִייתָא דְּאַתְיָא כַּס"ד דְּר"ע וְכַס"ל לְר"מ אֲלִיבָא דְּר"פ חֹלִין קכ"ח דְּמַהֲנֵי הַכֶּשֶׁר
אָף קוֹדֵם מִחֻשְׁבָּה וּמִשׁוּ"ה בְּחֲתָכוּ לְפֶלֶבְמַהֲנֵי מִחֻשְׁבָּה דְּאַח"כ א"צ הַכֶּשֶׁר אֲבָל לְדִידָן
דְּקִי"ל כַּר"י בְּעֵינָן מִחֻשְׁבָּה מְקוֹדֵם וְהַרְמַב"ם קָאֵי עַל הָא דְּהַתְּחִיל בַּפ"ג יֵשׁ צְרִיכִין
מִחֻשְׁבָּה וְהַכֶּשֶׁר כּו' הַכֶּשֶׁר וְלֹא מִחֻשְׁבָּה וּפִירֵשׁ מִתְּחִלָּה דִּין הַמְּשֻׁנָה בְּשֶׁר הַנְּפָרֶשׁ מִן
הָאָדָם כּו' צְרִיף מִחֻשְׁבָּה וְהַכֶּשֶׁר דְּכִינּוּן דְּבַעַת שְׁהִיָּה סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח שְׁהִיָּה מְחוּבָּר לְאָדָם
לֹא הִיָּה עָלָיו שֶׁם אֲנֹכֶל צְרִיף הַכֶּשֶׁר וּבִהֵל' ט' רָצָה לְאֹמֵר דְּבַכָּה"ג צְרִיף מִחֻשְׁבָּה וְלֹא
הַכֶּשֶׁר וְהוּא דִּינָא דְּהַבְרִייתָא דְּחֹתֵף לְכָלֵב אִם חִיֵּשֵׁב עָלָיו לְאָדָם הֵינּוּ קוֹדֵם לְכָלֵב וְהוּי
סוּפּוֹ לְטַמָּא ט"ח בְּעַת שְׁהִיָּה עָלָיו שֶׁם אֲנֹכֶל אָף חֲתָכוּ אַח"כ לְכָלֵב לֹא בְּטֵל הַכֶּשֶׁר וְה"ז
צְרִיף מִחֻשְׁבָּה וְלֹא הַכֶּשֶׁר וְלֹא נִקְטַת הַחֹתֵף לְאָדָם דְּחִתִּיקָה זֶהוּ מִחֻשְׁבָּתוֹ וְלֹא שְׁנִיף ה"ז
צְרִיף מִחֻשְׁבָּה וְכְמוֹ שְׁכ' הַכ"מ עַל הַמְּשֻׁנָה וְזֶהוּ בְּרוּר וּלְפ"ז עוֹלִים לְנִכּוֹן גַּם דְּבָרֵי
הַרְמַב"ם בַּהֲל' ה' שְׁהַקְדָּמוֹ.

ומתחילה ההכרח לפרש דברי הגמ' שתמוה מאד פנ"ל ונקדים ונאמר פי' הראב"ד
בזבחים ק"ה דאי' התם פי' אתא ר"ד אמר אמרי במערבא צריכין הכשר טומאה ממקום
אחר ועי' ברש"י שם ותוס' ב"ק ע"ו אבל הראב"ד בפ"ג מהל' אה"ט פי' דס"ל לרבנן
דפליגי על ר"מ דכל הראוי לטמא ט"ח לא בעי הכשר מים אבל הכשר שרץ בעי עי"ש
(וכ"כ רש"י בנדה נ' ע"ב עיי"ש) ור"מ ס"ל דלא בעי לא הכשר מים ולא הכשר שרץ
ולפ"ז אם נגע שרץ בדבר שסופו לטמא ט"ח הנה ר"מ לקולא וחקמים לחומרא פגון
בבשר הפורש מאמה"ח שכ' התוס' בבהמה המקשה ע"ג ע"ב דבשעה שהן מחנפרים
והוי סופו לטמא ט"ח ל"א סברא דמעשה עץ ומטמא טומאת אוכלין דלר"מ לא מהני
מידי נגיעתו בטומאה בשעה שהיה סופו לטמא ט"א ואם אח"כ פירש בשר מן האבר
ואין סופו עוד לטמא ט"ח אינו מטמא עוד ט"א ובעי הכשר מים ושרץ מחדש דכשם
שבטל הכשר טומאתו פן בטל הכשרו לקבל טומאה ובעי הכשר מים ושרץ מחדש אבל
לרבנן דס"ל (לפי הראב"ד) דהכשר מים לא בעי אבל הכשר שרץ בעי ומהני נגיעתו
בשרץ למיהוי ראשון לטומאה דל"א שבע לה טומאה בטומאת אוכלין כמ"ש התוס'
בחולין ע"ב יעי"ש ולפ"ז גם אח"כ בשעה שאין סופו עוד לטמא ט"ח נשאר לטומאת
אוכלין כמו שהיה מקודם ולא בטלה טומאת מגע שיש בו.

והנה מש"כ למאן דס"ל דלא בעי הכשר מים ושרץ דיהיה נ"מ אם הכשר או לא הכשר
דאם הכשר במים לא בטלה טומאת מגע שרץ שיש בו ואם לא הכשר בטלה גם טומאת
מגע הוא מוכרח לכמש"כ התוס' בחולין ע"ג ע"ב שהבאנו למעלה דאמה"ח מיקרי סופו
לטמא ט"ח רק דכשפירש הבשר בטלה ט"ח שיש בו מחמת דאמרינן מעשה עץ שימש
ואמרינן שם למה לי הכשר וע"ז משני מעשה עץ שימש ול"מ תו ט"ח שהיה בו ועכ"ז
אם הכשר במים ונגע בטומאה למ"ד בה"ס מטמא נשאר בטומאת מגע שיש בו ומבנדר
הפל בין אם לא הכשר ונגע בטומאה במת שהיה סופו לטמא ט"ח דאם בטלה הט"ח
בטלה גם טומאת מגע וגם אם הכשר דלא בטלה טומאת מגע (ועי' ב"ק ע"ז ע"א בתוד"ה
פ"ה כו' ואין לאמר דנ"מ אם חשיבא אונקל לאחר שנספלה כו' נשאר בה טומאת אוכלין
א"נ כו' דכאן לא יתכן לאמר פן מדבריו במנחות.

למ"ד פל העומד לשרוף פשרוף כו' הרי שכ' דנשאר בה ט"א וי"ל דאזירי ג"כ בששהכשר
ומדברי התוס' משמע דס"ל כמ"ש ב"ק ע"ג דבשעה שסופו לטמא ט"ח ל"א מעשה עץ
שימש מדהביאו ראיה לפ"ה הנשרפים לאחר שנספלו אינם מטמאים ט"א משום ט"ח
שהיה בהו מחולין ע"ג ע"ב והיינו מהא דקאמר שם יחד לבשר הפורש מהאבר מה"ח
והיינו כמש"כ התוס' שם (וט"ס בתוס' ע"ב וצ"ל ע"ג) דאילו לכמ"ש התוס' בחולין
קכ"ט ורש"י שם אין ראיה מבשר הפורש מה"ח מפרים הנשרפים עיי"ש ולפ"ז הלא
מוכרח דאם לא הכשר בטלה גם טומאת שרץ שיש בו וצ"ל דכונת התוס' דהפ"ה ג"כ
הוכשרה משום חבת הקודש) או דהוכשרה במים ולאח"כ פינון שנספלה לא הויא תו
עפ"א בעלמא אבל נראה פינון דמה"ת הנה עפ"א בעלמא דהיתה עומדת לשרוף לא הנה
מהני בה הכשר וא"כ שפיר פריף הגמ' במנחות דכל העומד לשרוף כו' וצ"ע (אם לא
שנאמר דנטמא במשקה הזב וכדומה דמטמאין ומכשירין בבת אחת ונפסל ממילא כמש"כ
התוס').

ונבוא להסביר דברי הגמ' חולין ה"ל דלקמן אי' א"ר אסי א"ר יוחנן מ"ט דר"ש א"ק מפל האוכל אשר יאכל כו' א"ל אמציעתא נשחטה הבהמה הוכשרו בךמיה א"ר אסי אר"י מ"ט דר"ש א"ק מפל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים כו' אוכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל והקושיא בדברי הגמ' מבואר דהלא אבר המדולדל אין בו אלא מצות פרישה ולקצת פוסקים לב"נ מותר לגמרי אמאי הנה אוכל שאין יכול להאכילו לאחרים והמתנור דרב אסי ס"ל דשחיטה עושה גיפול וממילא לדידיה הנה אבר המדולדל כאמה"ח לאחר שחיטה ושפיר קרי ליה שא"י להאכילו לאחרים ועי' בחי' ה"ר"ן וכיון דרב אסי ס"ל שחיטה עושה גיפול ממילא לדידיה מוכח מהא דצריכין הכשר דל"א פיון שפופו לבוא לידי ט"ח מטמא ט"א וכן מהא דנשחטה הוכשרו דע"כ לדידיה קאי אבשר הפורש מן האבר כמ"ש ב"דף ע"ג (ובזה יש להבין דברי רש"י ד"ה שני ליה לר"מ כו' אבל משנתנו תנו הבשר צריף הכשר וכיון דצריף הכשר לא הוכשר קודם חתיכה והא"ף מקבל טומאה מאביו ע"ש ולכאורא תמוה דמאי ראיה מניתי מהבשר צריף הכשר דקאי אמתה הבהמה דהבשר המדולדל הוי כבשר הפורש מן הסי שהוא טהור לגמרי ובנדאי בעי הכשר והכא כבשר הפורש מן האבר י"ל דא"צ הכשר משום דהיה סופו לטמא ט"ח ולפי ה"ל מיןשב שפיר דהא לרב אסי קיימינן דס"ל שחיטה עושה גיפול ולדידי' מבואר במשנה דבשר הפורש מן האבר צריף הכשר וכמ"ש ב"דף ע"ג פנ"ל) הרי מפורש לדידיה דבכה"ג לא מטמא ט"א משום דהיה סופו לטמא ט"ח.

ולפ"ז י"ל דלכאורא אמאי לא נפרש הברייתא פהתוספתא דחתף ואח"כ חישב טהור היינו דצריף הכשר דבלא הכשר מים ושרץ טהור חשב ואח"כ חתף טמא והיינו דא"צ הכשר שבתוספתא דטמא ממילא מחמת שהיה סופו לטמא ט"ח בעת שהיה שם אוכל עליו וכנ"ל וכמ"ש הרמב"ם בהל' ט' אלא רב אסי לטעמיה א"י לפרש פנ"ל דהלא לדידיה ל"מ מה שהיה סופו לטמא ט"ח אח"כ לכשיפרוש הבשר מן האבר ולזה הקשה רב אסי טומאת בית הסתרים דלדידיה ע"כ צריף לפרש טמא שבברייתא משום מגע אביו ורב אסי דהוא ממערבא ס"ל כדאמרי במערבא דלרבנן אף שבשעה שהיה סופו לטמא ט"ח צריף הכשר שרץ וממילא לדידיה אף אחר שפירש ואין סופו לטמא ט"ח לא בטלה טומאת מגע שבו אף אם לא הוכשר ולא היה קשה ליה רק דלרבנן טומאת בה"ס הוא וא"ל ר"ז כו' ר"מ היא דאמר בה"ס מטמא א"ל ר' אסי לאו זמנין סגי אין כו' ואמרי ליה שני ליה לר"מ בין טומאה דבעיא הכשר ובין טומאה דלא בעי הכשר היינו דטומאה דבעיא הכשר כגון הכא כבשר הפורש מן האבר אף אם בשעה שהיה סופו לטמא ט"ח לא היה בעיא הכשר מים ולא הכשר שרץ לר"מ מ"מ פיון דבשעת מעשה לא היה עליו שם טומאה רק משום סופו לטמא ט"ח ממילא אח"כ דבטלה ט"ח בטלה גם טומאת מגע שהיה בו דלא היה מהני לא מידי טומאת מגע שבו בעת שהיה סופו לטמא ט"ח ואח"כ כשבטלה ט"ח בטלה גם טומאת מגע כמ"ש למעלה וע"ז קאמר רבא דלמא בשהוכשר דחידש רבא דל"א בטלה טומאת מגע שבו אף דלא היה מהני מידי רק אם לא היה מוכן לקבל טומאה רק משום שסופו לטמא ט"ח אבל אם הוכשר במים והיה מוכן לקבל טומאה בלא ט"ח שבו גם כשנתבטל ט"ח שבו לא בטלה טומאת מגע, והא דלא נחית ר' אסי לזה י"ל דהלשון חשב ואח"כ חתף משמע דלא היה שהות בנתיים להכשיר רק חישב

וחתמו והא דקאמר רבא דלמא בןשהוהכשר י"ל דהוהכשר בעת שיהיה קודם מחשבה ור"מ לטעמיה דס"ל לר"פ למעלה קכ"ח ע"א לר"מ דס"ל כר"ע קודם חזרה דהכשר קודם מחשבה מהני (עי"ל דס"ל לר' אסי דר"מ לא פליג על הלכה המקובלת דנגיעת בה"ס לא מטמא ולא פליג ר"מ רק אם שני הטומאות באין פאחד טומאת מדרס וטומאת מגע כמו בשלשה על שלשה שנהלק וסדין שעשאו וילון דבכה"ג דהווי טומאת עצמן בב"א גם טומאת בה"ס מטמא.

ובזה י"ל מה דאמרינן לעיל ע"ב לימא ר"מ לטעמיה דאמר טומאת בה"ס כו' עולא אמר עובר שאני והלא אליבא דר"מ קיימינן רק דשקיל וטרי בזה גופא אם גם הקא ס"ל לר"מ טומאת בה"ס מטמא וקאמר עולא עובר שאני דבזה גם ר"מ לא מטעם בה"ס מטמא ולפ"ז י"ל דגם רב אסי ידע די"ל בשוהוהכשר רק דהיה קשה לו דהלא בה"ס לא מטמא ובשעת פרישתו מן החי שעדיין לא חישוב עליו ל"מ הכשר וזה הוא דקאמר שני ליה לר"מ בין טומאה דבעי הכשר ובשעה שבאה עליו ט"ח לא חל עליו טומאת מגע דלא היה אוכל דלא חישוב עליו ובין טומאה דלא בעי הכשר כמו בשלשה על שלשה ובסדין שעשאו וילון דחל טומאת מגע ומדרס בב"א וקאמר רבא דילמא בןשהוהכשר והיינו בעת שיהיה האבר מנדלדל ואף דלא חישוב עליו ור"מ לטעמיה כמו שאמר ר"פ למעלה דס"ל כר"ע קודם חזרה וכנ"ל).

ומינשב קושית ג' ד' שפכתנו למעלה וקאמר רבא דילמא דלטעמיהו קאמר אבל לדידיה פ"י הברייתא באופן אחר דס"ל בעלמא שחיטה אין עושה גיפול א"ל רבא ב"ח לרבא למה לי הכשר ולא קאי פלל רבא ב"ח על שקלא וטריא דר"א ור"ז רק על גוף הברייתא וס"ל לרבא ב"ח פסוגיא דכריתות וכג"ל ר"ח וכמו שפסק הרמב"ם בהל' ט' דבכה"ג הוי סופו לטמא ט"ח ולדידהו ס"ל שחיטה אין עושה גיפול ואין הכרח ממתניתין דבשר הפורש מן האבר צריף הכשר ולדידהו פ"י הברייתא טהור ומטמא פהתוספתא דהיינו צריף הכשר וא"צ הכשר ופריף על רישא דברייתא חתמו וא"כ חישוב למה צריף הכשר והלא היה סופו לטמא ט"ח וא"צ הכשר א"ל כששימש מעשה עץ שימש והפונה פהתוספתא שפכתנו למעלה דהא שיהיה סופו לטמא ט"ח מהני מטעם הכשר והוי ככל הכשר דעלמא דבעינו שיהיו בשעת הכשר שם אוכל עליו משא"כ קודם מחשבה דכשמש לטמא ט"ח מעשה עץ שימש ל"מ מידי להכשירו לטומאה ובעינו הכשר שני אחר שייעשה אוכל והוי פ"י מעשה עץ שימש ממש כמו סברת הרמב"ם בהל' ט' ומובן היטב ולא צריף לכל הדוחקים ומינשב הערת א' ב' ה' שפכתנו למעלה.

ולפ"ז דברי הרמב"ם בהל' ה' מובן היטב שפסק פרבא ב"ח ורבא דהברייתא שבגמ' והתוספתא עולים בקנה אחד לזאת פתב הרמב"ם כלשון התוספתא ודבריו בהל' ה' ובהל' ט' עולים פאחד שפופו לטמא ט"ח לא מהני לאח"כ רק אם היה שם אוכל עליו בשעה שיהיה סופו לטמא ט"ח אבל אם אז לא היה עליו שם אוכל צריף אח"כ לכשפירש טומאה והכשר מחדש ודבריו מבוארים היטב ומדוקדקים בסוגית הגמ' ומינשב ג"כ דברי הרמב"ם שהשמיט דברי ר' אסי בדרף קכ"א שונין ישראל בטמאה ועפ"ם בטהורה צריכין מחשבה והכשר כו' אמר חזקיה מפני שיכול לגוררה והרמב"ם בפ"ג מהל' ט"א הל' ג' פתב סתם דא"צ הכשר ומ"ש הכ"מ הוא דחזק גדול דהלא פחות מפנית היה מטמא

ט"ח וגם עתה ראוי לטמא ט"ח ע"ש אָבֵל לְפִי הַנֶּזֶל מִיִּשְׁבַּע שְׁפִיר דְּהַרְמַב"ם לְטַעֲמִיהָ דְּפֶסֶק פְּסוּגֵי דְּכָרִיתוֹת דְּהַחֹתֵף מְאָדָּם חֵי א"צ הַכָּשֵׁר וְלֹא עֲדִיף מִמְּפָרְפֶסֶת דְּבַהֲמָה טְמֵאָה וְלֹא פֶסֶק כַּר' אִסִּי דַר' אִסִּי לְטַעֲמִיהָ אֲזִיל דַּס"ל שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה גִּפּוּל וְלִדְיָדִיָּה לֹא עֲדִיף מִפְּרָפֶסֶת מְאֹבֵר הַמְדוּלְדָל בְּבַהֲמָה דַּג"כ סוּפוֹ לְטַמְא ט"ח וְעַכ"ז מְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנֵה דְּצָרִיכִין הַכָּשֵׁר וְלִהְיֵי קְאָמֵר שׁוֹנֵין כּו' צָרִיכָה מִחֻשְׁבָּה וְהַכָּשֵׁר אָבֵל לְדִידוֹ דְּקִי"ל אֵין שְׁחִיטָה עוֹשֶׂה גִּפּוּל אֵין מִהַמְשַׁנָּה רְאֵיהּ כְּלָל כַּמ"ש לְמַעְלָה וְהַסְּנֵיָא דְּכָרִיתוֹת מְכַרְעַת דְּבַכָּה"ג הֵוֵי סוּפוֹ לְטַמְא ט"ח וְסִבְרַת חֲזַקְיָה שְׁיָכוּל לְגִנְרָה י"ל דְּאֲתֵיָא כַּר' יוֹסִי אֶהְלוֹת פ"ד דַּל"א סוּף טוּמְאָה לְצִאת מְפָנֵי שְׁיָכוּל לְהוֹצִיא לְחֻצָּאִין אוֹ לְשׁוּרְפָּה בְּמִקּוּמָה כֵּן פֶּאן ל"א סוּף לְטַמְא ט"ח מְפָנֵי שְׁיָכוּל לְגִנְרָה אָבֵל אָנִן קִי"ל כְּרַבְּנֵי דְּפִלְגִי עֲלֵיו כֵּן גַּם פֶּאן ל"א סִבְרָא זֹאת וְהֵוֵי סוּפוֹ לְטַמְא ט"ח וְצָרִיף הַכָּשֵׁר.

זְבָחִים ק"ה ע"א רש"י ד"ה אף כל שאין סופן לטמא כו' אָבֵל הֵנִי פָּרָה וּפְרִים וְשְׁעִיר כּו' הַלְּפָד מְטַמְאֵו מְחִיִּים וְאֵע"ג דְּלֹא מְטַמְאֵו שְׁאָר בַּע"ח דְּעֵלְמָא וְצ"ע דְּהֵלֵא מִשְׁמַע בַּכ"מ דְּרַק בְּשְׁעִיר הַמְּשַׁתְּלַח דְּהַמְשַׁלְּחוֹ כְּשֶׁהוּא חֵי מְטַמְא בְּגָדִים וְהֵוֵי סוּפוֹ לְטַמְא ט"ח כְּשֶׁהוּא חֵי ס"ל לר"מ דְּמְטַמְא כְּשֶׁהוּא חֵי אָבֵל לֹא בְּפָרָה וּפְרִים וְאֵפ"ל דְּרִש"י לֹא פָּתַב זֹאת רַק קוֹדֵם דְּפִשְׁט ר"א דְּפָרִים וְשְׁעִירִים כְּשֶׁהֵם בְּפָנִים אֵינָם מְטַמְאִים אָבֵל לְכַתֵּר דְּפִשְׁיֵט ר"א דְּכֻשֶׁהֵם בְּפָנִים אֵינָם מְטַמְאִים בְּנֹדָאֵי אֵין לֵאמֹר דְּכֻשֶׁהֵם חִיִּים הֵמָּה מְטַמְאִין אָבֵל לְשׁוֹן הַגַּמ' מְחֻסָּר יְצִיאָה כְּמְחֻסָּר מַעֲשֶׂה דְּמִי מִשְׁמַע דְּמְחֻסָּר מַעֲשֶׂה פְּשִׁיטָא לִיה דְּלֹא מְטַמְא ט"ח וְאֵפ"ל דְּכֻנַּת רִש"י לְמֵאן דַּס"ל דְּיִשְׁנֵה לְשְׁחִיטָה א"כ מְטַמְאֵו פָּרָה בְּגָדִים גַּם לְהַעֲוֹסֵק בְּהֵם חִיִּים עֵי חוֹלִין דָּף כ"ט וּל' וּלְפ"ז בְּפָרִים לְפִי מְסַקְנַת ר"א בְּנֹדָאֵי אֵינָם מְטַמְאִים בְּגָדִים כְּשֶׁהֵם חִיִּים דְּהֵא מְחֻסָּרֵי יְצִיאָה אָבֵל פָּרָה תְּטַמְא בְּגָדִים לר"מ כְּשֶׁהִיא חִיָּה וְצ"ע.

רַמְבַּ"ם פ"ג מֵהַל' ט"א הַל' ז' פְּחוֹת מְפִזִּית מְבֻשֶׁר הַמֵּת שְׁהַשְּׁלִים עֲלָיו כְּפִיָּצָה מְשָׁאֵר אֲנֹכְלִין הַפֵּל צָרִיף מִחֻשְׁבָּה שְׁהָרֵי בְּטַל הַפֵּל אֲצֵל כָּל אֲדָם וְאֵין הַפֵּל צָרִיף הַכָּשֵׁר מְפָנֵי בְּשֶׁר הַמֵּת שְׁבִכְלָלוֹ וּבַהֲשִׁיגוֹת מַגְמ' דְּכָרִיתוֹת גִּרְאָה שְׁאֵפִי חִיִּשְׁבַּע עֲלָיו בְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֲצֵל כ"א וּבַכ"מ אֲמַר שְׁאֵין זֶה מְנוֹכַח וְיֵשׁ מְקוֹם לְפִי רַבֵּינוּ עֵי בְּכָרִיתוֹת כ"א מְפֹרָשׁ כְּהָרֵאָב"ד אוֹצִיא דָם מִהַלְכֵי שְׁתֵּים שְׁיֵשׁ בְּהֵם ט"ח וְאֵין בְּהֵם טוּמְאָה קֵלָה כּו' כּו' פְּחוֹת מְפִזִּית גְּבִילָה כֵּינֵן דְּאֵילוֹ מְצַרֵּף לִיה כְּזִית לֹא בְּעֵי הַכָּשֵׁר לְאִפּוּקֵי מֵת אַע"ג דְּמַמְלִיא לִיה לֹא מְטַמְא ט"א מְשׁוּם דְּבְטָלָה דַּעְתּוֹ אֲצֵל כָּל אֲדָם הָרֵי מְפֹרָשׁ כְּהָרֵאָב"ד.

וּמ"ש הַכ"מ אֵין לוֹ מוּבָן וִי"ל דְּמְפָרֵשׁ דְּזֵהוּ הַנ"מ בֵּין מְהַלְכֵי שְׁתֵּים לְמַהַלְכֵי ד' דְּהֵינּוּ גְּבִילַת בְּהֵמָה דְּבִנְבִילָה אִם חִיִּשְׁבַּע עֲלֶיהָ לְאֲכִילָה וְצִרְרָף לָהּ אוֹכְלִין א"צ מִחֻשְׁבָּה מְחַדָּשׁ עַל הָאֲנֹכְלִין וְכֵן דֵּיִק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּבַהֲל' ו' גְּבִי גְּבִילָה כְּתִב שְׁחִיִּשְׁבַּע עֲלָיו וְאֵח"פ הַשְּׁלִים כּו' וְגַבֵּי פְּחוֹת מְפִזִּית מִן הַמֵּת כְּתִב שְׁהַשְּׁלִים עֲלָיו הַפֵּל צָרִיף מִחֻשְׁבָּה מִשְׁמַע בְּהֵדִיא דְּאָף שְׁמַתְחִילָה חֻשְׁבַּע עַל פְּחוֹת מְפִזִּית וְאֵח"פ הַשְּׁלִים עֲלָיו סְתַמָּא שְׁאָר אוֹכְלִין הֵנִי הֵנִי אוֹכְלִין סְתַמָּא שְׁלֵא לְאֲכִילָה וְצָרִיף מִחֻשְׁבָּה מְחַדָּשׁ וְהֵא דְּהֵנִי אוֹכְלִין אֵינּוּ מְקַבְּלִין טוּמְאָה אָף שְׁהֵנִי מִתְחִילָה רְאוּיִין לְאֲדָם י"ל דְּהַרְמַב"ם לְטַעֲמִיהָ שֶׁכ' בַּפ"ב דְּאָף אִם הֵיָה מְנוֹחָדִים לְאֲדָם אִם נִפְסְלוּ מְאוּכַל אֲדָם אָף אִם רְאוּיִין לְכָלֵב אֵינָם מְקַבְּלִים טוּמְאָה עֵי"ש בְּהַשְּׁגַת הַרְאָב"ד.

אך צ"ע למה שינה הרמב"ם לשונו דבגמ' אי בטלה דעתו אצל כ"א דהלשון משמע דדעתו לא מהני כפי הראב"ד, והרמב"ם פתב בטל הפל אצל כ"א והשמיט תיבת דעתו גם אינו מיושב לפ"ז הלשון אוציא מהלכי שמים שאין בהם טומאה קלה הרי יש בהם טומאה קלה אם חישוב עליו לזאת נראה לאמר דס"ל להרמב"ם דרב חננ' פליג על הא דקאמר לעיל לאפוקי מת כו' ומוקי בגבילה בפחות מפזית ורב חננ' מוקי בכזית משום סיפא דבמהלכי שמים דהיינו מת לא משפחת לה בכזית משום דטומאה בוקעת ועולה כו' דמשמע בהדיא דאם לא האי טעמא גם במת משפחת לה טומאה קלה והוא דלא כמ"ש הגמ' מתחילה דבטלה דעתו אצל כ"א ולא קשה א"כ משפחת לה טומאה קלה בפחות מפזית י"ל דפחות מפזית לא מיקרי מת פלל דכיון דליכא שיעור ומשום זה ג"כ נאדי מלאוקמה הא דגבילה מטמא ט"א בחצי זית דחצי זית ליכא שם גבילה עלה אבל לא פליג רב חננ' גם על פחות מפזית גבילה דא"צ הכשר דמיקרי סופו לטמא ט"ח משום דכיון דאילו מצרף ליה פזית ומשו"ה הביא הרמב"ם שפיר בהל' ו' אוקימתא דגמ' פחות מפזית גבילה ואוקימתא דר' חננ' בכזית גבילה ונחפיהו בבצק דלא פליג ר"ח ע"ז, וגם בהל' ז' ח' העתיק דברי ר' חננ' בכזית דל"ש ט"ק ובפחות מפזית שייך טומאה קלה גם במת אדם והא דהקשו התוס' דאם ס"ל לרב חננ' דגם בפחות מפזית גבילה מיקרי סופו לטמא ט"ח למה ליה לרב חננ' לאמר דבמשא מיהת ליטמא והי' לו לאסור בפשיטות כיון דאילו מסלק ליה להבצק והכריחו מזה דר"ח פליג ומ"ש הכ"מ ע"ז דחוק.

אבל באמת י"ל דהרמב"ם י"ל מתרץ לה במתק לשונו שכ' ואין הבצק צריך הכשר דחידוש לאמר דגם הבצק א"צ הכשר פלל והיינו משום דגם הבצק סופו לטמא ט"ח ע"י משא וממילא א"י לאמר דאילו מסלק ליה להבצק דהלא זה הטעם יהיה מועיל להזית גבילה אבל לא להבצק לזה קאמר דבמשא מיהת מטמא דממילא מועיל גם להבצק, ואפשר דמפאן יצא לו להרמב"ם חידוש דין זה ועי' בתוס' ב"ק ע"ז ע"א ד"ה פרה וברש"י תולין ריש פ"א ע"א ובר"ש ריש מס' טהרות לגבי גבילת עוף טהור דפסיקא להו דצריכי האונקלין הכשר שרץ וממילא גם הכשר מים וכן הוא בשיטה מקונצת פאן בכריתות בשם הראשונים ופשיטא להו לכולהו דין זה דהאונקלין צריכי הכשר ומאין לו להרמב"ם חידוש דין זה אע"כ פנ"ל דאל"כ למה הוצרך לאמר במשא מיהת ליטמא ועיין בלשון הרמב"ם לגבי פחות מפזית שפתב ג"כ ואין הפל צריך הכשר דמשמע ג"כ דגם האונקלין א"צ הכשר לא הכשר שרץ ולא הכשר מים ולכאורה אינו מוכן הטעם והמקור אבל לפי הנ"ל י"ל דכיון דפשיטא ליה דבכזית גבילה א"צ הבצק הכשר.

א"כ גם ממילא פחות מפזית דמיקרי לטמא ט"ח דאילו משלים ליה לכזית א"כ ממילא גם האונקלין שעמו מיקרי סופם לטמא ט"ח דאילו משלים להגבילה שבכללם לכזית הוי גם סופם לטמא ט"ח וזה נכון בסברא ומוכרח בלשון הרמב"ם להמזקק בדבריו וצ"ע שלא העירו בכ"ז מפרשיו וילעת הפנאי נאריה בזה בעזה"ת ועי' בכריתות כ"א א"ל ה"מ באונקלין דעלמא דלית בהו פחות מפזית גבילה אבל הכא דאיכא בגויה פחות מפזית גבילה כיון דאילו מצרף כו' ולישנא דאית בהו כו' דאיכא בגויה כו' משמע בהדיא פהרמב"ם דגם אונקלין המצטרפין אפי' לפחות מפזית גבילה לא בעי הכשר וצ"ע על רש"י ותוספת והר"ש שלא הרגישו בזה.

פ"י מהל' טונמאט אוכלין הל' ג' השוחט וניתז דם על האוכלין ונתקנח הדם בין סימן לסימן ה"ז ספק לפיכך תולין עליו לא אוכלין ולא שורפין ועי' בכ"מ פ' השוחט ל"ו כדמסיק ר"א שם, ולכאורא הוא פלא דהלא בגמ' שם הטעם משום דמספקא ליה אם יש לשחיטה מתחילה ועד סוף או אינה לשחיטה אלא לבסוף ודהלא הרמב"ם פסק בהל' פסה"מ פ"א הל' י"ח שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומשמע מלשונו שלא מחמת ספק הוא (ומ"ש פסול ולא כתב חייב משום שחוטאי חוץ כמו דאי' בגמ' יבואר לקמן) והנה יש להסתפק למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף דעכ"ז פשוט בגמ' דכ"ז אם נגמרה השחיטה בכשרות אבל אם אינרע פסול בשחיטה אין פאן שם שחיטה על תחילת שחיטה כמו דאמרין נתקלקלה בשחיטה קאמרת כו' עי' תולין דף כ"ט ע"ב ולפ"ז אימת מחשב שם שחיטה על תחילת שחיטה אם פשגמר השחיטה אז נעשה גם תחילת השחיטה או תיכף שמתחיל לשחוט שם שחיטה עלה רק אח"כ כשלא יגמור השחיטה פראוי יפקע שם שחיטה מתחילתה.

לכאורא יש להוכיח בפשיטות דאין פאן מקום ספק דהלא מבואר בדרף ל"ו דבלא נתקנח הדם עד גמר שחיטה אף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף מכשיר וע"כ הטעם דאף לדידיה אם גמר השחיטה בהכשר נעשה גם תחילת השחיטה גמורה ולפ"ז כל המחלוקת הוא דלמ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף תיכף כשמתחיל לשחוט הניא שם שחיטה עלה רק אח"כ כשתתקלקל השחיטה יפקע שם שחיטה מפנה ולמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף לא הניא שם שחיטה על תחילתה עד שתגמר השחיטה מהני כשנגמר השחיטה נעשה גם תחילתה שחיטה.

מיהו לפ"ז תהיה מבוכה בדברי הגמ' דף כ"ט ודרף ל'. דהנה לכאורא צריף להבין דאמרין בדרף ל' לפלוג אליבא דראב"ש פגון דשחט חד גברא בשני סודרים כו' ולמה לא יהיה נטמא הסודר הראשון בגמר השחיטה דאגלי מלתא למפרע דגם תחילת השחיטה נעשתה שחיטה גמורה אף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף וכבר העירו בזה המפרשים, אבל אי משום הא לא איריא דהלא למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף לא הניא שם שחיטה על תחילתה עד גמר השחיטה ומשו"ה בנתקנח הדם קודם גמר השחיטה לא הוכשרה אלמא דכ"ז שלא נגמרה השחיטה לא הניא שם שחיטה עלה רק אח"כ שיוגמר נעשתה גם תחילתה שחיטה משו"ה בלא נתקנח הוכשרה דעכשיו שם שחיטה עלה והכא נמי פיון דבשעת גמר השחיטה אין נוגע עוד בהסודר הני כמו נתקנח הדם בין סימן לסימן וכן צריף לאמר פגון דשחטוה בתרי גברי דגברא קמא לא מטמאה אף דכיון דגמר השני השחיטה גם שחיטת הראשון שם שחיטה עלה, ועלה עליו דין מתעסק ושוחט הפרה דהוא מטמא בגדים אף דכיון דבעת שחיטתו סימן ראשון הבגדים שנגע בהם טהורים דהני בנתקנח ואח"כ הלא אינו מטמא בגדים דאינו מטמא רק בשעת עשייתו אבל הלא אוכלין ומשקין מטמאין אף לאחר פרישתו כמו שמבואר למעלה אם הני ראשון או שני ולגבי גברא לא שייף הסברא דכיון דבעת שנעשתה שחיטה אינו עתה בעסיקתה דהשוחט בעצמו הני כמו הדם דאמרין פיון דנגמרה השחיטה שם דם שחיטה עליו אף דיצא קודם הגמר ונהו פשוט, מ"מ יש לומר דהגמ' איירי פאן לענין טונמאט בגדים המבואר במשנה ובגדים בודאי לא מטמא השוחט סימן ראשון פנ"ל.

אבל יש להעיר מהא דאמרין עולת העוף דמלק סימן אחד למטה למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף לאמפסלא ואף למסקנת הגמ' רק בסימן אחד כיון דעשה מעשה חטאת העוף למטה אבל היכא דמלק מיעוט סימנין למטה כשרה למ"ד אין שחיטה אלא לבסוף ואמאי הלא הלא בגמר מליקה גם תחילת המליקה נעשה מליקה גמורה ופסול אף לדידיה וכן "אם שחט" מיעוט סימנין בחוץ דמשמע בגמ' בהדיא דכשר לדידיה וכן משמע להדיא ברמב"ם בהל' פסה"מ שהובא למעלה ולפי הג' ל' תמוה דאף למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף בעת גמר השחיטה שם שחיטה גם על תחילתה והיה להיות פסול בחוץ וכן יש להתעורר מב"ק ע"ב לענין טביחה ומכירה יעו"ש.

לזאת נראה לפרש בפלוגתת רבי ור"ח בדרף ל"ו דאין פלי מחלוקתם כמו המחלוקת למעלה אם יש לשחיטה מתחילה ועד סוף או אינה לשחיטה אלא לבסוף דלמ"ד לעיל אינה לשחיטה אלא בסוף לא הוי שם שחיטה על תחילתה אף לאחר גמר שחיטה רק המחלוקת בכאן למ"ד ישנה לשחיטה אלא לבסוף דרבי ס"ל דישנה לשחיטה מתחילה היינו כיון דמתחיל לשחוט שם שחיטה עלה וכ"ז דלא נתקלקלה בשחיטה שם שחיטה גם על תחילתה משו"ה מכשיר הדם אף בנתקנח קודם גמר שחיטה ור"ח ס"ל דאף אם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף מ"מ לא הוי שם שחיטה על תחילתה עד שתגמר השחיטה בהכשר אז גם תחילתה שם שחיטה עלה ומשו"ה בלא נתקנח הוי דם דם שחיטה ובנתקנח לא מכשיר.

ולפ"ז א"ש למעלה דלמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ל"ה תחילתה שחיטה פלל ואף אם נעשה בחוץ בקדשים כשר וכן בשלא לשמו ומינושב דברי הרמב"ם דאף דפסק דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף פסיק שפיר דתולין בנתקנח דכל הספק הוא למ"ד דישנה גם מתחילה כנ"ל.

ובזה מיושב דברי הרמב"ם בפ"א מהל' פה"מ הל' י"ח שחט מיעוט סימנין בחוץ וגמרו בפנים כו' שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ולכאורא קשה דישנה לשון הגמ' חולין כ"ט ה"ל דקאמר התם כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ כו' למ"ד ישנה לשחיטה כו' מחייב ועי' רש"י ותוס' דחייב משום שחוטאי חוץ והרמב"ם שיינה וכתב לפסול ולפי הג' ל' יש לומר דהגמ' קאי הקא בשיטת רבי דס"ל דהפלי' ישנה לשחיטה כו' היינו דתחלת השחיטה שם שחיטה עלה וקאי חיוב שחוטאי חוץ על סימן ומיעוט ראשון רק דלא מחייב עלה עד שיגמור השחיטה בחוץ או בפנים אבל לר"ח דס"ל דהפלי' ישנה לשחיטה מתחילה כו' אין שם שחיטה על מיעוט ראשון עד שיגמור אז חל עלה שם שחיטה לדידיה ליפא לחיובי על מיעוט הראשון כיון דבעת שעשה מיעוט הראשון אין חל חיוב עליו (ועי' בתוס' שפת ד' ובשבועות ד') ומשו"ה הרמב"ם דפסק כר"ח לא פתב הך דשחט מיעוט סימנין בחוץ רק לפסול.

ועי' ברמב"ם הל' שחיטה פ"ד שפתב בהל' י"ג התחיל העפוי"ם לשחוט מיעוט סימנין וגמר ישאל כו' ה"ז פסולה ישנה לשחיטה מתחילה עד סוף ולכאורא תמוהים דבריו שהרי מבואר בגמ' דזה לכו"ע פסול משום דנעשה מעשה טריפה ביד א"י, וי"ל דהרמב"ם לטעמיה שפתב הטעם באיסור שחיטת עפוי"ם משום ואכלת מזבח כו' אבל כ"ז מדאורייתא אבל מדרבנן ודאי דעשהו נבילה גמורה ולא רק משום תקרובת עפוי"ם

לְבַד כַּמֵּשׁ בַּהֲלֵי יִיב וְגָדַר גְּדוֹל גָּדְרוּ בְּדָבָר שְׁאֵפִי עֲפוּ"ם (ועי' בַּשֵּׁ"ף ס' ב' מִשְׁמַע שְׁהִיָּה הַגִּי פֶּאן פּוֹתֵי וְעִי בַת"ש) שְׁאֵינּוּ עוֹבֵד ע"ז שְׁחִיטָתוֹ נְבִילָה הָרִי דְמִדְרָבָּנּוּ לְבַד תְּקוּרֹבֶת ע"ז הָרִי נְבִילָה.

ולפ"ז י"ל דְלַעֲנִין אִיסוּר דְאִוְרֵיִתָּא מִשּׁוּם תְּקוּרֹבֶת ע"ז דְבַעֲיָנּוּ וְאֶכְלֶת מְזִבְחוֹ דְהִיָּנּוּ זְבִיחַת ע"ז ולפ"ז אפ"י אִם עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֵׂה טְרִיפָה עֲדִינּוּ אִינוּ מִיקְרֵי זְבִיחָה אֲבָל לַעֲנִין אִיסוּר דְרָבָּנָן פִּינּוּ דְעוֹשֵׂה נְבִילָה פִּינּוּ דְעָשָׂה בָּהּ מַעֲשֵׂה טְרִיפָה אִסְרָא אִף לְמ"ד אֵינָה לְשְׁחִיטָה אֲלָא לְבִסּוּף וּלְפ"ז שְׁפִיר קָאָמַר רַבָּא דְאֶפְיָלוּ לְמ"ד אֵינָה לְשְׁחִיטָה אֲלָא לְבִסּוּף מ"מ אִסְרָא מִשּׁוּם דְעָשָׂה בָּהּ מַעֲשֵׂה טְרִיפָה בְּיַד עֲפוּ"ם אֲבָל הֶרְמַב"ם לַעֲנִין דִּינָא רוּזָה לְאִמַר דְהִנָּה בָּהּ אִיסוּרָא מִדְאִוְרֵיִתָּא מִשּׁוּם וְאֶכְלֶת מְזִבְחוֹ הַנּוֹכַח לְכַתּוּב הִטַּעַם מִשּׁוּם דִּישְׁנָה לְשְׁחִיטָה מִתְחִילָה כו' וְקָרִינּוּ בֵּיהּ מְזִבְחוֹ וְהָא דְקָרִי לָהּ הַגַּמ' מַעֲשֵׂה טְרִיפָה וְהֶרְמַב"ם פֶּתַב מַעֲשֵׂה נְבִילָה שְׁסִיִּים בְּלִשְׁוֹנוֹ אֲבָל אִם שְׁחַט הָעֲפוּ"ם דְבָר שְׁאֵינּוּ עוֹשֵׂה אוֹתָהּ נְבִילָה פְּגוֹן שְׁחַט חֲצֵי הַגְּרָגְרַת כו' י"ל דְהֶרְמַב"ם לְטַעֲמִיהּ דַּס"ל נְקִיבַת הַנּוֹשֵׁט נְבִילָה אֲבָל כ"ז אִינוּ לְמַסְקֶנָת הַגַּמ' דָּף ל"ב וְרַמְיָנָהּ אֵלּוּ טְרִיפּוֹת נְקִיבַת הַנּוֹשֵׁט כו' פֶּאן קוֹדֵם חֲזָרָה כו' אֲבָל לְרַבָּא דְמִשְׁנֵי פֶּאן שְׁפִסְק וּלְבִסּוּף שְׁחַט פֶּאן שְׁשַׁחַט וּלְבִסּוּף פֶּסֶק כו' וְכֵן לְרַשְׁב"ל דְמִשְׁנֵי פֶּאן שְׁשַׁחַט בְּמַקּוֹם חֲתָף כו' לְדִידְהוּ נְקִיבַת הַנּוֹשֵׁט וּפְסִיקַת הַגְּרָגְרַת טְרִיפָה הָרִי מִשּׁוּ"ה בַּגַּמ' רַבָּא אֲלִיבָא דְרַשְׁב"ל קָרִי לָהּ מַעֲשֵׂה טְרִיפָה וְהֶרְמַב"ם הִעֲתִיק מַעֲשֵׂה נְבִילָה וְהוּא פְּשׁוּט.

הַלְכוֹת פְּלִים פ"י מֵהֵל' פְּלִים הֵל' ט"ו הַחֲצוּצוֹת שְׁמִפְנֹצְלַת חוֹלִיּוֹת כו' אִם א"י לְהַחֲזִירָה אֲלָא אֲנֻמֵּן ה"ז מִקְבֵּלַת טוֹמְאָה פְּשִׁיָּה מְחַנְּבֶרֶת וְאִם יְכוּלִין הַפֶּל לְפָרְקָהּ וּלְהַחֲזִירָה אֵינָה מִקְבֵּלַת טוֹמְאָה וְעִי בְּהַשְׁגַּת הָרָאָב"ד זֹאת הַפֶּסְקָא כו' וְמָה שְׁאָמַר שְׁאִם אֵין יְכוּל לְהַחֲזִירָה אֲלָא אֲנֻמֵּן כו' אֲבָל אִם הִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִירָה כו' דְבָר זֶה רַחוּק מְאֹד וּבְהַפֵּךְ נִמְצָא בְּמִשְׁנֵי פַכ"ו סְנַדְל עֲמָקִי כו' אָמַר ר' יוֹסִי וְהֵלָא כָּל הַפְּלִים כו' אֲלָא אֵלּוּ אַע"פ שְׁמוֹתֵרִין טְמֵאִים שְׁהִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִירָה וְכֵן בַּגַּמ' דְשִׁבַּת לְגַבֵּי עֲנָבֵל כו' אֲמָרִינּוּ הוּאִיל וְהִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִירוֹ אֶפְיָלוּ נְטָלוּ עֲנָבֵל כו' אֲלֵמָּא פִּינּוּ שְׁהִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִירוֹ כ"ש שְׁהוּא פְּמַחְנֹבֶר וְאֶפְי' נִתְפָּרַק וְכ"ש בְּשַׁעַת חַבּוּרוֹ וְעִי בַכ"מ וְהַדְבָר צָרִיף רֵאֵיָהּ.

וְהִנֵּה הַקּוֹשֵׁיָא מַגַּמ' דְשִׁבַּת לְגַבֵּי זוּג וְטַנְבֵּל רַק אֶפְיָי קָאָמַר לָהּ וְרַבָּא פְּלִיג עָלָהּ אֲבָל עֲדִינּוּ צָרִיף תְּבַלִּין בְּמָה פְּלִיגֵי וְגַם דְבָרֵי הַכ"מ אֵינָם מוֹכְנִים דְאִמָּא גָרַע אִם עָשׂוּי חוֹלִיּוֹת מְפִשְׁהֶם מְפִרְקִים וְהִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִיר דְמַקְבֵּל טוֹמְאָה.

לְזֹאת נִרְאָה ע"פ דְבָרֵי הַמִּשְׁנָה בַר"פ כ"ו דְכָלִים דְאִי הֵתֵם סְנַדְל עֲמָקִי כו' מְטַמְּאִין וּמְטַהֲרִין שְׁלֵא בְּאֲנֻמֵּן א"ר יוֹסִי וְהֵלָא כָּל הַפְּלִים כו' אֲלָא אֵלּוּ אַע"פ שְׁמוֹתֵרִין טְמֵאִין מְפִינֵי שְׁהִדְיוּט יְכוּל לְהַחֲזִירָה וְלֹא אָמְרוּ אֲלָא בְּכַפִּיפָה כו' פִּיס שֶׁל שְׁנֵצוֹת שְׁנֵטְלוּ שְׁנֵצְיוֹ טְמֵא נִפְשֵׁט טְהוֹר טָלָה עָלָיו מְטִלִית כו' וְלְכַאוּרָא סוֹתֵר לְמ"ש לְמַעְלָה אַע"פ שְׁמוֹתֵרִין טְמֵאִין וְעִי בַר"ש וְרַע"ב דְלְרָבָּנּוּ מִיָּרִי שְׁלֵא נְטָלוּ לְגַמְרֵי וְלֹר"י מִיָּרִי אֶפְי' נְטָלוּ לְגַמְרֵי וְעִי בַכ"מ וְרַע"ב דְהִלְכָה כַר"י.

וְהֶרְמַב"ם בַּפ"ז דְכָלִים הֵל' ט' פְּלִי עוֹר שְׁיֵשׁ לוֹ לּוֹלְאוֹת וּשְׁנֵצוֹת פְּגוֹן סְנַדְל עֲמָקִי וְכִיס שֶׁל שְׁנֵצוֹת אַע"פ שְׁשִׁשְׁהוּן מוֹתֵרִין אֵין עָלֵיהֶם צוּרַת פְּלִי הָרִי אֵלּוּ מִקְבֵּלִין טוֹמְאָה פְּשִׁהוּן מוֹתֵרִין הוּאִיל וְהִדְיוּט יְכוּל לְהַכְנִים כו' וְכֵן אִם נְטָמְאוּ וְהִסִּיר הַשְׁנֵצוֹת מִתְּהוֹרִין אַע"פ

שְׁאֵפֶשֶׁר לְהַחְזִירָן שְׁלֵא בְּאִוְמָן פִּיס שֶׁל שְׁנֵצוֹת שְׁנִטְלוּ שְׁנֵצִיו עֲדִינָן הוּא מְקַבֵּל טוֹמְאָה שְׁהָרִי הוּא מְקַבֵּל גְּפֶשֶׁט כּו' וְלִכְאוּרָא סוֹתְרִין דְּבָרֵיו זֵא"ז שְׁבִהֵל' ט' טִיְהָר אַם הִסִּיר הַשְּׁנֵצוֹת וּבִהֵל' י' פָּתַב אַם גִּיטְלוּ הַשְּׁנֵצוֹת טְמָא אָבֵל פֶּשׁוּט שְׁמִפְרֵשׁ הַמְּשֻׁנָה כֶּף דַּר"י קֶאָמֵר דְּאֵלוּ אַע"פ שֶׁהֵן מוֹתְרִין טְמֵאִין הֵינְנוּ בְּכִיס שְׁהוֹצִיא הַלּוּלָאוֹת גְּפֶשֶׁט לְגַמְרֵי מ"מ כִּינּוּן שְׁהַלּוּלָאוֹת עוֹד הֵמָּה מְחַוְּבָרִים וְהַהֲדִיּוֹט יָכוֹל לְהַכְנִיסָן בְּלוּלָאוֹת עֲדִינָן הוּא כְּלִי כְּמוֹ שְׁהִיָּה אָבֵל אַם הִסִּיר מֵהֶם הַשְּׁנֵצוֹת וְהֵמָּה מְפֹרְדִין אַע"פ שְׁהַהֲדִיּוֹט יָכוֹל לְהַחְזִירוֹ וְלַחְבְּרוֹ וְלְהַכְנִיסוֹ בְּלוּלָאוֹת עֲדִינָן הוּא טְהוֹר וְהַנְּפֹרֵד אֵינּוּ מְחַוְּבָר וְאַח"כּ דִּין הַמְּשֻׁנָה אַם גִּיטְלוּ הַשְּׁנֵצוֹת וְנִשְׁאָר כְּפּוּף וְיֵשׁ לוֹ קִיבּוּל טְמָא וְאַם גְּפֶשֶׁט טְהוֹר וּמְשֻׁנָה א' מִיְיָרִי שְׁאֵם גִּיטְלוּ הַלּוּלָאוֹת הוּא גְּפֶשֶׁט וְזֵהוּ בְּרוּר בְּפִי הַמְּשֻׁנָה.

וּלפ"ז לֹא נִזְכָּר כָּלֵל דִּין שְׁהַהֲדִיּוֹט יָכוֹל לְהַחְזִירוֹ אַם הוּא נְפֹרֵד לְגַמְרֵי דְהַנְּפֹרֵד לֹא יִצְדַּק לְהִיּוֹת מְחַוְּבָר בְּשִׁבִיל שְׁהַדִּיּוֹט יָכוֹל לְהַחְזִירוֹ וּבְזֵה פְּלִיגֵי אַבְיֵי וְרַבָּא שְׁבַת נ"ח וְאַנּוּן קִי"ל כְּרַבָּא וְאַבְיֵי אֲתוּמַב וּלפ"ז שְׁפִיר עוֹלִין דְּבָרֵי הַרְמַב"ם גְּבִי חֲצוּצָרוֹת וּדְבָרֵיו הֵמָּה לְפִי פִירוּשׁוֹ מְשֻׁנָה מְפֹרְשֵׁת כְּלִים י"א קָרָן עֲגוּלָה טְמָאָה פֶּשׁוּטָה טְהוֹרָה וְהֵינּוּ פֶּשׁוּטָה כִּינּוּן שְׁאִין צָרִיךְ אִוְמָן לְפִנְיָה לֹא הֵינְא חִיבּוּר כָּלֵל וְלֹא הֵנָּה כְּלִי בְּהִיּוֹתָהּ מְחַוְּבָרַת וְקוֹשְׁיָתָה הָרֶאָב"ד ל"ק מ"לפִי פִירוּשׁ הַר"ש דְּבִסְנַדֵּל עֲמָקִי לֹא הוֹנֵכֵר כָּלֵל דְּבִשְׁבִיל שְׁהַהֲדִיּוֹט יָכוֹל לְהַחְזִירָה הֵנָּה חִבּוּר בְּנְפֹרֵד דְּהֵתָם אֵיְיָרִי כְּשֶׁהַלּוּלָאוֹת מְחַוְּבָרִין בְּכִיס אָבֵל אַם אֵינָם מְחַוְּבָרִין כְּתַב הַרְמַב"ם בְּהִדְיָא דְטְהוֹרִין וּגְבִי זֹג וּפְנַבֵּל הֵלֵא כְּשֶׁהֶם מְחַוְּבָרִין הֵנָּה חִבּוּר וְדְבוּק כְּגוֹשׁ אֶחָד וְאַף אַם הִדִּיּוֹט יָכוֹל לְדַבֵּק לֹא גָרַע מִשׁוּם זֵה וְכִמוֹ דַּר"י וְהֵלֵא כָּל הַכְּלִים מְטַמְּאִין וּמְטַהֲרִין שְׁלֵא בְּאִוְמָן.

וְהַתּוֹסֵפֶתָא שֶׁהִבִּיא הָרֶאָב"ד מְפָרֵשׁ לָהּ הַרְמַב"ם כְּמוֹ הַמְּשֻׁנָה שֶׁהִבִּיא בַּהֵל' ט"ז הִיָּתָה מְצוּפִית שְׁלֵה שֶׁל מִתְכַּת טְמָאָה הַקַּב שְׁלֵה ר"ט מְטַמְּא וְחַכְמִים מְטַהֲרִין וּבִשְׁעַת חִבּוּרָן הַכָּל טְמָא וְזֵהוּ גַם כִּינּוּת הַתּוֹסֵפֶתָא נִתְפָּרֶקֶה הָעֲלִיּוֹן טְמָאָה וְהַתּוֹחַתוֹן טְהוֹרָה וְהֵינּוּ בְּחֲצוּצָרוֹת שֶׁל מִתְכַּת וּבְקָרָן עֲגוּלָה דְּבִשְׁעַת חִבּוּרָה כְּוֹלָה טְמָאָה וְכִשְׁנִנְתְּפָרְקָה הַמְּצוּפִית דְּהֵינּוּ הָעֲלִיּוֹן טְמָא וְהַתּוֹחַתוֹן טְהוֹר וְהַדְּבָרִים פֶּשׁוּטִים וְהַתִּימָה שְׁלֵא הֵעִירוּ בְּזֵה מְפָרֵשִׁי הַמְּשֻׁנָה וְהַרְמַב"ם וְעִי' תּוֹסֵפֶתָא ב"ב פ"א הַסְּפָסְלִין שְׁבִפְנוּנְדָקָאוֹת אַע"פ שְׁנִקְוּבִין וּמְכַנִּיּוֹסִין בְּהֶם הָרַגְלִים כּו' הַסְּפָסְלִין שֶׁל מְלַמְדֵי כּו' קִבְעוּן בְּמִסְמָר טְמֵאִין וְהִבִּיאָה הַרְמַב"ם ספ"ה מְכִלִים וְהֵינּוּ ג"כ מִשׁוּם שְׁהַהֲדִיּוֹט יָכוֹל לְהַכְנִיסוֹן וְלְהוֹצִיאָן וּל"ה חִיבּוּר וְעִי' פ"כ דְּכִלִים מְקַל שְׁעֵשְׂאוֹ בֵּית יֵד לְקוֹרְדָם חִבּוּר לְטוֹמְאָה כּו' וְצ"ל דְּבִית יֵד שְׁאֵנִי וְעוֹד צָרִיךְ לְבַרֵר הַדְּבָרִים.

פִּי"ד הִלְכָה ו' סְפוּג שְׁפֹלַע מְשַׁקֵּין טְמֵאִין אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא נְגוּב מְבַחוּץ אַם נָפַל לְאוּרִי כ"ח טְמָאָה מְפָנִי שְׁסוּף מְשַׁקָּה לְצֵאת וּבְהַשְׁגַּת הָרֶאָב"ד יֵשׁ כָּאֵן שְׁבוּשׁ וְכֵן שְׁנִינּוּ בְּתוֹסֵפֶתָא פְּתִילָה כּו' אָבֵל סְפוּג בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף טְמָא מְפָנִי שֶׁהוּא עֲשׂוּי לְמִיכְנָס כּו' אֵלְמָא שְׁאֵנִי סְפוּג שְׁאָרֵי בּוֹלְעִים מְפָנִי שֶׁהוּא כְּלִי שְׁמַצְנִיעִין בּוֹ מְשַׁקֵּין כּו'.

נִרְאָה פֶּשׁוּט דְּהַרְמַב"ם וְהָרֶאָב"ד אֲזִלִי לְטַעְמִיָּהוּ בַּפ"כ מֵהֵל' טוֹמְאָתָה מֵת שְׁהַרְמַב"ם ס"ל דְּאִין בְּלוּעַ טְהוֹר רַק בְּלוּעַ בְּבַעֲלֵי חַיִּים אָבֵל בְּלוּעַ בְּכִלִים וּבְעֵץ וּבְאֶבֶן טְמֵאִים וּמְטַפְּאִים כְּפֶשֶׁטָא דְּמִתְנִיתִין פ"ח וּפ"ט דְּכִלִים וְהָרֶאָב"ד הִשְׁיַג עֲלֵיו וְדַעְתּוֹ דְּבְלוּעַ בְּכִלִים אַם אֵינָם נִרְאִים הֵנָּה כְּבְלוּעַ בְּבַע"ח וְגַם כָּאֵן הִשְׁיַג עַל הַרְמַב"ם שֶׁכ' טַעְמָא דְּסְפוּג מְפָנִי שְׁסוּפָה

לצאת וע"ז השיג מהתוספתא שטעמא דספוג הוא מפני שהוא כאילו פנוס בכלים ואע"פ שגם במשנה היא פלשון הרמב"ם מפני שסוף משקה לצאת ס"ל להראב"ד דהתוספתא הוא פירוש להמשנה דלא רק מפני שסופה לצאת רק מפני דמכניסים בה לכתחילה ע"מ להוציא ועי' בהראב"ד פ"כ מהל' ט"מ שהקשה על הרמב"ם מהא דספוג על פי הרמב"ם מלמד שבלע דרבן וכוש שבלע צינורא וילבנה שבלעה טבעת דאף לפירוש הרמב"ם הטעם מפני שסוף משקה לצאת אבל באמת דמת הרמב"ם לחלק בין בליעת משקין היינו דבר לח ובין בליעת דבר גוש ויעני' פ"ג ובפרוש הר"מ שם ועי' בכ"מ שכ' שלא ידע פונת הראב"ד אבל לפי מ"ש דבריו פשוטים.

פכ"ג הלכה ז' הבגד שארג בו שלשה על שלשה נטמא מדרס חזר והשלים עליו כו' נטל חוט אחד מתחלתו וחסר והשלים עליו את הבגד טמא מגע מדרס ועי' בהל' ט' שכתב שלשה על שלשה שנטמא במדרס ואח"כ נחלק טהור מן המדרס ואין בקרעים אלו טומאה פלל כו' והיינו כר' יוסי דפליג על ר"מ ואמר וכי באיזה מדרס נגע זה ועי' בר"ש ורע"ב שכתבו על מתניתין דארג שלשה כו' ניתק חוט אחד וחסר והשלים כו' דאתיא כר"מ דלר"י פיון שנתמעט ל"ש לאמר דבשעת פרישתו נגע פיון דנתמעט אין בו טומאת מדרס וכבר תמהו בזה התוס' יו"ט ומה שתירץ בזה פבר כתב המל"מ שאין דבריו מובנים ועי' בתו"ח.

ואפ"ל ע"פ מה דאי' במשנה ספכ"ז שלשה על שלשה שנקרע אם בשרו נוגע בפסא טהור ואם לאו טמא (עי' ברמב"ם פכ"ב הל' כ"ד) שלש על שלש שנגמקה ממנו חוט אחד או שהיה שני חוטים מתאימים כו' טהור הרי דבשלשה על שלשה אם נפרד חוט אחד מן הארוג ונתרחק קצת עכ"ז עוד הוא מטמא משום שלשה על שלשה פיון דראוי עוד לתשמישו משא"כ בשלש על שלש דבשיעור תליא לזאת אם היה בו שני חוטים מתאימין נתמעט שיעורו.

ולפ"ז י"ל דגבי ניתק חוט אחד קודם שמתחילה ידוע שמתחילה יתפרד קצת מן הארוג ונלא טעמא דר' יוסי דקאמר וכי באיזה מדרס נגע זה הוי דס"ל בית הסתרים אינו מטמא ולפ"ז אם יצויר דיהיה לו עוד דין שלשה על שלשה ולא יהיה בה"ס מודה לר"מ ומשו"ה בניתק חוט אחד דמתחלה יתפרד ול"ה בה"ס ועוד דין שלשה על שלשה עליו טמא אף לר' יוסי ויעני' בתוי"ט אפשר לכונן זאת בדבריו אבל הוא דוחק.

נ"ל לאמר בכונת הרמב"ם דהנה בדין שלש על שלש שיטת הרמב"ם דצריף מחשבה ויחוד עי' פכ"ב ולפי גרסתו הוא גמ' מפונרשת בזבחים צ"ד פחות משלשה על שלשה צריף יחוד ע"ש אף באורג בגד פיון שארג בו שלש על שלש משמע מדבריו דמקבל טומאה וא"צ מחשבה ויחוד שכן משמע מלשונו פאן פכ"ג בגד שארג בו שלש אצבעות ונטמא בט"מ ולא נאמר מחשבה ויחוד רק במטלניות שפחותים משלשה על שלשה עי"ל דגם בבגד גדול שלש על שלש חשיב ולא בעינא יחוד וסמך לזה בזבחים צ"ה דקאמר הגמ' גבי מעיל מכניסו פחות משלש על שלש והא תנן העבים והרפים אין בהם משום שלש על שלש אגב אביהן חשיב ואף די"ל דאין זה רק לענין חשיבות בגד לענין פניסה לעזרה מ"מ י"ל דלהרמב"ם גם לענין יחוד חשיבי ולא בעינא יחוד.

ולפ"ז יפרש הרמב"ם דברי הגמ' חולין ע"ב ל"ש בשלשה על שלשה אבל בבגד כו' לא יפרש כפי רש"י משום דנשאר שלשה על שלשה לבד הקרע והוא יפרש דהחילוק הוא דבשלשה על שלשה ג"כ פיון שהתחיל להבדיל עוד הוא מחובר עם השלשה ועוד הוא טמא מדרס ואין כאן בית הסתרים ונפיר הנה נטמא השלש על שלש בטומאת מדרס אבל לא יטמא משום שלש על שלש לא מקבל טומאה בלא יחוד משו"ה בשלשה על שלשה שנתלק אינו טמא מגע מדרס אבל בבגד גדול דאגב אפוקו חשיבי נפיר נטמא.

ואפשר לכונן זאת בדברי הכ"מ שכתב דרבינו מפרש דלא כפי רש"י אשר אינו מוכן כוננתו וכמ"ש המל"מ ומשו"ה גם בבגד שארג בו שלשה על שלשה וניתק חוט אחד מתחילתו דטמא משום דא"צ יחוד כנ"ל.

ויש להעיר עוד בהא דסדין שעשאו וילון שכ' הרמב"ם דטהורמן המדרס ולא פתב דטהור מפל הטומאות כמו גבי שלשה על שלשה. ולפי הנ"ל מדוקדקים דבריו שכתב גבי גע"ג ואין בהם טומאה כלל כשברי כלי שננטמא דהוספה זו למותר דהלא הא דאינו מטמא משום דאין לו במה לטמא ואיך סתם נכתב דהנה כשברי כלי שננטמא אבל לפי הנ"ל י"ל דמשו"ה טהור משום דאינו מקבל טומאה כלל דבעי יחוד וגבי סדין י"ל דהלא שיטת הרמב"ם גבי חמת שעשאו תורמל דדוקא בכלי עור אם שינה מפלי לכלי טהור אבל בבגד אף אם שינה מפשוט לקבול נשאר בטומאתו עי' פכ"ד הל' ט' וא"כ הלא בסדין שעשאו וילון אמאי טהור והלא בכל כלי המיוחד למדרס שביטל יחודו משמע דאינו נטהר מטומאתו.

ועי' שפת כ"ח נ"ט ועי' בסנהדרין מ"ח דהג"א אבל טמא מגע מדרס גבי פפה שנתנתו על הספר ועי' פירש"י שם וצ"ל דבמדרס שאני דאמרים לו קום עמוד בו גם לענין דנטהר מטומאה ראשונה ולפיכך דוקא פר שעשאו סדין דל"מ ביה שינוי פיון דעוד הוא מיוחד למדרס אבל תמוה לפ"ז מ"ש הכ"מ בפירוש אם נגע בו הנב אחר ששמוהו וילון הלא אם קודם שפשאהו וילון נטמא במגע טומאות הנה להיות טמא משום דלא מהני שינוי מפלי לכלי בבגד וצריך לברר הדברים.

הלכות מאכלות אסורות פ"ה הל' י' הוציא מקצת האבר ונשאר מקצתו בפנים אפי' לא נשאר אלא מיעוטו הוציא אסור ונשפנים מותר כו' ופי' בכ"מ שכ' ובגמ' אמרו לדברי האומר אין ליזה לאברים הוציא העופר את ידו והחזירה וחסור והוציא את ידו והחזירה עד שהשלימה לרוב מהו כו' ולא ידעתי למה לא הנפירו רבינו ואולי הנה שיהיה גורס למ"ד יש ליזה לאברים ואתיא דלא פהלקתא כו'.

והנה מוכן שנה אינו ישוב כלל לדברי הרמב"ם פיון שאין הגי' פה בכל הספרים כמו שכתב הכ"מ בעצמו וע"ש דלמ"ד אין ליזה פשיטא לק"מ דהרי פעין איבעיא זו הוא לקמן בדר ע' ע"א אלא כגון שיצא חציו ברוב אבר וקא מיבעיא ליה ההוא מיעוט דבגנאי מהו למשדינה בתר רוב אבר כו' וע"כ צ"ל דאין זה סותר לדברי האומר אין ליזה לאברים דאף אם אין ליזה לאברים מ"מ היכא דכבר יצא חציו יש טפי סברא לאמר דשדינן המיעוט בתר רוב האבר ולהוי כולו פילוד, ול"ד לאם נולד אבר אחד דבזה אמרינן דל"ה ליזה כלל ול"ש כלל לאמר דהוי ליזה לענין מיעוט הנשאר דמאי חזית למשדינה בתר

רוב אבר לסדיה בטר רוב וְלֹד אָבֵל אִם אֵין פֶּאן רֹב וְלֹד נִשְׁאָר מִבְּפָנִים יֵשׁ סְבָרָא לֵאמֹר דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רֹב אָבֵר וְכֵן צ"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּפִסְק אֵין לִידָה לְאֲבָרִים וְאִם יֵצֵא רֹב אָבֵר מִן־תֵּר הַמִּיעוּט הַנִּשְׁאָר מִבְּפָנִים מ"מ פִּסְק בַּפ"ד מֵהַל' בְּכוֹרוֹת הַל' ט"ז דָּאִם יֵצֵא חֲצִי בְּרֹב אָבֵר הָיִי סְפֵק אִם הָיִי לִידָה עֵי"ש וְע"כ צ"ל פּנ"ל.

ולפ"ז שפיר קא מיבעיא ליה לְמ"ד אֵין לִידָה מ"מ אִם פֶּבֶר יֵצֵא רֹב עֲנֹבֵר הָיִי לִידָה וְכֵמוּ דְאָמַר ר"ה בְּדָף ס"ח ע"ב דְּכִינּוּ שִׁיבָא רֹבּוֹ הָיִי לִידָה לְמַפְרַע וּמְכַש"כ לְפִי פִירוּשׁ הֶרְמֵב"ם לְמ"ד אֵין לִידָה לְפִי מ"ש הַכ"מ דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם כְּפִי הַרִי"ף דַּמ"מ הִינְצֵא אָסוּר בְּנֻדָּי יֵשׁ סְבָרָא לֵאמֹר דְּאָף אִם הִחְזִירוּ מ"מ אִם יֵצֵא רֹבּוֹ פֶּה הָיִי לִידָה, וְעוֹד דְּאֶפְתִּי תִיקְשִׁי לְמָה לֹא הִבִּיא הֶרְמֵב"ם אֵיבְעֵיא שְׁנֵיהּ הוֹצִיא יָדוֹ וְחִתְכָּה וְחִזֵּר כּו' עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ לְרֹבּוֹ כּו' וְעִי' בְּתוֹס' הוֹצִיא כּו' מִתְּנִיתִין בַּפ' הַמְּפֹלֵת יֵצֵא מִחֻתְּמָה כּו' וִי"ל דְּנֻדָּי אִשָּׁה טְמֵאָה לִידָה בְּרֹב וְלֹדָה אָבֵל לֹא שְׁמַעֲינּוּ מֵהֶתֵם דְּמִיעוּט שְׂבָפָנִים ה"ה פְּלִיגָה הָיִי דְהַאיבְעֵיא זֹאת נֻדָּי יֵשׁ לְשִׂאוֹל גַּם לְמ"ד אֵין לִידָה וְעִי' לְמַעְלָה שֶׁהִבְאֵיתִי דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם בַּהַל' בְּכוֹרוֹת דְּאָף בְּהוֹצִיא אָבֵר וְחִתְכָּה עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ רֹב ג"כ ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּנִפְטָרָה מִן הַבְּכוֹרָה וְאָף לְשִׂיטַת הַמְּפָרְשִׁים בְּהֶרְמֵב"ם דַּס"ל דְּלֹא נִפְטָרָה מִן הַבְּכוֹרָה כַּה"ג מ"מ אֵין רְאִיָּה מִזֶּה לְהַתִּיר הַנִּשְׁאָר וִי"ל דְּהֶתֵם שְׂאֵנִי דְּלֹא חָל קַדוּשַׁת בְּכוֹר עַל הָרֹב מִשׁוּ"ה אֵינוֹ פּוֹטְרוֹ אָבֵל מ"מ י"ל דְּהַנִּשְׁאָר הֵנָּה פְּלִיגָה וְלֹא נִקְרָא עוֹד בְּהֵמָה בְּבֵהֵמָה.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַעִיר לְשִׂיטַת הַכ"מ אֲלִיבָא דְהֶרְמֵב"ם מֵאֵי פְרִיף הַגַּמ' זֶה הַפְּלֵל לְאֶתְוֵי מֵאֵי הֵלֵא י"ל זֹאת לְרִבּוֹת יֵצֵא אָבֵר וְהִחְזִיר אָבֵר וְהִחְזִיר כּו' עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ רֹבּוֹ דְאָמְרִינּוּ פִּינּוּ דְהִזְדַּר הִזְדַּר וּמִן־תֵּר הַנִּשְׁאָר בְּשִׂלְמָא לְפִירִש"י לַק"מ דְּאָף דְלְמ"ד אֵין לִידָה י"ל דְּאָמְרִינּוּ פִּינּוּ דְהִזְדַּר הִזְדַּר (גַּם נוֹכַח לֵאמֹר דְּאֶתִי לְרִבּוֹת מִיעוּט הַנִּשְׁאָר אַחֲרֵי יֵצִיאַת הָרֹב דְלְמ"ד אֵין לִידָה אָף אִם לֹא הִחְזִירוּ מִן־תֵּר אָף ע"ז י"ל דְּכִינּוּ דְלְשִׂיטַת רִש"י לַר"י דַּס"ל אֵין לִידָה לְאֲבָרִים אָף אִם לֹא הִחְזִירוּ מִן־תֵּר פְּשִׁיטָא דְלֹא הָיִי פְלִיגָה וְכִינּוּ דְלִידָה זֶה מְפֹרְשׁ בְּמִשְׁנֵה מִמִּילָא מִיעוּט הַנִּשְׁאָר מִן־תֵּר וְלֹא צְרִיף לְרִבּוֹת בְּזֶה הַפְּלֵל) וּמִרְבִּי כַה"ג בְּזֶה הַפְּלֵל וְע"ז אֵין לֵאמֹר דְּהֵנָּה מְלֵתָא דְפְשִׁיטָא פִּינּוּ דְאֵיבְעֵיא לְהַגְמ' מִתְּחִלָּה דִּי"ל לְשִׂיטַת רִש"י אַה"נ דְלְמ"ד אֵין לִידָה לֹא הֵנָּה קְאָמַר הַגַּמ' זֶה הַפְּלֵל לְאֶתְוֵי מֵאֵי רַק דְּהַפְּשִׁיטוֹת הוּא לְמ"ד יֵשׁ לִידָה דְלִידָה מִיעוּט הַנִּשְׁאָר אָסוּר בְּיֵצֵא רֹב אָבֵר לְבַד גַּם בְּהִחְזִיר אָבֵר אָבֵר וְיֵצֵא רֹב לְשִׂיטַת רִש"י הֵלֵא לְדִידָה ל"א פִּינּוּ דְהִזְדַּר הִזְדַּר וְהֵנָּה פְּלִיגָה וּמִיעוּט הַנִּשְׁאָר אָסוּר וְלִידָה שְׁפִיר פְּרִיף זֶה הַפְּלֵל כּו' ע"כ לְרִבּוֹת הוֹצִיא יָדוֹ וְחִתְכָּה כּו' וְכִינּוּ דְלְמ"ד יֵשׁ לִידָה לְאֲבָרִים ע"כ ס"ל מִמִּתְּנִיתִין דְכַה"ג לֹא הֵנָּה לִידָה מִמִּילָא פְּשִׁיטָא דַּמ"ד אֵין לִידָה ס"ל דְּבַחְתְּכָה ל"ה לִידָה.

וּבְזֶה יֵשׁ לְכוּן בְּכוּנַת רִש"י שְׁפִירִשׁ עַל אֵיבְעֵיא שְׁנֵי דְקָאֵי גַם לְמ"ד יֵשׁ לִידָה דְהַנְּצִירָה רִש"י לְפָרֵשׁ פֶּן לִינְשֵׁב פְּשִׁיטוֹת הַגַּמ' מֵהָא דְזֶה הַפְּלֵל לְאֶתְוֵי מֵאֵי דַל"ה רַק לְמ"ד יֵשׁ לִידָה פּנ"ל (וְעִי' בְּתַפְאֲרַת שְׁמוּאֵל שֶׁהִקְשָׁה עַל שִׂיטַת הֶרְמֵב"ם הו"ל לְהַגְמ' לֵאמֹר וְלִטְעָמִיף לְמ"ד אֵין לִידָה זֶה הַפְּלֵל לְאֶתְוֵי מֵאֵי פִינּוּ דְגָרַס לְמ"ד יֵשׁ לִידָה אָבֵל בְּאֶמַת לַק"מ דְּהֵלֵא לְמ"ד אֵין לִידָה י"ל דְּאֶתָא לְרִבּוֹת מִיעוּט הַנִּשְׁאָר וְלִידָה ל"ה מְלֵתָא דְפְשִׁיטָא פִּינּוּ דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּגַם לְמ"ד אֵין לִידָה אִם הִחְזִירוּ אָסוּר א"כ אֵינוֹ מְפֹרְשׁ מִמִּתְּנִיתִין דְלִידָה ל"ה לִידָה לְאֲבָרִים כְּמוֹ לְשִׂיטַת רִש"י וּבְנֻדָּי י"ל דְּאֶתָא לְרִבּוֹת

מיעוט הנשאר להתיירא) אבל לגי' הכ"מ להרמב"ם דאף למ"ד יש לידה הנה הפשיטות
פינן דהדר דהדר שפיר יש להקשות פנ"ל.

לזאת נראה בישוב דברי הרמב"ם דלעולם הנה גרסתו פגרסא שבכל הספרים רק דהנה
מפרש הך דבמערכא מתני מחלוקת רב ור"י כפירש"י דלר"י דס"ל אין לידה גם האבר
מותר פשהחזירו, ולרב דאמר יש לידה אף המיעוט הנשאר אסור וכן דייקא לשון מאי
ביניהו דלא קאי על רב ור"י דמפורש פלוגתתם בהדיא רק על סוגית הגמ' מתחילה דלא
אמר רב לשון יש לידה רק ואבר עצמו אסור ולדידה מיעוט הנשאר מותר ועי' ברגמ"ה
דפי' ג"כ כפירש"י.

וי"ל דהרמב"ם מפרש ג"כ פרש"י ופסיק כסתמא דהגמ' אליבא דרב זה מיעוט הנשאר
מותר ודחה הא דר"י דאמר אין לידה ואבר עצמו מותר אם החזירו דהא איתותב ר"י
ולפ"ז שפיר מפרש דהאיבעיא קאי לר"י דס"ל אין לידה כלל אף להיוצא וכינן דלא פסק
כר"י וס"ל דיש לידה להיוצא ואם הוחזר אסור ממילא שפיר י"ל דל"א פינן דהדר דהדר
גם י"ל דלשיטת רש"י ורגמ"ה (והרמב"ם לפמ"ש) אין סברא כלל לאמר דלמ"ד דל"מ
חזרה ורוב הנולד לא יתירו שחיטת הבהמה דיהנה מהני השחיטה להתיר מיעוט הנולד
ועי' ברמב"ם לענין שליא שיצתה מקצתה דס"ל להרמב"ם דאם הנולד ניתר בשחיטת
אמו גם השליא ניתרת ואם הנולד כפר יצא ואינו ניתר בשחיטת בהמה השליא אסורה פן
י"ל לענין מיעוט הנולד אף דל"ה פילוד מ"מ אין סברא להתיר מיעוט הנולד ול"ד לחתוף
ראשון ראשון דאיבעיא ליה להגמ' דהתם פינן דחתוף י"ל דמיעוט הנשאר נידון בפ"ע
אבל פשפל הנולד שלם אין סברא לאמר דיהנה ניתר המיעוט בשחיטת אמו והרוב יהנה
אסור ומכש"כ דאם הוא חי אין סברא לאמר כפ' ולפ"ז יהי' ס"ל להרמב"ם לדינא דל"א
פינן דהדר דהדר ויעני' בשו"ע דהביאו בפשיטות לדינא הך דאי הדור הדור דאינהו קאי
בשיטת הרי"ף ופסקו בפשיטות הגמ' אבל בדעת הרמב"ם צ"ע.

והא דהשמיט הרמב"ם בעיא שני' הוציא ידו וחתכה כו' עד ששהשלים לרובו דלכאורא
הבעיא זאת בודאי יש להסתפק גם למ"ד אין לידה לגי' הכ"מ אליבא דהרמב"ם ועי'
לקמן ע' ע"ב בפלוגתת ר"ה ורבה לענין קדושת בכור בחותף ומינח ועי' למעלה מה
שהארכתי בזה בדעת הרמב"ם הל' בכורות גם לשיטת רש"י האיבעיא זאת לכו"ע, וי"ל
דהנה התוס' הקשו ממשנה מפורשת בנדה פ' המפלת דיצא מחותף משיצא רובו הו"ל
פילוד ותיקצו דאפתי י"ל דאף דהוי לידה לטמאות האשה מ"מ לא הוי לידה למיעוט
הנשאר וצ"ע דבריהם הלא ר"פ בהמה המקשה רמי יצא ראשו דבהמה אם הוי לידה
לבכורה לנחלה ובר"פ יש בכור קמזמי לידת הבכור לענין פיתור להא דתנן גבי לידה
דתנן בנדה יצא פדרכו משיצא רוב ראשו וקאמר הגמ' בהמה מאשה לא יליף הרי דמזמי
הגמ' הא דטמאה לידה לענין דאף מה שנשאר הנה פילוד.

לזאת נראה לישב דהאיבעיא זו אינה אלא לרבה דס"ל לקמן ע' ע"ב דמחתף ל"ה לידה
למפרע ועי' ברש"י ותוס' שם ועי' בתוס' שם דהקשו ג"כ מהא דיצא מחותף משיצא
רובו עיי"ש וי"ל דלכאורא הו"ל להתוס' לתרץ פמו דאמרינן בגמ' דבהמה מאדם לא
ילפא אף דז"א אלא לגבי הראש דשאני אדם דיש לו פרוצוף אבל לענין רובו פכולו ל"ש
זאת, לזאת י"ל דביצא מחותף י"ל דשאני אדם דרבי רחמנא אשה פי תזריע וילדה זכר

אף לא ילדה אלא כעין שמזריעה עי' בנדה כ"ז ונדף מ' ועי' בתוס' שם דאף דל"א אלא לר"ש מ"מ גם רבנן מודו בדרשה זאת ותרתי ש"מ עיי"ש הרי דגלי רחמנא גבי טומאת לידה דהוי לידה אף בנימוח הנולד ואף דביצא פולו גם בבהמה פוטר מבכורה לא נשמע זאת אלא מפטר שגר כמו דאי' בבכורות ג' אבל לא שמענו דהוי לידה ונפיר י"ל דביצא מחומה ל"ה לידה.

וי"ל דהרמב"ם כנ"ל ס"ל לרבה דאף לאחר יציאת הרוב ל"ה לידה ונפיר בעי לה הגמ' אבל לפי מה דפסק הרמב"ם כר"ה דאף בהוצא אבר וחתכו משיצא הרוב קדוש למפרע והוי לידה ממילא גם מיעוט הנשאך הוי פליד דכלל זה הוא בכ"מ דהוי לידה דאמרין רובו פכולו.

עוד הנה מקום לאמר דע"כ איירי פאן בשיצא דרף מרגלותיו דהלא ביצירת הראש בנדאי פוטר וא"כ אין פאן פרסות בהמיעוט הנשאך והרמב"ם לטעמיה דס"ל דלא פהתוס' דסגי במין פרסה רק דבעינו פרסות ממש עי' בב"י יו"ד סי' י"ד.

ולפ"ז במיעוט הנשאך אם ליכא פרסות בנדאי אסור ולא הותר בשחיטת אמו עי' באחרונים סי' י"ד דנסתפקו לענן אם נחתף הנולד במעיה אם הוי לידה ביציאת רוב חתיכות או דאנו דנין על כל חתיכה בפ"ע.

ולכאורא יש להביא ראיה משליא לדעת הרמב"ם אף יש לחלק וראיתי בפלתי שהעיר בזה ודחה דברי הפרי תואר מהא דשליא ולכאורא אין ראיה כלל מהא דשליא דהרי קיי"ל כרבנן דאמרין נמוק הנולד משיצא ועי' בתוס' נדה דף י"ח ובזה י"ל גם הא דלא הביא ראיה מהא דשליא דאף בנחתף הוי לידה ביציאת הראש או הרוב ועי' ברש"א ויש להאריך בזה לעת הפנאי.

הלכות גניבה שבת צ"א מתיב רב ביבי כו' הנה מגרר ויוצא כו' אי דאפקיה דרף פיו כו' הרמב"ם פ"ג מהל' גניבה הביא הך דהנה מגרר ויוצא והשמיט כל הנה תירוצים והוא פוסק כר"י דאגד פלי שמייה אגד.

ונ"ל לתרץ בפשיטות דהנה באמת צריך להבין הלא בכתובות פריף הגמ' דאיסור שבת קדים והוצרף הגמ' לשנויי או דמשיכה מהני בר"ה לענן גניבה או שצירף ידו למטה משלשה והנה הרמב"ם לא הביא גם הנה תירוצי דהגמ' בכתובות וכפה"נ לא ס"ל גם תי' (ועיי"ש ע"ז בדרף כ"ח ע"ב) דרבינא לענן משיכה ברה"ר.

ונראה דלשיטת הרמב"ם דס"ל דבעיא שיהיה גם האבידת הפיס בעת דקלב"מ בזה לשון הרמב"ם דחייב והגניבה וההיקף באים פאחת והטעם הוא משום דאם לא הנוק א"כ פא החיוב אט"פ בעת שהיה ברשותו פיון דקיי"ל כ"ז שהוא בעין ל"ש קל"מ א"כ כ"ז שהוא בעין נתחייב באחריות החפץ והדברים ארופים וכיון דעד ההיקף לא נתחייב ל"ש קושית הגמ' דכתובות וי"ל דאיירי בפשיטות ברה"ר דל"ק משיכה וגם החיוב דשבת לא נגמר עד ההנחה וזה הנה בעת ההיקף וממילא ל"ק קושית הגמרא הקא בשבת פיון דאיירי ברה"ר דל"ק משיכה ומשו"ה השמיט הרמב"ם הנה תי' דכתובות ושבת.

וצ"ע דברי הסמ"ע שכתב בסי' שנ"א על דברי השו"ע שיהם פדברי הרמב"ם ועיי"ש שצ"ל דאיירי בצירף ידו יעויי"ש ולפי הנ"ל אינו מוכרח גם לשון הרמב"ם לא משמע

כן דא"כ הלא נתחייב משום שבת מקמי ההיזק והא דפריה הגמ' בכתובות ובשבת היינו לפי מה דמשמע מפשטות הברייתא דפטור אף אם לא נאבד הכיס והיינו פ"ב בסנהדרין ע"ז פ"ב דאמר ב"דמים קנינהו ונפיר תלוי אם בשעת קניית הגניבה פ"א חיוב שבת אבל לפי מאי דקיי"ל דלא פ"ב וצריה הרמב"ם לאמר דחיוב הפשלו מין וההיזק באים פ"א דאזד וממילא לא צריה לשינויי הגמ' והדברים ברורים אף צריה לעיין באחרונים מה שדברו בזה.

ויעיין בסנהדרין ע"ב דמקשה הגמ' מהו דהגונב פיס לרבא דפליג על רב ומסיק והלכתא דשיניהו בנהרא ויעוניה פירש"י וי"ל דהרמב"ם מפרש דהוה והלכתא לאו לתרוצי הברייתא רק שהוא מסקנת הגמ' דלא פ"ב שבת והגמ' דשבת וכתובות א"ל לפי הנראה מפשטות הברייתא ודע דהה"מ בפ"ג מהל' גניבה ס"ל בדעת הרמב"ם דפטור אף אם נאבד לאח"ז שלא פ"ב דעת הרמב"ם ונהרי"ף.

אף לענ"ד נראה מלשון הרמב"ם שלא פ"ב דברי הרה"מ הנ"ל ובמ"ש למעלה דלפי מה דקיי"ל דלא פ"ב א"כ ה"ה לו להתחייב באחריות החפץ יש לאמר בדעת הנה פוסקים דס"ל דפטור דהנה מטעם ג"כ אין לחייבו פ"ב דבשעת הגניבה לא נתחייב ואח"כ ה"ה פ"ב ג"כ ג"כ מביית הגנב דלאו שם ג"כ עליו משום דגונב מביית האיש פ"ב דא"כ ב"ק ס"ט לראשון לא מ"ט לפי שאינה ברשותו וגם פ"ב ב"מ במק"א להוכיח דגם שומר ל"ה אם לקח לרשותו דבר הגנב והדברים ארוכים פי' פ"ב ברבנותא ובסוגיית הגמ' ב"ק ע"ט ויעוניה בש"מ שם וברמב"ם ויעוניה בש"מ פ"ב כ"ד ע"ב וברי"ב א"א שפ"ב דאם ג"כ בשבת חייב אח"כ בחול אם ט"ב א"כ ג"כ משום גניבה וצ"ע בזה ויעוניה בתוס' סנהדרין ע"ב ש"כ דגם לרבא פטור אפי' ש"ב אח"כ ולכאורא פ"ב הלא פ"ב דאם הוא בעין חייב להחזיר אם ש"ב למה יפטר ויעוניה בר"ז"ה שפ"ב דהא דלא קנינהו רק קנס מדברב"ה הוא וי"ל דגם התוס' ס"ל פ"ב אף במק"א הארכתי בכל פרט מענינים האלו ולא באתי רק להעיר.

שם פ"ד מהל' גניבה הל' י' שומר שגנב מרשותו כגון שגנב טלה מעדר שהנפקד אצלו כו' אם יש עליו עדים חייב בכפל כו' ע"י בר"ב ד"ד שהשיגו והמ"מ הסב ג"כ דברי הרמב"ם לכונה אחרת וגם הכ"מ לא עמד על המקור ונראה שהרמב"ם לפי גרסתו היא גמ' מפורשת בכתובות ל"ד ע"ב אר"פ היתה פרה שאולה לו וט"ב בשבת פטור כו' וע"י בר"ש"י שפ"ב ול"ג שאם אין גניבה אין ט"ב דגבי שואל ל"ש כפל כו' ואין קנס אלא בגנב או בש"ח שטוען טענת גנב כו'.

והנה ברמב"ם פ"ג מהל' גניבה הל' ד' פ"ב היתה פרה שאולה לו וט"ב בשבת דר"ב גניבה פטור אף על הכפל שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת ואם אין גניבה אין ט"ב דה"ה כו' הרי שהרמב"ם ה"ה לו גירסא שפ"ב רש"י ולידידיה מפורש שאף שואל שגנב מרשותו חייב בכפל ודו"ה וזהו ברור.

אף עדיין אני תמה דהלא פשוט דל"ש דינו של הרמב"ם רק אם הניחו הבועלים במקום מיוחד והוא רק שומר על הדבר במקום שיוחדו לו הבועלים כמו שדקדק וכתב מן העדר שהנפקד אצלו ומן הפיס שהנפקד כו' אבל אם לא יחדו לו הבועלים מקום משמע דגם הרמב"ם מודה דל"ש גנב א"כ הלא בשואל בנדאי ל"ש יחוד מקום ולמה שייך דין גניבה.

וְרֵאִיתִי בִשׁ"מ כְּתוּבוֹת שֵׁם שֶׁהֵבִיא לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּדִין הַיְתָה לוֹ פָּרָה שְׂאוּלָה וְהֵשִׂיאָה לְכוּנָה אַחֲרַת שְׂפִירֵשׁ שֶׁהַרְמַב"ם יִפְרֵשׁ כַּפִּי הָרָאָב"ד שֶׁהֵבִיא בִשׁ"מ שֵׁם דְּהֵינּוּ שְׁטָעַן אַח"כ טָעַנְתָּ גַּנְבַּ וְלֹא שׂוֹאֵל אֲנִי עָלָיו אֵלֶּא ש"ח וְאִשְׁתַּכַּח דְּאִיהוּ טְבַחְהָ בְּשַׁבָּת וְאַפְּלִי נֹודַע שֶׁהוּא שׂוֹאֵל עָלָיו יַעוֹי"ש וְלֹא אָבִין דְּבִרְיָהֶם כָּלֵל דְּהֵלֵא מְפֹרָשׁ ב"ק ק"ז דָּאִם טָעַן ע"ג אַחֲרָה שְׁשַׁלַּח בְּהַ יָד א"ח כְּפָל וַיַּעֲוִי בְּדָף ק"ו ע"ב דַּע"כ הָא דְתַנּוּ וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׂאָכְלוּ אֵינְרִי אַחֲרָה שְׁטָעַן ט"ג וְאַפְּלִי אִם נֶאֱמַר דַּס"ל לְהָרָאָב"ד דַּר"פ יִסְבְּרוּ דְש"י חֲזִיב כְּפָל בְּטוּעֵן ט"ג מ"מ שׂוֹאֵל בְּנֹדָאִי פְטוּר וְלִפִּי דְבָרֵי הָאִיָּה פְּסִיקָא לִיהָ לְהַגְמָ' ב"מ מ"ב וְדָף צ"ה וּב"ק ס"ח דְלִיכָא כְּפָל רַק בְּש"ח וצ"ע.

וּבִיּוֹתֵר תְּמוּהָ דְבָרֵי הַש"מ שֶׁהִסְבֵּ גַם דְבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ג שְׁפִינּוּן לְפִירוּשׁ זֶה דְהָרִי עוֹד לְחִלּוּחִית דִּיּוּ קִיָּמַת שְׁפַתְבַּ הַרְמַב"ם בְּעֶצְמוֹ בְּרִישׁ פ"ג שֵׁם דְּבַשְׁלַח בּוּ יָד פְטוּר מְכָפֵל בְּטוּעֵן ט"ג וצ"ע"ג גַּם נ"ל דְאַפְּלִי לְרַב חֲזִיבָא בְּרִיָּה דַר"א ב"ק ק"ז דְש"י חֲזִיב בַּט"ט"ג אָבֵל לֹא בְּטַבְּחוֹ מְקוֹנְדָם דְּהֵלֵא הָוִי כְּמוֹ גַּנְבַּ שְׁטַבְּחוֹ בְּבֵית בְּעָלִים וּמִצְאָתִי בִש"מ בְּדָף ק"ו שֵׁם שְׁפַתְבַּ כֵּן בְּשֵׁם הָרָא"ש יַעוֹי"ש.

הַלְכוֹת גְּזִילָה וְאַבְיָדָה פ"ג מַהֵל' גְּזִילָה הֵלְכָה ד' גְּזֵל פָּרָה כּו' אוֹ שְׁהֵיְתָה יוֹצֵאָה לִיִּסְקָל אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיךָ וּמְחַזִּיר אוֹתָהּ בְּעֶצְמָהּ וְהוּא כְּסֻתָּם מִתְּנִיתִין דַּפ' הַגְּזֵל צ"ו ע"ב וְלִכְאוּרָה יִפְלֵא בְּדָף צ"ח ע"ב דְתַלְיָא בְּפִלְגֻתָּה ר' יַעֲקֹב וּרְבִנּוּן אִם מְשַׁנְּגָמַר דִּינוֹ הַחֲזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבַעֲלָיו מְחַזִּיר וְכִינּוּן דְּהַרְמַב"ם פְּסֻק בַּפִּי"א מַהֵל' גְּזִילָה מְמוֹן כְּרַבְּנּוֹן דְּמְשַׁנְּגָמַר דִּינוֹ הַחֲזִירוֹ שׁוֹמֵר לְבַעֲלָיו אִינוּ מְחַזִּיר הָאִיָּה פְּסֻק כָּאִן כְּסֻתָּם דְּאַתְיָא כַּר' יַעֲקֹב וַיַּעֲוִי בְּרִישׁ"י צ"ח ע"ב ד"ה דַּא"כ כּו' אָבֵל סִיפָא דְּמִתְּנִיתִין דְּקַתְּנִי יוֹצֵא לִיִּסְקָל וְדָאִי כְּרַבִּי יַעֲקֹב אֲתֵיָא וַיַּעֲוִי בַל"מ שְׁפַתְבַּ דַּבְּפִי"א מַהֵל' גְּזִילָה מְמוֹן אֵינְרִי כְּגוֹן דְּאַתְּפְּסִיָּה לְתוּרָא בְּיָדִים לַב"ד וְהוּא דְבָר שְׁקִישָׁה לְהֶאֱמַר דְּהָא לֹא הֵיָה לוֹ לְסֻתָּם אֵלֶּא לְפָרֵשׁ נְהֵלֵא לֹא חֲזִילֵק רַק בֵּין הַחֲזִיר עַד שְׁלֵא נִגְמַר דִּינוֹ וּבֵין מְשַׁנְּגָמַר דִּינוֹ וְכֵן כָּאִן בַּהֵל' גְּזִילָה הֵיָה לוֹ לְפָרֵשׁ בְּלֹא אֲתַפְּסִי בִּידִים.

אַשְׁרֵ ע"כ נ"ל בְּזֶה דְּלְהַרְמַב"ם הֵיָה קִשָּׁה לוֹ סוּגִיתָּה גַּמְ' פִּירֵשׁ"י דְּמָה הוּא הַשְׁקָלָא וְטָרִיָּא מֵאִן תְּנָא דְּאוּמְרִים בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה כּו' ר"י הִיא כּו' לֹא דְכוּ"ע אוֹמְרִין כּו' פִּינּוּן דְּסִיפָא דְּמִתְּנִיתִין ע"כ כַּר' יַעֲקֹב אֲתֵיָא וְכַבֵּר תְּמָה בְּזֶה בִישׁ"ש ב"ק פ"ט ט"ס כ' יַעוֹי"ש וּבְש"ף ס' ש"ס"ג (וּבְפִישִׁטוֹת י"ל דְּהַרְמַב"ם יִפְרֵשׁ לִיהָ שֶׁהוּא יוֹצֵא לִיִּסְקָל לָאוּ בְּשׁוֹר שְׁנִנְגָמַר דִּינוֹ לְמִיתָה רַק שֶׁהוּא יוֹצֵא לִיִּסְקָל ע"פ אוֹ ע"פ ב"ד מְשׁוּם וּבְעֶרְתָּ הָרַע בְּלֹא גְּמַר דִּין וּמְשׁוּ"ה יָכוֹל לֵאמֹר הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיךָ וְלֹא תַלְיָא כָּלֵל בְּמַחְלוּקָתָה ר' יַעֲקֹב וּרְבִנּוּן וּמְשׁוּ"ה לֹא הַחֲזִיר בְּגַמְ' כָּלֵל הָאִיָּה סִיפָא דְּמִתְּנִיתִין כְּמֵאִן אֲתֵיָא לְכּוֹן מוֹרִין הַדְּבָרִים דְּהָאִיָּה דִּינָא דְּמִתְּנִיתִין לָאוּ בְּנִגְמַר דִּינוֹ אֵינְרִי דַּא"כ ל"ל שְׁהֵיְתָה יוֹצֵאָה לִיִּסְקָל לִיתְּנֵוּ שְׁנִנְגָמַר דִּינוֹ כְּמוֹ דְּקַתְּנִי בְּבִרְיָתָא בְּפִלְגֻתָּה ר"י וּרְבִנּוּן אַע"כ דְּהָאִיָּה לָאוּ בְּנִגְמַר דִּינוֹ אֵינְרִי וְלֹא פָּגַע וְנִגְעָה כָּלֵל בְּפִלְגֻתָּה ר"י וּרְבִנּוּן וְכַוּ"ע אֲתֵיָא וַיַּעֲוִי בִש"ג בְּשֵׁם הָרִיא"מ).

וְנ"ל לִיָּשֵׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ע"פ דְּרָף הַרְש"ל לְחַלְקָה בֵּין שׁוֹמֵר לְגְזֵלָן אָבֵל לֹא מְטַעֲמִיָּה דְּהֵיָה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם בָּא לֵיד אֶחָד חִפְזָא שֶׁהוּא בְּיַד גַּנְבַּ אוֹ גְזֵלָן וְלֹא נִתְּאָשׁוּ הַבְּעָלִים אִם נַעֲשֶׂה שׁוֹמֵר עָלָיו אוֹ לֹא נְהֵיָה אִם בָּא לֵיד אֶחָד שֶׁהוּא נֶאֱמָן וְנִטְלוּ ע"ד לְהַחֲזִירוֹ לְבַעֲלָיו י"ל דְּהָוִי כְּמוֹ שׁוֹמֵר אַבְיָדָה אָבֵל אִם בָּא לֵידוֹ בְּאִפְּסֵי שְׁצָרִיָּה לְהַחֲזִירוֹ לְהַגְבַּ כְּגוֹן

שֶׁהַגָּנֵב הוּא אֵלֶם אוּ בְּאִנְפֵן אַחַר אִם הוּא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר לְבַעֲלִים וְשָׂאם פֶּשַׁע אוּ אִם הוּא שׁ"ש אוּ שׁוֹאֵל מִיַד הַגָּנֵב אִם הוּא חֵיִב בְּדִינֵי שְׁמִירָה דִּי"ל כְּמוֹ שְׁנִתְמַעֵט מִדִּינֵי גְּנִיבָה כְּמוֹ שֶׁנ' וְגוֹנֵב מִבֵּית הָאִישׁ וְהַגּוֹנֵב אַחַר הַגָּנֵב פֶּטוּר זֶה לְפִי שְׂאִינוּ שְׁלוֹ וְזֶה לְפִי שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כֵּן נִתְמַעֵט גַּם מִדִּינֵי שְׁמִירָה וִי"ל דְּזֶה תִּלְיָא בְּאִשְׁלֵי רַבְרָבֵי בְּפִירוּשָׁא דְהַד סֻגְיָא ב"ק ע"ט נִתְנוּ לְשׁ"ח לְשׁוֹאֵל לְנוֹשֵׂא שְׂכָר כּו' וְעוֹנֵי בְּפִירֵשׁ"י וְתוֹס' וּבִשׁ"מ בְּשֵׁם הַרְמַב"ן שְׁפִי דְהוּי שׁוֹמֵר וְנִתְחַיֵּיב לְשֵׁלֵם לְהַבְעֵלִים (וְיַעֲוֵי בְּשִׁטָּה שָׂם שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם אִיזוּ מְפָרְשִׁים וְשָׂאם מְסַר לְשׁוֹמֵר אַחַר שְׂאִינוּ בְּעֵלִים וְלֹא שׁוֹמֵר אִינוּ נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר כָּלֵל וְיַעֲוֵי ב"מ מ"ב תוֹס' ד"ה הֵכָא בְּסַפְסִירָא כּו' וּמִשְׁמַע דְּעֵתָם דְּאִינוּ נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר רַק אִם מְסַרוּ לוֹ בְּעֵלִים אוּ שׁוֹמֵר אַחַר וְעִי"ש וְהֶאֱרַכְתִּי בַמִּק"א).

וְדַעַת הַרְמַב"ם נִרְאֶה דִּס"ל דְּאִם מְסַר לוֹ הַגָּנֵב לְאַחַר שֶׁהִכְנִיסוּ לְרִשׁוֹתוֹ לֹא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר לְהַבְעֵלִים ע"פ מֵה שֶׁנ"ל בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם פ"ב מֵהַל' גְּנִיבָה הַל' ט"ז שְׁפַתְב הַגּוֹנֵב בְּרִשׁוֹת הַבְּעֵלִים כּו' פֶּטוּר מִן הַפְּפֵל כּו' וְאִם הַגְּבִיָּה הַגְּנִיבָה כּו' נִתְנוּ שָׂם בְּבֵית הַבְּעֵלִים כּו' אוּ לְשׁוֹמֵר חָנָם וְלְשׁוֹאֵל לְנוֹשֵׂא שְׂכָר וְלְשׁוֹכֵר וְהִיא מוֹשְׁכוּ זֶה שְׁנוֹתָן לוֹ וְמֵת פֶּטוּר הַשׁוֹמֵר הַגְּבִיָּה אוּ שֶׁהוֹצִיא אוּ מְרִשׁוֹת בְּעֵלָיו וְמֵת חֵיִב הַשׁוֹמֵר אוּ בַעַל הַחֹב שְׁנִיתָן לוֹ מִפְּנֵי שְׁעֻדָּיִן לֹא הוֹצִיא הַגָּנֵב מְרִשׁוֹת בְּעֵלָיו.

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם הַתְּמוּהִיִן כְּמוֹ שְׁתַּמָּה הַרְאַב"ד לְפָה"ג מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ם דְּהַשׁוֹמֵר וְהַבַּע"ח הוּי גָּנֵב בְּעֵצְמוֹ הָאִיף פְּשִׁיט הַגַּמ' דְּתִיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִים וְמֵה שְׁתִּירָץ הַמ"מ אִינוּ מוֹבָן לַפ"ז סֻגְיַת הַגַּמ' שָׂם גַּם אִין בְּמִשְׁמַע לְשׁוֹן תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין רַק שׁוֹמְרִים דְּעֵלְמָא אָבָל לֹא שׁוֹמֵר דְּמִתְנִיתִין דִּיתְחַיֵּיב מִטַּעַם גָּנֵב כְּמוֹ שְׁרוּצָה לְפָרֵשׁ הַמ"מ.

אֲשֶׁר ע"כ נ"ל בְּזֶה דְּהִנֵּה יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה כִּי לֹא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר עַל דְּבַר הַגָּנֵב אוּ נִגְזֵל עַפְמ"ש הַתוֹס' ב"ק נ"ו ע"ב דְּגִזְלָן נִשְׁתַּנָּה דִּינוֹ לְהַקֵּל מִשׁוֹמֵר דְּשׁוֹמֵר חֵיִב בְּהַרְקִיבוּ מִקְצָתָן ע"י פְּשִׁיעָה וְל"י לְאִמֵּר הַש"ל וְגִזְלָן פֶּטוּר מִשׁוֹם דְּלָאוּ שׁוֹמֵר הוּא וְלִכְאוּרָא יִפְלֵא אֲמַאי לֹא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר כְּמוֹ כָּל שׁוֹמֵר אֲבִידָה פִּינֵן דְּמוֹנָח בְּמִקּוּם שֶׁהוּא אָבוּד מִן הַבְּעֵלִים וְאִף דְּלֹא הִנֵּה ש"ש מִטַּעַם פְּרוּטָה דַּר"י אָבָל ש"ח מִיָּהָא לְהוּי.

וְכֵן קָשָׁה עַל הָרָא"ש שְׁפַתְב בַּפ' מְרוּבָה עַל הָא דְּאִמֵּר רַב קָרָן כְּעִין שְׁגָנֵב כּו' כִּי קָאָמֵר רַב כְּגוֹן דְּמַעֲיָקְרָא שְׁוִיָּה אַרְבָּעָה כּו' וְאִפְּלִ אִיתְבַּר בְּפִשְׁעָה דְּגִזְלָן לֹא מְקַבֵּל עָלָיו שְׁמִירָתָהּ כּו' וְנִהֵי דְלֹא מְקַבֵּל עָלָיו שְׁמִירָתָהּ נִהֵי שׁוֹמֵר בַּע"כ מִטַּעַם שׁוֹמֵר אֲבִידָה אַע"כ דַּל"ה שׁוֹמֵר פִּינֵן דְּאִין בְּרִשׁוֹת הַבְּעֵלִים וְכְמוֹ דְּלֹא נֶעֱשֶׂה גָּנֵב וְגִזְלָן עָלָיו כֵּן לֹא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר עָלָיו וְלַפ"ז מְמִילָא גַּם אַחַר שְׁפָא הַחֲפֵץ לִידוֹ לֹא נֶעֱשֶׂה שׁוֹמֵר עָלָיו.

וְלִכְאוּרָא יֵשׁ סְתִירָה לְזֶה מִדְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי פ' הַמּוֹכֵר הַסְּפִינָה וּמִדְּבָרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש הוּבָא בְּטוּר סִי' שֶׁמ"ח וּפְסָקָם הַג"ה רַמ"א שָׂם סֵעִי ז' רְאוּבֵן שְׁרָאָה שְׁמַעוֹן כּו' אִם יָדַע שֶׁהַחֲפֵץ גָּנוּב וְאִין לוֹ טַעֲנָה חֵיִב רְאוּבֵן שֶׁחֲזִירוּ לִיד שְׁמַעוֹן מְפָנֵי שְׁהִיָּה לוֹ לְהַשִּׁיב הַחֲפֵץ לְבַעֲלָיו י"ל דְּהֵתָם הוּי כְּמוֹ דְּקָלִיָּה בְּיָדִים דְּגַם גִּזְלָן בְּעֵצְמוֹ חֵיִב מִשׁוֹם מִזִּיק וְיַעֲוֵי ב"מ מ"ד ע"ב וְה"נ פִּינֵן דְּבָא לִידוֹ וּמְסָרוּ לִיד הַגָּנֵב הוּי כְּמוֹ קָלִיָּה בְּנוּרָא וְכֵן הוּא הַטַּעַם בְּמְרָדְכֵי בְּשֵׁם ר"י בַּר מִשָּׁה יַעוּי"ש אִף בְּשֵׁם ה"ר מַב"ב כְּתַב דְּהוּי שׁוֹמֵר אֲבִידָה וְחֵיִב בְּפִשְׁעָה יַעוּי"ש.

ולכאורא פליגי בזה דא"כ למה הוצרה הרמב"ם לאמר משום דהוי מזיק בידים (ויש מקום לאמר דגם הר' מב"ב לא יפליג על גנב וגזלן דעלמא והכא גבי אשה שגנבה משל בעלה פיון דכל מה שנקנתה אשה כו' אינו יוצא הדבר מרשות בעלים כ"ז ששה ביד האשה משו"ה האחר שפא לידו מיד האשה הוי ליה דין שומר) ויעוניה בסמ"ע סי' שנ"ד סעי' ז' וס' שס"ב סעי' י' שכ' דתייב בפשיעה וצ"ע וכבר השיגו עליו הקצות והנתיבות כסי' שנ"ד יעו"ש.

עוד י"ל פשוט דאם אחד נטל מיד הגנב החפץ הגנב ע"מ להחזירו להגנב הנה (ויעוניה במלחמות פ' הגזול בתרא לענין מציל עצמו בממון חבירו וז"ל שאחר שאנסוהו להביא ממנו של פלוני כו' ואסור להציל כו' הלפ"ה מפיון ששלח בו יד נעשה עליו פגזלן להתחייב באונסין כו' עיי"ש והוא כמ"ש) חייב באונסין כמו גזלן פיון שנטל חפץ חבירו להשליכו באור ויעוניה בפ"ה סי' שצ"א דהמגביה פירות חבירו לתן לבהמת חבירו) הוי עליו דין גזלן וכ"ה ב"ר מב"ב שבמרדכי פ' הספינה הנ"ל דכיון שנטלה מיד האשה להלוותם לטובת האשה הוי שואל שלא מדעת כו' רק דעכ"ז י"ל דאינו חייב באונסין משום דל"ה עליו דין גזלן להתחייב באונסין דגונב מבית האיש פתיב ומדר"י פנ"ל (ויש להעיר בזה עוד מדברי הש"מ פ' מרובה על הא דגונב מבית האיש ולא מבית הגנב והקשה למ"ד בטוען טענת גנב האיה שייך לדרוש זאת ות"י פגון דנתן לו הגנב לשמור וטען טענת גניבה יעו"ש ואם אין עליו דין שמירה למה צריף קרא למיעוטיה אף י"ל פיון דמיעוטיה קרא י"ל דהוא מחמת דאין עליו דין שמירה ויש להרחיב הביאור בזה).

ובזה מיושב גושית הראשונים על המפרשים נתנו הגנב לש"ח כו' דהאי פטור ותייב אשומרים קאי א"כ למה ש"ח חייב במת סתמא דלאו מחמת פשיעה הוא ולפי הנ"ל יש לאמר פיון דידע שהוא גנוב ולקחו ע"מ להחזיר להגנב הוי כמו שואל של"מ וגרע מזה אף המה הקשו שפיר פיון דלפי שיטתם איירי דל"י השומר שהוא גנוב.

עוד הקדמה אחת די"ל הא דאר"י גזל ולא נתיאשו הבעלים שנוהם א"י להקדישו זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דאם באה הגזילה ברשותו של הנגזל אף באופן דעדיין ל"ה השבחה דהגזלן עומד ליטלו בחזרה מ"מ יכול להקדישו פיון דברשותו הוא וגם שלו הוא.

ועפ"ז מיושב שפיר דברי הרמב"ם הנ"ל דכפ"ב מהל' גניבה הנ"ל ולא כפי' המפרשים שהרמב"ם איירי בלא משכו הגנב ולא הגביהו רק דהרמב"ם קאי על הגביה הגנב דסליק מיניה שכבר נתחייב הגנב וקמה ליה ברשותיה לענין גניבה ומ"מ אם נתנו שם ברשות הבעלים לש"ח ולשואל כו' ומת אם עד שלא עשה השומר ובע"ח משיכה או הגביהה פטור אבל אם הגביהה או שהוציא מרשות הבעלים ומת חייב ואי דהא יצא מרשות הבעלים בקניית הגנב ולא נעשה שומר פלל סיים הרמב"ם מפני שעדיין לא הוציאו הגנב מרשות הבעלים היינו אף שהגביהו ונעשה גנב עליו מ"מ פיון שלא הוציאו ועודנו ברשות הבעלים הוי עוד ברשותו לענין דנעשה שומר עליו וגם גזלן והא דפשיט מינה הגמ' לתיקנו משיכה בשומרין י"ל דאילו לא תיקנו משיכה בשומרין רק היכא דנתפון לקנותו לגמרי גם בשואל של"מ לא הוי גזלן במשיכה ול"ק גזלן במשיכה רק היכא

דנתפון לקנותו לגמרי אבל גבי שואל של"מ לא הנה גזלן עד דנשתמש בו ונשפיר הביא הגמ' ראיה לשואל ונשומרין דתקנו משיכה.

ועוד י"ל והוא העיקר דהקא לא הוי שואל של"מ פיון דלא נטלה להשתמש בה להנאתה רק לאבדה ובכה"ג לא הנה שואל של"מ רק ש"י בפקדון דאינו נעשה גזלן איש אחר רק שומר ומשו"ה הקא פיון דהוא שומר אבדה דבכה"ג כו"ע מודו דנעשה שומר פיון דהוא ברשות הפעלים כמ"ש לדעת הרמב"ם א"כ חייב מטעם שולח יד ונעשה גזלן ומשו"ה אם מתה חייב אבל אם לא תקנו משיכה בשומרין ול"ה עוד שומר בהגבחה גם משום ש"י אינו מחייב ויענף בת' הרא"ש סי' ס"א דהקא א"א לחייב השומר מטעם מסייע להגנב פיון דכבר קנה הגנב והיה אפשר לו להוציא אף בלא הגנב ובנדאי א"א לחייבו רק משום שומר ושולח יד (ועי' באחרונים שהאריכו בזה ויענף בנתיבות סי' רצ"ב ס"ק ה' ועי' ב"ק צ"ח תוד"ה וה"מ ועי' בס"י שצ"ו ס"ג ובש"ף ס"ק א' ובב"ק כ"ו ובתו' ד"ה ולסטים ובש"ף סי' שצ"א ס"ק א' בנוטל ע"מ לאבדה אם הוי גזלן ויענף בש"ף סי' שצ"א ויש להאריך בזה) והיינו דוקא ברשות הפעלים אבל לאחר שהוציא הגנב מרשותו שוב אינו נעשה שומר כנ"ל בדעת הרמב"ם.

הקדמה ב' ע"פ מה שפכר האריכו האחרונים לפלפל אם השומר והגזלן חייבים על היזק שא"נ והנה אכ"מ להאריך בזה אבל אנקיט בקצרה. שיטת התוס' ב"ק נ"ו דשאני שומר מגזלן וחייב אף בהרקיבו מקצת דגזלן יכול לאמר הש"ל וכבר תמה בספר דברי משפט סי' שס"ב על דברי התוס' הנ"ל פיון דגם שומר פטור על היזק שא"נ כמ"ש התוס' ב"ק מ"ה א"כ מ"ש שומר מגזלן לענין הרקיבו מקצתן ממ"נ אם הוי היזק שא"נ גם שומר לפטר ואם הוי היזק נזכר גם גזלן לחייב כמ"ש התוס' גיטין נ"ג ע"ב.

אבל באמת אין פאן קושיא פלל דנראה בשיטת התוס' דהשומר חייב גם על היזק שא"נ אם פשע והא דא"ח בשור שנגמר דינו אם הנה היזק שא"נ כמבואר בתוס' שם י"ל משום דשם אין לחייבו על פשיעתו דל"ש לקנוס אותו ויענף באו"ח סי' תמ"ג ובהג"ה רע"א אבל כ"ז אם לא היה פושע רק על התפסתו לב"ד אבל אם היה פושע גם על הנגיחה שפיר חייב מטעם פושע בהיזק שא"נ בשומר שחייב גם על פשיעה כן אפ"ל בדעת התוס'.

אבל דעת הרמב"ם נראה שס"ל דגם בנגמר דינו חייב משום פשיעתו ואף דהיה היזק שאינו נזכר מ"מחייב על פשיעה כמו בהרקיבו מקצתן וכן משמע לשון הגמ' אתפסתיה לתנאי כו' אבל כ"ז אינו אלא בשומר שחייב על פשיעה חייב גם על היזק שא"נ משא"כ בגזלן שא"ח בפשיעה פטור על היזק שא"נ ומשו"ה פסק הרמב"ם גבי שומר דחשנגמר דינו אינו מוחזר ובגזלן פסק כסתם מתניתין דשור שיוצא ליסקל יכול לומר לו הש"ל.

ופלוגמת התוס' והרמב"ם אם הוא חייב על פשיעה בהיזק שא"נ י"ל דתליא אם ילפיון קנסא מקנסא בכל היזק שא"נ ותוס' ס"ל כשמואל בדינא דלא ילפיון אבל הרמב"ם לשיטתיה שפסק בכל היזק שא"נ דילפיון קנסא מקנסא מחייב במזיד בכ"מ כמ"ש בפ' ז' מהל' חובל ומזיק יעו"ש והא דתני בברייתא דרבה בר שמואל דגם בגזלן א"י לאמר הש"ל רק עד שלא נגמר דינו י"ל דהרי אם גזלן נעשה שומר או לא תליא בפלוגמת ר"י ור"ל אם גזל ולא נתאשו הפעלים אם יכולין להקדישו והלא דצנועין סבירא להו כר"ל

דברשות בעלים קאי וממילא לדידהו גם לגזלן דין שומר עליו וחיוב בפשיעה אף בהיזק שא"נ ונשפיר א"י לאמר הש"ל אכל לפי מאי דקיי"ל כר' יוחנן אין דין שומר על הגזלן ונשפיר פסק הרמב"ם דגזלן יכול לאמר הש"ל.

והנה מ"ש ליישב דעת התוס' ב"ק מ"ה דסבירא להו דבשומר שפישע חייב בהיזק שא"נ רק באתפסיה לתורא ב"י דינא שאני א"א לאמר פן בדעת התוס' ממה שסיימו בדבריהם לגבי שור תם שהזיק בפשיעתו שחייב מטעם דהוי היזק שניכר משמע דאם הוי היזק שא"נ הנה פטור והא דחייב בהרקיבו מקצתו ע"כ צ"ל מטעם אחר דבהרקיבו מקצתו הוי היזק ניכר והא דגזלן פטור הוא מתמת דגזלן א"ת רק היכא דהוי שינוי ביזו אבל אם לא הנה שינוי פטור אף אם הנה היזק ניכר כמ"ש התוס' גיטין נ"ג ובר"פ הגזל דף צ"ה ולפ"ז י"ל דהרקיבו מקצתו אף דהנה היזק ניכר מ"מ ל"ה שינוי שיתחייב הגזלן וכן י"ל גבי התפסת השור לב"ד אף דהוי היזק ניכר כמ"ש התוס' מ"מ רק שומר חייב אבל לא גזלן דל"ה שינוי לגביה, דהנה זה הכלל דגזלן אינו חייב על היזק דממילא רק היכא דקנאו מתמת שינוי ומשו"ה בכחשא דהדרא פיון דהנה שינוי החוזר ובשינוי החוזר לברייתו ל"ק משו"ה פטור וא"כ גם הכא בנגמר הדין בבית שומר אף דבעת שהשור בב"ד הוי ניכר וממילא הנה שינוי אבל לא הנה רק כמו שינוי החוזר דהלא תיכף מיציאת השור מב"ד ל"ה ניכר והנה אם נעשה היזק שהוא ניכר בעת ההיזק וא"כ אינו ניכר במזיק פשוט שחייב פיון דהנה ניכר בעת מעשה אף שאח"כ לא ינה ניכר וכ"ה להדיא בתוס' ב"ב ב' ע"ב שכ' דאע"ג דבמטמא בעת שהשרץ ע"ג הוא ניכר ט"מ מי יודע אם הוסיפו כו' עיי"ש.

הרי אף דתיכף נסתלק השרץ מ"מ אם הנה בעת מעשה ניכר הנה חייב משו"ה אבל כ"ז אינו אלא במזיק או בשומר שחייב מתמת פשיעה אבל בגזלן שאינו חייב מתמת פשיעה פנ"ל רק אם הנה שינוי ביזו אינו חייב רק אם ינה נשאר ניכר קנים אבל אם הוא חוזר לברייתו ל"ק וממילא לא נתחייב הגזלן אף אם בא בפשיעה ומשו"ה פסק הרמב"ם גבי שומר דמשנגמר דינו א"י לאמר הש"ל דהתחייב בזה שהתפיסו לב"ד וחייב בפושע דהנת היזק ניכר בעת ההיזק אבל בגזלן יכול לאמר לו הרי שלח לפניה פיון דעל הפשיעה לא נתחייב וגם אינו קונה משום השינוי פיון דאינו ניכר רק בעת שהוא בב"ד פשוט דלא עדיף משינוי החוזר והתוס' דלא חלקו בין שומר לגזלן י"ל דאזלי לטעמייהו דס"ל בסופה ל' וכן בדרב"ס"ה בב"ק דגם שינוי החוזר קונה מדרבנן יעו"ש.

אבל הרמב"ם לטעמיה דפסק בפ"ב מהל' גזילה דשינוי החוזר לא קנה אף מדרבנן ונשפיר פסק דא"י לאמר הש"ל כסתם מתניתין דהגזלן והא דבברייתא דרבה בר שמואל תני גם גבי גזלן דזנקה עד שלא נגמר דינו יכול לאמר הש"ל צ"ל או כמ"ש למעלה דאתא כמ"ד דצסעין דגזלן ולא נתיאשו הבעלים יכולין הבעלים להקדישו ממילא הנה ברשות הבעלים וינה לגזלן דין שומר וממילא חייב הגזלן בפשיעה.

א"נ י"ל דאתא כמ"ד שינוי החוזר קונה וראיתי בש"ג על מתניתין דיוצא ליסקל שמשמע דס"ל כמ"ש למעלה דשאני שומר מגזלן דשומר חייב משום קנס כמו פל היזק שא"נ ובגזלן לא קנסו מפני תקנת השבים וסעד יש להמחלקים בין שומר לגזלן מתוספתא פ"ה דב"ק דבהל' ב' גבי שומר קתני סתמא דעד שלא נגמר פטור ומשנגמר

דינו חייב ור"י פליג ובהל' ג' תני גזלן ושהמית ומסרו לבעלים בין עד שלא נגמר דינו בין משנגמר דינו (פטור פן הגיה במנחת ביכורים וכן ע"כ צ"ל דאי חייב הוא דלא פמאן ואפ"ל דחייב היינו חייב מיתה ולא אמרינו דהנה כמו נשתנו הבעלים אבל לכאורא דבר פשוט הוא ולא צריף לאשמעינו) ואם הגירסא פטור נכונה היא היא סייעתא להרמב"ם דמשמע בהדיא דמחלק בין שומר לגזלן וכן הוא בתוספתא פ' הגזל (פ"י) בהמה ונעבדה בה עבירה כו' אומר לו הש"ל כו' נעבדה בה עבירה ונסקלה משלם פשעת הגזילה הרי ג"כ קתני סתמא דגזלן פטור אף לאחר גמ"ד ומשמע דהתוס' מפרש סתם דנעבד עבירה היינו אף בשנגמר דינו.

והנה לפי מה דרצה הגמ' לאמר דרבנן יסברו אף בכל איסורי הנאה דא"י לאמר הש"ל י"ל דהיינו טעמא משום דאיסורי הנאה אינם ברשות בעלים וכיון דיצא מרשות בעלים שוב א"י לאמר הש"ל דל"א דנתקנים בו מצנת השבה רק היכא דהגזילה היא שלו אבל לא אם יצאת מרשותו וי"ל דבזה יפלינו הס"ד והמסקנא דהס"ד יסברו דאיסורי הנאה הני כמו הפקר ובאמת איסורי הנאה ל"ה כמו רק כמו יאוש דגזלן יכול לאמר הש"ל אם לא היכא דקונה הגזלן אבל אם הנה פהפקר א"י לאמר הש"ל כיון דיצאת מרשות בעלים לגמרי ולפ"ז לא יהיה הדין הנה דא"י לאמר בחמץ בפסח הש"ל רק גבי גזלן דאיכא ביה חיוב דוהשיב כו' אבל גבי שוטרם דליכא גבייהו חיובא דוהשיב א"כ מה לו אם הפקיר ויצאת מרשותו יכול לאמר לו הש"ל דבשומר אינו תלוי אם יצאת מרשות הבעלים רק אם היה פושע וחיוב משום פשיעתו אבל בחמץ בפסח כיון דלא פשע אף אם יצאת מרשות הבעלים פטור.

ובזה מדויק לשון רש"י ב"ק צ"ח א"ה אדמיפלגי בשור הנסקל לפלגי בחמץ בפסח ופרש"י אם גזל חמץ ועבר עליו הפסח למה שינה רש"י ממה דקאי תנא גבי שומר אע"כ דהו סברא דאיסורי הנאה א"י לאמר הש"ל היא דוקא גבי גזלן אבל לא גבי שומר דאינו חייב רק אם נוכל לחייבו מחמת פשיעתו משא"כ גבי גזלן כיון דיצאת מרשותו א"י להתקיים בו והשיב או כפמ"ש התוס' ב"ק מ"ה דגבי שור תם כיון דהנהתלט השור א"י לאמר הש"ל כיון דיצא מרשות הבעלים ה"ה גבי איסורי הנאה לפי מה דס"ד הגמ' דיצא מרשות הבעלים לגמרי הני כמו היזק ניכר דבכה"ג א"י לאמר הש"ל כמו דאמרינו בגטין נ"ג דלמ"ד היזק ניכר שמהי היזק א"י לאמר בא"ה הש"ל ומכש"כ אם הנה ניכר מחמת דיצאת מרשותו וזהו פשוט לדעתי בכונת רש"י.

ולפי זה י"ל דשומר פטור שלא מכר החמץ דהלא גם הבעלים היו יכולים למכרו וא"כ שמירה כזו לא קיבל עליו כיון דיכולים הבעלים לעשותו ויעני' בא"ח סי' תמ"ג במ"א ובאחרונים משא"כ גבי שור הנסקל דהלאפשע השומר בנגיחת השור משו"ה אם נגמר דינו ונאסר בהנאה א"י לאמר הש"ל דכבר נתחייבו בו משעוה שפשע בו ויעני' בח"י ובאה"ע שהעירו מדברי רש"י ה"ל.

והנה אפתי צריף לברר גבי גזלן אם אתפסיה הגזלן בידיים את השור לב"ד דאז הלא הנה לו להיות חייב דנהי דאינו חייב על פשיעה אבל מזיק חייב. אבל האמת נראה לי לאמר בדעת הרמב"ם דלא ס"ל דהנה פשיעה במה שמסר שורו לב"ד רק עיקר הפשיעה הנה בנגיחה ממילא הוא מתחייב בהיזק הנזכר מגמר דין א"כ ממילא גבי גזלן שא"ח על

הפשיעה א"ח גם אם אתפסיה בידים לב"ד ויעני' בתוס' גיטין נ"ג הנ"ל שמשמע ג"כ מדבריהם דא"ח על פשיעת השומר אם הנה היזק שא"נ כמ"ש בלשונם דאם הנה היזק שא"נ פטור אף אם אתפסיה בידים כדמוכח ה"א והיינו דמוכח ה"תם דכל היזק שא"נ שפטור בגזלן אם נעשה ממילא פטור בכל אדם מדינא אם עושה בידים רק מטעם קנסא וקנסא שלא יהא כ"א הולך כו' ל"ש היכא דאיפא פסידא לדידיה וק"א גבי המית אדם הוי השומר מפסיד לעצמו דחייב בכופר רק אם אין גומרין דינו של שור אלא בפניו הנה היזק ניכר וחיוב השומר הואיל ונעשה בפשיעה וגם בגזלן חייב לפי שיטת התוס' מטעם דהנה היזק ניכר ונהנה כמו שינוי ויעני' במלחמות ב"ק ס"פ שור שנגח ד' וה' שהסביר דכ"מ שהוא מהלך הוי כמו ברשות ב"ד ונראה דרוצה לאמר שיהיה היזק ניכר תמיד אבל לפי מה שהוכחנו משיטת התוס' אין אנו צריכין גבי שומר שיהיה ניכר תמיד רק גבי גזלן יש מקום לאמר פן אבל לפי שיטת הרמב"ם נראה דס"ל דאם הכריחו מב"ד תו לא הנה ניכר ולעת הפנאי נצרך עוד לכבר הדברים.

ב"מ י"א ע"ב אמר רבא שפיר עביד דלא קבלה וכי לא היה להם סודר כו' אלא טובת הנאה אינה ממון לקנות הימנו בתליפין ה"נ טו"ה אינה ממון לקנות עג"ק רש"י ד"ה אינה ממון כו' אלא אפקורי בעלמא אפקורי גבייהו וכי אוגר להו מקום כו' בתורת חצר כשאר הפקר.

ולכאורא צ"ע בכוננת רש"י דאינה הפקר שייך ה"א ויעני' במח"א שכ' בשם היש"ש דאפקר טו"ה שיש לו בזה אף אפתי אינו מוכן דמה שייכות הפקר בכאן אף אם נאמר דאינו רשאי הפהן או הלוי ליטול מעצמו אף אם טו"ה אינה ממון מ"מ אינו צריך להפקיר פניו דנותן להם מדעתו ונהי דקנין אינו שייך פאן אבל גם הפקר אינו צריך פניו דמדעתו נוטלם.

גם צ"ע להבין דאם נאמר דלמ"ד טו"ה אינה ממון אין שייך שום הקנאה בתרומה ומעשרות מהבבבליים רק הפהן והלוי זכו בהם מתורת הפקר א"כ בנדאי לא שייך בזה שום תנאי מצד בעלים א"כ הא"י אמר רבא בקידושין מתנה ע"מ להחזיר בתרומה הנה מתנה ואסור משום פהן המסייע בבית הגרנות דאינה דין תנאי שייך בזה הואיל דל"ה רק כמו הפקר.

ונראה לאמר בכוננת רש"י בזה ע"פ מה דאי' בחולין ק"ל ע"ב ת"ש מנין לבעה"ב שאכל טבלים כו' ה"נ דאתו לידיה בטבלייהו וקסבר האי תנא מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמנין ופי' רש"י זכה בהן מן הפקר שהרי קדם ל"א שפסד לו את הטבל לזכות בתרומה שבו וצ"ע במה פליגי הני תרי לשונות שברש"י ונראה לאמר דבאמת יש להסתפק דאף אם נאמר דאם טו"ה אינה ממון יוכל הפהן לזכות בתרומה בלי דעת הבעה"ב אבל אין זה אלא לאחר הרמה אבל קודם הרמה הא"י יכול לזכות הלא אין חלק התרומה צדיין מבןרר גם הלא מיעט הפתוב דאין לפהנים אלא משעת הרמה.

וי"ל דבזה פליגי תרי לשונות שברש"י דל"ק פניו דכמו שהורמו דמנין יכול לזכות בהם הפהן אף קודם הרמה ולל"א דוקא אחר הרמה יכול לזכות בהם אבל לא קודם הרמה, ומנושב בזה מה דמקודם שהביא הגמ' ברייתא דריב"ב משפט מלמד שהמתנות דין כו' דאתו לידו בטבלייהו וקסבר מתנות שלא הורמו כו' ופירש"י דאתי לידיה בטבלייהו

ונזכה בהם מן הפקר ומדקדקים מדוע לא הביא רש"י גם בזה הך לישנא אחריןא ולפי הנ"ל מיישב דבמתנות פינו דגם קודם הרמה מבורר חלק הפהו בנדאי פינו דכמי שהורמו דמינו למ"ד טו"ה אינה ממון יכול לזכות בהם חן ההפקר (וכ"ה שיטת רש"י בישארי מקומות ותוס' ב"מ ז) רק בתרומה בזה בנדאי קודם הרמה א"י הפהו לזכות מעצמו קודם שיבורר חלקו ומשו"ה ה"נ בב"מ גבי עובדא דר"ג והזקנים דשיטת רש"י בזה דלא הנה פאן אלא קריאת שם בעלמא ועוי' ברש"י ותוס' קידושין כ"ז א"כ הלא עדיין אינו מבורר חלק הלוי והעני אינם יכולים לזכות מעצמם גם א"י להקנות להם המעשרות פינו דט"ה אינה ממון לזאת פירש"י דהפקיר להם והמה זכו מן ההפקר.

ובזה האופן יש ליישב גם הא דאמר רבא ד יכול להתנות בתרומה ע"מ שתחזיר לי דהיינו קודם הרמה ודאמת לידיה בטבלייהו (ויש ליישב בזה גם קושית הגרע"א דמה מהני תנאי בזה הלא יכל הפהו לתפוס פמו שפיתבו התוס' ורש"י למ"ד טו"ה אינה ממון ורבא הלא ס"ל טו"ה אינה ממון די"ל דאיירי דאמת לידיה בטבלייהו כנ"ל, גם י"ל פינו דהתורה נתנה לו רשות לתן למי שיירצה ורשאי ליטול דינר מישראל לתן לבן בתו פהו א"כ שפיר הני חיוב מהפהו להחזיר לו התרומה והתנאי קיים מצד חיוב ממון ויעני' באבני מלואים סי' ל"ח שפיתב ג"כ בתנאי דע"מ להחזיר דא"צ פאן דיני תנאי דהוא חיוב מעליא פמו כל חיובי ממון וממילא א"י לתפוס את התרומה מצד החיוב, ונוכל לאמר עוד דאפי' אם נאמר דבאתרוג וכדומה אם יתן לו מתנה ע"מ להחזיר לא יהיה עליו חיוב רק מצד תנאי אבל גבי תרומה פינו דלא שייך דיני תנאי יהיה עליו חיוב בעלמא שהתחייב עבור זכותו שויתר לו לתן לכהן זה ואעפ"כ הוי נתינה מעליא רק הוי פכהו המסייע בבית הגרנות).

יעני' במקרשים שהקשו על הרמב"ם והרי"ף שפסקו דטו"ה אינה ממון גם פסקו דלא כר"פ דבדעת אחרת מקנה אותו לא בעינן חצר המשפמרת א"כ איך הקנה ר"ג את המעשרות פינו דטו"ה א"מ לא קנו באג"ק גם מטעם חצר לא קנו דלא הוי חצר המשפמרת.

וי"ל בזה דהנה פתב הקצות בסי' רע"ג להוכיח דהפקר קונה באגב והוא מסוגיא דב"ק דף קי"ב אר"פ בגזל שדה והיתה בהמה רבוצה ומב"ק מ"ט בעי רב ייקא סבא מר"נ הזוכה בשטרותיו של גר כו' ויעני' ברשפ"א דהיינו שאם הזוכה בקרקע יכול להוציא השטרות מיד הזוכה דכינון שזכה בקרקע זכה בשטרות מטעם דשטרות אפסרא דארעא כו' ועיי"ש ויעני' בקידושין כ"ז וב"ב ע"ב דהוא מטעם אגב הרי מוכח דאגב קונה בהפקר.

אך נ"ל להוכיח דרבא בנדאי לא ס"ל כנ"ל דהפקר נקנה באגב והוא דאמר רבא בקידושין כ"ז לא שנו אלא שנתן לו דמי כולן (היינו דמטלטלין לא נקנה באגב רק אם נתן לו דמי המטלטלין) לימא מסייע לו החזיק בשדה אחת כו' במד"א שנתן לו דמי כולן כו' הרי דמדמה הגמ' הא דעשר שדות לקנין דמטלטלין אג"ק דכשם שבעשר שדות לא קנה בהחזיק בשדה אחת כל השדות רק בנתן לו דמי כולן כו' במאג"ק לא קנה את המטלטלין, רק בנתן לו דמי המטלטלין.

והנה אי' בב"ב דף נ"ג דבגכסי הגר אם החזיק בשדה אחת לא קנה כל השדות ויעוי"ש ברשב"א אשם דהיינו משום דבהפקר הוי כמו לא נתן את דמי פולם יעוי"ש וא"כ לרבא ע"כ צ"ל דלא ס"ל הא דאגב קונה בהפקר פיון דס"ל דלא קנה באגב עד דיתן את דמיו והפקר הרי הוי כמו לא נתן את דמיו הרי דלדיניה בנדאי לא קנה הפקר באגב ויעו' בתוס' ב"ב שם שכתבו דמתנה ג"כ הוי כמו הפקר דבהחזיק בשדה אחת לא קנה שאר השדות.

ולכאורא תמוה מאד לשיטתם דא"כ האיך קונה אגב במתנה (ומה שרצה אחד להוכיח מפאן דאין מתנה נקנה באגב הוא דבר שלא ניתן להאמר) והלא עיקר אגב נאמר במתנה מערי מצורות ביהודה גם כל הבריות ששנשו בקידושין שם איירי במתנה.

וי"ל עפמ"ש הרא"ש ב"ב שם דגם הוא ס"ל כהתוס' דלא קנה במתנה בהחזיק שדה אחת את כל השדות מ"מ אם א"ל בהדיא חזוק בשדה זו וקני את כל השדות דקנה א"כ אפ"ל דהא דקנה במתנה אגב דווקא בא"ל אגב וקני.

אבל יש לעיין עוד לפי מה דרצה לפשוט בגמ' דלא בעי אגב וקאמר ת"ש דקתני כל הני ולא קתני אגב כו' הרי דאף במתנה לא בעי אגב ולכאורא הלא במתנה דהוי כמו לא נתן דמי כולן בנדאי בעי אגב ויש לדחות מטעם קני.

אף עדיין צע"ג דהלא שיטת הרא"ש ונהטור דאף בדבורן בעי אגב וקני א"כ אכתי תיקשי לשיטתייהו מה אמר רבא ל"ש אלא שנתן לו דמי כולן כו' דהלא ממ"נ אם אמר לו אגב וקני הלא מהני גם בלא נתן לו דמיו דאי בלא א"ל גם בנתן לו דמיו לא מהני (ובפשיטות י"ל דהרא"ש לא הנה לו הגירסא שבגמ' דילן וכמו שכתבו בגי' הרי"ף ויעו' ברא"ש שהעתיק כהרי"ף אף כל דברינו לגירסתנו) וצ"ל דיספור הרא"ש דרבא פנ"ל דלא בעי אגב וקני משו"ה חילק בין נתן לו דמים או לא אבל לפי מאי דפסיק גמ' בהדיא והלקחא אגב וקני בעינן ליתא לדינא דרבא ולפיכך לא הביאו להא דרבא לא הרא"ש ולא הטור.

אף הרמב"ם לא ס"ל כשיטת התוס' ופסק בהדיא דבמתנה החזיק בשדה אחת קנה כולן כמו במקר. ונראה לי להביא ראיה מתוספתא לשיטת הרמב"ם דהכי אי' בתוספתא דכתובות פ"ב יפה פח חזקה שאם מכר לו עשר שדות כו' אבל אם לא נתן לו אלא דמי אחת מהן או לא כתב לו אלא על אחת מהן לא קנה אלא אותה שדה והנה לכאורא יפלא דאם הנה לו פסוף ושטר בנדאי קנה ויעו' בתוס' קידושין שהקשו דכינו דנתן לו דמי כולן ותי' דאיירי במלוה או באתרא דקנו בשטרא אבל לפי התוספתא דמצריף שיהיה פסוף או שטר הלא קנה גם באתרא דכתבו לזאת צ"ל דהתוס' חזקא קתני במקר דנתן לו דמי כולן ובמתנה דכתב לו את כולן ואיירי בשטר ראיה דלא קנה ויהיה מזה ראיה חזקה להרמב"ם דבמתנה קנה.

וי"ל דהרמב"ם והרא"ש ודעימיהו לטעמייהו אנלי דלהרא"ש והתוס' י"ל דאיירי במקר ובמלוה ושטר ראיה דלא קנה אלא בחזקה אבל להרמב"ם א"א לאמר כן דהלא הרמב"ם ס"ל דמלוה קנה א"כ במלוה ובשטר ראיה קנה אף באתרא דכתבי שטרא וע"כ צ"ל דחזקא חזקא קתני כו' גם במתנה קני בהחזיק בשדה אחת.

אף עדיין צ"ע דהלא בטור מבואר בהדיא דאף בלא כתב לו שטר החזיק בשדה אחת קנה כולן ואף די"ל דכוננת הטור הוא רק בשדה עצמה לענין אם החזיק בה אבל מהרא"ש והתוס' משמע בהדיא דאף אם לא כתבו השטר קנה ואף במקום דנהיגי לכתוב שטרא ועי' בב"י מחלוקת הפוסקים לענין חזקה בלא שטר ויעו"ב ברי"ו ומשמע דחזקא מהני לקנות כולן או פסוף או שטר.

ולפ"ז י"ל דהאי או שבפוס' לישנא קייטא הוא וצ"ל לא נתן לו אלא דמי אחת מהן ולא כתב לו אלא אחת מהן ולפ"ז אף במתנה בנדאי מהני אם כתב לו על כולן אף בשטר ראיה ואיך שהוא הרי נתברר שיטת הרמב"ם דבמתנה קנה אף בהחזיק שדה אחת ולק"מ מהא דמטלטלין נקנה באגב אבל בהפקר בנדאי החזיק שדה אחת לא קנה כולן ולפ"ז אם היה צריך בקנין אגב ג"כ לתן דמי כולן ולא היה שייך בהפקר קנין אגב.

ולפ"ז י"ל הא דהשמיט הרמב"ם והרי"ף דינא דרבא דנתן לו דמי כולן כיון דאנו קיי"ל דבהפקר קנה אגב כמ"ש למעלה מב"ק קי"ד ומדף מ"ט ממילא לית ליה הא דרבא דל"ק באגב עד דיתן את דמיו ורבא טעמיה אגב"ל בב"מ י"א דהיכא דקנה מהפקר אינה נקנה באגב אבל אנו קיי"ל דלא כרבא בהא רק דבהפקר ג"כ נקנה באגב ממילא לא נוכל לאמר ג"כ דבמכר צריך לתן דמיו ומשו"ה השמיטו הרי"ף והרמב"ם להא דאמר רבא ל"ש אלא שנתן לו דמי כולן ויתיישב נמי מה דהקשינו למעלה האיהו יפרשו הרי"ף והרמב"ם הך עובדא דר"ג כיון דפסקו טובת הנאה אינה ממון וגם מטעם חצר לא היה מהני כיון דלא היה משתמר לדעתם אבל לפי הג"ל יתיישב שפיר דלדין גם הפקר נקנה באגב ממילא אף אם נאמר טובת הנאה אינה ממון מ"מ נקנה באגב וי"ל דזהו גם טעמו של הרמב"ם דפסק דלא בעינו אגב בצבורין כמו דמצינו בעובדא דר"ג וזקנים שלא מצינו שאמר להם קני ואגב אע"כ משום דצבורין היה לא בעינו אגב ויש לעיין באחרונים בזה.

הלכות חובל וחזיק פ"א מהל' חובל וחזיק הל' ו' לא היו שם עדים כלל כו' הודה מעצמו שחבל פטור מן הנזק והצער וחיוב בשבת ברפוי ובכושית כו' ולמה חיוב בשלשה דברים אלו שהשבת והרפוי ממון ולא קנס שמשחרר ממון כו' שהוא בטל ממלאכתו והבן שבת לא הגיעה לו אלא בשעה שהודה לו שהוא חבל בו כו' נמצאת למד שאין הפרש בין בן שבת המגיע לו בעת שחבל בו בפני אחרים ובין הבן שבת כו' בעת שהודה כו' יעו"ש ובהה"מ ובהשגת הראב"ד.

והנה י"ל פשוט דהא שכתב הרמב"ם דנזק הוא קנס ולא ממון היינו דנוקא בכה"ג דאיירי הכא שחבל בו ולא חסרו אבר המבטלו ממלאכתו דאלו חסרו אבר המבטלו ממלאכתו בנדאי הנה ממון והיינו טעמא דהרי בהא דשמין אותו פעבד כמה היה יפה וכמה הוא יפה יש בזה להקל ולהחמיר היינו אי מחסרו אבר המבטלו ממלאכתו בנדאי אי היינו מחייבים אותו לתן לו שבת כל ימי חייו היה חומרא יתירה מזה ששמין אותו הפחת שהיה נפחת עבד למפור אבל אם חבל בו חבלה שאינה חונרת ואין פאן ביטול מלאכה כלל הרי באמת אין פאן חסרון ממון דאינו עומד להמכר ולכו"ע אין דמים לב"ח כה"ג ואינו אלא חומרא הא דמחייבין אותו לשלם נזק המפחתו מדמיו והני יותר מפסי שהזיק ומשו"ה באופן א' היינו שחסרו אבר ליכא למימר דהנה קנס דבנדאי הנה ממון ולא גרע משבת ויעו"ב

ב"ק פ"ו דקרי לה הגמ' שבת גדולה והיינו בכה"ג ולא קאמר הרמב"ם רק בכה"ג דאיירי
הכא דאיירי בתכלה כמו שעלתה לו נשיכה בגבו וכה"ג לפניו ואף דהנה חבלה שאינה
חוזרת מ"מ ל"ה נזק רק קנס ולא ממון כיון שלא חסרו דאין ב"ח עומד להמכר.

ובזה א"ש מה שחילק הרמב"ם בין נזק לפגם שכ' גבי נזק דהנה קנס וגבי פגם דהיינו
נזק פתב דהוא ממון כמו שהיא משנה מפנישית ס"פ אלו נערוות ופ' שה"פופסקה
הרמב"ם ויעני' בהה"מ שנתקשה בזה אבל לפי הנ"ל א"ש דהרי בפגם איכא חסרון ממון
שהיא עומדת להנשא וקולא היא ששמין אותה כשפחה ושפיר הנה ממון ולא קנס, וגם
מרווחא בזה לנישב מה דלכאורא תמויה להרמב"ם למה גבי אנסת ופתית כו' פ' שה"פ
פליג ר"ש וגבי חבלת בי לא פליג (ואף די"ל משום דהכא גם היזק והצער לא קנייז אבל
מ"מ יקשה למאן דלא ס"ל טעמא דמייז) וכן הרמב"ם סתם ולא פירש גבי חבלת בי כו'
בהל' שבועות פ"ט דהוא מטעם שבת וריפוי, ולפי הנ"ל א"ש דחבלת בי יש לפרש גם
חסרון המבטלו ממלאכתו ויעני' ספ"א מהל' טוען אתה חבלת בי להד"מ ה"ז נשבע היסת
שאו"פ שאינו משלם קנס ע"פ עצמו משלם שבת וריפוי ובנשת כו' והנה הא שכ' דכאן
הנה קנס הנזק ואף דאיירי בסתם חבלה י"ל דע"כ איירי בתכלה שאינו ניכר פעת
מדקאמר להד"מ והנה לו לאמר לו חבלתי בך כמו שהוא הלשון במשנה פ' שה"פ
וברמב"ם פ"ח מהל' שבועות רק דהכא איירי באינו ניכר ואין כאן נזק.

אבל מ"ש הרמב"ם גבי בנשת שמשביעין אותו צ"ע טובא כיון דלא הודה הרי אין כאן
בנשת למה משביעין אותו ע"ז שאילו יודה יביישו ויתחייב לו ממון אמתהה, מיהו הנה
מקום לאמר דאגב גררא דשבת וריפוי נקטיה כיון דאין נ"מ מזה לדינא דהלא מחוייב
שבועה בעד השבת והריפוי אבל הלא יפלא מה שסיים הרמב"ם א"ל ביישתי להד"מ
אם הנה במקום שגובין בו הקנסות ה"ז נשבע היסת שאילו הודה הנה משלם הבנשת
למה ישביעוהו ע"ז לא יודה ולא יביישו פנ"ל, ונ"ל דהכא מייירי אחר שתקנו חכמים
ממון קצוב לכמה מיני בנשת כמו התוקע כו' סטרו כו' פגם באזנו כו' ר"פ החובל כמו
לפנדא דמרא כו' דר"פ המניח ויעני' באחרונים דמודה בקנס ל"ש באלו הקנסות שהמה
מדרבנן משו"ה חייב שבועת היסת שאילו הודה הנה משלם.

ובזה באים על מכוונם ומיושבים דברי הרמב"ם שכ' אם הנה במקום שגובין בו הקנסות
דהיינו כמ"ש בפ"ה מהל' סנהדרין וכן הקנסות שקנסו חכמים כמו בתוקע לחבירו
ובסוטר כו' אין גובין אותו דייני חו"ל אבל באתה חבלת בי דעיקר משום שבת וריפוי
נקטיה לא התנה במקום שדינין פי שבח וריפוי דינין בכ"מ כמ"ש בהל' סנהדרין שם
ובנשת אגב גררא נקטי' פנ"ל אבל עוד קשה במש"כ הרמב"ם בהל' נערה בתולה פ"ב
הל' י"ב בת שאמרה לאיש אנסת או פתית אותי והוא אומר לא אנסתי ולא פתיתי ה"ז
נשבע היסת שאילו הודה הנה משלם בנשת ופגם וצער ע"פ עצמו והמה סותרים דבריו
בה' חובל ומזיק הנ"ל הלא פתב שם בפירוש דצער הנה קנס ואינו משלם ע"פ עצמו וגם
על בנשת יפלא פנ"ל דלפי שיטת הרמב"ם הבנשת הוא בעת ההודאה.

ואף פי הנה מקום לאמר דבכה"ג דאיכא פגם ובנשת שיודע להנשא אותה אף בלא
הודאתו אבל מ"מ הלא נראה מדברי הרמב"ם דאילו לא היינו מחייבין אותו על מה
שמביישו בעת ההודאה לא היינו מחייבין אותו על פי עצמו.

אָשׁר ע"כ נ"ל שיטת הרמב"ם דאונס ומפסה שאני מכל חובל בחבירו דהלא נהנה מחבירו ואף כי אין השכר קצוב מ"מ פיון דחייבה התורה אותו בנשוא ופגם וצער זהו שפירו ואף שהבנשוא והצער לא מחסר ממון מ"מ פיון שמחסרה מקצת חייב לשלם הפל כמו בדר בחצר חבירו שלא מדעתו ויעני' בתוס' ב"ק כ' ובכתובות ל' ע"ב ושפיר כתב הרמב"ם דכל השלשה דברים הוי ממון ולא קנס לבד מקנס הקצוב בתורה פיון דשנה בכל אדם הנה קנס ומודה פטור פנ"ל והא דאמרין בכתובות ע' הנאת שכיבה חמשים כו' היינו רק למעוטי שאינו כלול בזה הבנשוא והפגם אבל לא פסקה עליו שאין פאן הנאה יותר מזה.

והנה מיושב בזה לשון הרמב"ם פ"ה מהל' סנהדרין הל' י"ד שכתב ולא כל המשלם ע"פ עצמו גובין ממנו דיני חו"ל הרי הפגם והבנשוא והכפר משלם אדם ע"פ עצמו פגון שאמר פתייתי בתו של פלוני והמית שורי את פלוני ואין גובין אותו דיני חו"ל דעל בנשוא למה נקט דוקא פגון פתייתי כו' אבל לפי הנ"ל נייחא דלא משפחת לה בנשוא שמשלם ע"פ עצמו רק בכה"ג.

ויעני' בפ"ה סי' שפ"ח לענין קנסא דרבנן אם אמרינן מודה בקנס פטור ונ"ל להביא ראיה לדעת הש"ך ודלא כרש"ל מהא דאמרין בגמ' קט"ז ע"ב א"ל דינא או קנסא כו' מאי נ"מ כו' והלא יהיה נ"מ אם מודה פטור וכן מוכרח מכל הנך פוסקים דס"ל דד"ג הוי קנסא ומ"מ מודה חייב.

ולכאורא הנה מקום ליישב דברי הרי"ף פ' החובל שכתב איכא מ"ד האי דחייבה ר"ג להאי גברא י' זהובים קנסא הוא דקנסיה ולא גמרינן מיניה לדינא אחריןא וכד מעיינת בגמ' לא משפחת להאי סברא דאס"ד קנסא הוא דקניס (ר"ג פנ"ל) ולא גמרינן מינה לדינא אחריןא אמאי קא גמר מינה לרב להא דתנו נטיעותי קצפת אפה אמרת לי לקוצצן פטור דשמעינן מינה טעמא דאמר הכי הא לא אמר הכי חייב אלא לאו דינא הוא וגמרינן מיניה, והוא תמוה דהלא הא דלא ילפינן קנסא מקנסא הוא פלוגתת רב ושמואל פ' הגזקין דלרב דאמר מנסיך ממש ס"ל דגמרינן קנסא מקנסא והנה רבנותא דס"ל דקנסא הוא ולא גמרינן מינה לדינא אחריןא ס"ל פשמואל ומאי קושיא מרב דגמר מינה לדינא אחריןא וראיתי במל"מ פ"ו מהל' חובל שנשאר בצ"ע.

ולפי הנ"ל הנה מקום לאמר דס"ל להרי"ף דנטיפותי קצצת מיירי בלא עדים כדמשמע הלשון דאילו בעדים הנה למיתני ההורג שורו של חבירו והקוצץ נטיעותיו והוא אומר אפה אמרת כו' אלא לאו שלא בעדים מיירי (ויסבור הרי"ף דבשור שאינו עומד להריגה אף בלא עדים א"נ לאמר אפה אמרת דהוי מיגו במקום עדים) וראית הרי"ף הוא דאס"ד קנסא האיך מפרש רב להא דנטיפותי קצצת משום האי קנסא הא הו"ל מודה בקנס, אבל באמת אין מורין פן לשון הרי"ף לכן י"ל דהנה איכא מ"ד ס"ל דקנסא היא דקנסיה ר"ג להאי גברא הוראת שעה ומשו"ה לא ילפינן מינה לדינא אחריןא אף בבא אחר וכיסה ושפיר הקשה הרי"ף גם לרב.

ולפ"ז י"ל דגם הרי"ף ס"ל לדינא דגמרינן קנסא מקנסא וכמו דס"ל להרמב"ם פ"ו מהל' חובל הנ"ל ודלא כהמל"מ שנתקשה בזה שפסק הרמב"ם דלא פהרי"ף ושינה את דרכו בקודש בכ"מ לפסוק פהרי"ף וגם מ"ש השניבת ציון בתשובה סי' ק"ט להכריח מדעת

הַרְמַב"ם דס"ל מוֹדָה בְּקִנְס דְרַבְנָן פְּטוּר הַמְעַיִן יִרְאֶה דְלֹא אָמַר כְּלוּם דַּמ"ש דְּהַעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּמֵי חֲטָאת וּבִפְרֵת חֲטָאת פִּינּוּן דְּבַעֲיָנוּ עַד שְׂיִתְפַּנּוּ הַעוֹשֶׂה לֹא מִשְׁפַּחַת לֵה רַק בְּמוֹדָה, וּבְזֶה מְצֵאוּ מְקוֹם לִיִּישָׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שְׁהֵמָּה נִגְדַּד הַגַּמ' יַעוּי"ש שְׁהֵאָרִיף בְּזֶה לְפִי מ"ש הַרְמַב"ם פ"ה מֵהַל' חוֹבֵל הַדְּבָרִים הַנְּ"ל אֵינָם רְאוּיִים לְהֵאָמַר דְּאַפְּלוּ אִם יֵשׁ עֲדִים עַל רַגְלִים לְדָבָר פְּגוֹן שְׁנִכְנַס שְׁלֵם וְיֵצֵא חֲבוּל מִהֵנִי הוֹדְעָתוֹ לְחֵיב קִנְס כְּמוֹ שְׁמִבְּרֵי הַרְמַב"ם שְׁם בְּפִירוּשׁ שְׁכַתָּב עַל הַי בְּבֹא דָאִם יֵשׁ עֲדִים שְׁחָבֵל חֵיבֵי בַה' דְּבָרִים שְׁהֵרִי יֵשׁ עֲדִים שְׁנִכְנַס שְׁלֵם וְאִם אֵין עֲדִים וְהוֹדָה אֵינוֹ מְשַׁלֵּם נִזְק וְצַעַר כְּנ"ל הֵרִי מְפֹרְשׁ דְּבַכָּה"ג לֹא מִיקָרִי מוֹדָה בְּקִנְס (וַיַּעֲוִי' בְּסוּגְיָא ס"פ הַמְנִיחַ וּמ"ש הַרְש"א ר"פ שׁוֹר שְׁנַגְחָ אֶת הַפָּרָה וּבְאַחֲרוֹנִים וּבְאַמַּת הַדְּבָרִים מְפֹרְשִׁים בְּרַמְב"ם כְּנ"ל) וּמִמִּילָא בְּטָלוּ דְּבָרֵי הַשְּׂיִבְתָּ צִיּוֹן שָׁם.

וּלְבַד זֶה אֵין לְדְבָרֵי קִיּוּם כְּלָל דְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּלֹא בְּעֵינָן כְּלָל שְׂיִהִיָּה לוֹ הַנְּאָה מִהַמְּלֹאכָה רַק אִם הוּא עוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּכֹנְנָה פּוֹסֵל אֶת הַמַּיִם וְאֶת הַפָּרָה וְאֵין אֲנִי וְצָרִיכִין לְהוֹדְעָתוֹ וְאֵין שׁוּם הֶכְרַח מִהַרְמַב"ם שְׂיִסְבֹּר מוֹדָה בְּקִנְס דְּרַבְנָן פְּטוּר וְאַדְרַבָּא סְתִימוֹת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם גְּבִי הֵיזַק שְׁאֵינוֹ נִיפָר מִשְׁמַע דְּמוֹדָה חֵיב וְכֵן מִשְׁמַע בְּסוּגְיָא שְׁם דַּל"כ הִנֵּה פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה אִם נְאָמַר הֵיזַק שֶׁאֵין ל"ש הֵיזַק אוֹ א"נ שְׁמִיָּה הֵיזַק דְּהֵלֵא אִם שְׁמִיָּה הֵיזַק עֵיקַר הַפְּטוּר בְּשׁוּגָג הוּא כְּדִי שְׂיִוִּדְעוּ הֵרִי דְּאֵיִרִי בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ וְע"ז הִנֵּה עֵיקַר הַתְּקִנָּה וְלִמְ"ד ל"ש הֵיזַק הַפְּטוּר מִשׁוּם דְּלֹא קִנְסוּ שׁוּגָג אִטּוּ מִזִּיד מִשְׁמַע דְּג"כ בְּכָה"ג אֵיִרִי דְּאֵילוּ אִם קִנְסוּ הִנֵּה חֵיב אַף בְּלֹא עֲדִים וְצ"ע בְּכ"ז לְעַת הַפְּנֵאִי.

וַיַּעֲוִי' בְּב"ק קט"ז שְׁלִפִי פִירֵשׁ"י הַגַּמ' שְׁם תְּמוּזָה דְּמֵאֵי קְאָמַר וּמֵנָּה אֲמִינָא דְּלֹא יִלְפִינוּ קִנְסָא מִקִּנְסָא הֵלֵא לְפִי פִירֵשׁ"י דָּאִם קִנְסָא הֵיִינוּ מִשׁוּם דְּרַגִּיל הִנֵּה א"כ פְּשׁוּט דְּלֹא יִלְפִינוּ הִיכָא דְּאֵינוֹ רַגִּיל וּמִשׁוּ"ה פִי הַש"מ בְּשֵׁם הַרְאָב"ד דָּאִם קִנְסָא וְהֵיִינוּ שְׁקִנְס ר"נ מִשׁוּם דְּאַחוּי אַחוּיִי וּמִמִּילָא כָּל הִיכָא דְּאַחוּי אַחוּיִי גְּמָרִינוּ מִיָּנָה אַף קָא מִיבְּעֵיָא לִיָּה שְׁאָר דְּד"ג אִם גְּמָרִינוּ מִיָּנָה וּמִשׁוּ"ה מִיבְּעֵיָא לִיָּה דִּינָא אוֹ קִנְסָא וְא"ל מִתְּנִיתִין הִיא וְלֹא קִנְס חֲדָשׁ וּמִמִּילָא יְדַעֲיָנוּ דְּדִינָא הוּא וְלֹא קִנְסָא דְּאֵי קִנְסָא הֵא לֹא דְּיִינְיָנוּ בְּבָבֶל (וְאֵי קִנְס חֲדָשׁ הוּא דְּיִינְיָנוּ אַף בְּבָבֶל דְּהֵלֵא שְׁלִיחוֹתֵיהוּ קָא עֲבָדִינוּ לְמַגְדָּר מִלְתָּא וּמִשׁוּ"ה דְּיִינְיָנוּ גַם בְּבָבֶל כָּל הַקִּנְסוֹת שְׁעוֹשֶׂה צִיּוּר וּב"ד לְמַגְדָּר מִלְתָּא אָבֵל קִנְס הַקְּצוּב מִרְבוּתֵינוּ שְׁבַא"י לֹא נוּכַל לְמִידֵן בְּבָבֶל) וְהַרְשָׁפ"א מִפ' סוּגְיַת הַגַּמ' דְּקָא מִיבְּעֵיָא לִיָּה דִּינָא אוֹ קִנְסָא הֵיִינוּ הוֹרָאתָ שְׁעָה וּפְשׁוּט לִיָּה דְּלֹא הוֹרָאתָ שְׁעָה רַק מֵה שְׁחֵיב הוּא מִכַּח מִתְּנִיתִין דְּתָנוּ וְאִם מִחֲמַת הַגְּזוּלָן חֵיב וּבֵין דִּינָא אוֹ קִנְסָא הוּא מִכַּח מִתְּנִיתִין וְקָא דְּדָאֵן בְּבָבֶל מִשׁוּם דְּהוּי שְׁכִיחָא וְחֲסָרוֹן פִּיס וְע"ז מִבְּעֵיָא לִיָּה מ"נ לָהּ מִיָּנָה אֵי דִּינָא אוֹ קִנְסָא פִּינוּ דְּדִינְיָנוּ בְּכ"מ א"ל לְמַגְמַר מִיָּנָה דִּינָא אַחֲרֵינָא כו' וְהֵיִינוּ לְפִי הַפְּשִׁיטוֹת דְּלֹא הוֹרָאתָ שְׁעָה הָוִיָּה כֵּן נ"ל בְּרוּר לְפִי הַרְאָב"ד וְהַרְשָׁפ"א, וּמִשׁוּ"ה הַעִירוֹתֵי דְּאֵי מוֹדָה בְּקִנְס דְּרַבְנָן פְּטוּר מֵאֵי קְמִיבְּעֵיָא לִיָּה פִּנ"מ אֵי דִּינָא אוֹ קִנְסָא כְּנ"ל וּפִירֵשׁ"י ג"כ יֵשׁ לִיִּישָׁב דְּג"כ לֹא כָּתָב מִשׁוּם דְּרַגִּיל הִנֵּה רַק אִם לֹא יִלְפִינוּ קִנְסָא מִקִּנְסָא וְהֵיִינוּ טַעְמָא דְּקִנְסָא לֹא נוּכַל לְמִילָף רַק דְּוָקָא בְּכָה"ג אָבֵל לֹא דְּבָר אַחַר מִשׁוּם דְּנוּכַל לְחַלֵּק כָּל מֵה שְׁנַמְצָא לְחַלֵּק מִשׁוּ"ה לֹא נוּכַל לְמִילָף גַם לְמַק"א מִשׁוּם דְּנוּכַל לְאֵמַר דְּהָכָא שְׁאֵנִי דְּרַגִּיל הִנֵּה אָבֵל אִם יִלְפִינוּ קִנְסָא מִקִּנְסָא לֹא נְאָמַר דְּהָכָא מִשׁוּם דְּרַגִּיל הִנֵּה וְנִילָף מִיָּנָה לְכָל מְקוֹם וְצ"ע לְעַת הַפְּנֵאִי.

ב"ק מ"ו ע"ב מנין שאין נזקקין אלא לתובע תחילה שנ' מי בעל דברים כו' אמרי נהרדעי פ'עמים ששנזקקין לנתבע כו' כגון דניילי נכסיה ולכאורא תמוה על השמטת הרמב"ם הך דינא ומה שגורשם בעין משפט רמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ב הל' כ' וכפ' התוס' הוא תמוה דהרמב"ם לא הביא שם רק הא דאין נותנים זמן לחבלות והוא מימרא דר' חנינא ב"ק צ"א והתוס' אין פונתם לר"נ א' רבה בר אבון יהיה הך דינא דר"ח דאין משמעות הדברים פ' ומה לישנא דאין נזקקין רק פונת התוס' דאין נזקקין לנתבע על חבלות לשמוע דבריו שיגיד להביא עדים וע"ז הביאו התוס' דמיון לזה וחיזוק להסברא מממרא דר"ח דאין נותנים זמן לחבלות אבל הרמב"ם שלא הביא הך מימרא דר"ח א"כ אין זכר לדברי ר"נ אמר רבה בר אבון גם על דינא דר"ח לא תפנונו הך דאמרי נהרדעי אי זניילי נכסיה נזקקין לו דגם אי זניילי נכסיה אין נותנים לו זמן ומשו"ה סתם הרמב"ם שם בהל' חובל ומזיק וכתב דאין נותנין לו זמן כלל וגובין ממנו מיד ועי' בפ"ה חו"מ סי' כ"ד שכתב ג"כ בפשיטות דאין נותנין זמן אף דניילי נכסיה וא"כ פשוט דאין שייכות לדברי הרמב"ם להך דינא דר"נ וצ"ע על בעל עין משפט מה ראה להסמיך הדברים.

והנה אפשר לאמר דהך פלפול וחיזוק הלכה דלכאורא צ"ע על רב אחי דפריה בפשיטות על הא דארשב"ג מנין להמוציא מחבירו עליו הראי' שנ' מי בעל דברים כו' ואמר רב אחי כו' א"ל רבא סברא הוא מאן דכאיב ליה פאיבא אזיל לבי אסיא הלא גם להנתבע פאיב ליה פאיבא דאיכא עליו ספק איסור גזל והלא כבר כתבו הפוסקים דלא סמכינן אחזקה במקום דאפשר לברורי א"כ גם הכא אף דאית ליה חזקה דממונא מסייע ליה מ"מ פיון דאפשר לברורי ע"י עדים עליו לברר יעני' ברש"א יבמות ס"ט ע"ב על הא דאמרי' וליחש שפא עופרה שכ' דהא דלא אזלינן בטר חזקה משום דכינן שעתיד להתברר לא אזלינן בטר חזקה (אף לכאורא דברי הרש"א צריה עיון דהלא על פיוצא בזה אמרינן בר"פ האשה והלכה רוב נשים מתעפרות וצ"ל דכינן דאיכא חזקת היתר לתרומה ויש להאריך בזה).

ועי' במ"א הלכות פסח סי' תס"ב שרצה לאמר דלא אמרינן היכא דאפשר לברורי מבררינן רק היכא דליכא חזקת היתר אבל באמת לאו כלל הוא וגם המג"א בעצמו תבריה לגיזיה בהל' ציצית וכבר הארכו האחרונים בזה ועי' בספר חמד"ש אה"ע סי' י"ט שרצה לאמר דהני חה"ת עיי"ש וברובא משמע דא"צ לברורי לרבנן דפליגי אר"מ ועי' בספר גינת נרדים כלל ס"א שהאריך בזה.

וי"ל דתליא אם ילפינן הא דאזלינן בטר חזקה מקרא אי מהלכה דלרשב"ג דיליף מקרא בחולין י' ע"ב מויצא הפהו כו' דילמא אדנפיק בציר ליה שיעורא א"כ תיקשי לדידיה למה לי קרא דאזלינן בטר רובא תיפוק ליה מק"ו מחזקה נצטרף לאמר דלא אזלינן בטר חזקה היכא דאיכא לברורי שפיר אצטריף קרא לרובא דאזלינן בתריה אף היכא דאפשר לברורי אבל לראב"י דס"ל דליכא ילפותא מקרא רק מהלכה א"כ לא קשה ויליף רובא מק"ו דאין דנין ק"ו מהלכה שפיר י"ל דאזלינן בטר חזקה אף היכא דאיכא לברורי ועי' בתוס' חולין י"א ד"ה מנא הא מילתא, והנה רב אחי קאמר התם ע"ב אתיא משחיטה עצמה דילמא במקום נקב קא שחיט כו' הרי דרב אחי לא סגי ליה למילף הא דאזלינן בטר רובא מק"ו מחזקה אף היכא דלא אפשר לברר וע"כ ס"ל כראב"י דלא ילפינן חזקה

מקרא רק מהלכה וא"כ שפיר י"ל לדידיה דאזלינו בטר חזקה אף היכא דאפשר לברורי אכל לרשב"ג דיליף מקרא ע"כ צ"ל דלא אזלינו בטר חזקה היכא דאיכא לברורי ולזה י"ל דרשב"ג לטעמיה שפיר קאמר דבעי קרא דהמוציא מחבירו עליו הראיה דאי לא קרא הו"א דעל המוחזק לברר ליצא מאיסור גזל ואף דחזקת ממונא מסייע ליה מ"מ היכא דאיכא לברורי מבררין ורב אשי לטעמיה דלדידיה י"ל דאף היכא דאיכא לברורי אזלינו בטר חזקה כמו שפתי למעלה.

הלכות רוצח רמב"ם פ"א מהל' רוצח הל' ט' אף זו מצנת ל"ת שלא לחוס על נפש הרודף לפיכך הורו חכמים עונברה שהיא מקשה לילד חותכין את העונבר מפני שהוא פרוץ אחריה להורגה ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

ולכאורא תמוה דהלא בסנהדרין ע"ד רצה הגמ' לפשוט דקטן הרודף לא ניתן להצילו בנפשו מהא דהוציא ראשו ומשני הג' שאני התם דמשמיה היא דקרדפו לה וכבר נתקשה בזה בנוב"י מה"ת תרו"מ סי' נ"ט ובחו"י סי' ל"א.

ונראה בזה דהרמב"ם ס"ל דשניהם מיקרו רודפים זה את זה וכ"ה בירושלמי בפ' בן סורר אין אני יודע מי רודף את מי וא"כ הני שניהם רודפין זא"ז ומשו"ה פשהוציא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש אכל פשהוא עודה במעיה כיון דהאשה רודפת את הקטן העונבר לא ניתן להציל בנפשה אף ביושבת על המשבר דהנה פחי לענן לחלל עליו את השבת עי' במג"א סי' של"א מ"מ הרודף אותו לא ניתן להציל בנפשו דעד כאן לא מרבינו בסנהדרין שם רק הרודף את הקטן דחייבין על הריגתו אכל כל שפטור על הריגתו י"ל דפטור גם הרודף אותו ומשו"ה יש לפטור גם הרודף את הטריפה פשם שפטורין ממיטה על הריגתו וממילא כיון דהאשה לא מיקרי רודפת מיקרי העונבר רודף את האשה אכל בלא זה בודאי אין אנו רשאין להורגו כיון דביושבת על המשבר עסקינן ועי' בש"מ ערכין ז' ע"א בשם הרא"ש הלכה נראה דחשיב כספק פקוח נפשות ומותר להרגו כמתניתין דאהלות דדוחין ספק נפש מפני נדאי נפש והכי אמרינן בגוסס לר"י בן בתירא דהורגו פטור ומחללין עליו את השבת כו' הרי דגם הוא אתי עלה משום דדוחין ספק נפש מפני נדאי נפש אכל באמת דינו של הרא"ש צע"ג אם בכ"מ הורגין ספק חי ספק מת להציל אתי הודאי ומשו"ה הסביר לה הרמב"ם משום דהני ליה דין רודף וכמ"ש למעלה ולדעתיה המה דברים ברורים.

ובזה יש מקום ליישב קושית התוס' סנהדרין ע"ה שנהקשו על רשב"א דס"ל המחלל את השבת ניתן להצילו בנפשו הלא הוא בעצמו יחלל את השבת עיי"ש שתי' בדין חסד, ולכאורא באמת הדבר יפלא איך נאמר חלל את השבת כדי להציל את חבירו מלחלל את השבת, ולפי הנ"ל משפחת לה בהך גונא דהוא רודף את היושבת על המשבר להרוג את העונבר במעיה דמטעם רודף פטור אף מי שיציל את העונבר ניתן לחלל עליו את השבת כמבואר בערכין ז' ע"ב אכל אינו רשאי להרוג אותו מטעם רודף דלא ניתן להצילו בנפשו אף לרשב"א ניתן להצילו בנפשו מטעם מחלל את השבת והוא לא יחלל את השבת דהני מציל את העונבר וכן משפחת לה ברודף אחרי הטריפה גם י"ל ברודף אחר ספק עכו"ם ספק ישראל דמבואר בערכין שם וביומא פ"ד ובכתובות ט"ו דמפקחין עליו את הגל

ומטעם רודף פטור ועוד צ"ל בכמה אופנים אחרים אף מחמת שהעירני אחד בדברי התוס' הג"ל בקושיות העירותי האמור למעלה ולעת הפנאי צ"ע.

סוטה מ"ה ע"א א"ל ההוא מדרבנן לאפיי שני חללים זעג"ז מהו כו' מעליון הוא מודד או דילמא מין במינו הוי טמון ומב"מ הוי צף ולא מתחתון ולא מעליון כו' ויעונו ברמב"ם שכתב נמצאו שנים זעג"ז מודדין מן העליון כמו שהו מונחין עי' בפ"ט מהל' רוצח ועי' בקראב"ד שהשיגו ויעונו' בכ"מ שנסאר ג"כ בצ"ע דהלא בגמ' לא איפשטא דלא הוי צף ונהי דיש להוכיח דהוי טמון אבל מנ"ל דל"ה צף והעירני אחד ע"ז.

ואמרת דהרמב"ם ס"ל דנהי דלא אפשטא האבעיא הכא אפשטא ליה ממק"א דהנה בגזיר דף ס"ד איבעיא להו לענין שרץ צף ע"פ המים דאם שרץ בכלי וכלי צף ע"פ המים דהוי פמונח כו' שרץ ע"ג שרץ כו' ואת"ל שרץ ע"ג שרץ כיון דמספקא ומנחא בכלי דמאי כו' ויעונו' ברמב"ם הל' אה"ט פי"ד הל' ד' שכתב שרץ שהיה צף בכלי וכלי ע"פ המים הוי פמונח ע"ג הארץ כו' הנה שרץ ע"ג שרץ צפה ע"פ המים ה"ז פטומאה עבה כו' ועי' בכ"מ שכתבו דהרמב"ם היתה לו גוססא אחרת באת"ל דלגוססא דידן דאפשטא לחומרא דל"ה צף ולהרמב"ם הנה לו גירסא דאפשטא לקולא דהוי צף וכיון דהכא אמרינו דהוי פטומאה סמיכתא וכמו דצף ע"פ המים דמי ממילא גם שני חללים זה עג"ז אמרינו דגם העליון הוי פמונח על הארץ והא דבירושלמי רוצה לאמר דהוי טמון וצף ואמרי משמיה דרבי כי ימצא חלל ולא פי ימצאו י"ל דלרבי אפי' אם נמצאו זה בצד זה אין מודדין והרמב"ם פסק כמ"ד דאם נמצאו הרבה חללים מודדין מפל אחד (והא דפשטא ליה להרמב"ם דהוי טמון ג"כ יש להאריך בזה) ויעונו' בחולין פ' שילוח הקן מצא קן בראשו של אדם כו' נאדמה על ראשו יעונו"ש והא דאין מודדין לתחתון אמרתי עוד טעם אחר להרמב"ם דלא משום טמון הוא וכתבתי במק"א.

חולין י"א ר"ש בריה דר"א אמר אתיא מעגלה ערופה דאמר רחמנא הערופה פשהיא שליקמה תהוי וליחוש דילמא טריפה אלא לאו משום דאזלינו בתר רובא רש"י ד"ה שליקמה תהוי אפי' לאחר עריפה עולמית אלא לא מציינו למתבר גרמי ולמבדק כו' ולקאורא מפונש בגמ' איסור לנתח העגלה ומצונתה שתקבר שלמה והרמב"ם השמיט זה והוא פלא.

וכל נוס"כ לא העירו כלל בזה. והנראה לאמר בזה דהנה כבר הקשו המפרשים מה ראיה מיייתי מעולה דאזלינו בתר רובא וכן משארי קרבנות דלמא משום דליכא תקנתא יביא מספק ותירצו דראית הגמ' הוא מהא דרשאי להקריב העולה ע"ג המזבח וכן האליה וקיתר אכילת הפסח והקרבת אמוריו דאסור להקריב טריפה אע"כ דאזלינו בתר רובא וכן הא דהביא מפרה אדומה אף דנעשיתה בחוץ מ"מ יש הוכחה מהא דמטהרת טמאים כמש"כ התוס' דיש הוכחה מזה דרובא עדיף מחזקה אבל מעגלה ערופה קשה מאי ראיה מפאן דלמא לא אזלינו בתר רובא ומספק יביא עגלה כיון דליכא תקנתא.

לזאת נראה לפרש דאין פונת הגמרא דאיסור יש בדבר לנתח העגלה ולמתבר בזה גרמי רק מדכתיב ורחצו ידיהם על העגלה הערופה מדקרי לה רחמנא עגלה הערופה. משמע דהיא עוד כמו שהיתה מ"מ גומרים מצונתה וענו ואמרו כו' ורוח הקודש מבשרתו ונכפר להם הדם ולמה לא יהיו מחוייבים לחתכה מקודם ולבדקה אם היא טריפה כיון דאין

איסור בדבר ואין מצוה דוקא לקבצה כף אע"כ דאזלינו בטר רנבא ומשו"ה השמיט הרמב"ם ולא הביא פלל פשהיא שלמה תהני דאין פאן לא איסור ולא מצוה רק הוכחה מלישנא דקרא דאין חייב לחתכה וכמו שכ' למעלה שיטת הרמב"ם גם גבי ולא נתחיה לנתחים.

ובדרב הנה נוכל לאמר לנישב הקושא המפורסמת על הרמב"ם פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הלכה י"ח שכ' הנה השעיר המשלח טריפה פסול שנ' יעמד חי והקשו עליו וכי פעורה לו דרשא המפורשת חולין י"א אתיא משעיר המשלח כו' ורחמנא אמר שיהיו שניהם שונים כו' וכ"ת מאי נפקא ליה מיניה והא אמרינו אין הגורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם והנה פתבו לתרץ דהרמב"ם בחר בקרא דיעמד חי לפוסלו אם נעשה טריפה אחר שקבעו הגורל וא"ל דראב"י אזיל לטעמיה דס"ל טריפה חיה דהרי מוכח בע"ז ו' דאפי' מ"ד טריפה חיה ממעט טריפה מפל החי ועי' לקמן ק"מ בתוס' דתירצו לחלק בין חי לחיות דמחי ממעסינא טריפה לכו"ע ועי"ל דהתם לאו ממשמעותא נפקא דאיצטריך למעט שחיין ראשי אברים שלה.

לזאת נראה לאמר דהגמ' לא מצי לאמר מקרא דיעמד חי דאף אם שעיר המשלח פוסל בו טריפה מ"מ אין ראיה דאזלינו בטר רנבא דלעולם נוכל לאמר דלא אזלינו בטר רנבא רק דמספיקא צריך להביאו דאין עבירה בדבר אף אם הוא פסול פניו דאין בזה עבירה לזה מביא קרא דאין הגורל קובע אלא בדבר הראוי לשם ויהיה מדויק לשון הגמ' וכ"ת מאי נפקא ליה מיניה הא אין הגורל קובע כו' וי"ל דזהו פונת הגמ' דלולי הנה פוסל גם שעיר הפנימי אין נ"מ פלל בפסול שעיר המשלח דנוכל להביא אותו מספק פניו דאינו נעשה בפנים אבל באמת ס"ל להגמ' דידן דפסול שעיר המשלח מיעמד חי והוי פסול מחמת עצמו ונפסל גם אם נעשה טריפה אחר הגורל וכן אי' ביומא פ' שני שעירי לענין פסול מחוסר זמן עיי"ש.

ובדרב הנה"ל יש לאמר גם גבי דרשא דפרה אדומה ושחט ושפר מה שחיטתה פשהיא שלמה אף שריפתה פשהיא שלימה דג"כ אין פונת הגמ' דמצוה דוקא שתהא שלימה רק שאינו מחוייב לחתכה ולבדקה ועי' בר"ש על המשנה פרה פ"ד הפשיטה ונתחה פשהי וכו' הר"ש דאת עורה ואת בשרה פתיב רצה בהפשט וניתוח רצה במחפור ולכאורא הוא נגד הגמ' דחולין הנה"ל אבל לפי הנה"ל י"ל דהר"ש מפרש גם גבי פרה דאין פונת הגמ' לדרוש דמצוה פשהיא שלימה דוקא ועי' במל"מ הל' פרה אדומה פ"ד הל' י"ב שהעיר על הר"ש מגמ' דחולין.

ולפי הנה"ל לק"מ ואפ"ל דגם דעת הרמב"ם פן ומה שדייק המל"מ מלישון הרמב"ם שכ' הפשיטה ונתחה ואס"פ שרף את כולה כשירה דמשמע דוקא דיעבד אינו דיוק כל כף שחרמב"ם העתיק לשון המשנה וכמו שפירש המשנה פן נפרש גם לשון הרמב"ם ועי' בילקוט את עורה ואת בשרה עורה מחפור לבשרה והוא מספרי זוטא והלשון משמע דהוא למצוה מ"מ אין הכרח להקשות מזה על הר"ש דאפשר לפרש ג"כ דקמ"ל שאין מצוה בהפשט כמו בקרבנות שבפנים ועי' ברע"ב שהעתיק ג"כ דברי הר"ש והתוי"ט לא העיר פלום.

הלכות טוען ונטען יש להעיר בהא שתמהו המפרשים על הרמב"ם פי"א מהל' טוען ונטען שפסק שם בהל' י"ב אכלה ערלה שביעית וכלאים ה"ז חזקה אע"פ שנהנה מעבירה הרי שפירש מימרא דר"י פתובות פ' וב"ב ל"ו דלא כפי' הר"ש ונתוס' ו"ל שפירשו שאכל זמורות בהיתר וזהו הפך מדברי הגמ' פתובות הנ"ל שהביאו מימרא דר"י על אכלו זמורות כפי' הר"ש ו"ל דהכי אי' שם בעל שאכל מנכסי אשתו אפי' הוציא הרבה ואכל קומעא מה שהוציא הוציא כו' עבד ר"י עובדא בתבילי זמורות ר"י לטעמיה דאר"י אכלה ערלה שביעית וכלאים ה"ז חזקה ועי' במ"מ שתי' ב' דחוק.

ואפ"ל דהנה ג' שני חזקה לר' יהודא דאמר משמיה דרב ג"ש מיום ליום פשיטא דבעינו שיתרש ויגיר ויעשה כו' מלאכת השדה ואפי' לשמואל דאמר עד שיגדור ג' גדרות כו' מ"מ בעינו שיעשה גם מלאכת השדה והאילן הצריכה וכו' מבואר בשיטה מקובצת דף ז"ך ע"ב וי"ל דרב ושמואל חכמים דמתניתין לאו טעמא דנפשיותו כו' וא"כ אם שדה אילן הוא לא תסגי ליה בג' פירות מחולקים כו' שצריכים ג"כ עבודת שנה שאף האילנות חורשים את השדה בשבילם ומובלים ומנכשים ומזהמין כמו שאמר במ"ק כו' וכן צריך לנפש ולעדר ולפרנס את השדה פדרה שהבעלים מפרנסים אותה כדי שלא יראה שאוכל אותם פדרה גזילה כו' וכן נראה מדברי הרמב"ם ו"ל שהשנה שדה הבעל לשדה האילן עי' בדבריו ריש הפרק שם ובשדה הבעל הלא בנדאי בעינו שיתרע ויעשה כל מלאכת השדה בכל הג' שנים א"כ ממילא ש"מ דה"ה בשדה האילן ולפ"ז בשני ערלה פיון דהפירות אסורין אף אם נאמר פהרמב"ם אף אכילת אסור הניא הנאה אבל האיד מצטרף הגיר ועבודת האילנות בשלמא בשאר שנים אמרינן דאין אדם רואה חבירו נכנס לתוך שדהו ושותק והא דאמרינן גיר ל"ה חזקה היינו פיון שאח"כ ראה שאינו אוכל ואינו זורע השדה ל"ה חזקה אבל הכא בערלה פיון דהפירות אסורים האיד יצטרף עבודת האילן הלא הבעלים הנה ניחא להו שיעמול זה בכרמו חנם פיון דהפירות של שנה אסורים בהנאה אע"כ דגם בשני ערלה ניחא להו להבעלים שיהיה הוא עובד במלאכת השדה אף בשביל הנאת זמורות ושפיר הוי חזקה דבנדאי לא ניח להו למרייהו שיהיה אוכל הזמורות ויהיה בעל השדה אבל עיקר החזקה סבירא ליה להרמב"ם דהוי אכילת הפירות כמו בכל שנה וקמ"ל ר"י דמהני אף שהוא של אסור והגמ' מביא שפיר ראה דניחא ליה לאינש לעבד ולעמול בשדה בשביל אכילת הזמורות דאל"ה לא הנה מצטרף שני ערלה לשני חזקה דחסר כל זמן עבודת השדה אשר בינתים ג' זמני בצירות שלמות בעינו אף לדין וכ"ש לר"י דמשמיה דרב אמר ג' שנים שלמות בעינו והראיה היא להרמב"ם חזקה כמו להמפרשים דבאכילת זמורות סגי כנ"ל בזה.

וראיתי בנתיבות סי' קמ"א שכתב לתרץ דשביעית פיון דהפירות הנה הפקר צ"ל דאיירי דאכל זמורות לא אוכל להבין דהלא גם ערלה פיון דאסור בהנאה הנה הפירות כמו הפקר ולא בנדוקא להנה רבנותא דס"ל דאסורי הנאה הנה הפקר פי בענין זה שאנחנו בו אין אנו צריכים לזה דפשוט דהבעלים לא איכפת להו אם יקחם זר והוא יטפל בהם לקוברם או לשורפם וא"ל בשביל קפידת המצוה א"כ מכש"כ שביעית.

ועוד י"ל דהסברא היא איפכא דבשביעית מקפיד הוא דגם אם יהיה הפקר הנה הוא אוכל בתורת שביעית דהלא הקפידא היא רק שלא לשמור את הפירות וזה שנגנס לשדה

ושמרה שלא יקח אחר בנדאי ראוי למחות טפי מבפירות ערלה וכלאים גם לבד זה משמע מפשטות דברי הרמב"ם דאכילת זמורות ל"ה חזקה כלל דא"כ לא היה שותק להשמיענו חידוש דין זה ועי' במ"מ שרצה לאמר פן בערלה ושביעית וכבר כתבו שפשטות דברי הרמב"ם לא משמע פן לכן נ"ל כמו שפתינו רק שעוד צריה להמתיק הספר הדברים.

הלכות מלכים יעני' בש"א הל' מילה שהקשה על הרמב"ם שכ' דבני קטורה בזה"ז חייבין למול את בניהם ביום השמיני והוא מגמ' סנהדרין נ"ט דלא כפירש"י עיי"ש ותמה הש"א הלא קיי"ל דמיום שעלה סנחריב ובלבל את העולם גר עמוני מותר משום דכולם הוי ספקות ומעורב וכן פסק הרמב"ם בהל' איסורי ביאה א"כ גם ב"ק פטורין יעו"ש.

ולכאורא הדבר פלא דהלא דייק הרמב"ם בלישניה שעכשוו נתערבו בני ישמעאל עם בני קטורה ולמה נשתנו בני ישמעאל משאר כל האומות שלא נתערבו עם בני קטורה אבל פונתו פשוטה פי שאר כל האומות לא יוכלו להתערב עם ב"ק דהו"ל נימולים ושאנים נימולים רק בני ישמעאל וב"ק נשגם בני ישמעאל נימולים המה אף שלא נצטוו והמה יכולים להתערב עם ב"ק והוא ברור ופלא על הג' בעל ש"א שנסאר בקנשיא ואתרו נתקשה בזה הרב מוהר"ש בת' נוב"י תנינא אה"ע סי' מ"ב עיי"ש.

וראיתי בקו"א לש"א שהביא בשם רבים מקשים פנ"ל דהלא נימולים אינם מתערבים וכתב לתרץ בהא דאמרין ביבמות צ"ח הא דאין אב לנכרי ל"ת משום דשטופי בזימה דלא ידוע כו' וע"פ דאמרין בסוטה כ"ז דבפרוזה ביותר ל"א רוב בעילות הולכין אחרי הבעל יעו"ש ונאמנאמר פנ"ל יש ליישב תי' הרב מוהר"ש בנוב"י הפ"ל שכ' משום דבב"נ לא אזלינן בתר רובא ולכאורא תמוה דא"כ קשה איפכא נחייב את כל האומות משום תערובות בני קטורה וכבר ראיתי שתמה בזה בעל מנחת חינוך.

אבל לפי הפ"ל י"ל דאף אם לא אזלינן בב"נ בתר רובא ה"מ חד רובא משום דילפינן מקרא אבל היכא דליכא אלא מיעוטא דמיעוטא דמצד הסברא אין חוששין וכמו ר"מ דאף דס"ל חיישינן למיעוטא מ"מ במיעוטא דמיעוטא מודה בכה"ג אף בב"נ אזלינן בתר רובא משו"ה בבני קטורה דליכא כ"א חד רובא דעלמא לא אזלינן בתר רובא וסייבין אבל בשאר האומות דהלא גם בפרוזה ביותר לא הוה אלא ספק דהיינו מחצה על מחצה רוב ביאת הבעל ורובא דעלמא א"כ ל"ה בני קטורה לגבי שאר האומות רק מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן פן היה אפ"ל לפי הפ"ל.

אבל באמת הדבר תמוה דאם נאמר לדינא דבגוי הוי ספק אב כמו שפירא מפשטות הגמ' א"כ הא דקיי"ל עפו"ם יורש את אביו הלא ל"ה רק ספק יורש ואיך יכול להוציא משאר אדם שזכה בנכסים הלא ל"ה מונחזק גם הא דקיי"ל כר"י יבמות ס"ב ופסקה הרמב"ם בפט"ו מהל' אישות דגר שנתגייר והיה לו בנים בגיותו דפטור מפו"ר והלא לא הוה רק ספק בנים ולמה לא יתחייב גם הלא קיי"ל דחייב הא"י על אשת האב ופסקה הרמב"ם בהל' מלכים הא"י נוכל לחייבו מצד ספיקא גם הא דאמרין יבמות ע"ח ע"ב דבאומות הלא אחר הזכר כו' מהם תקנו כו' למה ל"א לאו אביו הוא אע"כ דגם בא"י אמרין רוב בעילות הולכין אחרי הבעל.

וכן מצאתי בתשובת בשמים ראש סי' ה' שפכת בפשיטות דגם בא"י אמרינו רוב בעילות כו' ובחזקת אביו הוא יעו"ש גם הלא שיטת בה"ג הובא ברא"ש ונהביאו האחרונים אה"ע סי' ד' דגם בפרוצה ביותר אמרינו רוב בעילות הלה אחרי הבעל ול"ח לולד והגמ' ל"ק לחוש בפרוצה ביותר רק להולד אף הרמב"ם ושארי פוסקים חולקין ותיישי אף לולד ולפי הג"ל יש לדחות גם מה שהבאתי מדברי בעל בשמים ראש שהוא מהרא"ש (שחתום בסוף התשובה) וי"ל דהרא"ש לטעמיה דס"ל כבה"ג (יעו"פ באה"ע בח"מ וב"ש ס"ק כ"ו) אף באמת ע"כ כו"ע מודו בא"י דהולד הוא בחזקת האב כמו שמבואר מהרמב"ם הל' אישות הג"ל והל' מלכים הג"ל.

והא דאמר רבא משום דלא ידוע נ"ל בזה פונה אחרת דהנה לכאורא תמוה הלא אם אין אב לע"ז הוא מה"ת ובכל גוני אף אם בכה"ג שהוא ידוע דהוא אביו בנדאי או שחבושין בבית האסורים או בשאר גוני דאפשר למצוא שהוא נדאי וגם מה מהני הא דלא ידוע (פינו דנקטינו דאף ספק אסור בא"י כמ"ש מוהר"ש והפר"מ דאף בטר רבא לא אזלינו להקל ובמק"א הארכת בזה).

אבל באמת פונת רבא לאמר הא דאין אב לע"ז לגבי גר שגזרו חכמים בשאר האם לאסור בגר אף דקטן שנולד דמי משום דלא אתי לאחלופי בישראל גמור ועכ"ז לא אסרו בשאר האב משום אתי לאחלופי וע"ז קאמר רבא ל"ת הא דלא גזרו משום דשטופי בזימה ולא ידוע א"כ ל"ש גבייהו קורבת האב כמו גבי ישראל ולא אתי לאחלופי אלא אפילו תאומים כו' אבל לא אתא רבא לדרוש טעמא דקרא שלא אסרה שאר האב אצל ב"נ.

ובזה יש ליישב דברי רש"י בדרף צ"ז ע"ב גבי בני יודן אמתא בטר אביו שדינו ליה כו' ומידע ידעי כו' דסתם נכרית זונה היא ומאיש אחר הוא עיי"ש. וקמה לא פ"י רש"י כמסקנא משום זרמת כו' אבל לפי הג"ל ניחא דבאמת עיקר טעמא דלא גזרו משום דאינו דומה נדאי של ישראל לנדאי של א"י ולא אתי לאחלופי וזהו עיקר הטעם רק ממילא גם בתאומים מותר משום זרמת כו' וכן משמע מדיוק לשון רש"י במשנה צ"ז ע"ב וגר אין לו שאר האב דרחמנא אפקריה שכ' וזרמת כו' והיינו פנ"ל דהו טעמא אינו אלא דמשו"ה לא גזרו גבי גר (ועי"ל בשיטת רש"י דס"ל דהורתו שלא בקדושה ל"א פקטן שנולד דמי כמו דמשמע בלשונו צ"ז ע"א ד"ה הא דאמר כו' ובזה יש ליישב דברי רש"י התמוהים בדרף נ"ב ע"א אשר פבר תמה עליהם הרש"א שם יש להאריך בזה) אבל באמת הבן שנתגדל אצל אביו איפא רובא ונזקה ומחזקינו ליה בחזקת בנו גמור אף בא"י ואין שום מקום לדברי בעל קו"א ודברי הרמב"ם בהא דבני קטורה צודקים ומינשבים פנ"ל.

ויש להביא ראיה לזה דב"ק חייבים מהא דאמרינו בע"ז כ"ז ומי איפא למ"ד אשה לא מחייבא והכתיב נתקח צפורה צור כו' ולכאורא תמוה דהנה יש לחקור אי הנה שנייה גירות קודם מ"ת ונראה בפשיטות דא"נ לא יצאו מפלל ב"נ ל"ש גירות פלל א"כ מה מקשו הגמ' למ"ד דאשה פסולה הלא אשה נכרית לכ"ע לא עדיפא מעכו"ם דהוא מחלוקת ר"י ור"מ והאידך קאמר הגמ' ומי איפא למ"ד כו' דמה יענה למ"ד דמילה בא"י פסולה אבל אם נאמר דב"ק חייבים י"ל דהלא צפורה היתה בת יתרו דהוא ממדין דהיינו

מב"ק ועדיין יש להעיר אם קודם מ"ת הנשים בכלל מולים המה דאפ"ל דהיגו דוקא
לאחר מ"ת דאף ערלים בכלל מולים המה וצ"ע.